

Opplysningsvesenets Tidning
28 Mars 1935

Jan Mayen tas til brukelig pant.

Utsikt til utnyttelse i praktisk øiemed.

Der blev igår utsendt følgende meddelelse gjennom Norsk Telegrambyrå:

Da det nu er gode utsikter til å få Birger Jacobsens eiendomsrett til den centrale og viktigste del av øen Jan Mayen utnyttet i praktisk øiemed, har advokat Otto R. Rød på vegne av fru Olga Jacobsen, som innehaver av 1. prioritets panteobligasjon på 20.000 kroner og på egne vegne som 2. prioritets panthaver for 15.000 kroner nu tatt Jacobsens andel av Jan Mayen til brukelig pant.

Hensikten er snarest mulig å få satt igang en gunstig økonomisk utnyttelse av de muligheter som foreligger ved opprettelse av en centralstasjon for selfangst og fiske.

Det kan også bli tale om utnyttelse av revebestanden i form av faste revegårder og av øens mineralforekomster.

«Efterposten» nr 580.

18 Nov. 1933.

Salget av Jan Mayen.

Birger Jacobsens oplysninger dementeres av Hudson Bay.

Hudson Bay Companys herværende representant, hr. Roar Nord meddeler:

I anledning av mitt dementi igår vedrørende artikkelen om Jan Mayen i en av gårsdagens aftenaviser finner jeg grunn til å opplyse følgende:

Hudson Bay Company har ikke kjøpt Jan Mayen og det har heller ikke funnet sted nogen forhandlinger mellom Hudson Bay Company og hr. Birger Jacobsen angående et sådant kjøp. Det eneste som er passert mellom Hudson Bay Company og hr. Jacobsen i denne sak er at hr. Jacobsen for noen dager siden søkte mig i egenskap av firmaets representant og forela mig en del planer og statistikk angående Jan Mayen. Materialet ligger fremdeles urørt på mitt kontor og det har således ingen forhandlinger funnet sted. Artikkelen er misvisende og savner ethvert grunnlag.

*

Hr. Roar Nord har imiddags mottatt telegram fra sekretæren i Hudson Bay Company i London. I dette telegram opplyses at den meddelelse som er sendt ut om at kompaniet har kjøpt den centrale del av Jan Mayen, savner ethvert grunnlag. Heller ikke har noget sådant forslag været fremsatt eller diskutert.

*

Som tidligere opplyst var det eieren av Jan Mayen, hr. Birger Jacobsen selv, som lot offentliggjøre den uriktige meddelelse. Det passerte stiller hr. Jacobsen i et eiendommelig lys og offentligheten vil med spenning imøtese hans redegjørelse.

Opheupsøsten nr 578.
18 Nov. 1933.

Salget av Jan Mayen.

I anledning av meddelelsen igårftes om at Birger Jacobsens rettigheter på Jan Mayen er solgt til Hudson Bay-kompaniet meddeler selskapets herværende representant, direktør Roar Nord, at salget ikke er avgjort. Kompaniet er blitt tilbudt Jacobsens rettigheter, men forhandlingene er ikke avsluttet enda. Hr. Nord, som for tiden er på reise, vil senere sende ut en redegjørelse for saken.

Som nevnt igårftes skulde salget av rettighetene dreie sig om ca. 1 million kroner. Alle opplysninger som vi bragte igår om salget stammer fra eieren av Jan Mayen, hr. Birger Jacobsen.

Opplysningsvesen m 576.
16 Nov. 1933.

Jan Mayens centrale del solgt til Hudson Bay-kompaniet for ca. 1 million kroner.

Selskapet overtar Birger Jacobsens rettigheter. — En centralstasjon for selfangsten opprettes.
Antagelig også et kontor i Oslo, Bergen eller Ålesund.

Som bekjent har det lenge stått stor strid om Jan Mayen — det har været ført flere rettssaker om øen. Efter at Birger Jacobsen okkuperte den centrale og mest brukbare del av øen i 1921, har Staten bestridt hans rett til okkupasjonen. Ved Høiesteretsdom av 3. mai i år blev Jacobsen kjent eiendomsberettiget til den del han hadde okkupert.

I disse dager har hr. Jacobsen solgt sine rettigheter til det mektige selskap Hudson Bay-kompaniet. Det forlyder at kjøpesummen dreier sig om 50,000 pund sterling eller ca. 1 million kroner. I kjøpesummen er også innbefattet de fangstrettigheter for rev som Jacobsen i og med sine rettigheter sitter inne med.

Aftenposten har henvendt sig til

Birger Jacobsen og fått ryktene bekreftet.

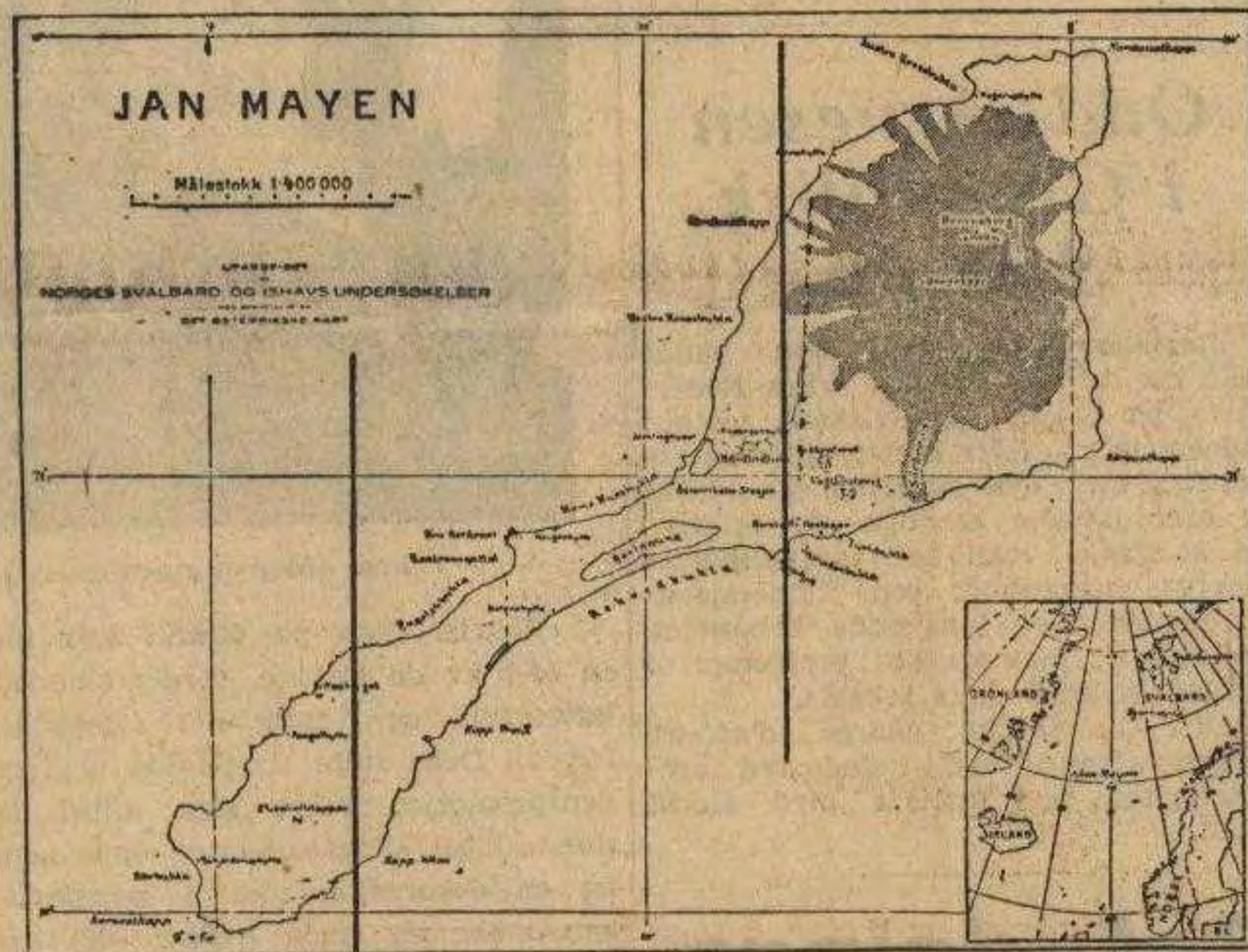
Hudson Bay-kompaniet vil antagelig opprette en centralstasjon for selfangsten for derigjennem å få hånd over omsetningen av whitecoaten. Det vil bety stor tidsbesparelse for våre selfangere at de kan losse sin fangst på Jan Mayen og slippe å gå til Norge med den. Selskapet arbeider sammen med det store bensinfirma Shell, som vil gå igang med anlegg av olje- og bensindepot etc.

Overtagelsen av Jacobsens område, som ligger mellom 8 gr. 20 m. vest og 8 gr. 50 m. og måler ca. 200 kvadratkilometer av øens 381 kvadratkilometer, vil bli overtatt 1. januar 1934.

Under anleggstiden på øen vil det sikkert bli gjort bruk av norske



Birger Jacobsen.



Kart som viser Birger Jacobsens område — den centrale del av øen.

arbeidere, og man går ut fra at Hudson Bay-kompaniet vil opprette eget kontor i Oslo, Bergen eller Ålesund. Man kan også regne med at selskapet vil gå til anlegg av havn, om det nu blir i Hvalrosbukta eller ved Nordlagunen. I den gamle hollendertid lå det en mengde fartøier i Hvalrosbukta — således 27 fartøier i 1632.

I årenes løp er der fanget rev for en halv million på øen. Jacobsens revfangstrettigheter er solgt for 25,000 kroner. Reven har nu været fredet i nogen år, og man regner med at hvis man kan få istand en regulering av fangsten, vil det være plass til 5—6 overvintrende fangstekspedisjoner, som hvert år kan fange 3—400 rev til en verdi av 100—150,000 kroner.

Birger Jacobsen tilbød for en del år siden den norske stat sitt område og sine rettigheter på øen for 25,000 kroner. I sommer gjorde han Staten et nytt tilbud, som da lå langt høyere, men på dette tilbud fikk han ikke engang svar. Jacobsen har avstått grunn til den norske stats meteorologiske stasjon av hensyn til den store betydning værmeldingene heroppefra har.



GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den

4 MAJ 1933

JAN MAYN- PROCESSEN

Historien om den Nordmand, der en Dag okkuperede et Stykke af Øen Jan Mayn, og som nu ved Norges Højesteret har faaet Godkendelse af denne Okkupation efter en langvarig Proces med den norske Regering — denne Historie er i hvert Fald ikke kedelig. Det Uheld, der har fulgt Norge paa Okkupationsomraadet, er ved Jan Mayn-Affæren blevet kronet! Man vil vel ikke kunne prise den norske Okkupationsmand, *Birger Jacobsen*, som nogen særlig fremragende Patriot, dertil maa hans Optræden nedkalde for megen Lystighed over Norges Vandringer paa Okkupationsvejen. Men Ret er naturligvis Ret — naar selve Højesteret siger god for Jacobsens Optræden, hvad er der saa at sige Manden paa? Det er jo ikke hans Skyld, at den norske Regering har indladt sig i en Proces, der skulde ende med en saa kolossal Fjasko.

Det, der saaledes er foregaaet, er egnet til at bringe de norske Okkupations-Affærer i det hele taget ind under et nyt Synspunkt. Nordmændene, der er saa vrede paa Danskerne for Grønlands-Affærens Skyld, har sikkert mere Grund til at rette deres Vrede mod Landets egne Regeringer, som i disse Sager har optraadt paa daarligt Grundlag, vejledet af fanatiske Nationalister. Den Tankegang maa dog vel efterhaanden kunne faa Magten i Norge: at Bebrejdelse og Vrede aldrig med Grund kan vendes mod dem, der hævder deres Ret paa legitim Vis. De norske Regeringer, der har taget fejl i deres Vurderinger af Situationen baade da de okkuperede i Grønland, og da de modsatte sig Birger Jacobsens Okkupation paa Jan Mayn — disse Regeringer er det, der har begaaet Fadaesen og fortjener Kløene for den Fjasko, der fremgik af deres Optræden! At henrette Bageren for det, som Smeden har begaaet, er allerede for halvandet hundrede Aar siden spottet afgørende, tilmed af en dansk Digter, der af Fødsel var god Nordmand!

Aftenposten nr 136.

15 mars 1933.

Ny process mot Staten om Jan Mayen.

Mannen som gav avkall på tysk milliontilbud
for at Norge skulde få øen for 250 000 kroner



Kaptein Christofer Ruud.

I den nærmeste fremtid kan man vente en ny process mot Staten angående eiendomsretten til Jan Mayen. Det er den gamle ishavsskipper Christofer Ruud fra Svelvik, som anlegger saken. Han forlanger 250,000 kroner, som han mener at Staten forsøker å unddra sig å betale, til tross for at det er Staten og ikke han som i sin tid innledet kjøpeforhandlinger med ham og fastsatte prisen. Vi lar kaptein Ruud selv fremstille sin sak:

— Jeg okkuperte Jan Mayen i 1916 og 1917. I 1916 okkuperte jeg den lille ø, som Birger Jacobsen senere har gjort krav på, og i 1917 foretok jeg okkupasjon av hele øen. Allerede i 1914 og 1915 henvendte jeg mig personlig i Utenriksdepartementet for å få vite, om nogen hadde krav på Jan Mayen, og det blev svart, at der ikke var fremsatt noget sådant krav, hverken fra norsk eller utenlandsk side. Jeg kunde okkupere så meget jeg vilde, sa man, og man forklarte mig også, hvorledes jeg skulde bære mig ad for at alle lovlige former kunde iakttas. I henhold her-til reiste jeg i 1916 op til Tromsø, hvor jeg leide en fisker fra Karlsøy til å seile mig og en gutt over til Jan Mayen. Det var ved den anledning at jeg okkuperte den lille ø. I 1917 drog jeg av- gårde pånytt, denne gang med kutte- ren «Jonas» av Larvik og et mannskap på fem mann. Jeg okkuperte nu hele Jan Mayen, seilte rundt deroppe i åtte dager og var iland med 2—3 mann. Da vi kom tilbake til Norge, gikk jeg straks op i Utenriksdepartementet og anmeldte mitt okkupasjonskrav. Alle som jeg snakket med i Utenriksdepartementet var begeistret over okkupasjonen. Jeg fikk også foretrede for Gunnar Knudsen, som dengang var statsminister, og tilbød Staten øen, men Gunnar Knudsen svarte, at Staten ikke hadde interesse av den. Jeg spurte da, om Staten

gå mine interesser for nær. Det hele endte med at Staten kjøpte 1 kv.km. av øen og vei til sjøen for 10,000 kroner. Resten av øen kunde jeg disponere som jeg vilde, sa man, da jeg henvendte mig i Utenriksdepartementet. Imidlertid lot ingeniør Ekerol, som bygget stasjonen, okkupere endel av øen for Staten, og senere har Staten okkupert hele øen.

Og nu sitter altså jeg her og har ikke fått mere enn de 10,000 kroner for stasjonstomten. Jeg trodde at man kunde stole på det som Staten og dens høieste embedsmenn sa, men hvad skal jeg tro? Jeg krever de 250,000 kroner som er blitt lovet mig, og renter av pengene fra den dag jeg rettelig tilkom beløpet. Jeg er nu en mann på 74 år og har ikke lengere anledning til selv å drive frem de naturrigdommer som finnes deroppe, jeg forlanger ikke eiendomsretten tilbake, jeg vil bare ha de penger som jeg har rettmessig krav på.

Efter hvad Aftenposten erfarer har kaptein Ruud engagert sakførerne Harald Aarbakke og Erling Fossum, Oslo, som sine processfullmektiger. Saken begynner antagelig i byretten den 5. april.

*

Som man vil erindre fra Birger Jacobsens process ifjor for byretten, grunnet Staten dengang subsidiært sin påstand nettop på kaptein Christofer Ruuds okkupasjon.

fikk også foretrede for Gunnar Knudsen, som dengang var statsminister, og tilbød Staten øen, men Gunnar Knudsen svarte, at Staten ikke hadde interesse av den. Jeg spurte da, om Staten hadde noget mot at jeg søkte utenlandsk kapital til utnyttelse av øens naturrigdommer, eller at jeg solgte mine rettigheter til utlandet. På dette spørsmål fikk jeg svar i et brev fra utenriksminister Ihlen om, at Staten ikke hadde anledning til å motsette sig nogen av mine disposisjoner.

— Så gikk der nogen år, og en vakker dag kunde jeg få solgt hele øen til Hugo Stinnes for 1 million kroner. Stinnes betalte 10,000 kroner i håndpenger, som blev innsatt på separat-konto i en Oslobank. Ganske kort tid efter fikk jeg henvendelse fra den norske stat. Den mann som henvendte sig til mig og som satt i en meget høi stilling fremholdt sterkt, at jeg ikke burde selge til utlandet, men la Norge få anledning til å overta øen, selv om jeg fikk meget mindre for den enn Stinnes vilde betale. Jeg blev budt 250,000 kroner kontant, og erklærte mig villig til å selge, hvorefter videre forhandlinger med Hugo Stinnes blev avbrutt. Så hørte jeg ingenting mere før året efter, da Staten skulde bygge radiostasjon på Jan Mayen. Jeg fikk meddelelse om dette gjennom advokat Roll, og under et møte som blev holdt like efter, blev det presisert at Staten ved anlegget av stasjonen ikke måtte

' Dagbladet nr 124.
1 juni 1932.

HVEM EIER Jan Mayen?

*Birger Jacobsens
sak som skal for
Høiesterett.*

Den 26. mars 1929 anla Birger Jacobsen sak mot den norske regjering, i anledning førstnevntes okkupasjon av land på Jan Mayen. Hans påstand gikk ut på, at regjeringen «kjennes uberettiget til enhver eiendomsrådighet på det av Birger Jacobsen på øya Jan Mayen okkuper-te territorium — det vil si enten alt land mellem 8 gr. 20' — 8' gr. 50' vestlig lengde eller territoriet således som det er begrenset av Birger Jacobsens okkupasjonsskilter.» Ved dommen blev regjeringen frifunnet under ophevelse av sakens omkostninger. — Saken blev imidlertid påanket til Høiesterett av Birger Jacobsen.

Ved byretten vil nu efter begjæring av Birger Jacobsen bli holdt en bevisoptagelse til bruk i Høiesterett og herunder vil dosent Adolf Hoel, direktør Alf Frantzen og dr. jur. A. Ræstad bli avhørt som vidner og byråchef Marstrander som part på utenriksdepartementets vegne. Bevisoptagelsen vil bli foretatt torsdag 9. juni.

Saken er av stor betydning og følges med interesse over hele verden.

Dagbladet "nr. 174"

29/7 - 1931.

Dagbl. *29 juli 31*
**Radiofyr
på Jan Mayen?**

— *nr 174.* —
**En sak av betydning
for seilasen på
Eirik Raudes land.**

Hammerfest-skuten «Wild Flower», som drog over til Jan Mayen med ny besetning, proviant og utstyr for stasjonen der, kom frem til Jan Mayen torsdag kl. 17 efter 9 døgns reise. Ordinært tar turen 3, høist 4 døgn.

Det har tidligere hendt at man efter 10—11 døgns forløp har mottatt telegram fra en fjord på Island om at skuten til Jan Mayen er havnet derborte. Kyndige folk fremholder at det vil være av stor interesse å sikre sig mot sådanne eventualiteter, f. eks. ved installering av radio (Coit) vilde man kunne peile sig frem til øya i mangel av et moderne peileapparat. Det kunde muligens være en opgave for havnevesenet å anlegge radiofyr på Jan Mayen for å sikre ishavs-flåten i vest-isen en god basis ved dens fremstøt mot iskanten der vest og Eirik Raudes land.

Tromsø 24/7-31.

Danske forvrengninger om Norge og Jan Mayen

Danskene søkte også å trengse sig inn på dette norske område

De danske aviser er nu daglig fylt av utfall mot Norge og nordmennene, og stadig gjelder det å gjøre oss til latter gjennom det danske grin, eller fortelle verden om norske overgrep.

Her er en liten prøve fra «Politiken»:

«I 1927 okkuperte Norge øen Jan Mayen som ligger utenfor Øst-Grønland på høide med Scoresbysund. Jan Mayen består så godt som utelukkende av lava, men der finnes på øen en nokså stor revebestand.

Et par år før okkupasjonen hadde Norge annektert de eneste bygninger som finnes på øen — og bygningene tilhørte Danmark! En østerriksk ekspedisjon hadde hatt sitt tilholdssted på øen, og da den reiste hjem sendte det den danske stat et gavebrev hvorefter de tre trebygninger, som ekspedisjonen hadde opført, overdroes Danmark som eiendom.

I 1926 blev inspeksjonsskibet «Fylla» sendt op til øen i anledning av at professor Nørhønd ønsket å oprette en seismografisk stasjon deroppe, og skibet medførte ved denne leilighet en del tømmer for at man kunde sette husene i en sådan stand, at de kunde anvendes, hvis der skulde bli bruk for dem. Men da folkene fra «Fylla» nådde frem til husene, så de til sin store forbauselse at Norge hadde annektert dem! På et av husene var spikret et Brett med denne påskrift: «Overtatt av den norske stat for Norges meteorologiske Institutt».

Bladet fortsetter videre i samme dur, men det kan fare. Derimot har det sin interesse å se litt nærmere på det som bladet her forteller:

Jan Mayen er en øy nordvest om Island. Den blev opdaget av hollenderne, og de drev engang hvalfangst ved øya, og hadde stasjon i land. Senere blev den kun besøkt av norske hvalfangere samt av endel norske ekspedi-

og luftstrømmene i disse strøk, og som et ledd i dette anla ingenør Eckerolds ekspedisjon en norsk værvarslingsstasjon på den øde ishavsoy i 1921. Denne stasjon har senere uavbrudt vært i drift, og har ved siden av den norske værvarslingsstasjon i Myggbukta vært til uvurderlig nytte for værvarslingen i Nord-Europa. Nordmennene okkuperte et lite område av øya rundt stasjonen, som ligger på den nordøstre side, men lot husene, eller ruinene efter Wilcezek-ekspedisjonen, som ligger på søndre halvdel av øya, være i fred.

Men et par år senere begynte danskene plutselig å interessere sig for Jan Mayen, og fortelle verden om de «store interesser» de hadde på denne øy hvor ingen dansk mann hadde satt sin fot. Bl. a. var de eiere av Wilcezek-ekspedisjonens hus, fortalte de. En gave til Danmark fra Østerrike! Og i 1926 sendte Danmark en stor ekspedisjon til Jan Mayen for å anlegge en seismografstasjon der nord — en jordskjelvmålestasjon altså! på den øde lavaøy i Ishavet. I ekspedisjonen som skulde anlegge denne jordskjelvmålestasjon deltok kommanderende admiral, samt en hel del andre offiserer, en minister og et par politikere samt en professor og en doktor.

De fant ikke grunnen skikket for seismograf, og nøt sig med å slå op et par bordvegger i Wilcezeks hus, og male det danske flagg på veggen! Dette var det første og eneste danske «landnåm» på Jan. I 1928 blev øya okkupert av Norge.

Men hvorledes forholder det sig så med Østerrikes gave til Danmark? Om den sak berettet en kjent svensk literat til et norsk blad for endel år siden:

«Den grevelige familie Wilcezek i Østerrike har gitt mig i oppdrag offentlig å uttrykke dens glede over at de videnskapelige resultater av grev Hans Wilcezeks ekspedisjon til Jan Mayen i årene 1882—83 er blitt overlatt

havnet staves:

Wilcezek

Se Salomonsen XII, s. 797

stadfestet av andre. Danskene som intet hadde hatt med Jan Mayen å gjøre, eller de videnskapelige undersøkelser der, de gikk tiggergang til den gamle østerrikske greve for å få husene eller ruinene av hans hus på Jan Mayen. Og da den gamle greve var en elskverdig mann, forærte han de danske tiggere denne gave. Og da optrådte Danmark med brask og bram og fortalte verden om sine eiendomme og store interesser på Jan Mayen. De skrev endog at de var de eneste som hadde eiendom der, og påstod at nordmennene hadde trengt sig inn på deres område.

Akkurat det samme som de nu forsøker på Eirik Raudes land. Slik er danskene.

Derimot har det sin interesse å se litt nærmere på det som bladet her forteller:

Jan Mayen er en øy nordvest om Island. Den blev opdaget av hollenderne, og de drev engang hvalfangst ved øya og hadde stasjon i land. Senere blev den kun besøkt av norske hvalfangere samt av endel norske ekspedisjoner. Danskene har aldri vært på Jan Mayn før «Fylla» var der i 1926, og de har i det hele aldri hatt noe med øya å gjøre.

I 1882—83 overvintret den østerrikske Wilcezek-ekspedisjon på Jan Mayen, og husene efter denne ekspedisjon blev stående. Men tidens tann har tært på dem, så det for endel år siden nærmest var ruinene som stod igjen.

I 1920 besluttet det å utvide den norske værvarsling med flere stasjoner op mot polarområdet, for derigjennem å få sikrere meldinger om været

Danmark? Om den sak berettet en kjent svensk literat til et norsk blad for endel år siden:

«Den grevelige familie Wilcezek i Østerrike har gitt mig i opdrag offentlig å uttrykke dens glede over at de videnskapelige resultater av grev Hans Wilcezek's ekspedisjon til Jan Mayen i årene 1882—83 er blitt overlatt til den norske stat. Grev Hans Wilcezek, som for flere år siden avgikk ved døden i den høie alder av over 80 år, mottok kort før sin død en forespørsel fra Danmark om det kunde få overta det hus som han i sin tid hadde opført på Jan Mayen for observasjonere skyld. Den gamle adelsmann svarte straks at det var ham en glede å skjenke det, men på den betingelse at han ei skulde motta noen orden for gaven».

Se dette er sannheten om «gaven», og meddelelsen er senere



GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den **15. JULI 1931**

Da Nordmændene annekterede et Hus

*„Fylla“ tog Anneksions-Prokla-
mationen med hjem og malede et
Dannebrogflag paa Huset.*

I 1927 okkuperede Norge Øen Jan Mayen, der ligger ud for Østgrønland paa Højde med Scoresbysund. Jan Mayen bestaar saa godt som udelukkende af Lava, men der findes paa Øen en ret stor Rævebestand.

Et Par Aar forud for Okkupationen havde Norge annekteret de eneste Bygninger, der findes paa Øen — og Bygningerne tilhørte Danmark! En østrigsk Ekspedition havde haft sit Tilholdssted paa Øen, og da den rejste hjem, sendte den den danske Stat et Gavebrev, hvorefter de tre Træbygninger, som Ekspeditionen havde opført, overdroges Danmark som Ejendom.

I 1926 blev Inspektionsskibet „Fylla“ sendt op til Øen i Anledning af, at Professor Nørlund ønskede at oprette en seismografisk Station deroppe, og Skibet medførte ved denne Lejlighed en Del Tømmer, for at man kunde sætte Husene i en saadan Stand, at de kunde anvendes, hvis der skulde blive Brug for dem. Men da Folkene fra „Fylla“ naaede frem til Husene, saa de til deres Forbløffelse, at Norge havde annekteret dem! Paa et af Husene var spigret et Bræt med denne Paaskrift: *Overtaget af den norske Stat for Norges meteorologiske Institut.*

Ikke desto mindre satte man det ene af Husene pænt i Stand. Den norske Anneksions-Proklamation blev fjernet — den findes vistnok nu for Kuriositetens Skyld i Marineministeriet — og for at der ikke skulde være Tvivl om, at Huset var dansk Ejendom, blev der paa den ene Væg malet et stort Dannebrogflag.

Formodentlig staar Huset paa Jan Mayen endnu med sit paamalede Dannebrog — hvis da ikke det hvide Kors siden da er blevet forsynet med en blaa Stribe!

Aftenposten nr 126

Tirsdag 10 mars 1931.

Jan Mayen- saken.

Svolvær, 9. mars.

Dommen i Birger Jacobsens sak mot Staten synes å ville medføre, at også andre som samme år av værvarslingens folk blev vist bort fra Jan Mayen vil gjøre erstatningssak gjeldende overfor Staten. Kjøbmann Hagerup i Tromsø hadde i 1929 utsendt en ekspedisjon for å fange levende rev på Jan Mayen. Deres korrespondent har henvendt sig til hr. Hagerup med forespørsel om også hans ekspedisjon møtte hindringer fra værvarslingens folks side, og om han — hvis så er tilfelle — nu efter den dom som Oslo byrett har avsagt vil kreve erstatning av Staten. Ja, svarer hr. Hagerup, min ekspedisjon blev ved ankomsten til Jan Mayen av værvarslingens folk gjort opmerk- som på at eneretten til revefangst var forbeholdt dem. På grunn av de vanskeligheter ekspedisjonen møtte fant dens leder det best å vende tilbake. Både rederen og folkene blev således påført et tap. Hr. Hagerup vil derfor nu kreve erstatning av Staten og eventuelt gå til saksanlegg. Det er allerede truffet de første foranstaltninger, og han har engagert advokat Otto Rød, Oslo, til å føre saken.

Sannsynligvis kommer også et annet rederi, Thomas og Ludolf Schjelderup, til å gå til saksanlegg.

Skånland i Salten kommer antagelig også til å anlegge erstatningssak mot Staten, idet deres ekspedisjon samme år av bestyreren for den meteorologiske stasjon blev anmodet om å fjerne sig fra øen.

'Aftenposten' nr 119.

fredag 6 mars 1931.

Staten blev dømt

til å betale Birger
Jacobsen kr. 16,000
med renter.

Byrettens dom var
enstemmig.

Det blev i formiddag avsagt
dom i Birger Jacobsens erstat-
ningssak mot Staten.

Bestyreren av Værvarslingen
på Jan Mayen hadde som bekjent
nektet Jacobsens ekspedisjon å
fange, så den måtte vende tilbake
med uforrettet sak og stort tap.

Der blev nedlagt påstand om
25,000 kroner i erstatning.

Retten har været administrert
av byrettsdommer Stabell med
bryggeriarbeider Sigurd Bagste-
vold og bestyrerinne Emilie
Kjos som meddommere.

Staten blev dømt til innen to
uker å betale Birger Jacobsen
16,000 kroner med renter fra 27.
august 1930.

Saksomkostninger blev ikke
tilkjent.

Dommen var enstemmig.

Lavanger Aftenblad nr 302.
onsdag 31 Des. 1930

Kampen om Jan Mayen.

Engelske interessenter
melder sig.

Kandidat Birger Jacobsen har som kjent appellert Oslo byretts dom av april 1930 i Jan Mayen-saken til Høiesterett. Aftenposten har spurt hr. Jacobsen om det foreligger noe nytt i saken nu, og Jacobsen kunde oplyse at han ganske nylig hadde fått meddelelse fra sine medinteressenter i London om at Foreign Office på henvendelse har erklært at det vil ta de nødvendige skritt for å beskytte de engelske claim-interesser fra 1921 også for de norske domstoler. De hevder, sier Jacobsen, at de vil gjøre de fornødne forestillinger og opta de nødvendige forhandlinger i sakens anledning med den norske regjering. Jeg har straks satt mig i forbindelse med min advokat, da jo mine medinteressenters initiativ selvfølgelig vil få betydning for sakens videre gang.

Aftenposten nr 668.

Tuesday 30 Dec. 1930.

Vil Foreign Office gripe inn i Jan Mayen-saken?

Jacobsens engelske medinter-
essenter tar affære.

Som bekjent har kandidat Birger Jacobsen appellert Oslo byretts dom av april 1930 i Jan Mayen-saken til høiesterett.

Vi spør Jacobsen om det foreligger noget nytt i saken nu. Og Jacobsen kan oplyse, at han ganske nylig har fått meddelelse fra sine medinteressenter i London om at Foreign Office på henvendelse har erklært å ville ta de nødvendige skritt for å beskytte de engelske claim-interesser fra 1921, også for de norske domstoler.

— De hevder, sier Jacobsen, at de vil gjøre de fornødne forestillinger og opta nødvendige forhandlinger i sakens anledning med den norske regjering. Jeg har straks satt mig i forbindelse med min advokat, da jo mine med-interessenters initiativ selvfølgelig vil få betydning for sakens videre gang. Jeg kan for øvrig ikke tro, at man på norsk side har været blind for denne eventualitet, sier hr. Jacobsen til slutt.

OSLO AFTENAVIS torsdag 27. november 1930

Storbritannia og Jan Mayen.

nr 243.

Et spørsmål i Underhuset.

London, 26. novbr.

Som svar på et spørsmål i underhusets møte idag uttalte utenriksminister Henderson at den britiske regjering aldri hadde gjort krav på suverenitet over Jan Mayen. Det var riktignok blitt meddelt at Jacob I i 1618 hadde overlatt øia til byen Hull, men selv om en slik beslutning var fattet, var den iallfall aldri trådt i kraft. Derfor kunde det ikke bli tale om noget spørsmål om hvorfor det britiske krav var opgitt.

Narvanger Aftenblad

nr 275.

Torsdag 27 nov. 1930.

**Jan Mayen har aldri vært
engelsk.**

London: Som svar på et spørsmål i Underhuset igår uttalte utenriksminister Henderson at den britiske regjering aldri hadde gjort krav på suverenitet over Jan Mayen. Det var riktig at Jakob den 1. i 1618 hadde overlatt øya til byen Hull, men selv om en slik beslutning var fattet, var den aldri trådt i kraft. Derfor kunde det ikke bli tale om å spørre hvorfor det britiske krav oppgis.

1. **Courier**
Antarctic
Express

1. *Levi*

BUFFALO, N. Y.

Jan Mayen

NOV 26 1930

ISLAND FOR NORWAY

Great Britain renounces claim to desolate spot

London, Nov. 25 (AP)—It was officially announced today that Great Britain has recognized the Norwegian claim to the island of Jan Mayen, a desolate land lying between Greenland and North Norway in the Arctic Sea. Norway's claim to sovereignty was put forward in a royal decree dated last May 8th. It generally is accepted that the island was discovered by Henry Hudson, British navigator, in 1607.

The island is 34 miles long and nine miles wide at its greatest breadth. It is of quaternary volcanic formation and has a number of fully developed glaciers. The island has been frequently visited by explorers, sealers, trappers and whalers. A Norwegian observatory, with wireless communications, has been maintained on the island since 1921.

ALLEGED DEER HUNT

Norges suverenitet over over Jan Mayen.

Storbritannien tar ikke
standpunkt til de grun-
ner hvorpå anneksjonen
er bygget.

London, 25. november.

Utenriksdepartementet har offentliggjort ordlyden av den skrivelse som er sendt Norge i anledning av anerkjennelsen av dette lands suverenitet over Jan Mayen. Likeledes er offentliggjort den note hvori Norge takker den britiske regjering for Englands velvillige holdning overfor Norge.

I den britiske note gjøres opmerksom på at anerkjennelsen er gitt uten at den britiske regjering tar standpunkt til de grunner, hvorpå anneksjonen er bygget.

Havangeren nr 266.

Tuesday 18 Nov. 1930

England anerkjenner Norges suverenitet over Jan Mayen

London: I underhusets møte igår meddelte understatssekretær Dalton i utenriksdepartementet som svar på et spørsmål at utenriksminister Henderson i disse dager hadde gitt den britiske chargé d'affaires i Oslo instruksjon om å overlevere den norske utenriksminister en note, hvori det meddeles at den britiske regjering anerkjenner Norges suverenitet over Jan Mayen.

"Aftenposten" nr 589.

Lørdag 18 nov. 1930.

England anerkjenner Norges suvereni- tet over Jan Mayen.

London, 17. november.

I underhusets møte idag meddelte understatssekretær Dalton i utenriksdepartementet som svar på et spørsmål at utenriksminister Henderson i disse dager hadde gitt den britiske chargé d'affaires i Oslo instruksjon om å overlevere den norske utenriksminister en note hvori det meddeles at den britiske regjering anerkjenner Norges suverenitet over Jan Mayen.

fredag 15 nov. 1930

Totalfredning av rev på Jan Mayen?

Et angrep på værvarslingens folk og et svar.

Fra Johan Hagerup i Tromsø
har vi mottatt følgende:

I anledning av Statens monopolisering av revfangsten på Jan Mayen bare til fordel for værvarslingens folk som passer stasjonen der, vil jeg uttale, at det er den største urettferdighet som er begått mot norske fangstfolk i den nyere tids fangsthistorie. Først betaler Staten disse folk som overvintrer på Jan Mayen, en meget stor betaling i forhold til lønningene hjemme, og dertil et kosthold som er enestående. Og så i tillegg til alt dette skal disse mennesker ha enerett til all fangst, mens fangstfolk som har drevet denne fangst som levevei den siste menneskealder, skal bli nektet. Det er rett og slett uhørt. Det er jo de norske fangstfolk som har drevet denne næringsgren op til hvad den er idag, gjennom meget slit og savn. Det er hverken videnskapen eller Statens folk som har gjort nogen innsats der. Jeg husker for 32 år siden — første gangen min far startet med overvintringsekspedisjon til Spitsbergen — da sa folk, at denne mann var gal, han skulde ha været stoppet med norsk lov. Men han reiste og kom igjen. Det var på eget initiativ, ikke Statens. Nu har pipen fått annen lyd.

Hvis reven skal fredes på Jan Mayen for de norske fangstfolk, så må den også fredes for Statens meget vellønnede funksjonærer. Jeg mener også at reven derborte bør fredes endel år, skal den ikke utryddes, efter en slik rovfangst som er drevet derborte, især fra værvarslingens folk.

På dette angrep svarer direktør Hesselberg ved Meteorologisk Institutt:

— Der har ikke været drevet «rovdrift» på Jan Mayen av værvarslingens folk. De private ekspedisjoner har nok en vesentlig del av skylden for at revbestanden nu er blitt så liten. Hr. Hagerup har selv i et enkelt år (1917—18) på Jan Mayen fanget 242 blårev, og det er mange flere enn værvarslingens folk har fanget i alle de 9 år stasjonen har været i drift. I 1924—25 fanget hr. Hagerup 62 blårev, en annen privat fangstekspedisjon tok 51 blårev, mens værvarslingens folk dette år måtte nøie sig med 12 rev.

Efter at den norske stat i 1929 annekterte Jan Mayen, må man ha konsesjon for å drive fangst der. Dette gjelder også værvarslingens folk.

Disse fanger nu meget få rev (i 1929—30 bare 6 stykker). Hvis selv denne beskjedne fangst skulde vise sig å være for stor beskatning, har vi selvsagt intet mot totalfredning i nogen år.

Den vrede, hr. Hagerup gir uttrykk for, fordi værvarslingens folk lever bedre enn fangstfolk, er nokså ubefoiet. Vi kan da ikke forsvare å la værvarslingens telegrafister leve så dårlig som våre fangstfolk dessverre ofte må gjøre.

Afløpsark nr 581.

Torsdag 13 nov. 1930.

Jan Mayen-saken i Høiesterett.

To advokater mot Staten.

Som bekjent er byrettens dom av april av hr. Birger Jacobsen appellert til Høiesterett. Ved siden av Jacobsens advokat, hr. Otto R. Rød, skal advokat Magne Schjødt efter forlydende i disse dager være engagert av en parthaver.

fredag 10 okt. 1930.

Ny Jan Mayen- sak.

**Statsfunktionærer bortviser
en fangstskute maaneder før
monopolet blev kundgjort.**

**Erstatningskrav paa
25.000 kr.**

I nær fremtid fremmes av Oslo byret en erstatningssak mot staten med krav om 25,000 kr., fordi veirvarslingsstationens funktionærer paa Jan Mayn bortviste m/k «Grande» av Aalesund, utrustet av Birger Jacobsen, under henvisning til, at rævefangsten var monopolisert. Forbudet mot fangst blev i Norge først kundgjort ca. en maaned efter ekspeditionens hjemkomst.

For saksøkeren føres saken av adv. Otto Rød og for staten av adv. Ole Rød.

'Aftenposten' nr 579.

fredag 10 okt. 1930.

Ny Jan Mayen-sak.

**Et erstatningskrav på 25,000
kroner.**

Som bekjent besøkte Birger Jacobsen Jan Mayen ifjor for å fange rev — utrustet av etpar Oslo-kjøbmenn. Da han kom til øen blev han av radiostasjonens folk nektet å fangste. Da fangst-ekspedisjonens kapital gikk tapt ved den mislykkede tur, er nu Staten saksøkt til å betale utrustningens kostende plus den fortjeneste man mente å få på fangsten, i det hele 25,000 kroner.

Saken kommer for retten om noen uker.

Aftenposten nr 503.
Torsdag 2. okt. 1930.

De 7 hollenderes gravplass på Jan Mayen. Av Birger Jacobsen.



Korset som østerrikerne satte op i
Syv-Hollenderbukten.

Telegrammet om funnet av de syv hollenderes gravplass i Hvalrossbukten på Jan Mayen innebærer liten sannsynlighet og bør mottas med den største reservasjon. Og det av mange grunner av helt overbevisende karakter.

Når det i telegrammet fortelles at østerrikerne i 1883 reiste trekorset i Hollenderbukten, fordi navnet i og for sig skulde innebære en pekepinn for at overvintringsstedet og dermed gravplassen var der, viser dette helt mangel på kjennskap til den foreliggende litteratur og de eksisterende forhold. Det var nemlig østerrikerne som i 1883 selv dømte bukten Hollenderbukten etter å ha besøkt og funnet de syv gravplasser etter de ulykkelige overvintrere fra 1633—34. Denne letting bragte dette påtagelige resultat hånd i hånd med de avdødes egen dagbok.

På hollendernes tid het nemlig denne innskjøring Sydbukten og var utvilsomt den viktigste basis for de hollandske trankokerier. De mange ruiner etter kokesteder og lagerhus, sammenholdt med de detaljerte beskrivelser man har for hånden i den hollandske litteratur, viser dette tydelig nok.

Efter teglstenene og bygningsmateriale i det hele røber Hvalrossbukten å ha været bedriftsplass såvel for engelske som for hollandske selskaper. De udmerkede havneforhold og den vel beskyttede store og vide strandflate gjorde denne bukt til øens hovedbasis hvor op til 30 fartøier med en arbeidsstokk på flere hundre mann utfoldet en livlig virksomhet år om annet i 20 til 25 år. I likhet med landstasjonene på Spitsbergen måtte Hvalrossbukten få sin uundgåelige gravplass i stasjonens umiddelbare nærhet. På denne gravplass på den lille kuppelformede høide omtrent midt i bukten har jeg funnet flere gravbrett med innskåret navn på menn som har funnet sin død deroppe under fangsttiden fra årene 1614—36. Men ingen av disse navn stemmer med nogen av de syv som omkom av skjør-buk våren 1634 i Hollenderbukten.

Gravplassene i Hvalrossbukten er på ingen måte nogen ny opdagelse. Man støter på hollandske graver i østlige Krossbukt, på lavlandet øst for Nordlagunen, ved selve Nordlagunen, i Guineabukten og flere andre steder.

En visitt til sandsletten under Røfjellet i Hollenderbukten kan ufeilbarlig overbevise enhver om at her er lokaliteten hvor de syv hollendere blev jordfestet av sine landsmenn i juli 1634. Her viser syv jevnstore parallelle forhøininger ennu det ganske betydelige arbeide de først ankom-

mende fangstfartøier nedla for å vise sine kamerater den siste ære. Ved en smule gravning i de nu mosgrodde sandhauger taler også de ensbyggede kister sitt tydelige sprog.

Enhver som sammenholder dagbokens enkeltheter med terrengforholdene må medgi at østerrikerens henleggelse av stedet til sandsletten under Røfjellet i Hollenderbukten, var korrekt og ikke lar sig rokke ved et tilfeldig funn av en av de forøvrig mange graver fra hvalfangsttiden på Jan Mayen.

'Aftenposten' nr 501.

søndag 1 okt. 1930.

Nye varer
for
Høst og Vinter

ankommet nu

Strøm & Sørum

Herreskreddere
Kongensgt. 27. Oslo. Tlf. 23328.

pris: Utenbys Kr. 9.50 pr. Kv.
3.50 " md.

Morgennr. 71. årg.

nsuns nye ugust"

GYLDENDAL
NORSK
FORLAG

De syv hollendere, som omkom på Jan Mayen.

Deres gravsted funnet av nordmennene
etter 296 års forløp.

Te'egram til "Aftenposten" fra Gennadij N. Olonk'in.

Jan Mayen, 30. september.

Graven med de syv hollendere som omkom heroppe under overvintringen i 1633—34 er nu funnet. De var begravet i trekister, hvorav en del ennå er bevart. Av de døde er der bare skjelettdeler igjen.

En hollandsk ekspedisjon var som bekjent på Jan Mayen i sommer for å sette op en minnestein over sine forlengst døde landsmenn. Etter en del konferanser og overveielser besluttet lederen for den hollandske ekspedisjon å sette stenen op på nordsiden av Hvalrossbukten. Stenen blev plassert uten at man hadde noget bevis for at gravplassen var nettopp på det sted. Spørsmålet om gravplassen har alltid været temmelig svevende. Østerrikerne satte således i sin tid op et kors over hollenderne i Syv-Hollenderbukten, idet de gikk ut fra som gitt, at navnet var gitt bukten fordi gravplassen var der.

Vi syntes det var påfallende at ingen med bestemthet visste, hvor de forulykkede egentlig var begravet og efter at hollenderne var reist, begynte vi en systema-



Gennadij N. Olonkin,
chef for den norske meteorolo-
giske stasjon på Jan Mayen.

tisk undersøkelse av Hvalrossbukten. Herunder opdaget vi en haug, som hadde stor likhet med en gammel norsk gravhaug. Efter
(Forts. 2. side.)

Utklippsføljetongen

finnes idag på 17. og 18. side.

De syv hollendere, som omkom på Jan Mayen.

(Fortsatt fra 1. side).



Hvalrosbukten på Jan Mayen, hvor hollenderne lå begravet.

nogen gravning fant vi et krani-
um, senere opdaget vi nogen ten-
ner og trestumper og til slutt
fant vi rester av en del kister.
Det konstatertes derefter hurtig,
at de syv hollenderes gravplass
omsider var funnet, efter at den
har ligget upåaktet i snart 300 år.

Gravplassen ligger i den syd-
lige ende av Hvalrossbukten.

Olonkin.

De syv hollendere døde av sult
og skjørbuk.

Lederen førte journalen til døden
innhentet ham.

De graver som nu er funnet
på Jan Mayen, tilhører syv hol-
landske sjømenn som 26. august
1633 blev efterlatt av en hol-
landsk hvalfangerflåte. I sommer
var et hollandsk opsynsskib «Nau-
tilus» på Jan Mayen med en min-
neste som blev reist på det sted
hvor gravene er funnet. Sibenger
Müller fra Det kgl. hollandske
Selskap og redaktør Wijs fra
«De Morgen» fulgte med på tu-
ren. Om de syv omkomne skrev
redaktør Wijs følgende artikkel
i «Bergens Tidende» i sommer:

Den 26. august 1633 seilte en
hollandsk hvalfangerflåte fra
Jan Mayen efterlatende sig 7 sjø-
menn og 1 hund. Lederen for de
7, en almindelig sjømann som for
anledningen tok titelen komman-

kryper på hender og føtter, og
hjelper dem så lenge Gud vil.»

27. april drepte han som skrev
journalen, hunden og kokte suppe
på den.

Litt lenger nede slutter jour-
nalen plutselig. 30. april: «Vin-
den som før, solskinn. Hvem — —

Den 4. juni kom hvalflåten,
men folkene fant bare lik som de
begravet. Skibenes kanoner gav
en siste salutt for Outgert Ja-
cobson og hans tapre feller, som
blev «overgitt til den barmhjer-
tige Gud».

Hollenderne har alltid æret sine
døde helter; den simple sjømann
såvel som den kjente admiral.
Ved forskjellige anledninger har
hollandske krigsskib gjestet Sval-
bard — siste gang i 1906 — for å
se til gravene, og der blev reist
en minneste efter dronningens
ordre. Denne var imidlertid ikke
slik man ønsket den, og da en
engelsk arktisk ekspedisjon drog
fra Newcastle i 1912 bragte den
med sig en minneste av norsk
granitt som veiet 3000 kilo, for
å reise den på hollendernes gra-
ver. — Pakkisen gjorde det imid-
lertid umulig å nå Jan Mayen, og
da ekspedisjonen kom hjem igjen
var hele verden optatt av ver-
denskrigen. Stenen blev utskibet

på kaien i Newcastle og ingen
tenkte siden på den.

Imidlertid fant man i 1926 i
den indre gård i en av Amster-
dams gamle bygninger en stor
sten hvis inskripsjon æret en viss
Ougert Jacobson og hans seks ka-
merater «som døde, mens de over-
vintret her». Den arkeologiske
kommisjon for monumenter, fun-
net i Nederlandene, kastet sig over
stenen og kom til det resultat at
det var en gammel sten av norsk
granitt med en inskripsjon som
ikke var over 100 år gammel.
Mer kunde den ikke si om den
ting. Imidlertid møtte en av kom-
misjonens medlemmer tilfeldigvis
en måneds tid senere den som i
1912 hadde ordnet med stenen i
Newcastle. Arkeologen fortalte
om stenen fra Amsterdam og så
blev, da mysteriet opklart.

Til denne dag er der ingen som
vet hvorledes stenen er kommet
til Amsterdam. Der er ingen som
har betalt frakt for den, intet
skib som har hatt den med. I år
fikk forsvarsministeren medliden-
het med stenen, og således blev
den sendt nordover og reist på
Jan Mayen, men selve stedet, hvor
graven lå, er altså først nu fun-
net av Olonkin, 296 år efter at
de blev begravet.

i «Bergens Tidende» i sommer:

Den 26. august 1633 seilte en hollandsk hvalfangerflåte fra Jan Mayen etterlatende sig 7 sjømenn og 1 hund. Lederen for de 7, en almindelig sjømann som for anledningen tok titelen kommandør, skrev journalen inntil pennen falt ut av hans døde hånd og blev tatt av en av de andre, som skrev detaljert om alt det som hendte den tragiske måned de var deroppe. Journalen forteller oss i enkle ord hvilken hård skjebne som møtte dem før døden kom som den store befrier. De forsøkte å drive jakt, men med meget magert utbytte. Mørke, besværligheter og skjørbuk hadde de å kjempe med hele den lange arktiske vinter. Den 20. mars drepte de en bjørn, men dens kjøtt kunde ikke redde dem — de hadde allerede opgitt alt håb. De så en mengde hval, men var for svake til å bemanne en båt for å harpunere nogen av dem.

To uker etter at de hadde skutt bjørnen døde han som skrev journalen — det var påskemorgen. De tapre sjøfolk var alt inne i dødsskyggens dal, de blev langsomt drept på grunn av mangel på vitaminer og den strenge kulde.

Han som nu skrev journalen forteller: «Selv om vi var friske kunde vi neppe holde varmen, og vi er meget syke. Men vi håber det beste og tror på Guds barmhjertighet. Vinden som igår.»

22. april er de alle døende. «Vi er i den ytterste nød. Det er bare jeg som kan bevege mig. Jeg

'Havanger' Blad nr 99.
onsdag 30 april 1930.

Striden om eiendomsretten til Jan Mayen

Rettens premisser for frifinnelsen av staten.

Oslo: Som før meddelt blev utfallet av den av Birger Jacobsen anlagte sak mot staten om eiendomsretten til Jan Mayen at staten blev frifunnet. Av byrettsdommens premisser fremgår det at det er på det rene at Jan Mayen var herreløst land (terra nullius), da Jacobsen i 1921 foretok de nevnte skritt til manifestering av sin okkupasjonsvilje. Det er videre på det rene at det efter gjeldende internasjonale regler var adgang til å opnå eiendomsrett til landstrekninger på terra nullius ved okkupasjon. Spørsmålet blir da om Jacobsen kan antas å ha foretatt hvad det efter gjeldende regler kreves til en gyldig okkupasjon. Under henvisning til dr. jur. Ræstads verk »Svalbard-okkupasjonene« bemerker retten herom at det er uklart hvor meget det må være foretatt fra okkupantens side. Det synes å fremgå av hvad det foreligger om internasjonal opfatning at det ikke er tilstrekkelig at han har avmerket

grensene for det område han påstår å ha tatt i besiddelse. En viss utnyttelse kreves for at besiddelsestagelsen skal anerkjennes som gyldig okkupasjon. Ut fra denne opfatning inner retten ikke at Jacobsen har godtgjort at han har opnådd okkupasjonsrett til det område på Jan Mayen som det under saken er spørsmål om. Han kunde ikke vinne en gyldig okkupasjonsrett ved å opholde sig på øya noen måneder og herunder opføre og reparere noen hus. Han har ikke gjort noe til utnyttelse av det okkuperte område, og har senere overnattet ikke vært på øya uten et kort besøk sommeren 1929. Det meteorologiske institutt har derimot uavbrutt holdt radiostasjonen i drift gjennom flere år. Denne stasjon må antas å lytte en overordentlig betydningsfull opgave i den internasjonale værmeldings tjeneste.

Da retten fant at Jacobsen hadde hatt grunn til å se domsavgjørelse i saken, blev omkostningene ophevd.

Herangeren nr 87.

Lørdag 12 april 1930.

Prosedyren i Jan Mayen- saken

blev avsluttet igår. Advokat Otto Rød nedla sådan påstand: Den norske regjering kjennes uberettiget til enhver eiendomsrådighet til de av Birger Jacobsen annekterte territorier.

Advokat Ols Røds påstand gikk ut på at staten frifinnes og tilkjennes sakens omkostninger. Dommen kan ventes en gang i neste uke.

Foregikk Ruuds okkupasjon av Jan Mayen på et hotellværelse i Tønsberg?

Jacobsen hevder at Ruud aldri har
vært på Jan Mayen.



Birger Jacobsen,
som har anlagt saken mot staten.



Advokat Ole Røed,
som fører saken for staten.

Oslo: Ved rettsmøtets begynnelse i Jan Mayen-saken igår formiddag anmodet advokat Otto Rød om at prosedyren måtte bli avbrutt, idet han hadde et nytt vidne å føre, Meteorologiskes tidligere bestyrer av stasjonen på Jan Mayn, Christian Haugan, som hadde meldt sig og bedt om å få lov å fortelle litt i anledning av Chr. Ruuds vidneprov. Ruud kom nu til stede.

Haugan forklarte at han var bestyrer av stasjonen sommeren 1923-24. Vidnet hadde sett Jacobsens hytte, og Anders Andersen hadde selv fortalt ham at han hadde overdradd hytten til Jacobsen. Kjøbmann Haugens hytte som Ruud snakket om er en ganske annen hytte.

Ruud fastholdt at kjøbmann Andersen til ham hadde sagt at Haugen ikke eide noen hytte.

Birger Jacobsen: Det er ikke med lett hjerte jeg må fremlegge mine opplysninger idag, men jeg tror å kunne dokumentere opplysninger som ikke gjør det tvilsomt at Ruud overhodet ikke har vært på Jan Mayen.

Dommeren: Men har ikke departementet gått ut fra at Ruud var i land?

Advokat Ole Røed: Jo da, Michael Lie gikk i sin betenkning om Ruuds okkupasjon ut fra at det var helt i orden.

Dommeren: Det er først nu at De påstår at Ruuds okkupasjon bare er et forum?

Advokat Otto Rød: Ja. Førelsen av Ruud som vidne kom så brått på oss. Men Jacobsen mener at Ruuds okkupasjon foregikk på et hotellværelse i Tønsberg og at Ruud i det hele tatt ikke har foretatt noen reis med skibet «Jonas». Beskrivelsen hans av øya er rett og slett fantasi.

Advokat Ole Røed: Det skal jeg imøtegå i min prosedyre. Det er ikke tale om fantasi. Jeg skal få forevise de originale okkupasjonsdokumenter.

Advokaten fremlegger Ruuds skrivelse til utenriksdepartementet om at han akter å okkupere og om at han har gjort det. Den siste er bevidnet av 5 vidners underskrifter.

Ruud forlanger nu at Jacobsen tar sin beskyldning tilbake straks.

Jacobsen: Ruud har ikke vært på Jan Mayen, iallfall ikke i 1917.

Advokat Ole Røed: Ja, dette er vel ikke rette forum hvis Ruud ønsker undskyldning.

Dommeren: Nei, tar De konsekvensene av dette, så —

Efter dette kraftige optrinn fortsettes eksaminasjonen av vidnet Haugan. Vidnet forklarte at han ikke hadde ansett sig berettiget til å nekte folk å ta ophold på Jan Mayen, og med hensyn til revefangsten mente han at fangstfeltet skulde deles med fangstfolkene.

Blev Jan Mayen okkupert på et hotellværelse i Tønsberg?

Prosedyren avbrytes. Heftige optrin. Ruud slår i bordet og forlanger beskyldningen tatt tilbake.

I rettssaken om Jan Mayen i formiddag blev vidneførselen gjenoptatt, idet advokat Otto Rød hadde frem satt de drøieste beskyldninger mot et av hovedvidnene, Ruud. Som man vil erindre fra gårsdagens referat beskyldte advokaten Ruud for å ha spunnet op hele sin beretning om okkupasjons-ekspedisjonen i 1917.

Ruud stod idag igjen i vidne boksen og der utspant sig nu en lang rekke til dels heftige replikker.

Adm.: Var De på Jan Mayen i 1917?

Ruud: Javisst var jeg på Jan Mayen i 1917.

— Hvad het båten?

— «Jonas» av Larvik. Er det noen som tviler på det da?

— Ja det er. Den ene part i denne sak påstår at Deres okkupasjon av øya er foretatt på et hotellværelse i Tønsberg.

— Fastholder advokaten fremdeles sin påstand at det er oppspinn?

Adv. Otto Rød: Ja. Vi har grunn til det. Men dette vidne er kommet så brått på mig at jeg ikke har fått anledning til å foreta de nærmere undersøkelser.

Adm.: Fastholder De fremdeles at Ruud farer med løgn?

Adv.: Ja.

— Det er jo en alvorlig beskyldning.

— Jeg formoder at min part Jakobsen kan tilveiebringe det nødvendige bevismateriale. Men allerede nu kan jeg fastslå at alt hvad Ruud forteller om øya er vill fantasi.

Ole Rød: Jeg har med mig de originale dokumenter som tilfulle godtgjør at Ruud var på Jan Mayen i 1917.

Advokaten fremlegger nu dokumentene for retten. Det var etpar tre skrivelser i 1917 fra Ruud til departementet, hvori han melder av sin ferd og sitt forehavende. Et brev var datert 21. juli 1917 fra Ruud ombord i «Jonas» som da lå i Bergen og et av 19. august 1917 fra Bodø. Det dokumentertes også at skuten «Jonas» ikke var noe fantasifoster men innregistrert og i full orden.

Adm.: Er det Deres håndskrift, Ruud?

Ruud bekrefter.

— Men skriver De da så ualmin delig vakkert. Har De vært lensmann?

— Nei. Men er det noen som sier at jeg ikke har skrivi dette?

— Jakobsen og hans advokat påstår at De har diktet op hele reisen. Altså at dette er et falskneri.

— Jaså, sier dem det! Ja, det skal dem ta tilbake her på flekken — ellers forlanger je at je blir satt fast.

Adm. er enig i at Ruud har grunn til å ta skritt i en slik affære. Jeg vilde ikke ha en slik beskyldning sittende på mig.

Adv. Otto Rød studerer dokumentene og blir forundret. — Ja, dette har jeg ikke hatt kjennskap til.

Adm.: Men De fastholder fremdeles beskyldningen?

— Jeg har som sagt ikke bevis midler ennu — og vil heller ikke forlange saken utsatt. Ruud får da ta de skritt han finner nødvendig. Men det blir jo for et annet forum.

Ruud, som hører dårlig og må få tingene repetert, er omsider blitt sint, slår i bordet for advokaten og Jakobsen og forlanger meget energisk at beskyldningene skal tas tilbake —

et forlangende som han fremsetter påny også lenge efter at neste vidne er fremført.

Det er meteorolog Haugan, som hadde vært ved stasjonen på Jan Mayen til 1923. Hr. Haugan uttalte sig bl. a. om meteorologenes forhold til fangstfolk.

— Hadde dere noe imot fangstfolkene?

— Absolutt ikke. Vi fant både nytte og hygge i fangstfolkene som av og til kom.

Adv. Otto Rød: Dette med at meteorologene gikk på revejakt — oppfattet dere det som et gode som fulgte med bestillingen, etslags tillegg i lønnen?

— Det forelå iallfall intet forbud mot det.

— Men det irriterte dere vel at fremmede folk kom og jaget?

— Det blev alltid ordnet ved at vi delte fangstfeltet.

Det kom nu til en lang og mindre interessant replikkveksel mellem Haugan og Jakobsen om de lokale forhold, hytter, skilter og fjelltopper.

— Visste De at det var jern på øya?

— Jeg er ikke geolog. Men vi antok at drikkevannet var jernholdig.

Adm.: Så De kull på øya, brun kull?

— Nei. Det finnes ikke.

Advokat Otto Røds prosedyre som var blitt avbrutt av de to vidneprov, fortsattes, og artet sig en tid fremover som en meget aggressiv kritikk av Ræstads store juridiske verk om okkupasjon. Ræstad var efter advokatens opfatning delvis både inkonsekvent og ulogisk.

Et merkelig vidne i Jan Mayen-saken.

Den meteorologiske sta-
sjon av stor betydning.

Fangstmenn som har op-
trådt utilbørlig.

Behandlingen av Jan Mayen-
saken fortsatte igår med vidneavhø-
relse.

Direktør Frantzen i Northern
Exploration Comp. forklarte at han
ikke hadde nogen økonomisk inter-
esse i saken. Jacobsen hadde solgt
endel okkuperte områder til Nor-
thern Exploration, men staten hev-
det at okkupasjonen ikke var gyl-
dig, men kompaniet kom senere til
en forståelse med staten, således
at det overlot den største del av
områdene til staten for 37 000 pund.
Senere hadde Jacobsen trådt i for-
bindelse med vidnet angående Jan
Mayen. Jacobsen hadde skrevet til
ham flere ganger og var stadig
like interessert. I 1924 eller 25
fikk vidnet sendt en mann op til
Jan Mayen for å ta noen prøver
på bauxitten.

Direktør Hesselberg ved
meteorologisk institutt forklarte at
beslutningen om å oprette en me-
teorologisk stasjon blev fattet i
1919 i forbindelse med Amundsens
ekspedisjon. Allerede i 1913 hadde
professor Birkeland skrevet en ar-
tikkel i avisen om den betydning
en slik stasjon vilde få.

Man kom i forbindelse med
Eckroll, som skulde ut på en ekspe-
disjon, og fikk ham overtalt til å
gå til Jan Mayen og oprette en
stasjon der. Forhandlingene med
Eckroll blev ført av Bjerknes.

Der blev dokumentert en skri-
velse fra meteorolog Devold, hvori
meddeles om en skute med engelsk
flagg, som hadde landet ved nord-
lagunen og drevet fangst under
ledelse av Løvfall, som var med
på Eckrolls ekspedisjon. Løvfall sa
han hadde fått tillatelse av stasjo-
nen i Bergen, men nogen meddelelse
om slik er ikke innløpet.

Devold truet ham med at fang-
sten skulde bli beslaglagt når han
kom tilbake til Norge. Så kom en
amerikaner med engelsk kaptein og
norsk besetning og endel norske
fangstmenn.

Røed: Har man ellers hatt be-
søk av fangstfolk?

— Gjentagende ganger.

— Er det nødvendig for trygg
drift av stasjonen at folkene får
adspredelse om vinteren?

— Ja.

— Er stasjonens betydning stor?

— Den er uundværlig for storm-
varslingen for vest- og nordlandet,
særlig for nordveststormene som er

adspredelse om vinteren?

— Ja.

— Er stasjonens betydning stor?

— Den er uundværlig for stormvarslingen for vest- og nordlandet, særlig for nordveststormene som er de voldsomste og kommer mest uventet. Den er også internasjonalt anerkjent og på den siste kongress blev uttalt en spesiell takk til vårt land fordi vi oprettholdt stasjonen.

Advokat Rød opplyser at han har fått et brev fra Kristoffer Ruud som vil avgi vidneprov til fordel for staten.

Rød: Jeg har for en tid siden fått et brev fra ham hvori han tilbød mig sin tjeneste. Han viste sig å være så lite tilforlatelig at det kan være likegyldig hvad han forklarer.

Advokaten leser op hr. Ruuds brev, hvor det vrirler av kraftuttrykk. Det heter her bl. a. at han er blitt så skammelig behandlet av staten som han beskylder for ran og som ikke eier en kvadratmeter av pia. Det er begått slyngelstreker som staten har latt sig forlede til.

Administrator: De har ikke funnet grunn til å stevne ham?

— Når en mann skriver slik er han ganske uten interesse for saken.

— Nu vil han støtte staten. Vi må få ham hit.

Jacobsen avgav så en tilleggsforklaring om de mineralogiske forhold.

Bergmester Merckoll er nu kommet tilstede. Han skal studere de skrifter Jacobsen henviser til og avgi forklaring imorgen, da også vidnet Kristoffer Ruud kommer tilstede.

Efter endel utenrikspolitisk dokumentasjon i anledning Eckrolls heising av det amerikanske flagg blev rettsmøtet hevet.

Saken om Jan Mayen.

Et merkelig vidne: Kunde sjømand Ruud faat 1 mill. for øen av Hugo Stinnes.

I dagens retsmøte begynte advokat Reed med at stille Jacobsen noen spørsmål om bauxitforekomstene paa Jan Mayen.

Jacobsen: Jeg protesterer mot at besvare disse spørsmål; de har intet med sakens realitet at gjøre. Det er forretningsforhold som er konfidentielle.

Rød: Det har intet med selve forekomstene av bauxit at gjøre.

— Betegnelsen bauxit er en tilsnikelse av advokaten. Jeg har brukt benævnelsen forvitrede basalter av aluminiumssilikater som grænser ind paa bauxit.

Rød: Det er mig som har ansvaret for at ha indført denne betegnelse.

Reed: Hvor mange procent holder leren?

Jacobsen: Jeg protesterer mot at besvare dette.

Adm.: De behøver ikke at svare paa disse spørsmål.

Docent Hoel var ogsaa kommet tilstede og Jacobsen fremholdt at docenten og bergmester Merckoll er raadgivere for motparten. Men her er ingen doktordisputas utenfor hvad jeg har sagt.

Bergmester Merckoll kom saa med en utredning over de mineralogiske forhold paa Jan Mayen.

Jacobsen kom ind paa den østerrikske ekspeditions resultater og fremholdt at det var en geofysisk ekspedition. Prøvene var samlet av sjøoffiserer. Det var omtrent som om jeg vilde sende advokat Rød til Jan Mayen for at samle sten til mig, la han til.

Vidnet Kristoffer Evensen Ruud, forhenværende sjømand, var nu kommet tilstede og erklærer at han ingen interesse har av sakens utfald.

Rød: De mener Dem at være den første okkupant paa Jan Mayen.

— Jeg er det.

— Og tilbød staten Deres rettigheter.

— Jeg tilbød Gunnar Knudsens regjering dem, men han hadde ikke raad til at kjøpe. Jeg fik en skrivelse fra utenriksminister Ihlen om at jeg kunde gjøre med det hvad jeg vilde. Jeg solgte saa til Hugo Stinnes, og da vilde staten kjøpe.

— Gjaldt det hele øen?

— Ja.

— Hvorfor blev øen ikke kjøpt av staten?

— Jeg blev opholdt med løfter.

— Hvorfor blev det ikke noget med underhandlingene?

— Fordi Eckroll og Jacobsen ternet sammen deroppe og fra det kom hele ugreia.

Er det ikke saa at staten undersøkte Deres okkupation og fandt den ikke var noget at bygge paa?

— Jo, det var Eckrolls skyld.

— Var det ikke saa at staten fattet beslutning om at De skulde faa 10,000 kroner?

— Jeg fik det paa et vis.

— Paa et vis? Har De ikke faat pengene?

— Jeg har faat 4500 kr.

— Fik ikke Deres konkursbo resten?

— Det kunde vel ikke hjelpe mig. Det var mig som skulde ha dem og ikke boet.

— Vidnet blev forevist en erklæring om at overdra sine rettigheter til staten.

— Jeg blev truet til det.

— Mener De fremdeles at eie Jan Mayen?

— Det mener jeg absolut.

Vidnet forklarer videre at den hytten som Jacobsen sier han kjøpte av Anders Andersen ikke eies av Andersen, men av kjøbmand Haugen i Tromsø som eier den endnu.

Adv.: Den var ikke Deres da?

— Jeg har aldrig hat nogen hytte. Ikke Jacobsen heller.

Jacobsen: Det er to forskjellige hytter. Haugen-huset staar der den dag idag og ogsaa det har jeg faat overdrad.

Haugen sa til mig at hytten var hans.

Ruud hævder videre under henvisning til en telegramveksling mellem ham, advokat Roll og Eckroll at Eckroll vilde presse ham for penger. Staten hadde bekjentgjort hans okkupation til de fleste europeiske stater og Amerika.

Adm.: Men De har jo skrevet under erklæringen.

— Jeg nekter at den er gyldig. Jeg blev truet til det av utenriksdepartementet.

— De mener at De eier hele øen og at Jacobsen ikke kan gaa foran Dem?

— Det kan han ikke.

Rød: Jeg vil gjerne De skal fortælle mere om denne trussel. Det er jo en alvorlig anklage.

— Jeg blev sat i en tvangssituation. Stortinget bevilget 10,000 kr., men saa holdt de igjen 5000 og gav mig ikke mere før jeg undertegnet. Jeg var helt ren ved konkursen. Hvad vilde De jeg skulde gjøre?

Adm.: Har De tænkt at gjøre noget med Deres ret. Anlægge sak?

— Jeg vil ikke ha flere saker i mit liv. Men jeg kan overdra mine rettigheter til en mand som kan føre saken. Men jeg har lovet ikke at gjøre noget før stortingets avgjørelse foreligger.

— Har De et nyt andragende inde nu?

Ja.
Byraacheff Marstrander oplyser, at Ruud har indsendt et andragende av 24. mars.

Ruud fremholder videre at han mente at ha kunnet faa 1 million kroner av Hugo Stinnes for øen, 333,000 ad gangen i tre ar.

Jacobsen: Jeg erindrer at ha set et slikt dokument, men vil ikke forklare mig nærmere om det.

Ruud forklarer videre at han ogsaa var budt 250,000 kr. for at bryte kontrakten med Stinnes.

Rød: Hvem var det?

— Det vil jeg ikke si, men kommer saken min op kommer det nok frem.

Adm.: De vil ikke ha proses?

— Nei, men penger. Penger maa jeg ha.

Byraacheff Marstrander forklarer, at for at undgaa fremtidig klus fik man Ruud til at underskrive erklæringene. Ruud foretok den ældste okkupation, men den blev ikke anerkjendt. Der var fremkommet et tilbud paa 50,000 kr. for kjøp av Ruuds okkupation. De 10,000 kr. fik han som en billighetsgodtgjørelse da han blev ruinert. Ruud erklærte sig tilfreds og undertegnet dokumentet.

Adv. Rød til Ruud: Naar kom De første gang til Jan Mayen?

— I 1884, paa en sælfanger.

— Hvor mange gange har De været der senere?

— 3—4 ganger.

— Har De gaat op og avmerket grænsene?

— Grænsene er sjøen det.

— Svært praktisk og letvint.

Jacobsen: Paa et møte paa et hotel med 2 vidner fortalte Ruud om et beklhus og store kulganger.

— Vi fandt kul.

— Det er geologisk helt udelukket.

Adm.: Kunde kullet brænde?

— Vi brændte det ombord.

Jacobsen: Østerrikerne hadde offentlig et kuldepot.

Vidneførslen var hermed avsluttet. Hermedz.Dian...etaoin. taointateese tees

MERKELIG VIDNE

Mannen som ifjor hatet staten av et opriktig hjerte.

Men som 5. april i år ber om
å bli ført som statens vidne.

Behandlingen av den interessante Jan Mayen-sak fortsetter idag i Oslo byrett med vidneavhøring. Første vidne er direktør Frantzen i Northern Exploration Company. Direktøren forteller at Jacobsen sendte ham en rapport om chancene for utnyttelse av Jan Mayen. Direktøren var interessert i foretagendet og da Jacobsen sendte ham boxit-prøver lot han dem analysere. Prøvene var imidlertid ikke gode.

Neste vidne er direktør Hans Hesselberg i meteorologiske institutt.

Adv. Røed: Når begynte meteorologisk institutt å tenke på å opprette stasjon på Jan Mayen.

— I 1919 tok jeg tanken op. Men alt i 1913 hadde professor Birkeland skrevet i avisene om planen.

— Det har vært sagt her at det ikke var nødvendig for meteorologene å okkupere hele øya?

— Det var absolutt ønskelig, — hvad jeg også sterkt fremhevet overfor statsmaktene. Erfaringen har vist at jaktekspedisjonene på Jan Mayen har skaffet oss store vanskeligheter. De fremmede fangstfolk klenget seg inn på vår stasjon, fordi den var best utstyrt med mat, etc.

Der blir dokumentert en skrivelse hvori direktør Hesselberg fremhever dette. Revefangsten vil meteorologene ha for seg selv både fordi den gir gode inntekter og skaffer folkene adskredelse i polarnattens ensomhet. Ofte blev der dessuten sammenstøt mellom stasjonens folk og fangstmennene som ofte var hissige karer. Etter at øya var annektert måtte stasjonens leder, Devold, engang sende et telegram til regjeringen av omtrent denne ordlyd:

«Mystisk skute under engelsk flagg ankrer op ved Nord-lagunen. Kapteinen heter Per Løvfall og der er 7 nordmenn ombord. Jeg har bedt dem pakke sammen, men de nekter. . . .»

Adv. Røed: Slike sammenstøt var almindelige?

— Og De påstår at det er en livsbetingelse at ingen andre får nyte godt av den samme adspredelse?

— Ja, skal der bli konkurranse og rivninger så går dette slik på folkenes nerver at de ikke klarer påkjenningen.

Advokat Ole Røed leser op et brev fra Christopher Evensen Ruud, den første som forsøkte å okkupere Jan Mayen.

Hvad har den merkelige Ruud å fortelle?

Brevet til advokat Ole Røed er skrevet 5. april i år. Heri ber Ruud om å få bli avhørt som vidne. Han skriver: «Mitt prov går ikke i Jacobsens favør. Det som det gjelder om for mig er å få sannheten frem.»

Adv. Ole Røed: Vi bør åpenbart avhøre denne mann, han bor i Asker.

Adv. Otto Rød: Denne mann har vi ingen interesse av å høre på! Hans ord har så liten vekt som vel mulig!

Adm.: Hvad vet De om det?

— Jeg har også fått brev fra mannen! 5. april ifjor skrev han til mig som Jacobsens advokat. Han sier blandt annet at han vil yde min part «all sin støtte mot statens forferdelige handlemåte, mot dens maktmisbruk og ran.» Han sier at han har viktige opplysninger av interesse for min part og hevder at «staten eier ikke en kvadratmeter land på Jan Mayen.» Han slutter slik: «Saken bør optas i hele sin bredde slik at vi kan få stoppet slyngelstrekene fra statens makthavere.» Dette brev er altså skrevet ifjor. Jeg svarte ikke på det en gang. En mann som skriver slik har ingen interesse for saken.

Adm.: Og nu vil altså hr. Ruud støtte staten!

— Ja, det er påfallende.

— Det må De foreholde ham når han kommer hit advokat!

— Ja, vær trygg.

Dommer Stokkum.

DUKKER OP I JAN MAYEN-SAKEN

Kapteinen heter Per Løvfall og der er 7 nordmenn ombord. Jeg har bedt dem pakke sammen, men de nekter. . . . »

Adv. Røed: Slike sammenstøt var almindelige?

— Ja.

— Stasjonen er verdifull, ikke sant?

— Den er uundværlig for værvarslingen for Vestlandet og Nord-Norge. Særlig nordvest-stormene kan ved Jan Mayen-stasjonens hjelp varsles meget raskt. Stasjonen har vunnet internasjonal anerkjennelse og Norge har fått en spesiell takk for sitt initiativ.

Adv. Otto Rød: Nevn eksempler på at fremmede fangstfolk har plaget stasjonen.

— En gang blev en av våre folk så syk efter påvirkning av de andre overvintretere at man måtte sende ekstraskib for å få ham hjem.

— De mener at revefangsten på Jan Mayen er en livsbetingelse for meteorologene?

— Ja, de må ha den adspredelse og spenning for å kunne tåle vintermørket.

Adm.: Og nu vil altså hr. Ruud støtte staten!

— Ja, det er påfallende.

— Det må De foreholde ham når han kommer hit advokat!

— Ja, vær trygg.

Dommer Stabell bestemmer at det merkelige vidne straks skal stevnes. Han bemerker at

— hvis staten spanderer en bil så har vi ham her fort.

Det viser sig imidlertid at hr. Ruud ikke kan komme før i morgen, hvorfor saken utsettes til i morgen formiddag klokken 10.

Rettsmøtet sluttet med dokumentasjon. Statens sakkyndige, bergmester Merckoll skal til i morgen granske det materiale Jacobsen har fremlagt om Jan Mayens bergverksmuligheter.

Rettssaken om Jan Mayen.

Aa gå iland på en øy er ikke i og for sig eiendomsskapende
hevder statens prosessfullmektig.

Oslo: Oslo byrett begynte idag behandlingen av saken mot staten i anledning av Norges okkupasjon av øya Jan Mayen. Retten administreres av dommer Stabell. Birger Jacobsen møtte ved advokat Otto Rød, som redegjorde for saken. Birger Jacobsen, som er en kjent arktisk forsker, hadde i 1920 fått den idé å utforske øya Jan Mayen. Den lå der som terra nullius, et verdifullt ingenmannsland, hvor det fantes mineralske forekomster og uuttømmelige mengder av verdifullt sand på den nordlige strandstrekning. Sanden var jernholdig og representerte en rikdom. Der var rike fiskevær og veldige muligheter for blårevfangst. Han kom også i 1921 i forbindelse med fangstmannen Anders Andersen som hadde et åpent blikk for øyas muligheter og hadde bygd et hus der. Jacobsen kjøpte alle Andersens rettigheter og sendte inn meddelelse til utenriksdepartementet om dette.

Imidlertid reiste Jacobsen til Jan Mayen og gjorde alt mulig for å sikre sin rett. Han okkuperte territoriet fra 8 gr. 20 min. til 8 gr. 50 min. Mens han befant sig her, kom der en meteorologisk ekspedisjon med ingeniør Eckroll i spissen. Det falt ikke Jacobsen inn at denne vilde beslaglegge mer land enn han hadde bruk for til stasjonen og observasjonene. Imidlertid grep meteorologene forstyrrende inn i hans disposisjoner.

Advokaten nedla påstand på at den norske stat kjennes uberettiget til alt Jacobsens land på Jan Mayen.

Advokat Ole Rød redegjorde på statens vegne. Ved at en fangst-

mann går i land på øya for å finne blårev og opfører en fangsthytte erhverver han ingen rett, han okkuperer ikke. Det høieste han kan sies å eie er huset og den grunn det står på. I 1920 og 1921 hadde det meteorologiske institutt planer om en stasjon på Jan Mayen. Dette var utførlig omtalt i avisene, og alle visste at sommeren 1921 skulde ekspedisjonen avsted til Jan Mayen. Den kom dit 6. august, og stasjonen var ferdig 17. september. På Jan Mayen traff ekspedisjonen Jacobsen og hans folk, som var kommet dit i juni. Nu er spørsmålet: Har Jacobsen ved sin opptreden før meteorologenes ankomst virkeligerhvert okkupasjonsretten? Staten sier nei. Det skapes ikke bevis for noen eiendomsrett fordi om Utenriksdepartementet har erkjent mottagelsen av Jacobsens meddelelse. Regjeringen har ikke dermed anerkjent okkupasjonen som rettsgyldig. Grunnlaget for å få en rettsgyldig eiendomsbesiddelse av terra nullius må være dette: Den som bemektiger sig en herreløs ting og utnytter den økonomisk, har erhvervet eiendomsretten fordi det erfaringsmessig har vist sig at denne eier utnytter sitt gode best. Men det å gå i land på en øy er ikke i og for sig eiendomsskapende.

Rettssaken om Jan Mayen.

Det er absolutt nødvendig for Det meteorologiske institutt å okkupere hele øyen, sier direktør Hesselberg

Oslo: Ved byretten igår forklarte saksøkeren Jacobsen sig om sitt forhold. Han skildret sine reiser til Jan Mayen. Det blev dokumentert okkupasjonens anmeldelse i oktober 1920 fra Jacobsen til departementet. Departementets svar går ut på at det alt foreligger 2 tidligere okkupasjonsanmeldelser. Jacobsen skrev imidlertid og opretholdt sitt krav. Han hadde opdaget store rikdommer av mineraler. I 1929 kom Jacobsen til øya igjen og opdaget da at hans grenseskiller var revet ned med makt og at en del av stolpene var brukt som annekspjølspeler av statens meteorologer. Jacobsen protesterte. Han nekter å ha noe kjennskap til meteorologenes planlagte ekspedisjon, og om han hadde visst det, vilde det ikke spilt noen

rolle for ham. En skjerper må kjempe for sin rett sier han.

Direktør Hesselberg ved Det meteorologiske institutt fortalte at man i 1909 hadde berg ved Det meteorologiske institutt fortalte at man i 1909 hadde tatt op tanken om en ekspedisjon til Jan Mayen. Det var absolutt ønskelig for Meteorologiske å okkupere hele øya, uttalte han, og det hadde vidnet også fremhevet overfor statsmaktene. Erfaringene har vist at jaktekspedisjoner på øya har skaffet meteorologene store vanskeligheter. Og stasjonen er uundværlig for værvarslingen på Vestlandet og for Nord-Norge.

Forhandlingene blev derpå utsatt til i morgen formiddag.

HAR STATEN RETT TIL

**Birger Jacobsen
påstår at landet
er tatt fra ham.**

***Klager om over-
grep fra meteorolo-
gens side.***

**Den store okkupasjons-
sak for Oslo byrett.**

I Oslo byrett begynner idag behandlingen av den store sak mot staten i anledning av Norges okkupasjon av øya Jan Mayen. Som tidligere meddelt har en arktisk forsker og forretningsmann hr. Birger Jacobsen anlagt sak. Han påstår å ha okkupert et anselig territorium på øya før staten tenkte på å ta landet. Han hevder å være blitt utsatt for overgrep av den meteorologiske ekspedisjon som kom dit på den norske stats vegne for å anlegge stasjon.

Retten administreres av dommer Stabell med avdelings-sjef Strand og avdelingsbestyrer Langaard som rettsvidner. For staten møter byråsjef Marstrander, sjef for det arktisk-antarktiske kontor, statens advokat er hr. Ole Rød. Birger Jacobsen møter med advokat Otto Rød som straks går igang med å redogjøre for saken:

***Stridens øy — et rikt
arbeidsfelt.***

Birger Jacobsen som er en kjent arktisk forsker, hadde i 1920 fått den idé å utforske øya Jan Mayen. Den lå der som terra nullius, et verdifullt ingen-mannsland hvor der fantes mineralske forekomster og uuttømmelige mengder av verdifull sand på den nordlige strandstrekning. Sanden var jernholdig og representerte en rikdomskilde av rang. Der var rike fiskevær og veldige muligheter for blårevfangst. Der forelå reisebeskrivelser som fastslo dette. Han kom også i 1921 i forbindelse med fangstmannen Anders Andersen som hadde et åpent blikk for øyas muligheter og hadde hørt at det

JAN MAYEN?

***Stor sak ved
Oslo byrett.***

Stridens øy — et rikt arbeidsfelt.

Birger Jacobsen som er en kjent arktisk forsker, hadde i 1920 fått den idé å utforske øya Jan Mayen. Den lå der som terra nullius, et verdifullt ingen-mannsland hvor der fantes mineralske forekomster og uuttømmelige mengder av verdifull sand på den nordlige strandstrekning. Sanden var jernholdig og representerte en rikdomskilde av rang. Der var rike fiskevær og veldige muligheter for blårevfangst. Der forelå reisebeskrivelser som fastslo dette. Han kom også i 1921 i forbindelse med fangstmannen Anders Andersen som hadde et åpent blikk for øyas muligheter og hadde bygget et hus der. Jacobsen kjøpte alle Andersens rettigheter og sendte inn meddelelse til utenriksdepartementet om dette.

Når man gjør en slik anmeldelse til sitt eget lands regjering, så er det for å få beskyttelse, — ikke for å gi regjeringen en pekepinn om å forsyne sig selv. Men slik later vår regjering til å ha tolket meddelelsen, den har slått fast at her er en mulighet for å legge nytt land under statens suverenitet.

Imidlertid reiser Jacobsen til Jan Mayen og gjør alt mulig for å sikre sin rett. Han okkuperer territoriet fra 8° 20' til 8° 50'. Meridianen dannet grensen. Han slo jernstolper ned i grunnen og avmerket tydelig sitt land. Mens han befant sig her med sine folk, dukker en meteorologisk ekspedisjon op med ingeniør

Jan Mayen-saken.

Skarp kritikk mot meteorologene og ingeniør Eckroll.

Jacobsen beskylder ham for „claim-jumping“, — noe som i Alaska straffes med revolveren.

«En lumpen optreden som er Meteorologisk Institutt uverdigg og som staten ikke bør beskytte».

Eckroll i spissen. Det falt ikke Jacobsen inn at denne mann vilde ta mere land enn han akkurat trengte til stasjon og observasjoner. Imidlertid grep meteorologene forstyrrende inn i hans disposisjoner. Det er internasjonalt-rettslig avgjort at videnskapelige ekspedisjoner ikke har rett til å ta mer territorium enn de akkurat trenger.

Jacobsen hadde som nevnt satt op utmerkede grensestolper. Statens folk gjorde sig ikke en gang den uleilighet å sette op egne grensestolper, — nei de klistret sine egne plakater på Jacobsens stolper!

Da Jacobsen meldte fra om sine hensikter på Jan Mayen var det for å bli beskyttet mot konkurrenter. Der kom da heller ingen konkurrenter, — undtagen den norske stat selv, tilkalt ved hr. Jacobsens egen meddelelse.

På Spitsbergen hadde vi vanskelige spørsmål på grunn av de mange forskjellige claimstagere som ofte kom inn på hverandre. Her er ingen annen konkurranse enn den staten selv skaper.

Advokaten redegjør for de presens som fastslår hvad der fordres for at en okkupant kan erverve gyldig rettighet. Han slutter: — Jacobsen har hatt forferdelig meget strev og svære utgifter med sin okkupasjon. Det er sagt i statens tilsvær: «Her sitter en mann på sitt kontor i Oslo og avmerker med blyantstreker det han vil ha av Jan Mayen.»

Det er helt uforsvarlig å si slikt.

Jeg nedlegger påstand om at den norske stat kjennes uberettiget til alt Jacobsens land på Jan Mayen, — alt som er avmerket med Jacobsens grenseskilt. Dessuten krever jeg saksomkostninger.

Advokat Ole Røed får nu ordet. Han redegjør for skipper Anders Andersens første år på Jan Mayen i 1908, og hevder at utenriksdepartementet ikke kan erkjenne hans rett.

— Ved at en fangstmann går iland på øya for å fange blårev og opfører en fangsthytte, erverver han ingen rett, han okkuperer ikke. Det høieste han kan sies å eie er huset og den grunn det står på.

I 1920 og 21 hadde det meteorologiske institutt planer om en stasjon på Jan Mayen. Dette var utførlig omtalt i avisene. Alle visste at sommeren 1921 skulde ekspedisjonen avsted til Jan Mayen. Ekspedisjonen drog avsted fra Bergen 1. august 1921 med «Isfruen» og «Polarfront». Den kom til Jan Mayen 6. august og begynte 8. august å bygge sin trådløse stasjon som var ferdig alt 17.

september. Dr. Eckroll og to mann overvintret, resten av ekspedisjonen vendte hjem igjen.

På Jan Mayen traff ekspedisjonen Jacobsen og hans folk som var kommet i juni måned. Nu er spørsmålet: Har Jacobsen ved sin optreden før meteorologenes ankomst, virkelig ervervet okkupasjonsrett? Kan det danne grunnlag for en eiendomservhvervelse, — som er bedre prioritert enn meteorologenes? Staten sier nei. Det Jacobsen gjorde den sommeren på Jan Mayen skaper ikke basis for noen eiendomservhvervelse. Etter almindelige rettsregler fastslås det at der ikke er noe til hinder for at en stat kan okkupere res nullius, en institusjon kan godt okkupere privatrettslig. Staten må likestilles med de private okkupanter, men den kan ikke uten videre utelukkes med den begrunnelse at den ikke skal konkurrere med sine borgere.

Fordi om utenriksdepartementet har erkjent mottagelsen av Jacobsens meddelelse, har regjeringen ikke dermed anerkjent okkupasjonen som rettsgyldig.

Jeg vil nevne at en mann før har forsøkt å okkupere. Christopher Evens Rud befor øya i 1884 og anmeldte krav i 1916 og 17. Det lyktes ham ikke å erverve noen rett. Grunnlaget for å få en rettsgyldig eiendomsbesiddelse av terra nullius må være dette: Den som bemektiger sig en herreløs ting og utnytter den økonomisk, han erverver eiendomsrett, fordi det erfaringsmessig har vist sig at en eier utnytter sitt gode best. Men det å gå i land på en øy er ikke i og for sig eiendomsbesiddelse. Jacobsen har foretatt det første lille skritt, — et skritt som må etterfølges av produktiv handling for å kunne gi mannen rett.

En optegning av grensemerker på

et kart, og en opsetning av grensemerker på øya, det er alt sammen bare en forberedelse.

Birger Jacobsen, en 50-årig mann, trer frem i vidneboksen:

— Før jeg begynner, sier han, vil jeg gjerne først ha lest op advokat Ole Røeds første innlegg i saken.

Adm.: Det kunde De da virkelig lest idagmorges.

— Ja, men går det ikke an å få det gjenopfrisket i erindringen nu?

Adv. Røed: Jeg skal gjerne lese høit for ham, — men jeg har aldri trodd at det var almindelig å få den forberedende prosedyre dokumentert.

Jacobsen frafaller så kravet og begynner å fortelle hvordan han først som «skjerper» kastet sine øine på Jan Mayen. Bl. a. var bergverksmulighetene iøynefallende. Der forekom boxit, et av de mest verdifulle råstoffer som finnes. Han fikk to mann til å finansiere foretagendet.

Jacobsen skildrer reisen og arbeidet på Jan Mayen. Han uttaler sin harme over det advokat Røed skrev i sitt første tilsvær, — at «her sitter en mann på sin bak i Oslo» etc.

Der blir dokumentert okkupasjonsanmeldelsen i oktober 1920 fra Jacobsen til departementet. Departementets svar går ut på at der alt foreligger to tidligere okkupasjonsanmeldelser. Jacobsen skrev om igjen i juni 1921 fra Jan Mayen og oppretholdt sitt krav, — idet han hevder at der ikke på øya finnes spor av tidligere annekasjonsmerker.

Svære rikdommer å utnytte.

Jacobsen fortsetter sin fortelling om alt strevet med undersøkelsene av øyas muligheter.

Han opdaget at der var uuttømmelige rikdomskilder i boxitforekomstene på Jan Mayen. Likeledes mener han å kunne påvise leusit i den vulkanske lava. Dette meget verdifulle mineral — hovedmaterialet til utvinning av aluminium, forekommer i hvite krystaller i lavamassen og man har bl. a. påvist svære masser omkring Vesuv. Her har amerikanerne anlagt to svære fabrikker til utvinning av det verdifulle stoff.

Adv. Røed: Dette er nytt. Dette bør vurderes av en sakkyndig.

Adm.: Har De dagbøker fra den tid, hr. Jacobsen?

— Under arbeidet deroppe led jeg dessverre havari. Båten jeg var i kantret, jeg datt i havet og mine dagbøker blev ødelagt. Men jeg kan fremlegge adskillig litteratur om disse ting. Jeg gjorde for øvrig under mine skjerpingen på Svalbard bitre erfaringer. Man prøvde å overrumple mig frøte mig mine skiern o. s. v.

noen rolle for ham. Han nevner at da meteorologene i 1911 anla stasjon på Svalbard, så klarte de sig med et almindelig lite område og gjorde ikke krav på noen strekning på 400 kvadratkilometer.

— Da meteorologene kom i 1921, fortsetter han, gav jeg straks ordre til å fjerne dem. Da de imidlertid presenterte sig som videnskapsmenn og det viste sig at de måtte ha plass på mitt område, så lot jeg dem velvilligst få plass. Hadde jeg visst hvordan det skulde gå videre, vilde min optreden blitt ganske anderledes kraftig. En skjerper må sette alt inn på å kjempe for sin rett på herreløs grunn. Hvor ofte har vi ikke stått ved kullhaugene på Svalbard med ladde geværer for å forsvare vår rett!

Ingeniør Eckroll optrådte slik at jeg protesterte. Han vilde ta tømmer uten å be om lov. Skipperen på meteorologenes skute kom og bad mig om å ta tømmer og jeg svarte straks: «Værsogod! Men ingeniør Eckroll som ikke ber om lov, får ikke så mye som en tømmerstokk.»

I protestskrivelsen til den geofysiske ekspedisjon skriver Jacobsen at han «om nødvendig vil forsvare sin rett med de til rådighet stående midler.»

— Jeg syntes, sier Jacobsen, at en statens representant burde vist en smule konduite. Men jeg festet mig ved at Eckroll var dypt skuffet over at jeg var på øya før ham. Han hadde dypere planer enn sine videnskapelige observasjoner — det skal

Vinmonopolsaken må være at der i dets ledelse kommer helt uavhengige menn som forstår å skjelle mellom monopolvirksomhet og privatforrettningsvirksomhet.... Der stilles altså strengere moralske krav til mo-

rett.
går
og
rver
kke.
er

ogi-
på
om-
me-
av-
nen
gust
nt».

og
rå-
17.

Vinmonopolsaken må være at der i dets ledelse kommer helt uavhengige menn som forstår å skjelne mellom monopolvirksomhet og privat forretningsvirksomhet.... Der stilles altså strengere moralske krav til monopollederne enn til private forretningsmenn; og fremfor alt kreves der en langt høyere grad av upartiskhet. Det har ikke monopolets motstandere forstått. De påstår at monopolsystemet avler og må avle korrupsjon, mens det riktige er at privat forretningsmessig ikke kan overføres til monopol. For lederne av et monopol må samfunnsinteressene være så alt overveiende, at de privatøkonomiske interesser aldri får overtaket, enten det så skjer bevisst eller ubevisst.»

Gudbrandsdalens Folkeblad (det radikale parti) skriver:

«Rettssaken i vinmonopolsaken har vært fulgt med en interesse over det hele land som neppe noen annen sak på lange tider. Den har avdekket forhold som er i høy grad kompromitterende for en stor del av monopolets ledelse. Det har vært lumørt omkring Vinmonopolet helt siden det kom igang, og dommen virket velgjørende oprenskende. Litt gjennomtrekk er sommetider både gagnlig og nødvendig. Og her var det sterkt påkrevet.»

vulkanske lava. Dette meget verdifulle mineral — hovedmaterialet til utvinning av aluminium, forekommer i hvite krystaller i lavamassen og man har bl. a. påvist svære masser omkring Vesuv. Her har amerikanerne anlagt to svære fabrikker til utvinning av det verdifulle stoff.

A d v. R ø e d: Dette er nytt. Dette bør vurderes av en sakkyndig.

A d m.: Har De dagbøker fra denne tid, hr. Jacobsen?

— Under arbeidet deroppe led jeg dessverre havari. Båten jeg var i kantret, jeg datt i havet og mine dagbøker blev ødelagt. Men jeg kan fremlegge adskillig litteratur om disse ting. Jeg gjorde for øvrig under mine skjerpinger på Svalbard bitre erfaringer. Man prøvde å overrumple mig, frata mig mine skjerp o. s. v. Siden den tid har jeg beholdt hemmeligheten ved mine skjerp for mig selv.

I 1929 kommer Jacobsen igjen til øya og opdager at en hel del av hans grenseskilter er revet ned med makt. En del av stolpene er brukt som aneksjonspeler av statens meteorologer som har spikret sine egne skilt uten på hans. Husene viste sig også å være delvis nedrevet. Der blev protestert og gjort gjeldende at overgrepene viste en tendens til å utslette hele Jacobsens okkupasjon.

R ø e d: Har meteorologene ødelagt eiendommen? Kan der ikke ha vært fremmede sjøfolk?

— Det er mig fortalt at meteorologene har gjort det. På Svalbard hvor noe lignende hendte mig, — skyldte man på bjørnen. Men på Jan Mayen er der ingen bjørn å gi ansvaret.

Striden med meteorologene.

Jacobsen nekter at han hadde kjennskap til meteorologenes planlagte ekspedisjon. Selv om han hadde visst om den vilde det ikke spilt

svare vår rett!

Ingeniør Eckroll optrådte slik at jeg protesterte. Han vilde ta tømmer uten å be om lov. Skipperen på meteorologenes skute kom og bad mig om å ta tømmer og jeg svarte straks: «Værsgod! Men ingeniør Eckroll som ikke ber om lov, får ikke så mye som en tømmerstokk.»

I protestskrivelsen til den geofysiske ekspedisjon skriver Jacobsen at han «om nødvendig vil forsvare sin rett med de til rådighet stående midler.»

— Jeg syntes, sier Jacobsen, at en statens representant burde vist en smule konduite. Men jeg festet mig ved at Eckroll var dypt skuffet over at jeg var på øya før ham. Han hadde dypere planer enn sine videnskapelige observasjoner — det skal jeg senere bevise.

Skarpe ord.

Under arbeidet på Jan Mayen slapp Jacobsens ekspedisjon op for mat, — man måtte spise den levende rev når den kom op til huset. Dette kom av at hjelpeskibet hadde måttet gjøre vendereis to-tre dagsreiser borte.

— Så lenge der fantes mat på øya, sier Jacobsen, klarte vi oss selv om statens representanter ikke gav oss noe.

Efter sine opdagelser arbeidet Jacobsen for å få noen til å finansiere foretagendet. Han konfererte med Norsk Hydro, Norsk Aluminiums-kompani og Norsk Labrador.

Mens disse forhandlinger pågikk tok Jacobsen op sin opprinnelige livsstilling, — skolelærer.

— Ikke før hadde jeg snudd ryggen til Jan Mayen, sier hr. Jacobsen, så anmelder hr. Eckroll min okkupasjon til regjeringen. Dette kalles i Amerika «claim-jumping» og litteraturen fra Alaska forteller hvordan det der går en mann som tar en annens skjerp. Det er lumpent å jumpe en

Savangeren nr. 82.

Mandag 7 april 1930.

Hvem eier Jan Mayen?

Der er anlagt sak mot staten.

Oslo: Ved Oslo byrett begynner idag en sak vedrørende eiendomsforholdene på Jan Mayen. Saksøkeren er kandidat Birger Jacobsen, som påberoper sig eiendomsretten til store deler av øya, idet han mener å ha erhvervet den dels ved okkupasjon i 1921 og dels ved kjøp av en fangstmann i tiden omkring 1908. Hr. Jacobsens advokat er hr. Otto Rød, saksøkte er staten, som representeres av hr. advokat Ole Rød. Der blir ført ett vidne, nemlig av hr. Jacobsen. Saksøkte fører ingen vidner.

Tiden Tegn nr 82.

Mandag 7 april 1930.

En sak mot staten for byretten idag.

Hvem har okkupasjons-
retten til midtre del av
Jan Mayen?

I Oslo byrett begynner idag en ganske interessant sak som cand. philos. Birger Jacobsen har anlagt mot staten. Saken gjelder Jacobsens okkupasjonsrett til visse deler av Jan Mayen.

Birger Jacobsen er oprinnelig skolemann. Men i 1909 begynte han å fare på Spitsbergen, noget han fortsatte med til 1919. I juni 1921 foretok han så en ekspedisjon til Jan Mayen, hvor han satte op okkupasjonsmerker på den midtre del av øie.

Imidlertid avgikk også samme år en statsunderstøttet norsk ekspedisjon til Jan Mayen med fartøiene „Isfuglen” og „Polarfront”. Ekspedisjonsleder var ingeniør H. Ekerold som også hadde tatt initiativet til ekspedisjonen, hvis formål var å opføre en trådløs- og værvarslingsstasjon på øia. Avreisen fant sted fra Bergen den 1. august, og seks dager senere var man fremme. Stasjonen blev bygget ved Jamesonbukta. Arbeidet blev påbegynt den 8. august og fullført den 17. september.

Samme dag forlot „Isfuglen” øia med de folk som hadde satt op stasjonen, mens Ekerold med to mann blev igjen for å overvintre.

Den 22. mars 1922 instruerte utenriksdepartementet forskjellige norske legasjoner om skriftlig å meddele de respektive regjeringer at ingeniør Hagbart Ekerold i telegram fra Jan Mayen av 16. januar 1922 hadde anmeldt til det norske utenriksdepartement at han i Det norske meteorologiske institutts navn hadde annektert, med henblikk på permanent okkupasjon, et område på den herreløse og inntil da ubebodde ishavøi Jan Mayen. Det annekterte område, som utgjorde det midtre parti av øia, blev nærmere angitt, og omfatter visstnok nogenlunde samme felt hvor Jacobsen hadde satt op sine okkupasjonsmerker.

Da Jacobsen kom til øia i juni 1921 mens Ekerolds ekspedisjon først kom i august, skulde man jo mene den første har prioriteten, så meget mere som Ekerolds okkupasjonskrav først blev fremsatt i januar året efter. At det er foregått i en statsinstitusjons navn skulde jo ikke forandre forholdet. Men det er jo mulig der kommer andre momenter til som stiller saken i et annet lys. Dette vil vel vise sig under den nu reiste rettsak.

Dagbladet nr 84
onndag 6 april 1930.

Ny Jan Mayen-sak i vente.

Ruud hevder at han eier Jan Mayen — hverken staten eller Jakobsen.

*Den gamle sjømann som tok øya i 1884 og blev
tilbudt 1 million for den av Hugo Stinnes.*

Formiddagens rettsmøte i Jan Mayen-saken begynte langt mer spennende enn de tidligere. Ikke bare fordi at det nye og besynderlige vidne Christopher Ruud kunde ventes å sette op ned på sakens tidligere utredning, men enkelte ting tydet på at man stod overfor interessante opplysninger om hvordan nordmenn undertiden kan opptre overfor hverandre i polarlandene, hvorav vi allerede før i saken har fått en liten forsmak.

Advokat Ole Røed vilde til å begynne med gjerne vite i hvilket forhold Norsk Bergverkskompani stod til saksøkeren.

Saksøkeren nektet bestemt å uttale sig om den ting. Likeså aktet han ikke nærmere å uttale sig om lerens aluminiumsgehalt.

De to innkalte sakkyndige blev så avhørt.

Saksøkeren bemerket på forhånd at om de herrer dosent Hoel og bergmester Merckol selvfølgelig var dyktige fagfolk, måtte retten huske at disse herrer var innkalt av statens advokat, at de ikke var av internasjonale dimensjoner i sin viden og endelig at det her ikke var en doktordisputas, men en rettsak av økonomisk interesse for begge parter.

Merckol, bergmester på Svalbard, hadde personlig aldri vært på Jan Mayen, men mente allikevel å kjenne godt til forholdene som geologisk og mineralogisk sett var omtrent som på Island. Efter hans mening var alle de av Jakobsen påståtte metalliske forekomster som neppe kunde betviles, på langt nær av en slik drivverdighet at deres verdier kunde nyttiggjøres økonomisk. Bergmesteren henviste til en del litteratur på området og fremholdt ellers sitt kjennskap til polarlandenes geologi.

Det opstod så en liten sakkyndig debatt mellom Jakobsen og Merckel om den norske blålers aluminiumsgehalt i forhold til Jakobsens prøveanalyser fra hans påståtte lille kongerike der nord.

Adv. Otto Røed: Er De ekspert på det spesialområde, det her gjelder, hr. Merckel?

— Nei.

Jakobsen imøtegikk Merckel.

det av meget stor økonomisk interesse, fritt som det er for fosfor, svovel og titan.

Saksøkeren vilde dessuten protestere mot at bergmesteren betegnet stoffet på Jan Mayen som forvittringsprodukt. Det var et erupsjonsprodukt. Det hadde man en rekke fremragnede videnskapsmenns ord på. Saksøkeren citerte deres navn.

Otto Røed: — Hvad sier De til dette, hr. Merckel?

— Jeg vil selvfølgelig ikke benekte at det kan forekomme. Men mig bekjent har det ikke vært store vulkanske utbrudd på øya i historisk tid. Det var et meget lite et for 98 år siden. Men i den tid som nu er gått har selvfølgelig også forvitringen gjort sig gjeldende.

Lærer Jakobsen foretok igjen en lengere eksaminasjon av bergmesteren, og retten fikk nu en liten utredning om vulkanske utbrudd, som omsider måtte avbrytes av administratoren.

Jakobsen spådde tross bergmesteren at allerede vi som lever nu muligens vil komme til å see en stor industri blomstre op på Jan Mayen.

Fhv. sjømann Christopher Evensen Ruud, 71 år, bosatt i Holmsbu, var neste vidne.

Adm.: — Jeg må minne Dem om at De har skrevet to brev, i det ene sier De at De vil vidne mot staten. i et annet vil De vidne for staten? Hvordan forholder det sig?

Ruud som hører litt dårlig, oppfatter omsider meningen, men protesterer. Han har bare ment i sitt annet brev at han ikke vil vidne i Jakobsens favør.

Ole Røed: — De er altså den første okkupant?

— Ja.

— Av hele øya?

— Ja — av heile øya.

— Hvordan forholdt det sig?

— Jeg var lenge i land og tok den i besiddelse. Så spurte jeg om den norske stat vilde kjøpe øya av mig. Det var i Gunnar Knudsens regjering. Men Gunnar Knudsen svarte at han hadde ikke råd til det. Og så forhandlet jeg med tyskeren Hugo Stinnes, som volde kjøpe øie. Man så kom staten på mig. De skulde byg-

ne handel, hvori Ruud gis rett til å forfølge over øya — for så vidt det stod til den norske regjering.

— De mener altså at De eier øya?

— Ja.

— Og ikke staten?

— Nei.

— Og slett ikke Jakobsen?

— Nei absolutt ikke.

Ruud forteller at før han solgte til staten hadde han fått tilbud fra Stinnes, som vilde kjøpe øya for 1 million norske kroner. Han skulde ha 333 000 kroner hvert år i tre år. (Det forelå dokumenter).

— Fortsettes siste side. —

Adv. Otto Røed: Er De ekspert på det spesialområde, det her gjelder, hr.. Merckel?

— Nei.

Jakobsen imøtegikk Merckel. Det gik ikke an å sammenligne forholdene på Jan Mayen med forholdene på Island. Det er eksempelvis stor forskjell på mineralene i de eruptive mineralbergarter ved Vesuv og de ved Etna. Den svenske lektor Søderberg hadde i Jakobsens nærvær uttalt at selv om sandet på Jan Mayen bare inneholdt 10 prosent jern, var

Men Gunnar Knudsen svarte at han hadde ikke råd til det. Og så forhandlt jeg med tyskeren Hugo Stinnes, som volde kjøpe øie. Man så kom staten på mig. De skulde bygge en radio på øya. Og så tok dem den fra mig.

Ole Røed: De mener at De fremdeles eier øya?

— Ja, det er sikkert jeg gjør.

— Men De solgte den jo til staten for 10 000 kroner?

— Ja.

— Og De fikk de 10 000?

— Ja, på et vis.

— På et vis? Man får da ikke 10 000 kroner på mer enn en måte?

— Jeg har ikke fått dem ennå. Bare 4500 kroner. De andre pengene gikk til mitt konkursbo.

— Ja, men det er jo helt naturlig.

— Nei. Det var jo jeg som skulde ha dem. Ikke mine kreditorer. Dom har jo ikke okkupert øya. (Munterhet).

Det referertes nu en erklæring undertegnet av Ruud, hvori han overdrar retten til øya til staten for 10 000 kroner.

— De har skrevet dette?

— Ja, under tvang. Jeg måtte ha noe å leve av.

Ruud fremla nu en erklæring fra den norske utenriksminister før den-

Dommen kan neppe ventes før en gang i neste uke.

'Tidens Tegn' nr 43.

Torsdag 20 februar 1930.

Hvad blir det til med Jan Mayen?

Den britiske utenriksminister
er hemmelighetsfull.

London, 19. februar.

I underhusets møte idag blev det rettet et spørsmål til regjeringen om det hadde vært ført nogen forhandlinger angående eiendomsretten til Jan Mayen, og om hvordan situasjonen nu lå an med hensyn til de forskjellige krav om eiendomsretten.

Utenriksminister Henderson svarte at regjeringen for øieblikket forhandlet med den norske regjering om den situasjon som var opstått efter den norske kunngjørelse av 4. mai 1929 om annekasjon av øia. Ministeren var ikke istand til å gi ytterligere opplysninger.

Som svar på et nytt spørsmål om det kunde sies å være håp om en

tillredastillende løsning av saken i nær fremtid uttalte utenriksministeren at han dessverre ikke kunde si mere enn det han hadde sagt.

16. JAN. 1930

Fra hvalfangstens til fiskerienes Jan Mayen.

Brukbare havne.

Av Birger Jacobsen.

Det nævnes i sagaen at aaret 1271 bragte usedvanlig store driv-ismasser med rækved og tømmer ind til Islands nordkyst og at flere fartøier drog ut for at op-søke den hittil ukjendte skogbe-vokste del av Øst-Grønland, hvor-fra dette tømmer — rimelig nok efter datidens mening — maatte ha sit ophav. En række eventy-rere blev vel ogsaa lokket samme vei i sin urokkede tro paa bibe-lens ord udi Jobs bok: Aurum ab aquitone venit. Det vil si: Fra nordn kommer guld. Disse tid-lige pionerer kan ikke ha und-gaatt at faa øie paa Jan Mayens mægtige fjeld Beerenberg, som jo er siktbar i over 100 kvartmils afstand. Det er saa meget rime-ligere da disse sjøfarere var hen-vist til at følge iskanten (deres Svalbard) og østover langs denne paa en bredde av 71 eller 72 net-op kom op i farvandet om øen. Længer nord i «hafsbarer» mel-lem Grønland og Spitsbergen har de vistnok ikke vaaget sig.

Under sjøtoktenes tilbagegang i de nærmest paafølgende aarhun-dreder gik de gamle ruter og fangstplasser litt efter litt i glem-meboken og biskayere, hollændere og englændere blev eneraadende i alle de nordlige farvand mellem Novaja Semlja og Davisstrædet. Det var forsøket paa at finde en ny sjøvei til Kina og Indien som aapnet disse nationers øine for polhavets store fangstmuligheter.

Jan Mayen blev efter sin gjen-opdagelse i 1614 et søkt fangst-omraade, hvor det langs nord-kysten røk fra trankjelene paa hver eneste brukbar strandbred, og hvor ikke mindre end 20 hol-landske fartøier samtidig skal ha ligget for anker. Et skib gjorde endog et aar to turer til øen paa en sæsong og bragte hjem 2000 quarteeler tran. (En quarteel er endnu i Holland et gjængs uttryk for ¼ ton sild).

Landstationene paa Spitsber-gen og Jan Mayen blev imidlertid nedlagt omkring 1640, mens hval- og delvis sælfangsten fortsatte under og indenfor iskanten saavel i Grønlandshavet som i Davis-strædet til slutten av det 18. aar-hundrede og med enkelte efter-øglere helt ind i den første halv-del av forrige århundrede. Føl-gende tal gir et indtryk av hvilke stor interesser hollænderne alene har hat i nævnte farvand: Paa 110 aar fra 1669 til 1779 gik til is-havet mellem Grønland og Spits-bergen 14,226 fartøier som tilsam-men fanget 57,722 hval eller regn-skapet for det hele utviser:

Indtækt 222,908,981 gylden, ut-

gift 178,581,220 gylden, fortjene-ste 44,326,761 gylden,

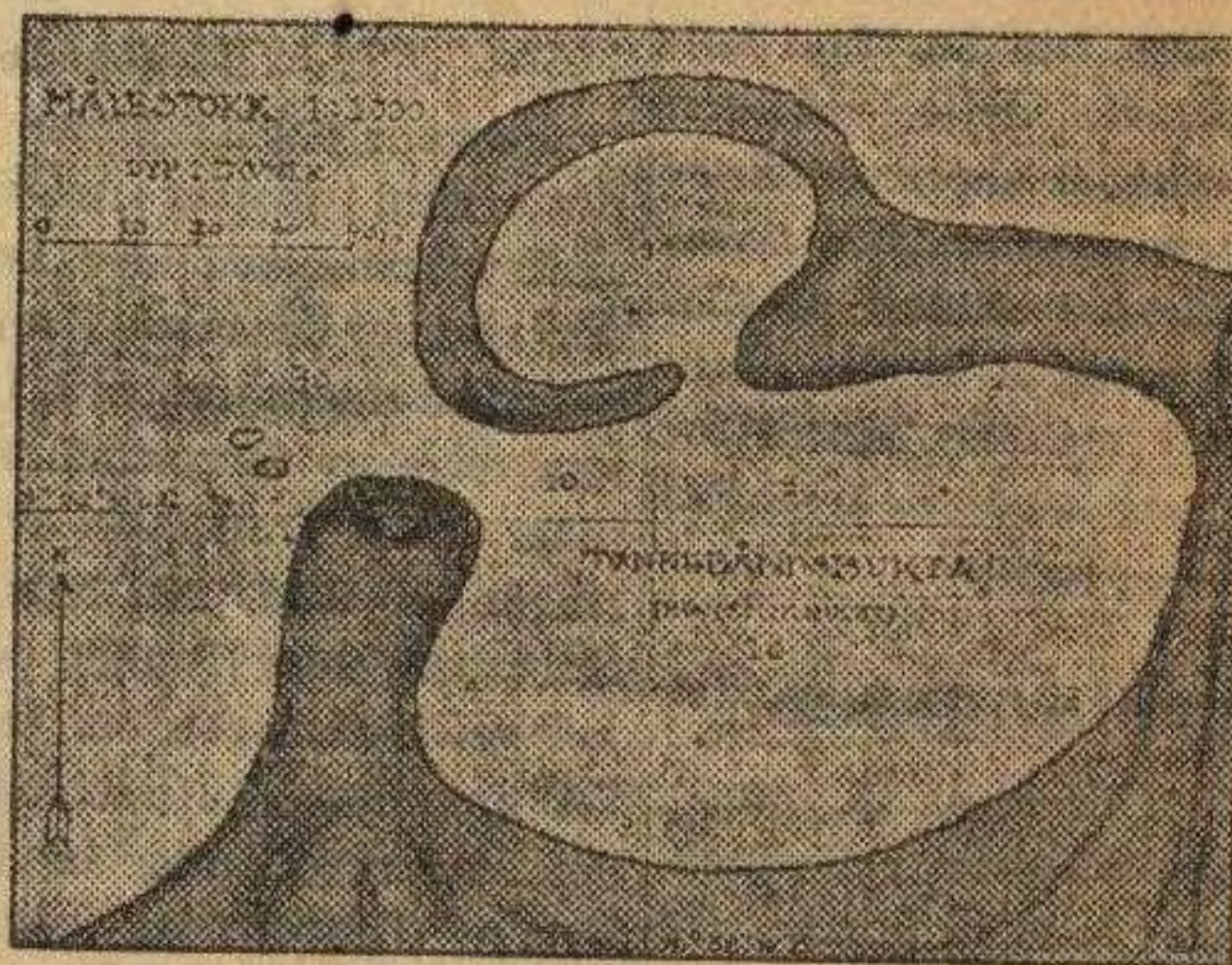
og paa 60 aar (1719—1779) blev det utrustet 3161 skiber til Davisstrædet med et fangstresul-tat paa 6986 hval eller omgjort i penger:

Indtækt 50,643,073 gylden, ut-gift 37,516,610 gylden, fortjeneste 13,126,463 gylden.

I 1779 svandt hele flaaen ind

veres likesaa velsmakende og næ-rende som helt nyfisket vare. Foretagsomme sunnmøringer har allerede indledet storfiske av-torsk og kveite i Danmarksstræ-det og om Bjørnøya og dermed aapnet nye arbeidsfelt for vor tungt strævende kystbefolkning.

Bjørnøyfisket for 1929 — som forøvrig var et mindre heldig aar — gav efter den offentlige stati-



Kart over Tønnebaandsbukta.

til 104 fartøier, som paaførte ut-rederne store tap.

Nordmænd har fortsatt med en ganske indbringende sælfangst i Vesterisen fra Danmarksstrædet og nordover og med større og mindre held gjort forsøk paa — fra Bjørnøya og Spitsbergen — at faa hvalfangsten i sving igjen. Imidlertid ser det ut til at de ark-tiske fiskerier indebærer mulig-heter for at den høitidelige spaa-dom i Jobs bok endnu kan gaa i opfyldelse.

De hurtiggaaende fiskebaater og den moderne fryseteknik har aapnet veien til de jomfruelige fiskebanker paa vestsiden av Grønland, i Danmarksstrædet og under Bjørnøya og vil vistnok og-saa til sommeren vite at naa til Jan Mayen. Det er ikke til at ta feil av at der over bankene i is-havet, hvor det planktonrike var-mere vand sydfra møtes med pol-strømmene, finder sted et aarvisst indsig av enorme tyngder av torsk, sild og kveite.

Efterat amerikanerne i læn-gere tid har bragt kapitaler ut av torsk- og kveitemængdene paa Vest-Grønland har i de siste 4 aar Hellyer Bros., Hull, ved sine mo-derne pelagiske fryserier utvil-somt indledet en ny æra for de vistnok fjernere liggende, men kolossalt rike arktiske fiskegrun-der, hvis utnyttelse i de nærmest kommende aar vil ta et rivende opsving. Paa videnskabelig grund-lag drives det verden over propa-ganda for mere fiskeføde og med de nyeste frysemetoder kan aars-gammel torskefilet og kveite ser-

stik et utbytte paa 1,750,000 kg. torsk til en værdi av 650,000 kr. og 450,000 kg. kveite til en værdi av 250,000 kr.

Utmerkede fiskebanker ved Jan Mayen.

At ogsaa bankene om Jan Mayen er fiskerike, har været en kjendt sak allerede for 50 aar til-bake. Fiskere fra Nord-Norge drog over til øen og kunde efter kort tid returnere med fuld last haakjærringlever og kveite. Mig bekjendt har ikke de offentlige tokter med «Vøringen» eller «Mi-chael Sars» bragt hjem noget ma-teriale til at klarlægge dette for vor fiskeflaate saa vitale spørs-maal. Fiskemulighetene om Jan Mayen vil utvilsomt vise sig at være av en nu uanet økonomisk rækkevidde. Det var saa store masser torsk og sild under øen

siste sommer at erfarne fiskere ikke har set noget lignende langs norskekysten. Baade torsken og silden gik like op i fjærestenene og vore fiskefartøier kunde sik-kert ha gjort stor fangst, kanske især av sild med snurpenot. Det var typisk Islandssild og fet, stor Sunnmørtorsk. Kun en og anden slænger av den mere langsmale Grønlandstorsk. Stimene var paa sine steder saa tætte at jukseste-nen kunde stanse op i dem og ha-vet om øen kokte bokstavelig av sild. Mavesækken paa torsken var proppet av en rød 1½ tomme lang mak. Ikke sjelden stak en halvfjordøiet sild ut i gapet. No-gen mangel paa aate synes det ikke at være. Hvorvidt dette fi-ske er periodisk eller ikke, er det endnu vanskelig at ha nogen sik-ker mening om. Praktiske fi-skere mente fiskemængden var stabil aaret rundt. Saavel dybde- og aate- som de gode bundforhold gir rike utsikter for kveitefiske. Imidlertid hadde kveiten saa sent som ut i august søkt større dyp. Den træffes nok ogsaa tidligere paa sommeren over grundene un-der land.

Bankene paa sydøst- og nord-vestsiden av øen strækker sig over hele Jan Mayen-sokkelen som fra kysten skraaner jevnt utover fra 4 favner ned til 100—150 favner, indtil sokkelkanten (eggen) plud-selig falder av til betydeligere dyp. Denne sokkel naar paa den vestre halvdel av øen flere mil ut i havet, mens Beerenbergkeglens fjeldomraade fortsætter med sam-me heldning under havspeilet og raskt gaar ned til flere hundrede favners dyp. Ved siden av det store areal av banker umiddelbart under kysten har den danske ma-drupekspeidition for en del aartier siden oploddet en langstrakt N.O.-S.W. gaaende høideryg i havet mellem Jan Mayen og Island. Det var her den skotske hvalfanger Scoresby. — 36 kvartmil S.S.O. av Sydkap — tok lodskud paa 35 favner. Den østerrikske trans-portdamper «Pala» fandt i 1882 en grunde 32—48 kvartmil syd for «Fyrtaarnklippen» med dyp veks-lende fra 20 til 60 favner.

(Sluttes.)

Isangsten nr 206.

Tuesday 6 Sept. 1929.

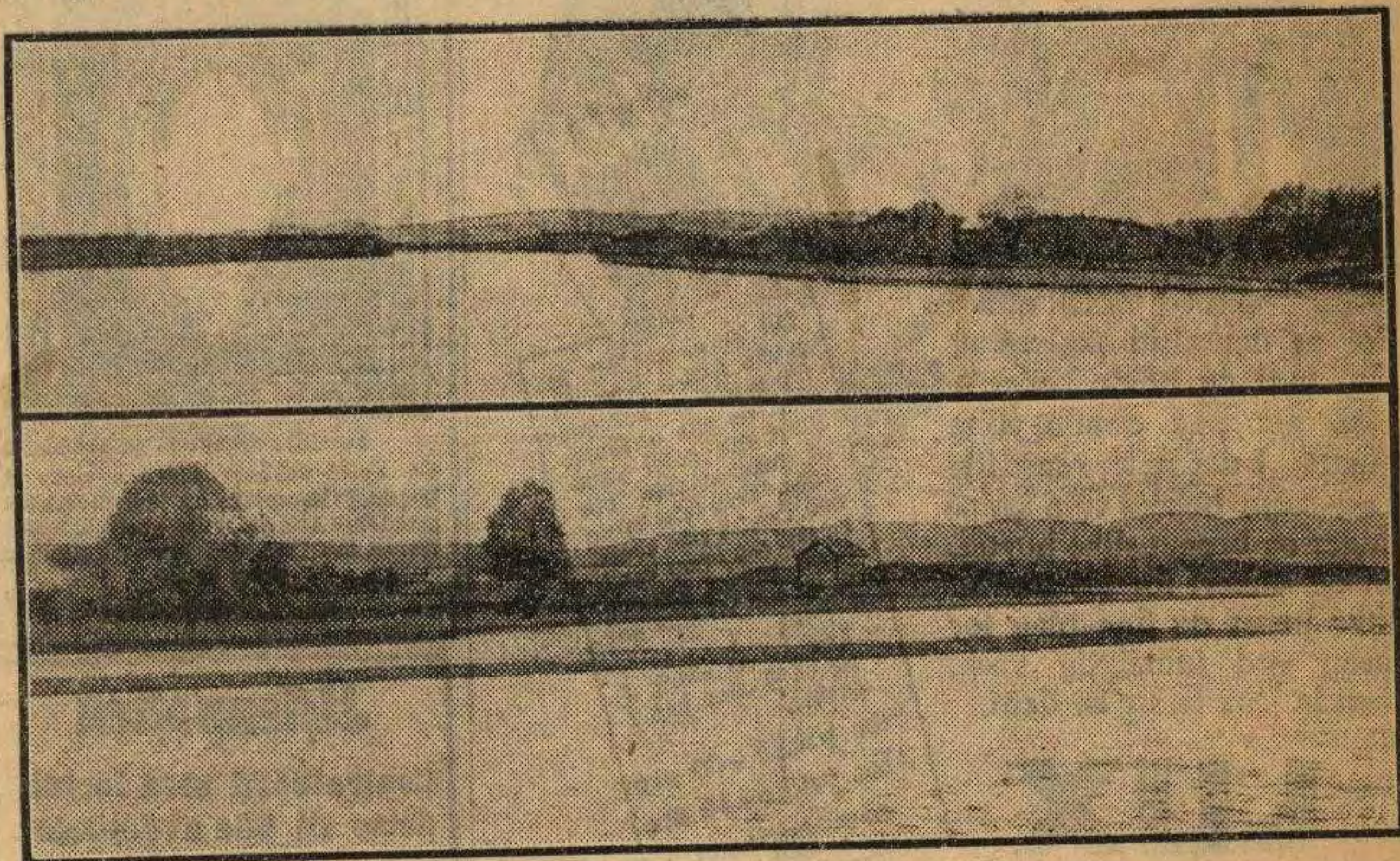
Kolossale mengder torsk og sild ved Jan Mayen.

Tromsø: Skipper Isak Isaksen, som igår er kommet hjem fra en ekspedisjon til Jan Mayen, uttaler at der er kolossale mengder av torsk og sild på store strekninger langs øia, og han mente der er gode muligheter for storfiske der oppe. — Revebestanden er dessverre omtrent helt utryddet.

Hvad molo-anlegget rundt Nordlagunen angår synes dette hensiktsløst, da murverk umulig kan finne feste i den stadig bevegelige sand. Den beste havn finnes efter hans og mange andres mening i Hvalrossbukten, hvor omkostningene blir forholdsvis små.

Det nyeste Norge.

De herreløse øer på 5000 mål i Øieren.



Nogen av øene fotografert igår.

For ikke så lenge siden fikk vi Bouvet-øen forærende og Jan Mayen annekterte vi helt enkelt. Særlig den første ø-historie var nokså langvarig. I disse dager er spørsmålet om et nytt ingenmannsland dukket op — ikke i Syd- eller Nordishavet, men innen landets egne grenser, like ved Fetsund i Øierens nordlige ende. I Årenes løp har Glommas veldige vannmasser feiet med sig sand og slam. Vel en halv times motorbåttur sørover på Øierens brede flate bringer en til dette herreløse land. For herreløst er landet. Ingen eier det. Hverken herredet eller de private. Ingen kan vise papirer på det. For år tilbake fantes ikke landet eller øene. Nu er de plutselig dukket op av bunnen. Og denne ø-historie skal nok bli anderledes langvarig enn all verdens Bouvetø-affærer.

Øene ligger ikke særlig høit oven vanne — en meter eller to. Frodige som selveste Gosen med sitt tette kratt av pil og annet buskas, fortrinlige til å leke indianer og hvit i. Øene skifter form år om annet. Går Glomma på med kjempekrefter en vår — slik som for to år siden — mister øene en del av sitt område og »kystlinjen» forandres, — enten forsvinner en del av den eller den kan øke i og med det nye slam som kommer seilende. Dette nye land minner ikke så lite om et stykke Danmark — hadde ikke kulissene rundt omkring innsjøen været der, kollene og de skogklædde åsene. Så grønne og frodige er øene, at de lyser lange veier. På de steder, elven har gravet strandlinjen rett op-ned, holder sandvalene tilhuse. Ender og bekkasiner koser sig i dammene og vikene her og der, og jegernes fall er ganske stort, når den tid er inne.

Endel av dem har til og med gått så energisk tilverks at de har bygget sine jakthytter inne på det herreløse land — rene pelebygninger, for at flommen skal passere uhindret, når den har lyst. I flomtiden feier det grumsete vann over øene og skjuler omtrent alt som er å skjule — trær, busker og gress. En og annen kvist stikker op av de hvirvelende vannmasser. Nogen av øene har navn som Sniksand, Kusand, mens andre er så forske som øer, at

mange er de bønder, som i Årenes løp har sendt dyrene sine ut her om sommeren. Flere vilde gjøre det samme i år på nye øer, men nu har herredsstyret villet ha en finger med i spillet, og det nedsatte derfor forleden dag en komité på 3 mann, som skal føre tilsyn med at øene ikke blir brukt uberettiget. Det har hendi at øene har været brukt både av innen- og utenbygdsboende.

Nu blir det vel strid om, hvem som er den rettmessige eier av det



En av jakthyttene.

de bare har nummer 1, 2, 3 o. s. v. De øer, som nu har sett dagens lys, omfatter ikke mindre enn 5000 mål og er blitt ikke så lite av et stridens eple i Fet. Her finnes det deiligste beite for ku og hest og gjeit, og

nye land, som Glomma har skjennet Fet eller dets gårdbrukere med strandrett. Her kan man vel med større rett enn ellers si: Mens gresset gror, dør kua.

Undertegnede.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: *Aftenposten*

4. JUNI 1929

Havneforholdene på Jan Mayen skal undersøkes.

Regjeringen foreslår bevilget ialt
49,000 kroner til forskjellige
norske ekspedisjoner til
de arktiske farvann.

I siste statsråd er der fremsatt
proposisjon om bevilgning av
13,000 kroner til undersøkelse av
havneforholdene på Jan Mayen,
11,000 til oplodning av kveite-
bankene ved Bjørnøya og 25,000
til ekspedisjoner til Øst-Grønland
og Franz Josefs land. Stortinget
har tidligere bevilget 43,000 kro-
ner til de to sistnevnte formål.

Kommandørkaptein von Krogh
og løytnant Vogt skal straks gå
igang med oplodningen av Bjørn-
øya-bankene. De skal anvende
«Michael Sars», som imidlertid i
midten av juli skal gå til Island
under fisket der. «Michael Sars»
skal anvendes til hospitalskib og
postforbindelse med Norge for
fiskerflåten under Island. Imens
må der anvendes et annet skib

ved Bjørnøya, og til dette formål
er det de 11,000 skal anvendes.

«Veslekari» vil sannsynligvis
bli ekspedisjonsskib for ferden til
Øst-Grønland. Denne vil dra av-
sted i slutten av juni eller begyn-
nelsen av juli. Det er meningen
at 6—8 mann skal overvintre i to
år som fangstekspedisjon.

Havneforholdene på Jan Mayen
skal undersøkes av to ingeniører
og fem assistenter, som sendes
nordover med ekspedisjonen til
Øst-Grønland.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Morgenposten

4. JUNI 1929

Bestyreren av radiostasjonen på Jan Mayen er tildelt politimyndighet. For tiden er det Maud-mannen Olonkin som beklær denne stilling; men fra omkring 1. juli vil han bli avløst av radiotelegrafist Fritz Øien, som med 2 eller 3 mann er på vei til øen for å avløse den nuværende besetning. Tjenestetiden på Jan Mayen er ett år.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: *Sjøfartstidende*

- 3. JUNI 1929

**Havneforholdene
paa Jan Main skal
undersøkes.**

I siste statsraad er fremsat proposition om bevilgning av kr. 15,000 til undersøkelse av havneforholdene paa Jan Mayen, kr. 11,000 til oplodding av bankerne ved Bjørnøya og kr. 25,000 til en ekspedition til Øst-Grønland og Frantz Josefs land.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: Den 17de mai 3. JUNI 1929

Utrøst.

Kjende dei gamle haaløygjer Jan Mayen?

Paa Haalogaland lever det mange segner um eit land som laag langt ute i havet utanfor Lofoten. Det var sjømenn som kunde fortelja um landet. Dei hadde drive av leid for skuld uver og saaleis vorte kjende med det.

Sume kom landet saa nær at dei saag det stiga som ei rand upp or havet. Andre kom saa langt oppunder det, at dei saag fuglane paa skjera, og nokre faa hadde siglt heilt inn til strendene og lege der til uveret gav seg.

Asbjørnsen har segner um dette landet, O. Nicolaissen det same, og fleire forteljingar finst det her nord um eventyrlandet som sjømenn ender og daa var saa hegne aa raaka langt ute i havet utanfor Lofoten.

I mi heimbygd finst det saaleis ei segn um eit haaløygskip som var paa veg nordetter og kom oppunder dette landet. Skipet laut til havs for uver, og daa det hadde siglt i fleire dagar, kom det til ei ukjend øy ute i havet. Det var ei lita bukt der, og dit styrde skipet upp. Der laag det under stranda til uveret gav seg. Saa letta det anker og siglde mot Noreg. Det kom inn ved Lofoten. Denne segna lever truleg i mange bygder paa Haalogaland.

Det var Utrøst skipet hadde vore oppunder, segjer segna. Same namnet ber denne eventyrøya i alle segnene.

Kva var det for ei øy? Færøyane eller Island var det ikkje. Dei ligg for langt sør, og dei var tidleg

funne og kjende. Grønland var det heller ikkje; det ligg for langt undan, og gjev heller ikkje inntrykk av øy. Svalbard kunde det heller ikkje vera; det ligg for langt nord etter den stadgeving som segnene har. Men etter alle forteljingar aa døma lyt landet søkjast ein stad paa leid med Lofoten, og paa lag der ligg Jan Mayen. Etter breiddegradene ligg øya nordanfor; men set du til havs undan Lofotodden i bein vinkel med Noregs-kysten, saa raakar du Jan Mayen. Det ligg saaleis nær aa gjeta at øya Utrøst som gjennom segner og forteljingar har levt i norsk folke-minne i mange hundrad aar, kunde vera den nye norske landsluten Jan Mayen. Haaløygiske skip har vore oppunder landet. Kann henda gjorde dei sume tider ferder beinast fraa Haalogaland til Island eller Grønland. Daa laag ikkje landet saa langt av leid. Aa ha Lofotodden til utgangsstad for ei større sjøferd har lenge vore aalment her nordpaa, og er det den dag i

dag. Men endaa um dei visste at Utrøst laag ut av Lofot-odden, saa var øya vanskeleg aa finna for den som vilde leita etter ho. Saa segjer segnene. Ho kom saaleis tidleg inn i eventyrkrinsen, og gjennom nedgangsaar og forfallstid for vaar skipsferd, gleid ho heilt ut av vaar ferdsleveg og vaart arbeidsliv.

Utrøst er kann henda namnfest av haaløygjer. Det var eit Røst fyrr her uppe, øya millom Salta og Lofotodden. Det var lett aa sjaa ein likskap millom desse to einslege øyane, den eine i Vestfjorden, den andre i Atlanterhavet. Baae laag dei ute i eit stort hav og var bru over til eit anna land. (Jfr. Bivrøst av same namnerot, brua millom himmel og jord). Baae var dei kann henda nytta til staneplassar, kvilestader paa dei store sjøreisone. Ogsaa naturforma gav øyane ein viss likskap. Røst her heime var kjend av alle, og folk visste kva det namnet tydde. Det var opphaldsstad

eller kvilestad millom Salta og Lofoten. Men dermed var det og naturleg aa kalla øya ute i Atlanterhavet Utrøst. Det var staneplass eller kvilestad paa ferdsleveg millom Noreg og Vesterhavslanda.

Enno den dag i dag har vi i levande tale orda heimerøst og utrøst med tyding av opphaldsstad eller kvilestad paa ferdsleveg. (Aasen og Torp).

Naar Jan Mayen no skal namnfestast til norsk land, bør ishavskontoret og vaare namnekonsulentar merkja seg det gamle norske namnet Utrøst, røkja etter det og tenkja over det. Namnet inneber eit godt perspektiv fraa norsk fyrrtid paa havet millom heime-land og utbygder. Det inneheld og merkeleg nok det framtidsperspektiv som vi nordmenn i dag torer stilla vaar nye landslut inn i: staneplass, kvilestad paa ferdsleveg.

JOHAN HVEDING.

Videus Tegne nr 118.
Lørdag 25/5.29.

Jan Mayen.

Efterat øia Jan Mayen er blitt norsk, kunde det være på tide at nordmennene lærte sig til å uttale navnet riktig: nemlig slik som det skrives; det er slett ikke så vanskelig. Nu sier de fleste S j a n g M a y e n, uvisst av hvilken grunn, men antagelig til minne om Jean de France.

W. W.

Heroldens Annoncebureau A/S

Afdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Morgenbladet

24. MAJ 1929

Jan.

Der er grund til at si et litet advarende ord overfor den velmente, men noget hæseblæsende iver, som utfoldes paa forskjellige hold for at faa Jan Mayen omdøpt. Blækket var endnu ikke tørt paa de officielle dokumenter, som bragte verden bud om, at øen var lagt ind under norsk statshøiheet, før det herværende maalorgan hadde sit specielle navn paa det rene: Revøya — frit komponert i analogi med Bjørnøya. Og i disse dage fremsættes der planer om at utstyre øen med Fridtjof Nansens eller Roald Amundsens navn. Den første har allerede git to øer — en ved Taimyr, en i Frantz Josephsøgruppen — navn. Og den sidste maa kunne faa en opkaldelse, som passer bedre end denne ø, med hvilken han ingen forbindelse har hat.

Det virkelige forhold er dette, at øens gamle og historiske navn, git den efter en av ishavsforskningens pionerer og øens første besøkere, er levende tale blandt vore egne ishavsfolk, hvem stedet nærmest interesserer, bortset fra den store videnskabelige betydning, som den meteorologiske station har. Gjennem lange tider er øen i disse kredse ikke bare blit kaldt med dette navn, men det brukes i dagligtalen stadig i, man kan si: kjælenavnsform, J a n nemlig. Og man kan gi øen hvilket nyt navn man vil, det gamle vil være uutryddelig netop paa de hold, hvor bruken rummer en realitet.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: Dagbladet

24. MAJ 1929

Jan Mayen.

Selv om vi ikke vet stort om den hollandske skipper Jan May som i 1611 opdaget vår nyeste koloni, en idyllisk øy i Nordishavet, så er vi på det rene med at han må ha vært en kjekk og vågemodig kar — ellers hadde han ikke våget sig så langt mot nord. Han kom fra et land hvis historie og kunst vi beundrer høiere enn vår egen og hvis folk vi har stått på god og fortrolig fot med i århundrer.

Allikevel er det folk som ikke har lest om okkupasjonen før de skråler op om at øya skal ha et norsk navn. Jeg skulde ikke sagt noe om det hvis kolonien hadde hett noe malebarisk som Popocatepetl eller Kristiania, men nu bærer den et navn som vi lett kan uttale hvis vi ikke gjør fortvilte forsøk på å uttale Jan som Jean. Og når så er tilfellet får vi gi Holland hvad hollenderne er, se historisk på saken og ikke fornærme hverken Nansen eller Amundsen med å opkalle efter dem en øy som rettelig tilhører en kollega.

Nord for Kanada har nordmenn funnet og kartlagt store områder. Otto Sverdrup har kalt op landene efter de menn som satte ham istand til å dra ut på sin ekspedisjon — der

ligger Heibergs land og Ringnes' land. Det er høist sannsynlig at Kanada kommer til å anektere disse strekninger — de ligger jo innenfor Nord-Amerikas nordhavssektor; men det er ikke sannsynlig, at de vil slette våre norske navn og kalle op landene efter mr. Smith og mr. Brown. Og det til tross for at både Ringnes og Heiberg er vanskelige ord å svelge for engelskmenn. Hvis de gjorde det vilde vi bli støtt, fornærmet, rasende — alt efter vårt temperament, og si stygge ting om den angelsaksiske rase.

Jeg spør Werner Werenskiöld om han ikke er enig med mig.

— Jo, selvfølgelig, sier han, Hoel og jeg har navngitt hele Svalbard og da har vi latt de forskjellige steder beholde sitt historiske navn, det navn folk bruker — såfremt det da ikke strider mot ærbarhet. Enkelte internasjonale navn, som er forskjellige på forskjellige sprog, har vi oversatt. Men ellers har vi holdt oss til det som er.

Pueblo.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Aftenposten

23. MAJ 1929

Nytt navn på Jan Mayen?

Stavanger, 22. mai.

I anledning av en meddelelse om at Grønlandsnevnden i Kristiansand har vakt morsjon om å få et norsk navn på Jan Mayen har «Stavangeren» henvendt sig til formannen i Norges Grønlandslag, advokat G. Smedal.

— Jeg har ennu ikke mottatt skrivelsen fra Kristiansand; det er mulig at det i skrivelsen foreslås et norsk navn, uttalte advokaten. Hvis et navnebytte skal finne sted, og det mener jeg må overveies, kan jeg tenke mig at vi gir øen navn efter en av våre store polarforskere, at man f. eks. kaller den Fridtjof Nansens ø eller Roald Amundsens ø. Når jeg mottar henvendelsen fra Kristiansand vil jeg imidlertid straks sette mig i forbindelse med folk som i dette spørsmål er kyndigere enn jeg selv, og jeg håber at Norges Grønlandslag eventuelt vil kunne stille et rimelig forslag til navneforandring.

Heroldens Annoncebureau A/S

Afdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Morgenbladet

23. MAJ 1929

Skal Jan Mayen faa et norsk navn?

Den vil i saa fald
bli opkaldt efter en av
vore polarforskere.

Stavanger, 22de mai. — I anledning av en meddelelse om at Grønlandsnævnden i Christianssand har vakt motion om at faa et norsk navn paa Jan Mayen har «Stavangeren» henvendt sig til formanden i Norges Grønlandslag, advokat G. Smedal.

Jeg har endnu ikke mottat skrivelsen fra Christianssand; det er mulig at der i skrivelsen foreslaaes et norsk navn — uttalte advokaten. Hvis et navnebytte skal finde sted, og det mener jeg maa overveies, kan jeg tænke mig at vi gir øen navn efter en av vore store polarforskere, at man f. eks. kalder den Fridtjof Nansens ø eller Roald Amundsens ø. Naar jeg mottar henvendelsen fra

Christianssand, vil jeg imidlertid straks sætte mig i forbindelse med folk som i dette spørsmaal er kyndigere end jeg selv, og jeg haaber at Norges Grønlandslag eventuelt vil kunne stille et rimelig forslag til navneforandring.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Den 17de maj

23. MAJ 1929

Kva skal øya heita?

Her i bladet har vi alt peika på kor høveleg det vilde vera aa taka i bruk det norske namnet Revøya som alt lenge har vore nytta av fangstfolk um Jan Mayen. For Beeren Island har vi alt faatt fastslege det norske namnet Bjørnøya.

Grønlandsnemnda i Kristianssand har og vore ute og bede um norsk namn paa Jan Mayen. Og «Stavangeren» har spurt formannen i Norges Grønlandslag, advokat G. Smedal, kva han har aa segja.

Advokaten har enno ikkje teke mot noko skriv fraa Kristianssand og veit ikkje kva namn dei der har tenkt paa. Men han tykkjer det er all grunn til aa dryfta framlegget um namneskifte, og vil helst kalla upp øya etter ein av dei store polargranskarane vaare, t.d. Fridtjof Nansens øy eller Roald Amundsens øy.

Skulde det bli tale um aa knyta namnet aat ein av polargranskarane vaare til øya, maa det ikkje vera paa so tungvint maate. Det maatte i tilfelle bli Nansen-øya eller Amundsen-øya.

Vi held no likevel paa Revøya som mætaste namnet. Stuttast er det au, og mest lagleg.

' Norges Handels & Løfets Tidende '
nr 15.638 1929 nr 116.

Torsdag 23/5.1929.

Jan Mayen.

I anledning av en meddelelse om at Grønlandsnævnden i Kristianssand har vakt motion om at faa et norsk navn paa Jan Mayen har «Stavangeren» henvendt sig til formanden i Norges Grønlandslag, advokat G. Smedal.

Jeg har endnu ikke mottat skrivelsen fra Kristianssand; det er mulig at det i skrivelsen foreslaaes et norsk navn — uttalte advokaten. Hvis et navnebytte skal finde sted, og det mener jeg maa overveies, kan jeg tænke mig at vi gir øya navn efter en av vore store polarforskere, at man f. eks. kalder den Fridtjof Nansensøy eller Roald Amundsens øy. Naar

jeg mottar henvendelsen fra Kristianssand, vil jeg imidlertid straks sette mig i forbindelse med folk som i dette spørsmaal er kyndigere end jeg selv, og jeg haaber at Norges Grønlandslag eventuelt vil kunne stille et rimelig forslag til navneforandring.

Ang. Naudets i Løferts Tidende

nr 15.637.

1929 nr 115.

ons dag

22/5. 1929

Norsk navn paa Jan Mayen.

«N. H. og S. T.» har mottat følgende:

Grønlandsforeningen i Kristiansand har foreslaaet regjeringen at sætte et norsk navn paa vort nye land i vest. Blandt interesserte som har arbeidet med spørsmålet Jan Mayen ut fra et praktisk syn paa forholdene der oppe, har navnebyttet ogsaa været drøftet.

Følgende forslag tør muligens paaregne interesse:

1) Vestø, 2) Vestøy, 3) Vesterøya, 4) Vesterø, 5) Seløy, 6) Kvaløy, 7) Hvaløy. De 4 første navnene henpeker til øens geografiske beliggenhet i forhold til det øvrige land, de 3 siste henviser til øen som basis for sæl eller hvalfangerbedriften.

I samme forbindelse kan man for at være ekspedit gjerne komme med et forslag til navn for den eventuelle havn der oppe i forbindelse med nordre lagune. Hvad synes man om Norhavna eller bare Havna.

Rolf Hansen.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sløfartstidning 2. MAJ 1929

**Norsk navn paa
Jan Mayen.**

«N. H. og S. T.» har mottat følgende:

Grønlandsforeningen i Kristiansand har foreslaaet regjeringen at sette et norsk navn paa vort nye land i vest. Blandt interesserte som har arbeidet med spørsmaal Jan Mayen ut fra et praktisk syn paa forholdene der oppe, har navnehyttet ogsaa været drøftet.

Følgende forslag tør muligens paaregne interesse:

1) Vestø, 2) Vestøy, 3) Vesterøya, 4) Vesterø, 5) Seløy, 6) Kvaløy, 7) Hvaløy. De 4 første navnene henpeker til øens geografiske beliggenhet i forhold til det øvrige land, de 3 siste henviser til øen som basis for sæl eller hvalfangerbedriften.

I samme forbindelse kan man for at være ekspedit gjerne komme med et forslag til navn for den eventuelle havn der oppe i forbindelse med nordre lagune. Hvad synes man om Norhavna eller bare Havna.

Rolf Hansen

Livet på Jan Mayen.

Den meteorologiske stasjons virksomhet.
— Øens vulkanske oprinnelse. — Varme
damper fra sprekker i fjellet.



Fra anneksjonen av Nord-øen.

I anledning av anneksjonen av Jan Mayen har »Aftenposten« korrespondent i Tromsø hatt en samtale med radiotelegrafist Fritz Øien, Tromsø, om hvordan livet derborte arter sig. Øien har tidligere overvintret på Jan Mayen og skal bestyre den meteorologiske stasjon på øen kommende vinter.

— Som De vet ligger Jan på omkring 71 grader nord i Norskehavet, uttaler hr. Øien. Vi inndeler gjerne øen i to deler, Syd og Nord-Jan. Det over 2000 meter høie Beerenberg skiller delene ad og adkomsten mellom dem er alene mulig sjøverts. Beerenberg er så å si belagt med et panser av isbreer som er ganske ufremkommelig på grunn av et virvar av sprekker. Engang gikk vi to mann over endel av breene. Heldigvis hadde vi tau med oss. Vi ramlet nemlig ustanselig gjennom snebroene som dekker enkelte av breene.

Jan Mayen er av vulkansk oprinnelse. Jordbunnen består vesentlig av en slags rød lavasten, og der ligger små askedynger rundt om. Terrenget er overmåte kupert, og det ligner på mange måter svært meget på Syd-

terhalvåret. Månedsvis ad gangen ligger tåken tett over øen. Om vinteren raser snestormene og om høsten sandstormene. Og så sterk er stormen at den ofte slenger småsten i veggene på hytten så det smeller.

Men livet på stasjonen går nu sin rolige gang. Vi tar observasjoner fem ganger om dagen og videresender dem til værvarslingen i Tromsø. Dessuten formidler vi telegrammer fra stasjonen i Myggbukta på Øst-Grønland og om sommeren til og fra fangstbåtene. Dessuten har vi jordmagnetiske observasjoner, registrerer vindhastigheten, måler nedbøren, setter opp pillotballonger o. s. v.

Når vi har dette å pusle med og dessuten driver med litt revefangst om vinteren, da lever vi oss inn i forholdene og tilværelsen faller helt udmærket.

Kaldt og ufyselig kan det være, — op til 18 graders kulde. Og så rått som klimaet er, føles kulden mere bitende enn 40 grader på Øst-Grønland.

I 1925 var jeg med på å annektere

me i land uten å jumpe i sjøen. Næsten ennu verre er det forresten å komme fra land. F. eks. da vi skulde ut på denne anneksjonen, måtte jeg gå i båten først og etter meget strev fikk jeg kameraten min på slep etter båten. Han hang da i rekken etter armene.

Her finnes ikke havn. Fartøier som kommer hit må drive rundt øen eftersom vinden faller for å ligge i ly for været.

Ofta har vi talt om at hvis der hadde været havn derborte, måtte man kunne drive fiske etter håkjerring. Jeg ser jo at et norsk selskap i år skal forsøke med hvalfangst ved Jan, og kanskje kan det ha fremtiden for sig. Vi så jo hvalen rent tilfeldigvis, idet vi ikke holdt utkik efter den, men jeg vet at i 1926 blev der observeret en enkelt flokk på mellom 50 og 60 hval derborte. Dessuten finnes der en hel mengde rød åte i havet. Jeg tror det er hvalåte, for jeg så akkurat den samme sorten på Syd-Shetlandsøene. Åten farver havet helt rødt til sine

Jan Mayen er av vulkansk opprinnelse. Jordbunnen består vesentlig av en slags rød lavasten, og der ligger små askedynger rundt om. Terrenget er overmåte kupert, og det ligner på mange måter svært meget på Syd-Shetlandsøene i Sydishavet.

Når man går over øen, hender det ofte at grunnen gir gjenlyd som om man gikk på en tomtonne. På slike steder er der tomrum under, og det hender rett som det er at en ramler igjennem til armene.

Andre steder på øen er der sprøker i stenen, hvorfra der stiger op varm damp. Så het er den at det ikke er mulig å holde henderne i den. Jeg tror sikkert at man kunde koke egg i dampen. Den lukter som brent svovel.

Vegetasjonen er svært sparsom og finnes vesentlig på øens sydlige del.

Der er en stamme av blårev og enkelte hvite polarrev, men stammen er nu sterkt decimert. Imidlertid tror jeg at der ingen fare er for at den skal utryddes. Dertil er terrenget altfor kupert.

År om annet kan der komme isbjørn til Jan med drivisen, men det er sjelden.

Havhest og måke er der meget av året rundt, og disse fuglene er det eneste fersk-kjøtt overvintrerne har om vinteren. Det er ikke rare kjøttet. Men om våren kommer det store alketrekket, og da fråtser vi i kjøtt og egg.

Den meteorologiske stasjon ligger omtrent midt på østsiden av øen. Livet der kan være svært ensformig i vin-

landet og utydelig kan det være, — op til 18 graders kulde. Og så rått som klimaet er, føles kulden mere bitende enn 40 grader på Øst-Grønland.

I 1925 var jeg med på å annektere Nord-Jan for staten. Vi var to mann om det, og vi tømret oss et firkantet traug av en båt på vestsiden av øen. For å gjøre båten vår tett, kalfatret vi den med tvist og smurte den inn med harskt smør. Med dette nøtteskallet rodde vi så opover til nordkysten, og tok landet der i besiddelse. På hjemturen fikk vi uvær og forliste. Så måtte vi ta oss hjem over land.

Landingsforholdene er uhyre vanskelige, da her alltid går svær havsjo mot stranden. Det nytter ikke å kom-

enkelte flokk på mellom 50 og 60 hvalderborte. Dessuten finnes der en hel mengde rød åte i havet. Jeg tror det er hvalåte, for jeg så akkurat den samme sorten på Syd-Shetlandsøene. Åten farver havet helt rødt til sine tider.

Der ligger nu en hel del hus på øen. De er alle bygget av rekved som her finnes en utrolig masse av, — store planker og tømmer stablet op på kryss og tvers i fjæren. Rekveden er vel kommet drivende fra Sibirien med strømmen over polhavet.

Ja, et interessant landområde er Jan Mayen på mange måter, men værhardt og øde og ensformig er det derborte.

'Fogaland' nr 113.
Mandag 21/5. 1929

Jan Mayen og Grønlandslaget.

Hvem forfatter utenriksdepartementets dementier?

Da anneksjonen av Jan Mayen var et faktum, blev det fremhevet i flere aviser at Grønlandslaget hadde sin store del av æren for dette. Utenriksdepartementet var imidlertid straks på pletten med et dementi, hvor det het at regjeringens forslag ikke en gang «på noe trin av sakens behandling har vært påvirket av Grønlandsforeningen».

Formannen i Grønlandslaget, advokat Smedal, har efter at denne uttalelse fra departementet kom, foretatt en dokumentasjon hvorav det fremgår med all ønskelig tydelighet at Grønlandslaget gjennom år har henvendt sig til utenriksdepartementet om denne sak.

Man kunde da ha rett å vente at departementet gav en forklaring på hvordan det har greid å holde sig så fri all påvirkning fra et hold som hadde underbygget sine henvendelser med folkeretten og faktiske opplysninger hver eneste gang.

Av ikke mindre interesse vilde det være å få vite hvem det er som forfatter utenriksdepartementets «dementier». I «Sjøfartstidende» var det uten signatur, men man har vel rett å gå ut fra at utenriksministeren selv ikke har sendt det ut. Hvem er det så som forfatter departementets energiske dementier?

'Havangeren' nr 113.
Tirsdag 21/5. 1929.

Norsk navn på Jan Mayen?

Kristiansands Grønlandsforening sees å ha fattet beslutning om å henvende sig til formannen i Norges Grønlandslag, advokat Smedal, med anmodning om at der fra Grønlandslagets side må bli optatt til behandling spørsmålet om å finne et norsk navn på Jan Mayen.

Samtidig besluttet foreningen å sende advokat Smedal en skrivelse med takk for det store arbeide han personlig har nedlagt for de saker som Grønlandslaget arbeider med.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **Aftenposten**

16. MAI 1929

Havnespørsmålet på Jan Mayen.

Av kaptein Rolf Hansen.

I anledning av hr. Birger Jacobsens innlegg om Jan Mayen i «Aftenposten» bør der opplyses følgende:

Myndighetene har arbeidet med annekasjonsspørsmålet siden 1919. De utsendte forespørsler til sakkyndig hold skal gjennomgående ha gått ut på at øen hadde mindre interesse for selfangerne på grunn av at der ikke fantes havn der oppe. Et faktum som undertegnede også helt ut slutter sig til.

At selfangerne selvsagt kjenner til enhver brukelig ankerasje på «Jan» kan man gå ut fra som helt sikkert. De kjenner også til Hvalrossbuktens egenskaper under visse vindforhold. Når hr. Jacobsen anfører hollendernes operasjoner der oppe i det 17. århundre som bevis for at Hvalrossbukten er en brukelig «havn», må dertil bemerkes at hollendernes hvalfangst pågikk nettop i de av ham nevnte måneder juni, juli, august, og en del av september, mens månedene mars, april og mai, det tidspunkt som selfangerne opererer i Vestisen, har ganske andre meteorologiske data å fremvise. Hollenderne hadde for øvrig en meget stor forlisprocent, sier Scoresby jr. Og begravelseplassene, som han også peker på, taler likeledes sitt utvetydige språk til støtte for at hollenderne har lidt hårdt som følge av mangel på havn der oppe.

Havnespørsmålet på Jan Mayen står i intim forbindelse med selfangerbedriftens fremtidige utvikling, og ikke minst med flåtens assuranseforhold.

Jan Mayen, den norske vulkan-øya i Ishavet.

Millom Noreg, Shetland, Færøyane, Grønland og Svalbard — som alt saman var norsk land ein gong i tida — ligg Norskehavet. Der siglde nordmenn og berre nordmenn i hundreår fyre andre folk. Engelsmennene fortel at dei oppdaga Nordkapp og vegen til Kvitsjøen i 1553, og hollendingane segjer dei oppdaga Svalbard i 1596; men det er ingen grunn til å tvila på at nordmennene hadde vore der fyrr, liksom Leiv den hepane hadde funne Amerika fyrr Columbus kom dit.

Noko nær midt i Norskehavet ligg ei lita øy, Jan Mayen; ho er um lag dobbelt so stor som Bjørnøya. Ingen veit når ho vart oppdaga, men den engelske granskaren J. M. Wordie som var der i 1921 har fått mange med seg på den tanken at det er denne øya som er meint når det i Landnámabok står um eit land Svalbard nord i Haffsbotten. Frå nordkysten på Island var det fire dagar sigling dit, og det kan høva. Det er mykje meir ein fire dagar sigling frå Island til det vi no kallar Svalbard. Og so mykje dei gamle nordmennene ferdast i farvatna kring Jan Mayen er det rimeleg at dei visste av denne vesle vulkan-øya som er 450 kilometer frå Grønland, 550 frå Island og um lag 1000 frå både Svalbard og Troms.

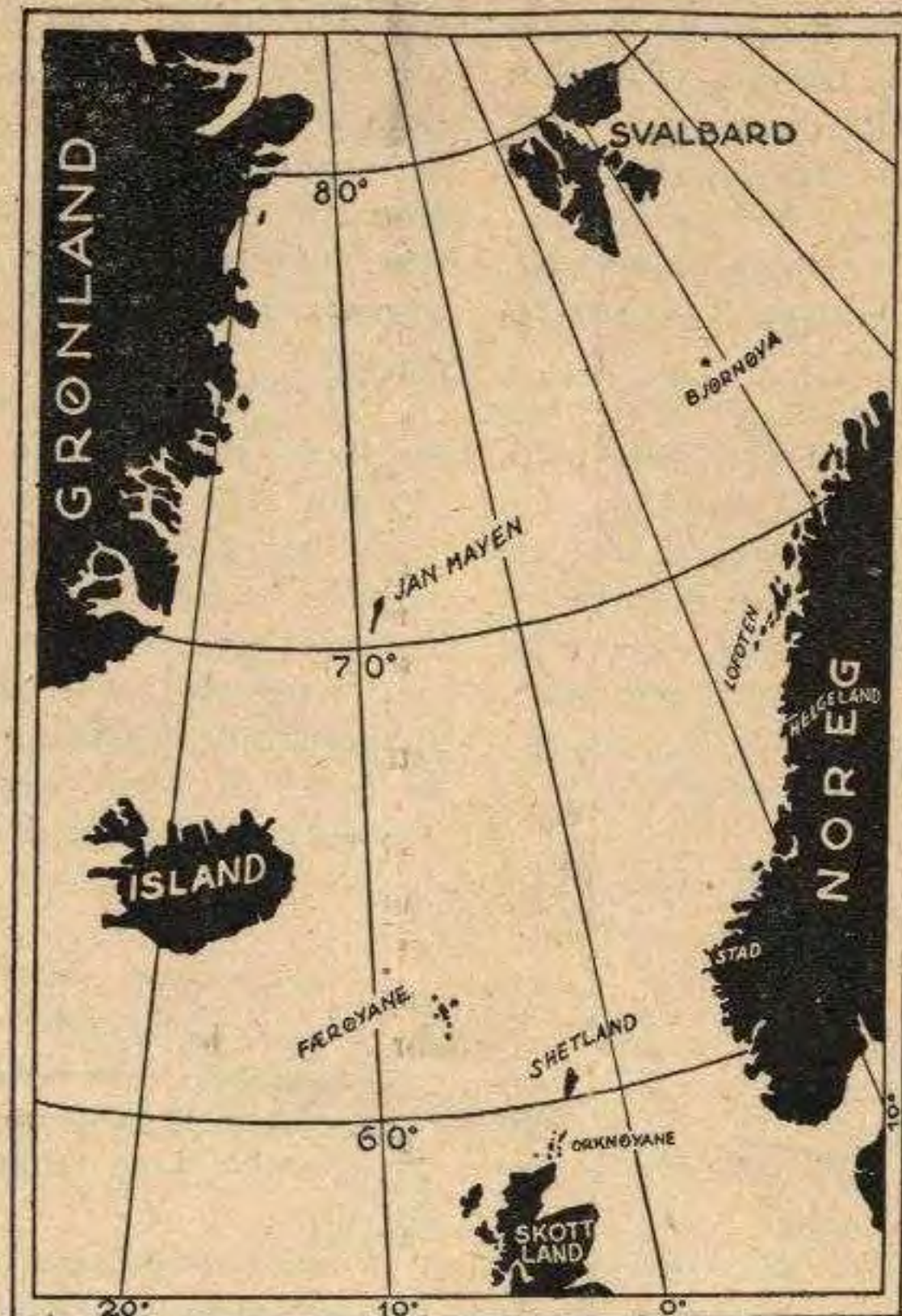
I millomalderen gjekk øya so reint i gløymeboka at då Hudson råka på ho i 1607 trudde han det var ei ny øy, og det same trudde hollendingen Jan Mayen som fann ho i 1614 og gav ho namn. I tida då frametter vart det drive mykje kvalfangst der nord og hollendingane bygde store kvalkokeri på øya.

Vinteren 1633—34 var det 7 hollendarar som gav seg til der, dei vilde granska nettene vintertid og andre

underlege ting som astronomane var usamde um». Men då eit hollandsk skip kom nordetter um våren var alle avlidne, skyrbuken hadde tynt dei. Dagboka deira går frå 26. august til 30. april og fortel um sterk kulde, tett skodde og ovharde snøstormar. Mange isbjørnar kom på vitjing frametter vinteren, og i mars var det store stimar med kval kring øya.



Frå den hollandske kvalfangststasjonen på Jan Mayen for 300 år sidan.



Kart over Norskehavet.

Engelske kvalfangarar var og på Jan Mayen i denne tida. Men den fyrste som granska landet var den skotske kvalfangaren James Scoresby som kom dit i 1817 og fleire gonger sidan. I 1818 og 1823 såg han røyk og oske og sand gøysa upp frå øya mange tusen fot i veret. Det same såg dei elles i 1732 frå eit skip som skulde til Grønland, dei høyrde og bulder og brak som likna sterk toreslåt. — I 1861 var den kjende naturgranskaren professor Carl Vogt frå Genf der. Men dei mest verdfulle opplysningane gav likevel «Den norske nordhavsekspedisjon» som i juli 1877 var der med skipet «Vøringen». Med stonad i eldre kart teikna kaptein Wille og professor H. Mohn eit kart over øya og la nye norske namn på ymse vikar, nes, toppar og bredar. Professor Ossian Sars som og var med på denne ferda skreiv at «den eiendommelige og i høi grad storslagne natur på dette ennu kun lite kjente øyland vil vere oss et uforglemmelig minde». Fullt so oppglødd vart ikkje Fridthjof Nansen då han var der i 1900 saman med professorane Johan Hjort, Helland-Hansen og H. H. Gran på «Michael Sars»: «Ja, her er rimtussenes land, Trollebotn. Noe mere likt det har iallfall jeg aldri sett. Disse hvite brene med blågrå is innimellem

som lyser under skoddetaket, og velter like i havet til alle kanter, med svarte basaltvegger under her og der.»

Eit framifrå vitskapleg arbeid gjorde den austerrikste polargranskings ekspedisjonen som var der 1882—83 med 14 mann utrusta av greiv Wilczek etter planar av polgranskingsprofessoren Weyprecht. Dei kartla øya og gjorde mange gode meteorologiske, geologiske, soologiske og botaniske etterrøkjingar. Husa dei reiste seg står der enno.

Der finst og eit par små hyttor som norske veidemenn har reist. Fyrr var det so mykje rev på Jan Mayen at det lokka djerne norske veidemenn til å vera der vinteren over; oftast var dei vel tosaman, men det hende og at ein mann var der aleine heile vinteren. Nokre år attende var det soleis ein mann frå Bodøy som skaut 200 revar der ein



Frå Jan Mayen. Til høgre noko av Sudlaguna; i bakgrunnen timjar vi so vidt Beerenberg med ein skoddering — høgste fjelltoppen i det norske riket, ikkje eingong Glittertind og Galdhøpiggen ris so høgt upp i veret.

vinter og tente 80000 kr. på det. Der er både blårev og kvitrev, og serleg blåreven gav god fortanest. Fyrr var det so mykje rev at øya helst vart kalla Revøya; men det skal ha minka stygt dei siste åra. Eitt år tok dei 257.

Sumaren 1921 for ingeniør Eckeroll til Jan Mayen for Det norske meteorologiske institutt og annekterte eit stykke land, der han reiste ein fullt tidhøveleg meteorologisk stasjon med trådløs telegraf. Der har det sidan vore tri mann året rundt. Kvar sumar blir det skift mannskap og lagra mat og alt som trengst til overvintringa. Det hender ei og anna fangstskute kjem til øya, men det einaste visse er at denne eine skuta kjem. — Kvar dag kl. 2, 8, 14 og 19 mæler meteorologane lufttemperaturen, råmen, lufttrykket, skybakkane, vindsnøgleiken og vindleida og sender melding um det over Fauske radio til Det meteorologiske institutt i Oslo som sender det vide um verd. Meldingane er serleg verdfulle når det gjeld å varsle fiskarane våre og sjøfolka um dei skræmelege nordveststormane som so ofte herjar den norske kysten. Desse meldingane har berga mange menneskeliv.

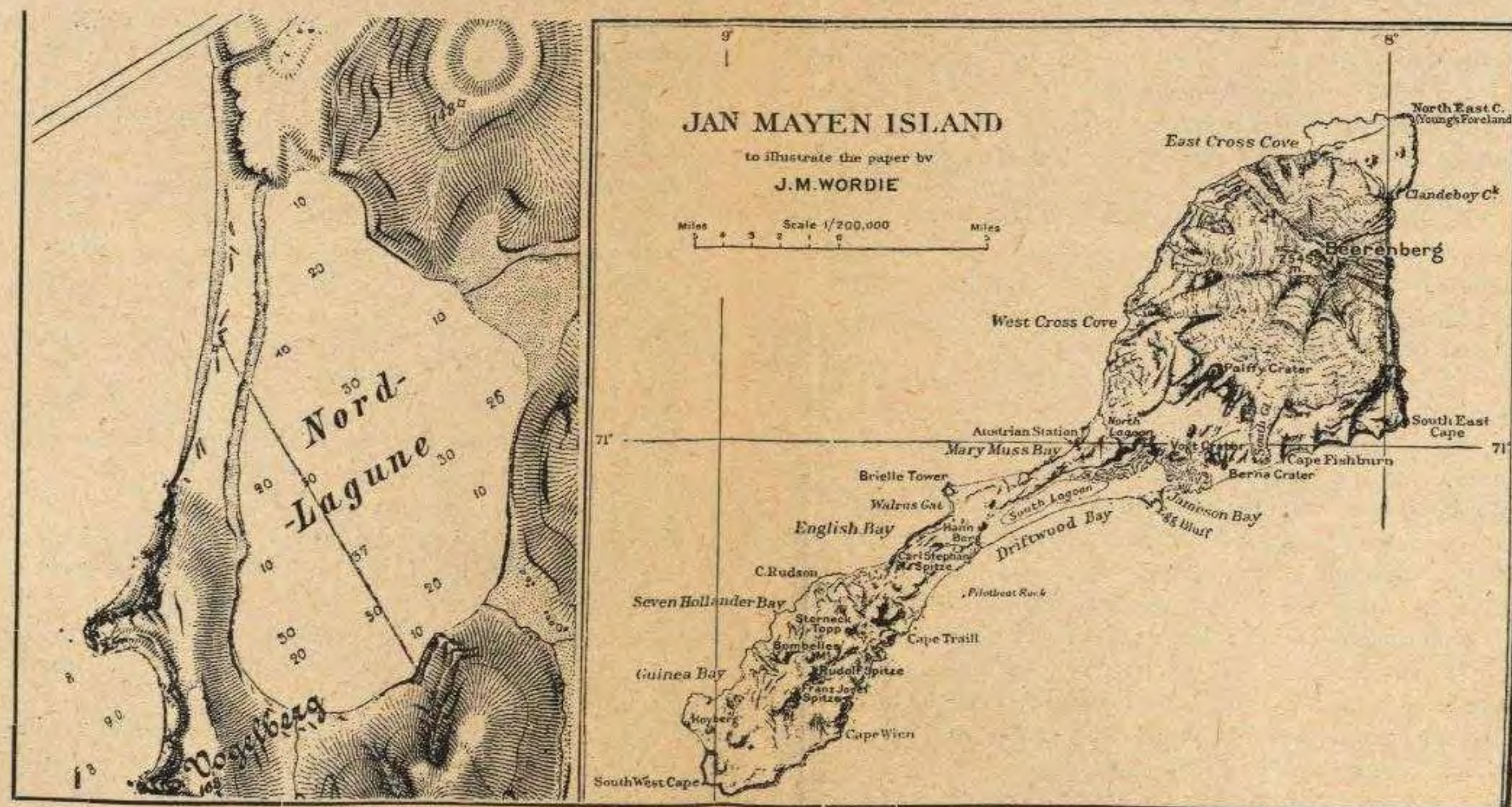
Jan Mayen er 55 km. lang, 3—15 km. breid og 413 kvadratkilometer stor. Ho tøyger seg i nordaust—sudvestleg leid. Nordvestparten ruver mest med den 2545

meter høge slokna og snødekte vulkanen Beerenberg som er synleg 120 kvartmil til havs når veret er klårt. I 1921 var det folk upp til kraterkanten og rekna ut at opningen er minst 1000 meter i tverrmål og 200—250 meter djup, men han er fyllt med veldige snø- og ismassar. — Sudvestparten av øya er i røynda ei stor høgsllette med mange mindre krater, upp til 1000 meter høge. I alt skal det vera 76 krater på øya.

Eit 3—4 km. breidt eid bind saman dei to halvøyane; dette eidet er det lægste og smalaste på øya.

Attmed eidet er Eggøya som no er landfast — med ei 183 meter høg kraterøys, den einaste som det framleis er liv i. Frå tri parallele rivor på toppen gøyser det jamt upp eim so heit at folk toler ikkje halda neven lenge burtåt. Rivone er so tronge at det er uråd å mæla kor djupe dei er.

På eidet er det og to merkelege ferskvassjøar, Nordlaguna og Sudlaguna — skilde frå havet med berre nokre få meter høge og nokre hundre steg breide sandvollar. Ferskvassya ligg litt høgare enn havflata. Nordlaguna er so djup at der kan bli ei god hamn til den norske fangstflåten når sandvollen blir gjenombrotten. Og det trengst, for det finst ikkje hamn på øya. Kysten er alle stader



Kart over Nordlaguna som høver til hamn — og over heile øya.

anten vill og oppriven med stupbratte berg og sundrivne lavamassar i fantastiske former, eller lange svarte sandstrender der heile havet står på. Sudlaguna er større men for grunn til hamn, ho høver derimot framifrå til hamn for vassflygemaskinor.

Ute frå havet kan Jan Mayen taka seg storfeldt ut med det mektige og praktfulle Beerenberg strålande i solglansen. Men når ein kjem i land på øya ser det fælende audsleg ut. Sumars dag kan ein gå time etter time i turr kvass vulkansand og storkna lava. Bratte sand- og oskehaugar skifter med underleg sundsprengde fjellkamar og regelrette kratersidor med slagg og rullestein. Berre litt grøn mose på kratersidone lyser upp i alt det brune og svarte.

Verlaget er helst ufyseleg, med skodde og nedburd dei fleste dagane i året, ofselege sandstormar um hausten og endå hardare snøstormar den lange myrke vinteren, serleg plar februar vera fæl. I 1922—1923 var det over 65 dagar med storm, kring 18 meter i sekundet, snøstorm og sandstorm. I februar 1923 mælte dei i 5 heile dagar ein jamnads-vind-snøggleik på over 35 meter i sekundet, i hardaste kasta over 80 meter i sekundet.

Um sumaren kan der likevel vera eventyrleg vakkert sume tider. Fuglerikdomen gjer sitt til det, der er sjøfugl i mengd, måsar, alkor, krykkjor, havellor og andre i tusental på basaltberga, og jamvel svanor har dei set der.

Når øya no er vorten norsk land blir det vonleg bygt depot der, so fiske- og fangstskutone våre kan gå inn, søkja livd, og fylla vatn og olje, lagra spekk, kjøpa proviant, få meldingar heimifrå og senda meldingar.

Ei tid attende dreiv selfangarane våre helst i Vestisen, og der var nøgda med sel; men der er slike veldige vidder å fara over at det vart ujamt med fengda. Sume kom uppi det reint storveges, andre fekk lite og inkje. Men dette kan dei retta på med å få ei flygemaskine til Jan Mayen. Flygemaskina kan lett leita upp selen og føra fangstflåten dit. Det blir tryggare for fangstfolka våre enn i Kvitsjøen der so mange av fangstskutone våre har sett til dei siste åra.

I Vestisen var det og at Svend Foyn byrja driva kvalfangst. Kring Jan Mayen går det årvisst store kvalstimar, og no når øya er norsk vorten, kan vi vonleg få kvalfangststasjonar der.

Store sildestimar har dei og set kring øya.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sjøfartstidende 15. MAJ 1929

Jan Mayen.

En uttalelse av Grønlandsforeningens formand.

Stavanger, 15. mai.

Utenriksdepartementets meddelelse om at regjeringens forslag om okkupationen av Jan Mayen hverken er sked paa initiativ av eller har paa noget trin av sakens behandling været paavirket av Grønlandsforeningen, har «Stavangeren» forelagt for foreningens formand, advokat Smedal, som svarer:

Jan Mayens annektion er en begivenhet som vi alle har grund til at glæde os over. Jeg indlater mig derfor ikke paa en mandjævning om hvem det er som har æren for denne annektion, utenriksdepartementet eller Norges Grønlandslag, men da utenriksdepartementet har fundet det paa sin plas at søke at reise en strid herom, skal jeg meddele følgende fakta:

Den 8. juli 1926 sendte Stavanger Grønlandsforening en henvendelse til utenriksdepartementet, som begynte saaledes: Vi tillater os at henstille til det kongelige departement at foranledige at øen Jan Mayen blir okkupert

av Norge. I skrivelsen blev git oplysninger om den danske ekspedition som da var paa vei til Jan Mayen.

Senere rettet Norges Grønlandslag i december 1926 en henstilling til regjeringen om at annektere øen. Her blev der redegjort for sakens folkeretslige side. Henstillingen var bl. a. bilagt med en uttalelse fra det norske meteorologiske institut. Den 11. januar 1927 tilstillet Grønlandslaget regjeringen en fra professor Skeie indhentet uttalelse om spørsmålet. Den 30. mai 1927 sendte Grønlandslaget en henvendelse til utenriksdepartementet som sluttet med en indtrængende henstilling om ikke at vente længer med annektionen. Den 5. august 1927 hadde repræsentanter for Grønlandslaget i utenriksdepartementet en konferanse med utenriksraad Esmarch, hvor det blev fremholdt grunde, som talte for hurtig annektion.

Den 13. januar 1928 blev der fremsat kongelig proposition om Jan Mayens annektion.

Da saken imidlertid trak ut, rettet Grønlandslaget i mars s. a. en ny henvendelse om saken, denne gang stilet til utenrikskomiteen.

Er forholdet allikevel slik som

utenriksdepartementet sier, at annektionen «hverken er sked paa initiativ av eller har paa noget av sakens trin været paavirket av Grønlandsforeningen», er der ingen grund til at sørge herover. Utenriksdepartementet har i saa fald, som «Norges Handels og Sjøfartstidende» fremhæver, vist et selvstændig initiativ, som man alt-saa hittil ikke har været opmerksom paa. Den hele og fulde ære for Jan Mayens annektion, som øiensynlig er det utenriksdepartementet tilstræber, er i saa fald en velfortjent løn.

Heroldens Annoncebureau A/S

Afdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sjefartstidende

15. MAJ 1929

Jan Mayen Island.

Annexation by Norway.



View of the Beerenberg in the Jan Mayen Island.

On Wednesday, last week, Jan Mayen Island was officially proclaimed incorporated in the Norwegian State by a special Order in Council, and at the same time the manager of the meteorological station on the Island was invested with magisterial authority.

This step was taken on an unanimous decision of the Foreign Committee of the Storting acting on which the Storting adopted a secret government bill of 13th January, 1928. The incorporation of the Island is officially described as a «natural consequence of the part played by Norway in 1921, by the establishment of a Nor-

wegian Meteorological Station there».

In fact Norway has found it necessary to incorporate the Island in her territory out of regard for her Arctic interests, which can only be properly safeguarded by the establishment of a permanent police authority on the Island. By this means also the meteorological station so important to all Arctic seafaring interests may fulfil its purpose undisturbed by occasional intruders.

From a topographical point of view Jan Mayen, which was first discovered by Henry Hudson in 1607, after whom it was named Hudson Tutches, has nothing fas-

cinating about it. It may rather be described as a bleak, desolate island, 34 miles long and 9 miles at its broadest, situated between Greenland and North Norway about 300 miles north of Iceland. It is of volcanic origin, very mountainous, and in the north Beerenberg rises to a height of 8250 feet. But notwithstanding its isolated situation the island has been frequently visited by seal hunters, whalers and fishermen within the past 300 years. Its present name was taken from that of a Dutch navigator, Jan Mayen, who lived in the first half of the seventeenth century.

Jan Mayen Island.

Annexation by Norway.



View of the Beerenberg in the Jan Mayen Island.

On Wednesday, last week, Jan Mayen Island was officially proclaimed incorporated in the Norwegian State by a special Order in Council, and at the same time the manager of the meteorological station on the Island was invested with magisterial authority.

This step was taken on an unanimous decision of the Foreign Committee of the Storting acting on which the Storting adopted a secret government bill of 13th January, 1928. The incorporation of the Island is officially described as a «natural consequence of the part played by Norway in 1921, by the establishment of a Nor-

wegian Meteorological Station there».

In fact Norway has found it necessary to incorporate the Island in her territory out of regard for her Arctic interests, which can only be properly safeguarded by the establishment of a permanent police authority on the Island. By this means also the meteorological station so important to all Arctic seafaring interests may fulfil its purpose undisturbed by occasional intruders.

From a topographical point of view Jan Mayen, which was first discovered by Henry Hudson in 1607, after whom it was named Hudson Tutches, has nothing fas-

cinating about it. It may rather be described as a bleak, desolate island, 34 miles long and 9 miles at its broadest, situated between Greenland and North Norway about 300 miles north of Iceland. It is of volcanic origin, very mountainous, and in the north Beerenberg rises to a height of 8250 feet. But notwithstanding its isolated situation the island has been frequently visited by seal hunters, whalers and fishermen within the past 300 years. Its present name was taken from that of a Dutch navigator, Jan Mayen, who lived in the first half of the seventeenth century.

Norges Handels & Sjøfartstidende.
Nr 15.633. 1929 nr III.

Onsdag 15/6. 1929.

Jan Mayen.

En uttalelse av Grønlandsforeningens formand.

Stavanger, 15. mai.

Utenriksdepartementets meddelelse om at regjeringens forslag om okkupationen av Jan Mayen hverken er sked paa initiativ av eller har paa noget trin av sakens behandling været paavirket av Grønlandsforeningen, har «Stavangeren» forelagt for foreningens formand, advokat Smedal, som svarer:

Jan Mayens annektion er en begivenhet som vi alle har grund til at glæde os over. Jeg indlater mig derfor ikke paa en mandjeving om hvem det er som har æren for denne annektion, utenriksdepartementet eller Norges Grønlandslag, men da utenriksdepartementet har fundet det paa sin plas at søke at reise en strid herom, skal jeg meddele følgende fakta:

Den 8. juli 1926 sendte Stavanger Grønlandsforening en henvendelse til utenriksdepartementet, som begynde saaledes: Vi tillater os at henstille til det kongelige departement at foranledige at øen Jan Mayen blir okkupert

av Norge. I skrivelsen blev git oplysninger om den danske ekspedition som da var paa vei til Jan Mayen.

Senere rettet Norges Grønlandslag i december 1926 en henstilling til regjeringen om at annektere øen. Her blev der redegjort for sakens folkeretslige side. Henstillingen var bl. a. bilagt med en uttalelse fra det norske meteorologiske institut. Den 11. januar 1927 tilstillet Grønlandslaget regjeringen en fra professor Skeie indhentet uttalelse om spørsmålet. Den 30. mai 1927 sendte Grønlandslaget en henvendelse til utenriksdepartementet som sluttet med en indtrængende henstilling om ikke at vente længer med annektionen. Den 5. august 1927 hadde repræsentanter for Grønlandslaget i utenriksdepartementet en konferanse med utenriksraad Es-march, hvor det blev fremholdt grunde, som talte for hurtig annektion.

Den 13. januar 1928 blev der fremsat kongelig proposition om Jan Mayens annektion.

Da saken imidlertid trak ut, rettet Grønlandslaget i mars s. a. en ny henvendelse om saken, denne gang stilet til utenrikskomiteen.

Er forholdet allikevel slik som

utenriksdepartementet sier, at annektionen «hverken er sked paa initiativ av eller har paa noget av sakens trin været paavirket av Grønlandsforeningen», er der ingen grund til at sørge herover. Utenriksdepartementet har i saa fald, som «Norges Handels og Sjøfartstidende» fremhæver, vist et selvstændig initiativ, som man alt-saa hittil ikke har været opmerk-som paa. Den hele og fulde ære for Jan Mayens annektion, som øiensynlig er det utenriksdepartementet tilstræber, er i saa fald en velfortjent løn.

Stavangeren nr 110.
Onsdag 15/5. 1929.

Hvem har tatt initiativet til anneksjon av Jan Mayen -- Norges Grønlandslag eller utenriksdepartementet?

Grønlandslagets formann, advokat Smedal, foretar en interessant dokumentasjon.

Utenriksdepartementets meddelelse om at «regjeringens forslag om okkupasjon av Jan Mayen hverken er skjedd på initiativ av eller har på noe trinn av sakens behandling vært påvirket av Grønlandsforeningen», har «Stavangeren» forelagt for foreningens formann, advokat Smedal, som svarer:

— Jan Mayens anneksjon er en begivenhet som vi alle har grunn til å glede oss over. Jeg innlater mig derfor ikke på en mannjevning om hvem det er som har æren for denne anneksjon — utenriksdepartementet eller Norges Grønlandslag — men da utenriksdepartementet har funnet det på sin plass å søke å reise en strid herom, skal jeg meddele følgende fakta:

Den 8de juli 1926 sendte Stavanger Grønlandsforening en henvendelse til utenriksdepartementet, som begynte således: «Vi tillater oss å henstille til

dige at øen Jan Mayen blir okkupert av Norge.» I skrivelsen blev gitt opplysninger om den danske ekspedisjon, som da var på vei til Jan Mayen.

Senere rettet Norges Grønlandslag i desember 1926 en henstilling til regjeringen om å annektere øia. Her blev det redigjort for sakens folkerettslige side. Henstillingen var bl. a. bilagt med en uttalelse fra Det norske meteorologiske Institutt.

Den 11te januar 1927 tilstille Grønlandslaget regjeringen en fra professor Skeie innhentet uttalelse om spørsmålet.

Den 30te mai 1927 sendte Grønlandslaget en henvendelse til utenriksdepartementet, som sluttet med en inntrengende henstilling om ikke å vente lenger med anneksjon.

Den 5te august 1927 hadde representanter for Grønlandslaget i utenriksdepartementet en konferanse med utenriksråd Esmarch, hvor det blev fremholdt grunner som talte for hurtig anneksjon.

Den 15de januar 1928 blev

det fremsatt kgl. proposisjon om Jan Mayens anneksjon. Da saken imidlertid trakk ut, rettet Grønlandslaget i mars d. 1929 en ny henvendelse om saken, denne gang stilet til utenrikskomiteen.

Er forholdet allikevel slik som utenriksdepartementet sier at anneksjonen «hverken er skjedd på initiativ av eller har på noe av sakens trinn vært påvirket av Grønlandsforeningen», er det ingen grunn til å sørge herover. Utenriksdepartementet har i så fall, som «Sjøfartstidende» fremhever, vist et selvstendig initiativ, som man altså hittil ikke har vært opmerksom på. Den hele og fulle ære for Jan Mayens anneksjon, som øiensynlig er det utenriksdepartementet tilstreber, er i så fall en vel fortjent lønn, slutter hr. Smedal.

Efter disse opplysninger fra Grønlandslagets formann vilde vi finne det naturlig om departementet fant sig opfordret til

å forklare hvorledes det er lykkes å undgå å la sig påvirke av Grønlandslagets årelange arbeid i denne sak. Det vilde kanskje også gi en forklaring på

den overraskende iver hvormed utenriksdepartementet vil avsværge at Grønlandslaget har hatt noen innflytelse på gjennomførelsen av anneksjonen.

«Stavangeren» nr 110.
Onsdag 15/5. 1929.

Hvem har tatt initiativet til anneksjon av Jan Mayen -- Norges Grønlandslag eller utenriksdepartementet?

Grønlandslagets formann, advokat Smedal, foretar en interessant dokumentasjon.

Utenriksdepartementets meddelelse om at «regjeringens forslag om okkupasjon av Jan Mayen hverken er skjedd på initiativ av eller har på noe trinn av sakens behandling vært påvirket av Grønlandsforeningen», har «Stavangeren» forelagt for foreningens formann, advokat Smedal, som svarer:

— Jan Mayens anneksjon er en begivenhet som vi alle har grunn til å glede oss over. Jeg innlater mig derfor ikke på en mannjevning om hvem det er som har æren for denne anneksjon — utenriksdepartementet eller Norges Grønlandslag —, men da utenriksdepartementet har funnet det på sin plass å søke å reise en strid herom, skal jeg meddele følgende fakta:

Den 8de juli 1926 sendte Stavanger Grønlandsforening en henvendelse til utenriksdepartementet, som begynte således: «Vi tillater oss å henstille til

dige at øen Jan Mayen blir okkupert av Norge.» I skrivelsen blev gitt opplysninger om den danske ekspedisjon, som da var på vei til Jan Mayen.

Senere rettet Norges Grønlandslag i desember 1926 en henstilling til regjeringen om å annektere øia. Her blev det redagjort for sakens folkerettslige side. Henstillingen var bl. a. bilagt med en uttalelse fra Det norske meteorologiske Institutt.

Den 11te januar 1927 tilstilte Grønlandslaget regjeringen en fra professor Skeie innhentet uttalelse om spørsmålet.

Den 30te mai 1927 sendte Grønlandslaget en henvendelse til utenriksdepartementet, som sluttet med en inntrengende henstilling om ikke å vente lenger med anneksjon.

Den 5te august 1927 hadde representanter for Grønlandslaget i utenriksdepartementet en konferanse med utenriksråd Esmarch, hvor det blev fremholdt grunner som talte for hurtig anneksjon.

Den 13de januar 1928 blev

det fremsatt kgl. proposisjon om Jan Mayens anneksjon. Da saken imidlertid trakk ut, rettet Grønlandslaget i mars d. å. en ny henvendelse om saken, denne gang stilet til utenrikskomiteen.

Er forholdet allikevel slik som utenriksdepartementet sier at anneksjonen «hverken er skjedd på initiativ av eller har på noe av sakens trinn vært påvirket av Grønlandsforeningen», er det ingen grunn til å sørge herover. Utenriksdepartementet har i så fall, som «Sjøfartstidende» fremhever, vist et selvstendig initiativ, som man altså hittil ikke har vært oppmerksom på. Den hele og fulle ære for Jan Mayens anneksjon, som øiensynlig er det utenriksdepartementet tilstreber, er i så fall en vel fortjent lønn, slutter hr. Smedal.

Efter disse opplysninger fra Grønlandslagets formann vilde vi finne det naturlig om departementet fant sig opfordret til

å forklare hvorledes det er lykkes å undgå å la sig påvirke av Grønlandslagets årelange arbeid i denne sak. Det vilde kanskje også gi en forklaring på

den overraskende iver hvormed utenriksdepartementet vil avsvære at Grønlandslaget har hatt noen innflytelse på gjennomførelsen av anneksjonen.

"Havangeren" nr 109

Torsdag 14/5.1929.

Hvem har æren for okkupasjonen av Jan Mayen?

„Den er hverken skjedd på initiativ av eller har på noe av sakens trinn vært påvirket av Grønlandsforeningen“, sier departementet.

Oslo, idag.
(Privat).

I anledning av at «Norges Handels- og Sjøfartstidende» i en artikkel bl. a. uttalte at okkupasjonen av Jan Mayen «er skjedd etter initiativ av Grønlandsforeningen» meddeler utenriksdepartementet at regjeringens forslag om okkupasjon av øia hverken er skjedd på initiativ av eller har på noe trinn av sakens behandling vært påvirket av Grønlandsforeningen. Hertil bemerker «Sjøfartstidende» følgende:

«Vi forstår av ovenstående at det kongelige utenriksdepartement meget lenge har hatt sitt forslag om okkupasjon av Jan Mayen ferdig. Grønlandsforeningens henvendelse til departementet er datert desember 1926 og er således 2½ år gammelt. Den begynner sådan: «Norges Grønlandslag tillater sig i ærbødighet å henstille til regje-

ringen å foranledige at Norge okkuperer Jan Mayen». Deretter beskjeftiger foreningen sig med nytten av en okkupasjon og med den folkerettslige side av saken. Skrivelsen slutter med en inntrengende henstilling til regjeringen om at der snart mulig treffes notifikasjoner til maktene om at Norge har tatt Jan Mayen i besiddelse. Det er åpenbart at foreningen, som før sin henvendelse sikkert har hatt konferanser med departementet, står i den formening at der intet var gjort på dette tidspunkt. Men det kongelige departement hadde altså allerede fra desember 1926 sin proposisjon ferdig. Vi beklager dersom vi ved en feiltagelse er kommet i skade for å berøve det kongelige utenriksdepartement noe av den ære som det tilkommer. Men det er ikke alltid lett tilfulle å vurdere så vel skjulte fortjenester».

Gula Tidend nr 108
Mandag 13/5. 1929.

Jan Mayen norskt land.

Det hev vekt gleda millom nordmenn at stortinget hev gjort samrøystes vedtak um á leggja Jan Mayen under Noreg.

Ved denne avgjerdi vil me med takk minnst det arbeidet Noregs Grønlandslag hev gjort for denne sak. Advokat Gustav Smedal, Stavanger, hev teke seg serleg varmt av spursmålet. Det vart sendt ei lang utgreiding til Den norske regjering den 21. desbr. 1926 og til Utriksnemndi i Stortinget den 11. mars 1929. Dei gode utgreidingar som advokat Smedal hev gjeve hev visseleg vore verdfulle for avgjerdi av dette spursmål.

Det er på tide, at norske styresmakter tek til á skyna at umsynet til vår framtid krev at me má verna um vårt rom i Norskehavet. Um det enn hev gjenge seint má ein likevel fegnast yver den framgang som vedtaket um Jan Mayen ber vitnemål um. Øyi má me gjeva eit nytt namn som kann verta til æra for minnet um norske ishavsfolk.

Kravet um á fylgja veidemennene våre hev vore sterkt frambore i «Gula Tidend» i mange ár, og frá 1922 av Grønlandsnemndi i Bjørgvin. Jan Mayen peikar vestetter. Det er eit fast stig fram på vegen til Grønland.

Sk.

Heroldens Annoncebureau A/S

Afdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sjøfartstidende 13. MAJ 1929

Jan Mayen.

I anledning av, at «Norges Handels- og Sjøfartstidende» under en artikkel betegnet «Utflytende nationalisme og selvhævdelse» bl. a. uttaler, at okkupationen av Jan Mayen «er sked efter initiativ av Grønlandsforeningen» vil utenriksdepartementet gjerne meddele, at regjeringens forslag til stortinget om okkupation av øen hverken er sked efter initiativ av eller paa noget trin av sakens behandling har været paa-virket av Grønlandsforeningen.

Oslo, den 11. mai 1929.

Vi forstaar av ovenstaaende, at det kongelige utenriksdepartement meget længe har hat sit forslag om okkupation av Jan Mayen færdig. *Grønlandsforeningens henvendelse til departementet er datert december 1926 og er saaledes 2½ aar gammel.* Den begynder saadan: Norges Grønlandslag tillater sig i ærbødighet at henstille til regjeringen, at foranledige, at Norge okkuperer Jan Mayen. Derefter beskjeftiger foreningen sig med nytten av okkupationen og ved de folkeretslige sider av saken. Skrivelsen slutter med en indtrængende henstilling til regjeringen om at der snarest mulig træffes beslutning om notifikation til maktene om, at Norge har tat Jan Mayen i besiddelse.

Det er aapenbart, at foreningen, som før sin henvendelse sikkert har hat konferanser med departementet, staar i den formening, at der intet er gjort paa dette tidspunkt. Men det kongelige utenriksdepartement hadde altsaa allerede i december 1926 sin proposition færdig.

Vi beklager det dersom vi ved en feiltagelse er kommet i skade for at berøve det kongelige utenriksdepartement noget av den ære som det tilkommer, men det er ikke altid let tilfulde at vurdere saa vel skjulte fortjenester.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

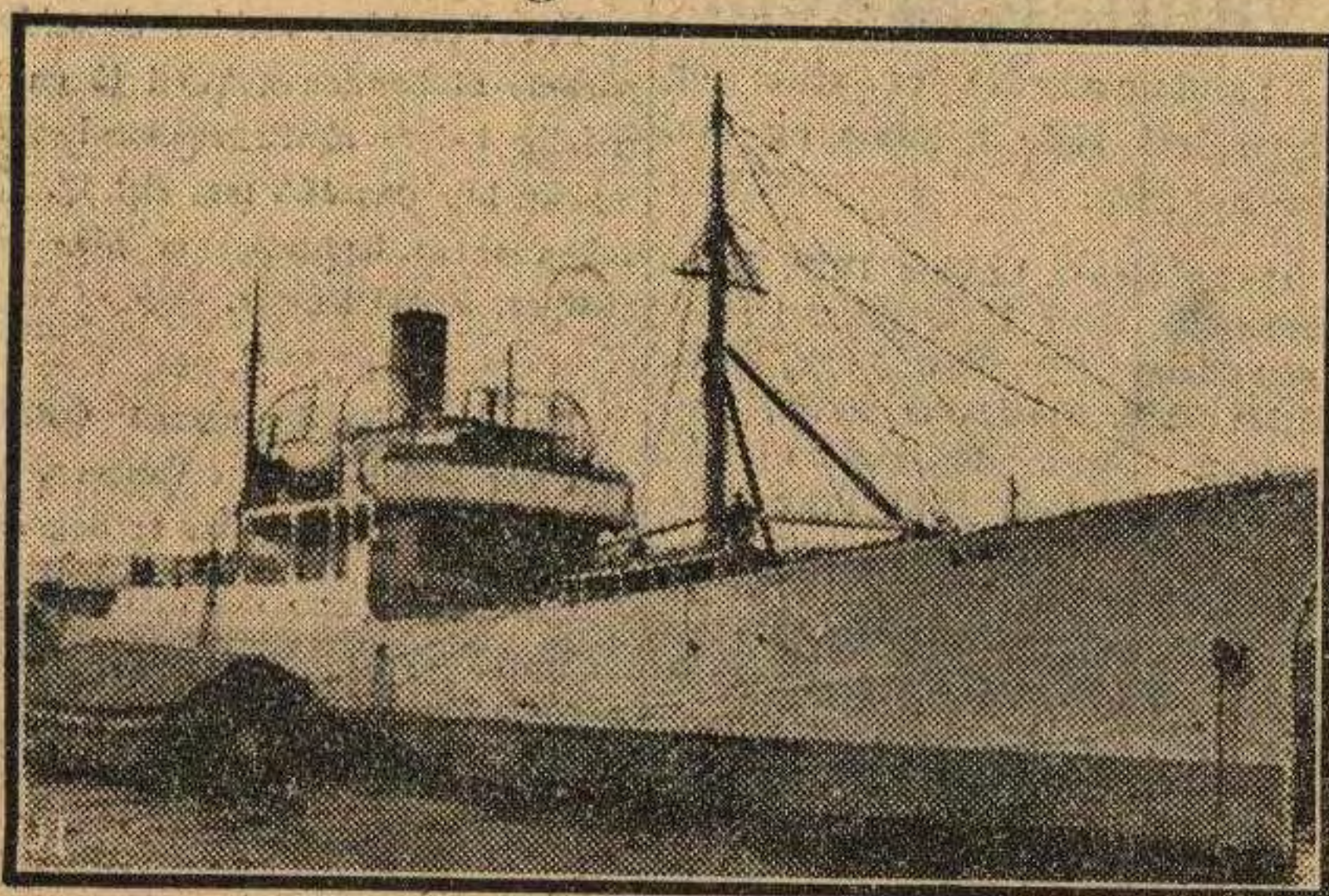
Bladets navn:

13. MAJ 1929

Vil hvalfangsten på Nordfeltene få et nytt opsving?

Der gjøres i år to forsøk med flytende kokerier.

Ekspedisjonen fra Haugesund drar avsted omkring midten av mai.



Det nye kokeri «King».

Fra Haugesund skrives til «Aftenposten»:

Som bekjent avgikk der for en tid siden et flytende kokeri «Haugar» for å drive hvalfangst ved Jan Mayen.

Man har i den senere tid arbeidet iherdig med utrustningen av nok en ekspedisjon til feltet ved Jan Mayen. Også denne ekspedisjon vil benytte flytende kokeri og utrustningen økjer for regning av Haugesundsfirmaet Svend Utne-Lothe.

Som kokeri har man sikret sig dampskibet «King», tilhørende firmaet Brødrene Lothe, Haugesund. Skibet er på 850 tonn dw.

Vi gjengir ovenfor et fotografi av dampskibet under ominnredning ved Haugesunds nye mekaniske verksted. Innredningen til kokeriet nærmer seg nu sin avslutning, og kokeriets utstyr blir i enhver henseende helt første-klasses.

Kokeriets kapasitet blir omkring 5000 fat.

Av nye innretninger i dampskibet blir foruten selve langstutstyret også trådløs telegraf og elektrisk lys.

Der skal fanges med en hvalbåt.

Som leder av fangsten er ansatt kaptein og hvalskytter Carsten Olsen, der er kjent som en meget dyktig hvalskytter. Kokeriet vil avgå fra Haugesund i midten av mai måned. Veien blir lagt om England og derfra går man direkte til Jan Mayen.

Der er gått lang tid hen siden sist man drev hvalfangst ved Jan Mayen. Man har nok været under øen adskillige ganger siden hollenderne sluttet med regulær hvalfangst ved selve Jan Mayen. Således har man ofte søkt dit hen fra hvalkokeriene på Island, for efter å ha skutt hvalen å tauge den til kokeriene.

Regulær hvalfangst er dog ikke drevet av nordmenn tidligere ved Jan Mayen. Og det er også nytt at der benyttes flytende kokerier.

Man har sett hvaltrekk ved gen

de siste år og man har god tro på, at forsøkene i år vil bringe et godt resultat.

Man står derfor gjerne foran et nytt opsving i hvalfangsten på nordfeltene. Fangsten i disse farvann kulminerte jo som bekjent de første femår i dette århundre. Det kan i denne forbindelse nevnes, at Svend Foyn var den første som benyttet »flytende kokeri» i Nordishavet, idet han i 1890 utrustet et lite seilfartøi til hvalfangst ved Svalbard. Det var dog intet kokeri i moderne forstand. Det første skritt i denne retning på nordfeltene var det kokeri, som i 1903 blev utrustet av Sandefjordselskapet »Ørnen».

Det siste forsøk med flytende kokeri i Nordishavet blev gjort i 1920, og det falt uheldig ut.

Hergøldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

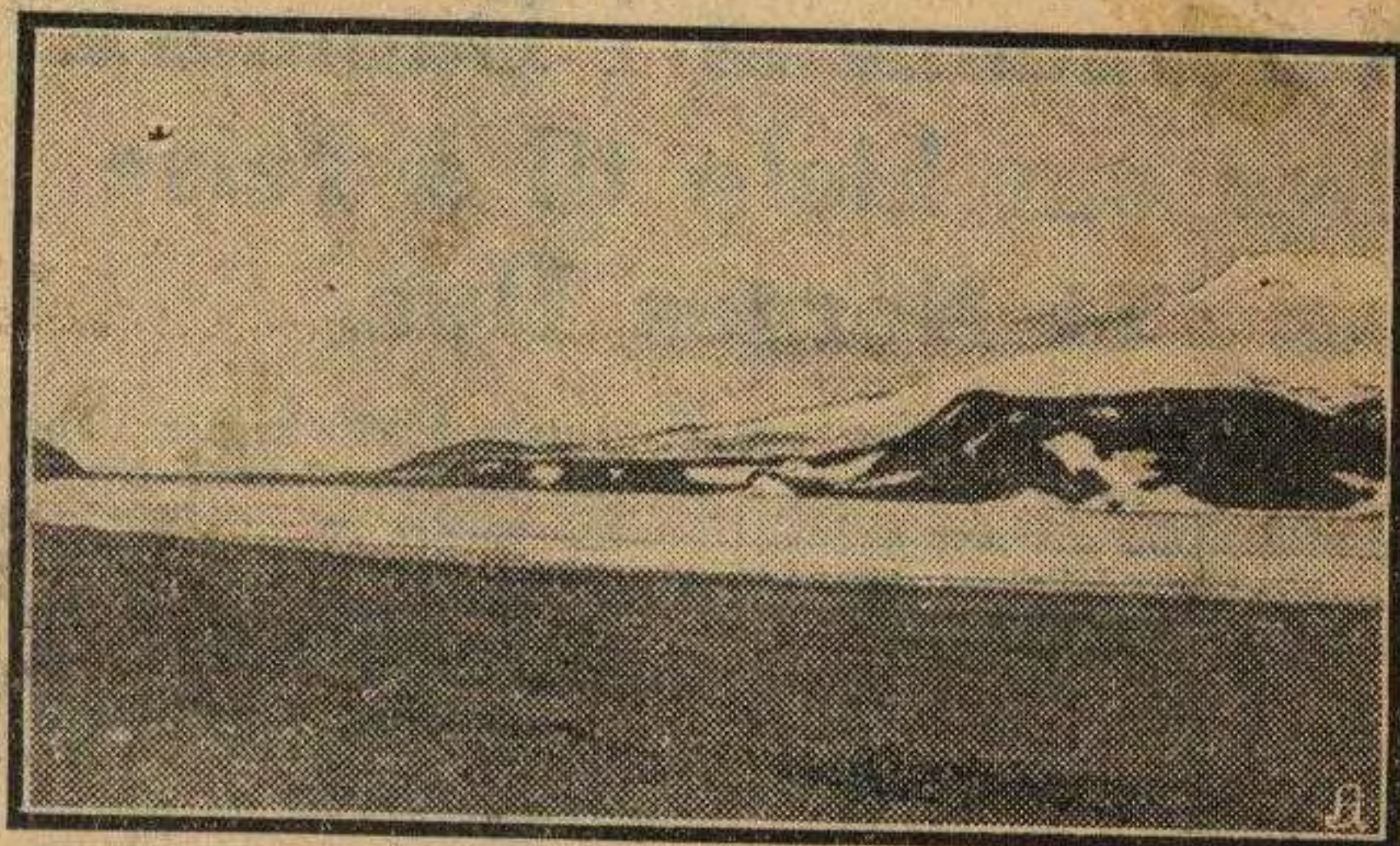
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Aftenposten 13. MAJ 1929

Jan Mayen og havneforholdene.

Av Birger Jacobsen.



Nordlagunen sett mot nord med Beerenberg tilhøre.

Den udmerkede artikkel om Jan Mayen i »Aftenposten« nr. 230 trenger en viss supplering av opplysningene om havneforholdene. Den er nemlig ikke så helt blottet for havneplasser som artikkelen vil ha det til. Hvorledes var det i så tilfelle mulig for hollenderne og englenderne i decennier — år om annet — å ha faste transkorer på kysten deroppe? Svaret vil fremgå av følgende erfaring:

Under oppholdet på Jan Mayen juni—november 1921 bereiste jeg fra det opførte hus ved Nordlagunen med robåt uavbrutt nordkysten mellom Hagerupbukta (østl. Cross Bay) og Hollenderbukta. Ikke en eneste gang i månedene juni, juli og august nektet sjø, brenning eller dønning mig å sette båt ut eller å lande på denne strekning. Selv ganske sterk nordlig til nordvestlig vind maktet ikke å rote havet op i nogen nevneverdig grad, mens det på sydkysten var en sjeldenhet å møte annet enn brenning med dragsug. Ra-

(Cap Brielle) må det etter ruinene å dømme ha været et betydelig anlegg. Her er også udmerkede dybde- og havneforhold i den mot vest åpne, halvcirkelformede innskjæring, hvor strandflaten ikke bærer spor etter sjøens ublide behandling. Vestlig vind av nogen større styrke med oprørt hav er også en ren sjeldenhet, og selv da er den indre del av bukta beskyttet av en fra nordsiden sydvestgående rekke av undervandsskjær. En ukes opphold her i oktober under pålandsstorm gir mig rett til å karakterisere Hvalrossbukta som en brukbar havn.

Når det i »Aftenposten« artikkel videre er anført, at »lagunene« ved å settes i forbindelse med havet kunde skape havner, så kan det ene og alene bli tale om Nordlagunen. Sydlagunen er ikke annet enn en grunn vannansamling, som enkelte år endog er helt uttørret. Det samme er tilfellet med lagunen noget øst for den meteorologiske stasjon. Nordlagunen er nærmest en ca. 1800 meter lang og ca. 950 meter bred innsjø, som er skilt fra havet ved en 120—160 meter bred sandvoll. Den har

dig grad, mens det på sydkysten var en sjeldenhet å møte annet enn brenning med dragsug. Rabalderet herfra kunde høres i dagvis — 3 km. borte — som en fjern, monoton torden. Disse gunstigere forhold på nordsiden skriver sig fra at driviskanten eller brede isstrimler gjennemgående av strømmen blev holdt såvidt nær kysten, at selv en sterk nordlig vind ikke fikk rum nok til å istandbringe nogen større kraft i bølgebevegelsen. Fra et par hundre meters høide kunde man tydelig se en tett driviskant, og mangelen på drivved og enkelte flak i disse måneder langs kysten fortalte at strømforholdene presset ismassene vest og sydvest mellem Jan Mayen og Grønland.

Det var så lett å merke at disse ismasser ute i september hadde rømt sydover langs Grønland og at øens nordkyst da lå åpen for hele ishavets påkjønning. Brenning og dønning hørte da til dagens orden og selv med kikkert var det ikke is eller islysning å se i nogen retning. Lignende forhold må ha begunstiget hvalfangerne i det 17. århundre, da det brente under trankjelene på hver eneste brukbar strandbredd langs nordkysten av Jan Mayen. Ennu kan man se ruiner av de store lagerhus og de mange kokeplasser. I Hvalrosbukta syd for Brilletårn

lang og ca. 950 meter bred innsjø, som er skilt fra havet ved en 120—160 meter bred sandvoll. Den har en jevn dybde fra 20—40 meter og selv langs breddene ligger bunnen 8 å 10 meter dypt kloss i stranden. Man kan her ved sandvollens gjennemskjæring og den nødvendige støpning til forstøtning av sidene utvilsomt mot et forholdsvis beskjedent utlegg skape sig en ideell havn.

Når det videre sies i »Aftenposten«s artikkel, at »landets vulkanske opprinnelse ikke utelukker at der kan påvises brukbare mineraler«, så har et 5 måneders prospektingsarbeide i 1921 tilfulle fortalt mig riktigheten herav, uten at jeg derfor for nærværende finner nogen opfordring til å gå noget nærmere inn på øens bergverksmuligheter. Disse er i ethvert fall hjulpet et godt stykke fremover ved det gledelige faktum, at lov og rett kan avgjøre berettigelsen av de enkeltes krav. Som tilstanden hittil har været — med en statsinstitusjon som konkurrerende okkupant på et »no mans land« — har ethvert tiltak til å utnytte øens herligheter strandet på den hittidige enestående problematiske claimssituasjon fra 1916 under hr. Ruuds og det »meteorologiske« interregnum.

Birger Jacobsen.

Drof. Marston

9 avd. ver 377

1940

5. MÅNED - 22. UKE
31 DAGER

ÅRETS DAGER:
148 - 218

RENTEDAGER:
147 - 213

MAI

27

MANDAG

1. Ved (1 favn Bjerk
shogsved)
2. Gasmaskel
3. Skall (Kemner ~ Drø.
bak).
4. Galoger

Norges Handels- og Sjøfartstidende
nr 15.631 1929 nr. 109
Mandag 13/5. 1929.

Jan Mayen.

I anledning av, at «Norges Handels- og Sjøfartstidende» under en artikkel betegnet «Utflytende nationalisme og selvhævdelse» bl. a. uttaler, at okkupationen av Jan Mayen «er sked efter initiativ av Grønlandsforeningen» vil utenriksdepartementet gjerne meddele, at regjeringens forslag til stortinget om okkupation av øen hverken er sked efter initiativ av eller paa noget trin av sakens behandling har været påvirket av Grønlandsforeningen.

Oslo, den 11. mai 1929.

*

Vi forstaar av ovenstaaende, at det kongelige utenriksdepartement meget længe har hat sit forslag om okkupation av Jan Mayen færdig. Grønlandsforeningens henvendelse til departementet er datert december 1926 og er saaledes 2½ aar gammel. Den begynder saadan: Norges Grønlandslag tillater sig i ærbødighet at henstille til regjeringen at foranledige, at Norge okkuperer Jan Mayen. Derefter beskjeftiger foreningen sig med nytten av okkupationen og ved de folkeretslige sider av saken. Skrivelsen slutter med en indtrængende henstilling til regjeringen om at der snarest mulig træffes beslutning om notifikation til maktene om, at Norge har tat Jan Mayen i besiddelse.

Det er aapenbart, at foreningen, som før sin henvendelse sikkert har hat konferanser med departementet, staar i den formening, at der intet er gjort paa dette tidspunkt. Men det kongelige utenriksdepartement hadde altsaa allerede i december 1926 sin proposition færdig.

Vi beklager det dersom vi ved en feiltagelse er kommet i skade for at berøve det kongelige utenriksdepartement noget av den ære som det tilkommer, men det er ikke altid let tilfulde at vurdere saa vel skjulte fortjenester.

for 10/5 29. Se foran.

Herøldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

*Mari Døglest
H. Lund*

Jan Mayen blev norsk.

Jan Mayen er nu offisielt annektet av Norge, idet utenriksdepartementet under 8. ds. meddeler:

Ved kongelig kunngjørelse av idag er øen Jan Mayen inndratt under norsk statshøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øen.

Til grunn for denne kongelige kunngjørelse ligger enstemmig beslutning i stortinget av igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifalt utenriksdepartementets innstilling av samme datum. Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske institutts værvarslingsstasjon på Jan Mayen i forbindelse med nevnte institutts anneksjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Det vil være med udelt tilfredshet at ikke minst ivhavsfolket på Mørekysten ser at regjeringen nu har mannet sig op til dette skritt som vil ha meget stor betydning for de norske fangstinteresser op i Ishavet.

Som docent Hoel uttaler til en Oslo-avis er nemlig Jan Mayen et betydningsfullt støttepunkt for våre fangstfolk. Docenten sier nemlig:

«Øyas innlemmelse i Norge er av den aller største betydning for våre fangstinteresser.

Der finnes ingen naturlig havn på øya. Fangstskuter kan naturligvis som oftest komme i læ av øya under storm, men jeg går ut fra at man nu lar sakkyndige undersøke mulighetene for et havneanlegg derborte. På nordsiden er det nokså dypt. Der er det et sted hvor jeg kunde tenke mig at havn kunde anlegges. Det ligger en sannrevle utfor dette sted. Ved gjennombrudd av den kan der lages et innløp til det sted, jeg mener passer best.

— Det går hvaltrekk forbi Jan Mayen og der må der da også ligge muligheter for fangst. Jeg mener altså at som støttepunkt for våre fangstfolk er øyas anneksjon av meget stor betydning».

Jan Mayn endelig annektert av Norge.

Bestyrer Sig. Evjen: Anneksjonen er av meget stor interesse for vort meteorologiske arbeide og sikrer oss stasjonen på øya.

Kaptein Ingvald Svendsen: Det betyr meget for Norges ishavsinteresser der vest at vi nu har fått fast fot på Jan Mayn.

Onsdag blev der av regjeringen utsendt sådan meddelelse:

— Ved kongelig kunngjørelse av idag er Jan Mayn inndratt under norsk statshøiheet i henhold til enstemmig stortingsbeslutning av igår. Bestyreren for den meteorologiske stasjon er samtidig meddelt politimyndighet på øen. —

Jan Mayen har i de senere år vært et stridens eple. Mange er der som har foretatt anneksjoner på øen, og som har hevdet sin eiendomsrett til den.

Man vet at nordmannen kandidat Birger Jacobsen har arbeidet derborte for utenlandsk kapital og det samme har tildels vært gjort av nordmannen Hagbart Eke-rold, som i 1921 bygget den trådløse stasjon på øen. Begge disse har for egen regning okkupert land på «Jan».

Siden 1921 har norske meteorologer drevet en uavbrudt virksomhet på Jan Mayn med en stadig utvidet veirvarsling. For dette arbeide har våre videnskapsmenn vunnet internasjonal anerkjennelse. Sjelen i dette tiltak har som bekjent vært professon O. Krognes.

Norges rett til statshøiheet over Jan Mayn er gjennom det verdifulle meteorologiske arbeide stadig festnet i den «internasjonale bevissthet».

Imidlertid har man alltid kunnet risikere at andre stater vilde søke å gjøre oss rangen stridig ved lignende videnskapelig virksomhet.

varsle om nordvest-stormer som passerer over de vestlige strøk av Ishavet.

Dt viser sig også at vi har lett for å holde forbindelsen med den norske stasjon derborte, — mens det er betydelig vanskeligere for oss å få pålitelige veirmeldinger fra de fire danske stasjoner på Øst-Grønland.

Hertil kommer så at stasjonen på Jan Mayn formidler telegrammer til og fra fangstflåten i Vesterisen. Ennu større betydning vil selvfølgelig dette få når nu de norske interesser i disse farvann utvides til også å omfatte hvalfangst.

*

«Tromsø Stiftstidende» har henvendt sig til formannen i Tromsø Skipperforening, kaptein Ingvald Svendsen, med forespørsel om hans syn på den foretatte anneksjon.

— Av flere grunne er det av stor interesse for landet og våre interesser på ishavet at anneksjonen av «Jan» nu er bragt i orden, — uttaler kaptein Svendsen.

Man kan jo ikke si at øya har så vesentlig interesse for ishavsfangsten sålenge der ikke er noen ordentlig havn derborte; men man kan ikke se bort fra at fangsten på sel og klapmyds drives i farvannene ikke så langt fra «Jan».

Skulde det imidlertid bli slik at det russiske krav om sektorinndeling av polarområdet blir imøtekommet og gjort effektivt, da vil

Imidlertid har man alltid kunnet risikere at andre stater vilde søke å gjøre oss rangen stridig ved lignende videnskapelig virksomhet.

Spesielt i det siste år har forskjellige tegn tydet på at andre land og muligens enkelte privatfolk har kastet øie på polarøya.

Der har da i den senere tid vært reist sterk misjon for at tiden nu var inne for at Norge måtte gjøre sinse krav gjeldende.

Den ovenfor citerte meddelelse må derfor hilses med glede.

Vel kan det tenkes at der fra andre interesserte hold vil bli reist motkrav. Men man må vel gå ut fra at de norske videnskapsmenns innsats derborte vil komme til å opveie mere eller mindre hevdholdne anneksjoner i mere eller mindre spekulativt øiemed.

*

På henvendelse fra «Tromsø Stiftstidende» uttaller bestyrer Sig. Evjen ved Veirvarslingen:

Det er av meget stor interesse for den norske veirvarslingstjeneste at vår meteorologiske stasjon på Jan Mayn er sikret oss ved anneksjonen av øya. Vi kan nu få sendt så mange veirmeldinger vi vil. Hvis øya hadde vært utenlandsk, vilde arbeidet vært vanskeligjort.

Det er særlig Nord-Norge og Vestlandet som har interesse av veirvarslingen fra Jan Mayn. Og stasjonen derborte er av meget stor betydning for oss, idet den er den viktigste på den kant som kan

Skulde det imidlertid bli slik at det russiske krav om sektorinndeling av polarområdet blir imøtekommet og gjort effektivt, da vil Norges statshøyhet over «Jan» være av den aller største betydning ved fastsettelsen av den vestlige grense for den norske sektor.

Vi ser jo forøvrig at et norsk selskap isommer vil forsøke sig med hvalfangst omkring øya. Der er endel hval derborte. Og om nu enn de dårlige havneforhold også på dette område gjør sig gjeldende, er der ikke tvil om at øya vil få stor betydning enten som basis og støttepunkt for fangstskibene og mulige flytende kokerier eller ved mulig anlegg av kokerier iland.

Den betydning «Jan» har i videnskabelig retning er så velkjendt at jeg ikke trenger å komme inn på den side av saken.

Imidlertid kan jeg også tenke mig at der må kunne settes ut moskusdyr på «Jan». Der er vel ikke så store gressganger på øya, men moskusdyrene er nøisomme, og på den måten kunde man få noe mere vildt derborte.

I samme forbindelse vil jeg nevne at det er merkelig at der ikke er gjort forsøk med utsetning av moskusdyr på Svalbard, mens vi ennå kan ha lov till å foreta en slik overføring av dyrene fra Øst-Grønland. Svalbard måtte være det rene eldorado for «moskusokser».

Men m. h. t. anneksjonen er jeg av den mening at det betyr meget for landets ishavsinteresser der

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Jan Mayn endelig annektert av Norge.

Bestyrer Sig. Evjen: Anneksjonen er av meget stor interesse for vort meteorologiske arbeide og sikrer oss stasjonen på øya.

Kaptein Ingvald Svendsen: Det betyr meget for Norges ishavsinteresser der vest at vi nu har fått fast fot på Jan Mayn.

de interesserte nord vil bli reist motkrav. Men man må vel gå ut fra at de norske videnskapsmenns innsats derborte vil komme til å opveie mere eller mindre hevdholdne anneksjoner i mere eller mindre spekulativt øiemed.

*

På henvendelse fra «Tromsø Stiftstidende» uttaler bestyrer Sig. Evjen ved Veirvarslingen:

Det er av meget stor interesse for den norske veirvarslingstjeneste at vår meteorologiske stasjon på Jan Mayn er sikret oss ved anneksjonen av øya. Vi kan nu få sendt så mange veirmeldinger vi vil. Hvis øya hadde vært utenlandsk, vilde arbeidet vært vanskeligjort.

Det er særlig Nord-Norge og Vestlandet som har interesse av veirvarslingen fra Jan Mayn. Og stasjonen derborte er av meget stor betydning for oss, idet den er den viktigste på den kant som kan

betydning enten som basis og støttepunkt for fangstskibene og mulige flytende kokerier eller ved mulig anlegg av kokerier iland.

Den betydning «Jan» har i videnskabelig retning er så velkjendt at jeg ikke trenger å komme inn på den side av saken.

Imidlertid kan jeg også tenke mig at der må kunne settes ut moskusdyr på «Jan». Der er vel ikke så store gressganger på øya, men moskusdyrene er nøisomme, og på den måten kunde man få noe mere vildt derborte.

I samme forbindelse vil jeg nevne at det er merkelig at der ikke er gjort forsøk med utsetning av moskusdyr på Svalbard, mens vi ennå kan ha lov till å foreta en slik overføring av dyrene fra Øst-Grønland. Svalbard måtte være det rene eldorado for «moskusokser».

Men m. h. t. anneksjonen er jeg av den mening at det betyr meget for landets ishavsinteresser der

vest at vi nu har fått fast fot på Jan Mayn.

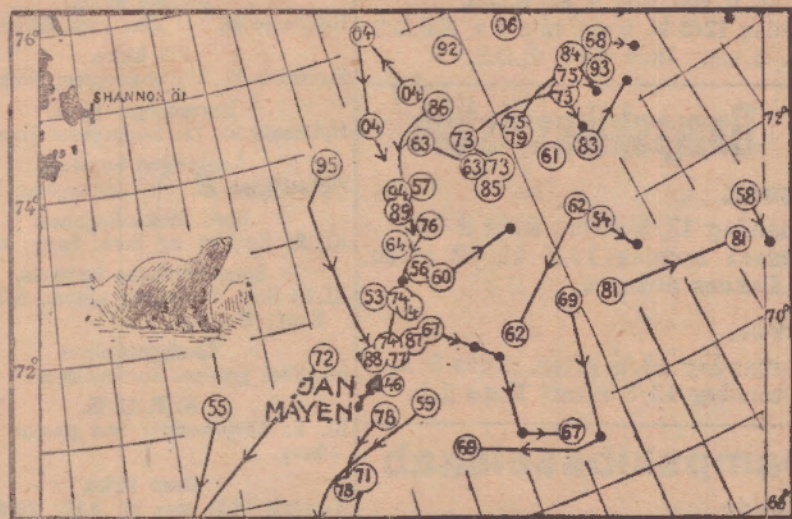
*

Jan Mayn, som er en 372 km.² stor øy, beliggende i Norskehavet mellom Norge og Grønland på ca. 71 gr. nordlig bredde, har i almindelighet hittil vært betraktet som herreløst land. Det antas at øya blev opdaget i 1611 av hollenderen Jan Mayen, som gav den sit navn.

Adresseavisen nr 109.
Lørdag 15. 1929.

Jan Mayen. — En gammel norsk ishavøy som nu atter legges under Norge.

Tåkeheimen, sne- og sandstormenes dystre rike.



Kart over fangsten av ungsel omkring Jan Mayen 1846-1914. (Fra Nansens bok: Blandt sel og bjørn).

Norge har endelig annektert Jan Mayen. Det er vårt nyeste landnåm i arktiske egne, ishavsoya i det gamle Norskehav som nu er vunnet tilbake.

Vi vet ikke med sikkerhet om de gamle nordmenn kjente til Jan Mayen, men det er meget som taler for det. Fire dagers sigling nord for Island ligger havsbotn med Svalbard, forteller sagaen. Dette kunde passe på Jan Mayen, men det kunde også passe på andre steder, f. eks. Øst-Grønland. Og at de gamle nordmenn seilte både på Øst-Grønland og til isbarrieren mellom Svalbard og Grønland, er der ingen tvil om. Den norske konge Harald Haardraade seilte så langt nord at havet sluttet og blev bare is, skriver Adam av Bremen.

Men en ting er i alle tilfeller sikkert, og det er at Jan Mayen ligger i Norskehavet, det de norske, og senere de norsk-danske, konger betraktet og hevdet som norsk innhav, eller «kongens strømmes». Dette omfattet hele havområdet Norge—Shetlandsøyene—Færøylene—Island—Grønland—Jan Mayen—Svalbard.

Det er også trolig at den norsk-færøyske sjøhelt Magnus Heineson i 1581 så Jan Mayen. Han tilbød sig for Kristian II å seile til Grønland, og med mannskap fra Bergen og Færøylene seilte han nord om Island og gikk inn i drivisen der for å ha kjennning av Snæfjellnes, til han kunde få landkjennning av Kvitserk på Grønland, et gammelt seilingsmerke. Han kom imidlertid ikke inn til land, og gikk derfor ut i åpen sjø igjen og seilte i flere dager nordover langs iskanten. Etter seilingsbeskrivelsen måtte han utvilsomt være på hoide med Jan Mayen, da han atter gikk inn i isen, for påny å drive sør-øst over like inn til land, uten dog å kunne lande.

Den første vi med sikkerhet vet så Jan Mayen, var engelskmannen Hudson i 1607. Men han gikk ikke inn til land. I 1611 kom hollenderen Jan Mayen. Han landet og gav den øde ishavøy sitt navn.

Hollenderne drev i denne tid stor hvalfangst i det nordlige ishav, og de opprettet snart stasjoner med spekk-kokerier på nordvestsiden av Jan Mayen. Vintrene 1633—34 overvintret 7 hollendere på Jan for å passe kokeriene. Ut på vinteren blev de imidlertid angrepet av skjorbuk, og de døde den ene efter den annen. Den siste døde i slutten av april. Helt til det siste førte de dagbok, og denne som fremdeles er oppbevart, er et rørende dokument om syv menns lidelser i den arktiske vinternatt på den øde ishavøy.

Hollenderne hadde fast stasjon på Jan Mayen til omkring 1650, men de besøkte øya flere ganger helt til henimot 1700. Den siste hollender som landet der var visstnok Zorgrager i 1699. Så gikk der et tidsrum på over hundre år, da Jan kun med lange

mellemrum blev besøkt av en tilfeldig hvalfanger eller fangstskute. I 1817 besøkte Scoresby den yngre Jan med sin ekspedisjon. Så var Lord Dufferin der i 1856, og videnskapsmennene Berna og Vogt i 1861.

Endelig kom Den norske Nordhavsekspedisjon med «Vøringen» og under ledelse av professor Mohr til Jan Mayen i 1877, og denne ekspedisjon foretok den første nøyaktige kartlegning og videnskapelige undersøkelser av Jan. Etter denne ekspedisjon blev interessen for den enslige og dystre ishavøy betydelig større i videnskapelige kretser, og i 1882 utrustet østerrikeren, grev Witzcek, en overvintrings ekspedisjon til Jan Mayen under ledelse av løytnant Wohlgemuth. Ekspedisjonen bygget hus på nordvestsiden av Jan Mayen, og 14 mann overvintret. Under sitt opphold foretok ekspedisjonen en grundig undersøkelse av Jan Mayens geologi, dyreliv, værforhold m. v. foruten at den undersøkte havet rundt om og optok nøyaktige karter.

I de følgende år blev Jan Mayen besøkt av franskmannen Charles Rabot 1892, av svensken Nathorst 1899, av Fridtjof Nansen, B. Helland-Hansen, Johan Hjort og H. H. Gran med «Michael Sars» 1902.

Men det var ikke bare videnskapsmennene som nu besøkte Jan. I 1845 begynte Svend Foyn sin hvalfangst- og selfangstvirksomhet under Jan Mayen, og i årene utover var dette havområdet regelmessig besøkt av norske fangstskuter. I slutten av forrige århundre begynte enkelte fangstmenn fra Nord-Norge å overvintre på Jan, og likeså overvintret fangstmenn fra Sunnmøre. De gjorde som regel bra fangster, og overvintringene vedvarte med få avbrytelser helt til verdenskrigen.

Efter at fangstskutene fikk damp og motor, var ikke fangstferdene som tidligere så avhengig av vær og vind, og fangsten blev drevet med større sikkerhet over et videre område. Besøkene på Jan Mayen blev årvisse, og denne ishavøy blev midtpunktet for fangsten i vestisen, og delvis også under Øst-Grønland.

Allerede for verdenskrigen var der krav oppe om anlegg av en norsk stasjon på Jan, eller iallfall anlegg av et godt forsynt depot. Om skutene blev knust i isen, som ofte har hendt, eller de kunde fryse inne, vilde et depot på Jan Mayen være et godt tilfluktssted for mannskapet. Imidlertid kom verdenskrigen, og den enslige ishavøy blev glemt for en tid. Den blev dog besøkt av Chr. Ruud fra Tønsberg i 1917, og samme år av «Flemesøy» fra Aalesund.

Men allerede i 1919 blev spørsmålet atter aktuelt. I mars dette år ervervet Danmark eiendomsretten til de østerrikske hus fra 1882 på Jan Mayen. Husene var da meget til nedfalls, men vakt-

skibet «Islands Falk» blev om sommeren sendt nordover, og der blev foretatt en foreløbig reparasjon av husene og det danske flagg blev malt på dører og vegger. Samtidig blev det kunngjort at Danmark var det eneste land som hadde eiendom og interesser på Jan Mayen.

Flere norske ishavsveteraner, med kaptein Johan Olsen i spisen, krevet da at Norge ivaretok sine interesser på Jan, og pekte bl. a. på at det var nødvendig å få en fast stasjon, muligens også med en regelmessig værvarslingsstasjon på denne ishavøy. Men det gikk to år før noget mer blev gjort. Endelig i 1921 reiste ingeniør Eckeroll til Jan Mayen og satte op en norsk værvarslingsstasjon, og denne har senere vært i regelmessig drift. Der overvintret hvert år minst tre mann, og foruten å betjene værvarslingsstasjonen og foreta nøyaktige og regelmessige meteorologiske observasjoner, driver de også fangst, særlig av blårev, foruten av andre arktiske dyr. Værvarslingsstasjonen på Jan skal være av den største betydning for værvarslingen både i Norge og de andre nordiske land, da den bl. a. viser sig å være den sikreste varslers for nordvestlige stormer som setter inn mot Norges kyst.

I de siste år er det flere som har optrådt med krav på okkupasjonsrettigheter på Jan Mayen. Således kan nevnes skipper Chr.

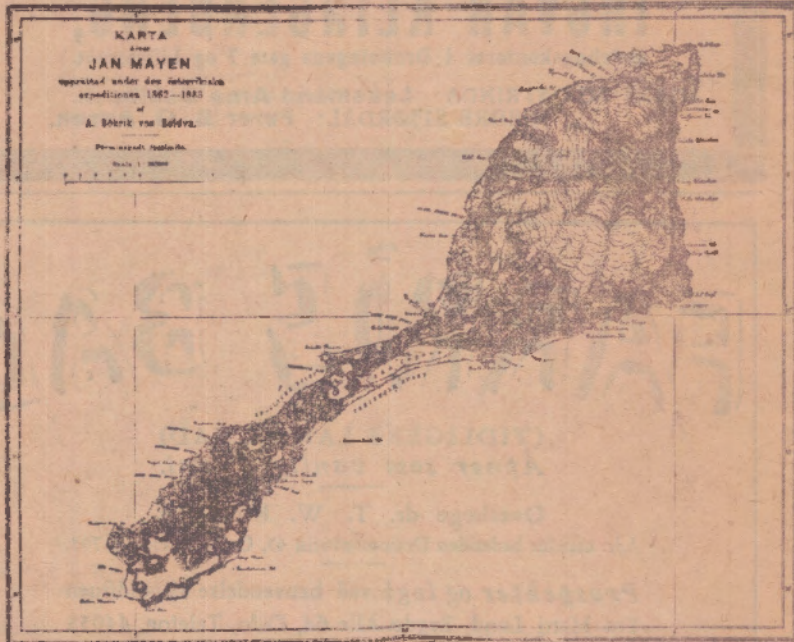
vet nord for Island, øde og med vanskelig adgang på grunn av mangelen på gode ankerplasser ved dens kyster. Siden høsten 1921 besidder denne stat nevnte øy på vedvarende måte (d'une manière permanente); den har der oprettet et meteorologisk observatorium og en trådløs stasjon for å kunne varsle sin kystbefolkning om vestenstormenes ankomst. Den havarm som skiller Island fra Grønland er et meget virksomt centrum for barometriske lavtrykk, som har stor innflydelse på de atmosfæriske forhold ikke bare i det nordlige Skandinavia, men også i våre land. Den avdøde østerrikske meteorolog Hann har påvist at temperaturen i England, i Belgien, i Nord-Frankrike, i Tyskland og i Østerrike i almindelighet hever sig over normalen i løpet av de perioder, da barometret står meget lavt på nord-øst-kysten av Island og at omvendt, hvis minimumet ved Island forsvinner, holder været sig kaldt i de vestlige og centrale deler av Europa. Idet den meteorologiske stasjon på Jan Mayen omslutter i nord denne sone av barometriske lavtrykk og derfor gjør at man kan følge dets variasjoner, yder den værvarslingen meget nyttige vink; i de daglige meddelelser fra vårt nasjonale meteorologiske institutt nevnes derfor hyppig observasjonene fra Jan Mayen. Norges annekasjon av

full provins. Det vil fremtiden vise.

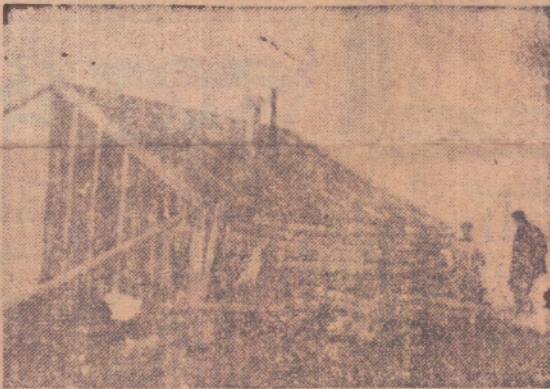
Jan Mayen er en 413 kv.km. stor vulkansk ishavøy på 70° 49'—71° 9' n. br. og 7° 53'—9° 5' v. l. Den ligger 1000 km. vest for Tromsø og Svalbard, 550 km. nord for Island og 450 km. fra Grønlands østkyst. Øya er 55 km. lang og fra 3 til 15 km. bred. Den nordøstlige del optas helt av Beerenberg, et vulkansk fjell på 2545 m. høide, hele året isdekket, og med et utslukket krater på toppen på 1000 m. diameter. Vulkanske utbrudd på Jan Mayen er kjent fra 1732 og 1818. Hele øya er forevrig vulkansk, oppbygget av svarte basaltklipper eller av grå lava, og vegetasjonen er meget sparsom.

Jan Mayen har ingen naturlig havn, og det er derfor i almindelighet vanskelig å lande der. På sydsiden er en 16 km. lang og 1 km. bred lagune, adskilt fra havet ved en smal sandbanke, men lagunen er så grunn at den ikke vil egne sig som havn. Derimot er der på nordsiden en lagune som er 36 km. dyp, og ved gjennebrudd av sandbanken som skiller den fra havet, vilde det antagelig bli en utmerket havn. Den er 2½ km. lang og 1½ km. bred.

Om sommeren ruger en mengde svømmefugler på Jan, og der er da overalt et yrende fugleliv. Forøvrig er dyrelivet ganske sparsomt, med undtagelse av at



Kart over Jan Mayen.



Norsk fangsthytte.



Egg-øen, sett fra øst.

Ruud fra Tønsberg, ingeniør Eckeroll og nordmannen Birger Jakobsen. Den sistnevnte okkuperte i sin tid også områder på Svalbard som senere blev solgt til engelske grubeselskaper, og de samme selskaper er i det siste blitt tilbudt de påståtte rettigheter på Jan Mayen. Eckeroll har underhandlet om sine rettigheter med et amerikansk selskap som i 1927 sendte en jaktekspedisjon nordover. Videre sendte Danmark i 1926 et skib nordover til Jan Mayen, med flere statsautoriteter ombord, for å anlegge en seismografstasjon på øya, men dette blev det imidlertid intet av.

Fra interessert norsk hold har det nu i flere år vært arbeidet energisk for at Norge skulde annektere Jan Mayen, og annekstjonen har også vært ventet av arktiske forskere i utlandet. Således skrev den kjente franske forsker Charles Rabat i 1926: «I begynnelsen av mai har Norge notifisert til makten at det har tatt i besiddelse Jan Mayen. en liten isolert øy i Ishavet.

denne øy synes derfor å være til det almindelig beste.»

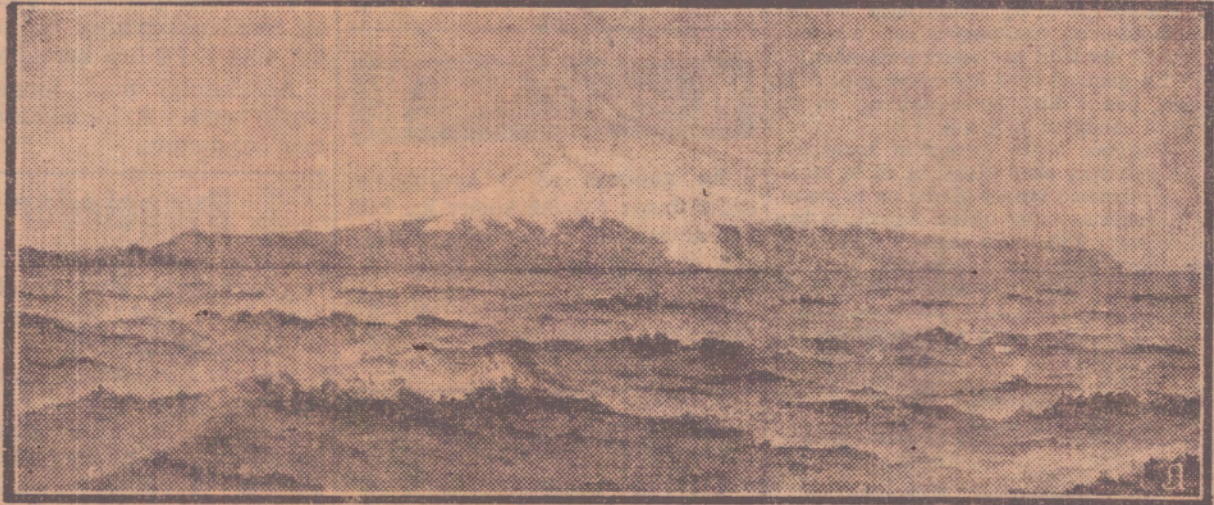
Men det kom til å trekke ut med annekstjonen, og i den aller siste tid har Jan Mayen på enkelte hold vært gjenstand for den største oppmerksomhet. Dette står særlig i forbindelse med hvalfangst i det nordlige hav, samt mulig utnyttelse av fiskebanker. Norske fiskere og fangstmenn opdaget for flere år siden rike fiskebanker ved Jan Mayen, og det er kun et tidsspørsmål når disse vil bli utnyttet. I sommer kommer visstnok to norske hvalfangstelskaper til å stasjonere på Jan Mayen, foruten at flere fangstskuter søker til isen i dette område.

I alle interesserte kretser vil det hilses med glede at stortinget nu endelig enstemmig har besluttet å legge Jan Mayen under Norges overhøiethet. Det betyr mer for våre fangst- og fiskerier enn vi kanskje idag aner. En liten provins er lagt til landet, men det er en betydnings-

der finnes en hel del blårev og hvitrev. Enkelte år kan der også forekomme isbjørn, og i eldre tid blev der endog skutt rein. Den må ha vandret over isen fra Grønland, og er nu forlengst utryddet. Havet omkring Jan er rikt på sel og forskjellige hvalarter.

Jan Mayen er i almindelighet grå og trostesløs. Ishavsskoden ligger over øya en stor del av året, og stormene kan være langvarige og voldsomme. Der er notert stormrykker med en hastighet på 84 sekundmeter. Av årets 365 dager kan øya i de 300 være dekket av skodde eller gråvær. Om høsten kan sandstormene rase i dagevis så det er umulig for et menneske å komme ut, og om vinteren raser ofte langvarige og voldsomme snestormer. Men enkelte dager kan det klarne op, og i lyset fra midnattsolen eller under nordlysets flammer, kan da den enslige og øde øy ute i Norskehavet være betagende vakker.

6.



Beerenberg (tegnet av professor H. Mohn).

JAN MAYEN

Kart over Jan Mayen. Øverst til venstre: Nordlagunen som foreslås satt i forbindelse med havet for å kunne tjene som havn.



Lavakrater ved Den engelske bukt på nordkysten.

navnet beholdt oen i noen år fremover. — I 1611 gjorde den hollandske navigator Jan Jacobz May(en) landgang på «Hudson Touches». Hollenderne kalte oen offisielt i en årrekke Mauritius, eller St. Maurice etter prinsen av Nassau. Hollendernes landgang på «Mauritius» dokumenteres gjennom en anmodning fra Noordische Compagnie til statsnaktene om å anerkjenne opdagelsen. Av dokumentene fremgår det at kompaniets to fartøier «De Goude Cath» (Den gule katt) og «Den orangien-boum» (oransjetreet) i juli 1614 har ankret utenfor «Mauritius». Jan Jacobz May var kaptein på et av fartøiene, Joris Carolus styrmann. Kompaniet var blitt nødsaget til å påskyne sine krav, da en kaptein fra et konkurrerende kompani, Jan Janz Krackhoff, hadde besøkt oen samme år.

Jan Mayens opdagelse er likeledes dokumentert ved et originalkart tilhørende Depot des Cartes de la Marine i Paris. Kartet er tegnet av styrmannen Joris Carolus. Merkelig nok har styrmannen opkalt oen til ære for sig selv.

Den første autentiske rapport fra engelsk hold skriver sig fra 1615. Den skyldes kaptein Robert Fotherby. Han trodde å ha opdaget landet på førstehånd og kalte det Smiths Island.

Samtidig med hollendernes suverenitetskrav til oen gjorde også engelskmennene sine fordringer gjeldende. På anmodning forærte den engelske konge «Hudson Touches» til Hulls kommune for at hvalfangerne fra Hull og Whiteby kunde utnytte oen i fangstøiemed, da russerne allerede på denne tid hevdet retten til all fangst i de nordlige regioner. Franskmennene (de biskaiiske hvalfangere) kalte oen for Ile de Richelieu.

Opdagelsen av Jan Mayen gav nye impulser til hollendernes og englendernes hvalfangstentrepriser, og særlig blev Jan Mayen hurtig lagt beslag på av hollenderne, som opprettet kokerier og bygget varehuser der oppe. Den første som anla et kokeri på Jan Mayen, var en in-

dustridrivende dame fra Rotterdam, Mary Muss. Etter henne har bukten ved nordre lagune fått navn.

Et bilde fra nordkysten er malt på stedet av den bekjente maler Cornelius Mann i 1639. Han var da 18 år gammel. Hans fremstilling viser tydelig hollendernes aktivitet der oppe i denne hvalfangstens glansperiode. Billedet blev i 1908 innkjøpt til Amsterdams museum for en betydelig sum. Det tilhørte tidligere her-tugen av Sutherlands galleri.

Hollenderbukten er opkalt etter syv hollandske sjømenn som Det Grønlandske Hvalfanger Compagnie i Amsterdam hadde satt til å overvintre der oppe i 1633—34. De døde av skjorbuk. Den siste av dem, han hadde endog lært sig å skrive under overvintringen, førte dag-boken like til fire dager for hvalfangerflåten kom tilbake om våren.

Hollenderne opgav Jan Mayen som basis for hvalfangsten i 1690. Ennu finner man rester fra deres anlegg, som opgis til å ha vært nitten.

William Scoresby jr. passerte Jan Mayen i 1817 og landet der oppe i 1818. Han rapporterer å ha overværet et vulkansk utbrudd fra et av de mindre kraterne. Røken stod 4000 fot i været. Hans skib «Esk» av Whiteby blev i den anledning tilstøt overalt av den svovelholdige aske og sand langt til havs. Jan Mayen rivaliserte i det 17de århundredes hvalfangst sterkt med Spitsbergen om første-plassen, sier Scoresby jr. Men etter 1690 synes oen å ha spilt en mindre fremtredende rolle.

I de følgende år like ned til vår tid har imidlertid videnskapen beskjeftiget sig sterkt med Jan Mayen. I 1856 lord Duffin, 1856 La Ronciér, 1861 dr. Brenna, 1869 Koldeway. I 1877 landet den norske Nordhavsekspedisjonen på Jan Mayen med professor H. Mohn som videnskapelig leder. Kommandørkaptein C. Wille var fører av ekspedisjonens fartøi, «Voringen» av Bergen. Wille forestod samtidig de magnetiske observasjoner.

I 1882—83 overvintret den østerrikske marinekaptein Wohlgemuth med fjorten mann på Jan Mayen. Ekspedisjonen var et ledd i den store internasjonale polarforskning. De kartla oen og gjorde et særlig i meteorologisk henseende verdifullt arbeide. Franskmannen Charles Rabot var der i 1891 og etterfulgtes av sin landsmann Bienaimé i 1892. Den svenske ekspedisjon under professor Nathorst søkte i 1899 efter vrakrester fra Andrés ballongekspedisjon. I 1900 var Nansen og professor Johan Hjort der oppe med «Michael Sars». En amerikansk ekspedisjon under ledelse av Stockhouse besøkte oen i 1911. I 1921 var der tre partier på Jan



Vulkanen Beerenberg, 2575 m. o. h. (ca. 192 m. høiere enn Galdhøpiggen).

Mayen. Ingeniør Eckeroll, som opførte stasjonen for Det Meteorologiske Institutt i Oslo, engelskmennene J. M. Wordie og Chaworth Muster og cand. filos. Birger Jacobsen. Den meteorologiske stasjon som nordmennene har holdt i aktivitet året rundt siden 1922, er av stor nytte for værvarslingene til det nordlige Europa og ikke minst for våre fiskerier. Stasjonen koster den norske stat 40.000 kroner om året. I 1926 annekterte Meteorologiske privat alt land der oppe.

Når selfangerne i de senere årene ikke i større utstrekning har benyttet sig av «Jan», som de kaller oen, er årsaken å søke i den omstendighet at der ikke finnes havn der oppe. Imidlertid er der i de senere årene kommet flere momenter til som vil gjøre Jan Mayen særlig nyttig for norske interesser utenom den allerede etablerte værvarslingen, og det er anlegget av en havn ved hjelp av nordre lagune. Denne er nemlig adskilt ved en bare 140 meter bred sandmorene. Ved å gjennomskjære denne sanddyngen vil man få en ideell havn med dybder fra 10 til 37 meter. Den vil bli helt innelukket på alle kanter. Sydlagunen som er hele 6 km. lang og ca. 2 km. bred, men nokså grunn, vil kunne avgi en ypperlig startplass for en rekognoseringsflyvemaskin til avsøkning av fangsten i likhet med hvad newfoundlanderne og russerne forlengst har benyttet sig av.

Rolf Hansen.



Fuglebjerget ved Nordlagunen.



Sydlagunen, 6×2 km. stor, som kan brukes som flyveplass. I bakgrunnen vulkanen Beerenberg.

Tidens Tegn nr 107.
Tuday 10/5. 1929.



redigert av dr. fil. Rolf Thommessen.

20de, 62

Jan Mayen inndratt under norsk statsbøihet.



Den norske stasjon på Jan Mayen.

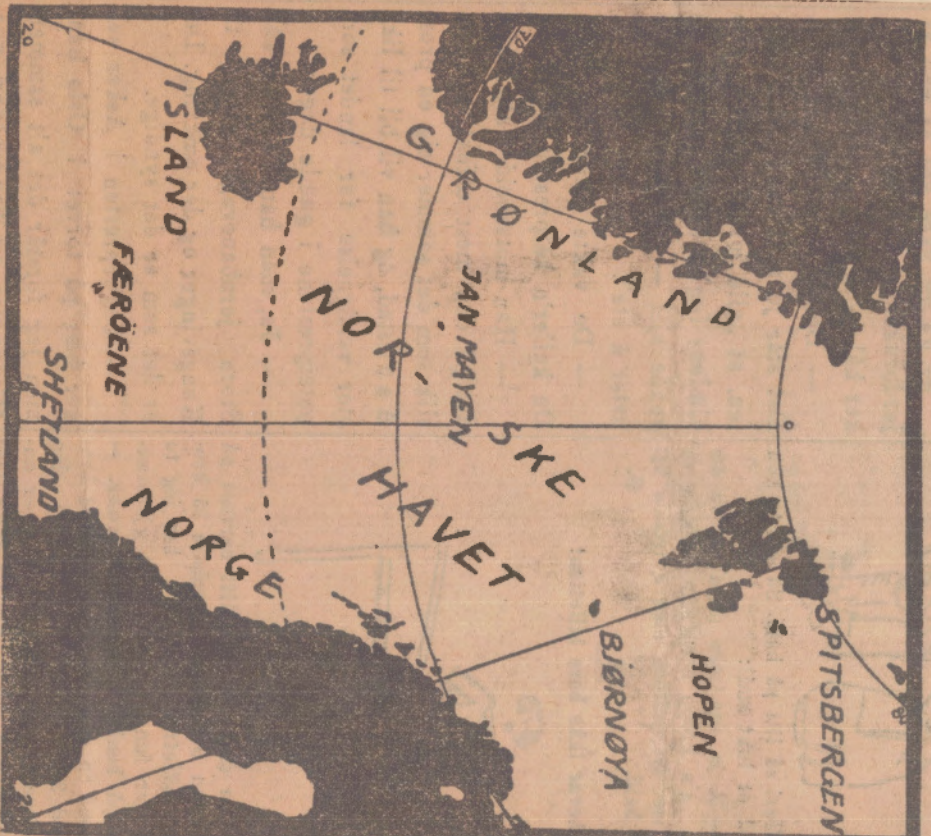


Kystparti fra Jan Mayen.



Enstemmig stortingsbe- slutning for anneksjon av Jan Mayen.

En naturlig følge av vore tidligere okkupasjoner.



Norskehavet.

Utenriksdepartementet meddeler:
Ved kongelig kungjølrelse av idag er øia Jan Mayen inndratt under norsk statsbøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorolo-
giske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øia.

Til grunn for denne kongelige kungjølrelse ligger enstem-
mig beslutning i Stortinget av 7. mai år, avgitt på foranledning
av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifallt
utenriksdepartementets innstilling av samme datum. Inndragning
av øia Jan Mayen under norsk statsbøihet er en naturlig følge
av de skritt som fra norsk side er tatt ved oprettelse i 1921 av
det norske meteorologiske institutts værvaringsstasjon på Jan
Mayen i forbindelse med nevnte institutts anneksjon av Jan
Mayen i 1922 og 1926.

Kjøbenhavn, 9. mai. I de senere år har interessert sig
„Politiken“ skriver om Jan Mayen: meget for værvaringen fra Jan
Man har fra dansk side længe reg. Mayen, vilde utvide sine rettigheter
net med den mulighet, at Norge som over den lille fæhøvet. Aksjonen vil

Naturligvis ikke møte nogen-
helst innvendinger her nede, da
Danmarks interesser i øia vel bare
knytter sig til de formentlig verdt-
løse emhøns av tre, som i sin tid
blev testamentert oss av den øster-
rikske regjering.

Jan Mayen ligger, som alle vet,
i Norskehavet, mellem Spitsbergen
og Island, nærmere bestemt på 71
grader nordlig bredde og 8—9 gra-
der vestlig længde. Øia er av vul-
kanisk oprinnelse og mæler 372 kva-
dratkilometer, den er med andre ord
omtrent dobbelt så stor som Bjørn-
øia. Den består av en nordlig og
en sydlig del, forbundet med en lav
tange. I nord hever den ubetakte
vulkan Beerenberg sin mektige topp
2550 meter over havoverflaten, i
øias sydlig del ligger også et fjell
på over 2000 meters høide. Ellers
bærer Jan Mayen mange spor efter
sin vulkaniske oprinnelse, selv om
øias vulkaner nu forlenget er ut-
slukket. Kystene er meget stejle,
når undtas den lave landtange, men
her ligger til gjengjæld veldege stæb-
ler av drivtømmer som polærstrøm-
men har ført dit fra de sibirske
kyster.

Klimaet deroppe er av en kjent
norsk polararter betegnet som uly-
selig. I året 1922—1923 var det f.
eks. storm de 65 av årets dager og
på de fleste andre bereket der lake
og nedbør. Nogen idyll er Jan
Mayen med andre ord ikke, like så
lite som Bouvetøia.

Den første meddelelse om Jan
Mayen skriver sig fra den berømte
engelskman Henry Hudson, som
besøkte den i 1607. Sitt navn har
den efter den hollandske sjøfarer
Jan Mayen som var der fire år ef-
ter, i 1611. Gamle karter synes imid-
lertid å tyde på at hollenderne had-
de kjennskap til øia før Hudsons
reise, ja, det er ikke utenkelig at
islenningene allerede i sagatiden
væste om den og samlet drivtøm-
mer der. I 1600-tallet blev Jan
Mayen centrum for en livlig hvæl-
fangst, og ennu finnes det levnin-
ger deroppe av de gamle engelske
og hollandske fangstmenne anlegg.
En ypperlig skilting av øia på den-
ne tid er levert av den kjente en-
gelske opdagelsesreisende Scoresby.
I året 1683—1684 forsøkte eyv
hollendere den første overvintring
(forts. side 11.)

Hvad Aker øn- sker å få klar- het over.

Arbeiderpartiet ønsker
sammenslutning for en-
hver pris, de borgerlige
vil ha visse garantier.

Oslo har neppe noget mot
at skjønn og forhandlin-
ger går hånd i hånd.

Ordfører Stenensen og
borgermester Hartmann
uttaler sig til „Tidens

Øverst: Landing ved den norske stasjon på Jan Mayen, i midten Eggvåg,
nederst: parti fra Berendeg. (Gjend av fotografierne er tatt av tr. Finn
Derodd.)

Anneksjonen av Jan Mayen.

Anneksjonen av Jan Mayen er i sandhet ingen overilet handling.

Den var forberedt både vel og lenge, før regjeringen den 13. januar ifjor fremsatte sin proposisjon om å innlemme øia i riket. Og enda lot Stortinget proposisjonen ligge over et år, før det tok saken op til gjennomførelse.

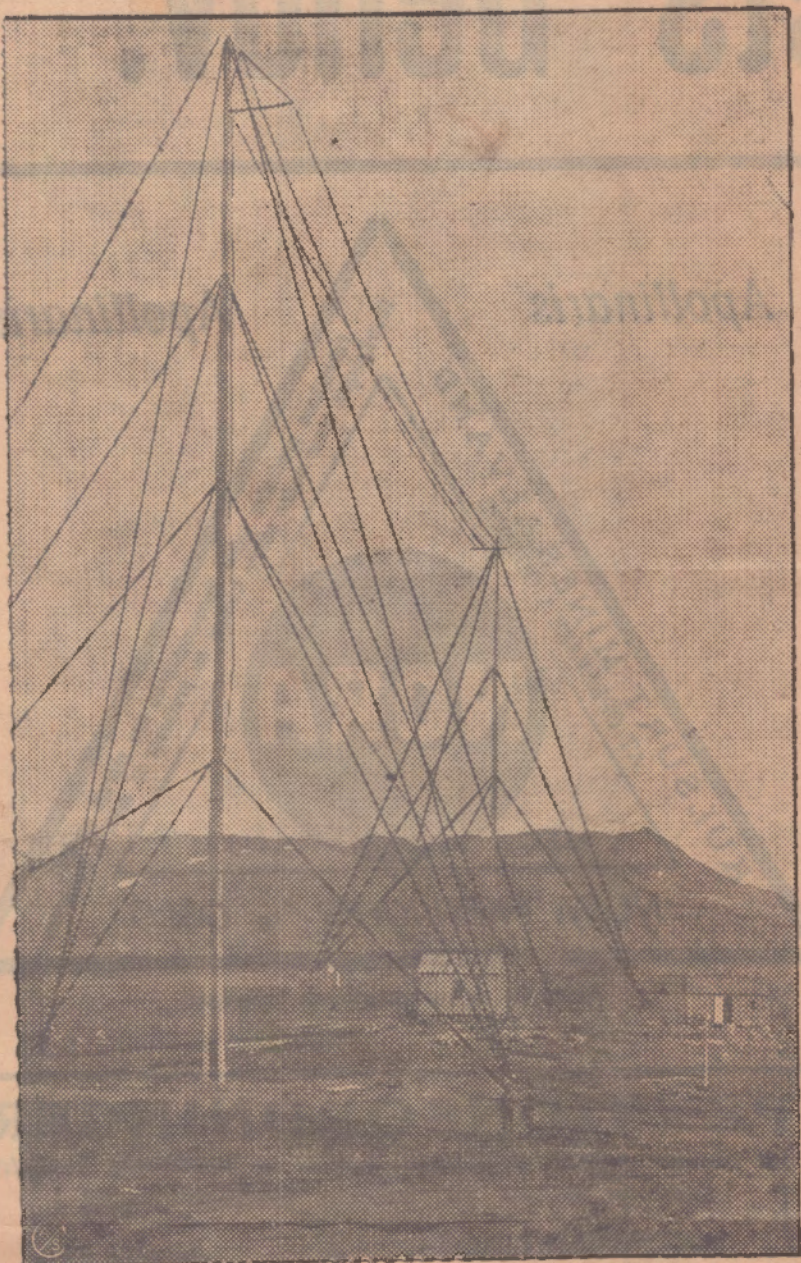
Denne venten har intet med tvil eller uenighet å gjøre — Stortingets beslutning var enstemmig. Men man har på ledende hold følt sig sikker på, at utviklingen stadig sterkere vilde stadfeste det skritt, som nu er tatt, som naturlig og selvfølgelig.

Vi for vår del synes, at man gjerne kunde gjort mere fortgang i denne sak. Siden 1921 har det norske meteorologiske institutt hatt sin trådløse stasjon på Jan Mayen, som er av overordentlig stor betydning for vår vær- og stormvarsling. I en erklæring fra Meteorologiske institutt i 1926 heter det: „I det hele er den meteorologiske betydning av stasjonen på Jan Mayen så stor, at vi ikke kan tenke oss å undvære den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blitt utvidet, så der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet mot 3 ganger daglig i de første år". Og den bekjente franske geograf dr. Charles Rabot skrev tidligere samme år i et fransk tidsskrift: „Siden høsten 1921 besitter denne stat (Norge) nevnte øi på varig måte. Den har der opprettet et meteorologisk observatorium og en trådløs stasjon for å kunne varsle sin kystbefolkning om vestenstormenes ankomst. Den havarm, som skiller Island fra Grønland er et meget virksomt centrum for barometriske lavtrykk, som har stor innflytelse på de atmosfæriske forhold ikke bare i det nordlige Skandinaviens, men også i våre lande."

Norske fangstmenn — og de alene — driver en betydelig næringsdrift i ishavet mellom Novaja Zemlja og Grønland. Drivisen fra Island og nordover forbi Jan Mayen til Svalbard kalles fra gammel tid for „Vestisen", og innen dette område betegnes drivisområdet nordvest for Jan Mayen for „Jan Mayen-feltet." Her foregår i vårmånederne en betydelig selfangst. Men der er også muligheter for hvalfangst og for fiske.

Også på andre måter enn ved værvarsling kan selvsagt Jan Mayen bli et støttepunkt av stor

Inndragelsen av Jan Mayen under norsk statshøiher.



Den traadløse station paa Jan Mayen.

Utenriksdepartementet meddelte onsdag, at øen Jan Mayen ved kongelig kundgjørelse av samme dag var inndraget under norsk statshøiher. Samtidig var bestyreren av den meteorologiske station paa Jan Mayen tildelt politimyndighet paa øen.

Til grund for denne kongelige kundgjørelse ligger en enstemmig beslutning i stortinget tirsdag den 7de mai. Den blev avgitt paa foranledning av kongelig proposition av 13de januar 1928. Herved blev utenriksdepartementets indstilling av samme dato bifaldt.

Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøiher er, uttales det i utenriksdepartementets meddelelse, en naturlig følge av de skritt som fra norsk side blev tatt i 1921 ved opprettelsen av Det norske meteorologiske Instituts veirvarslingsstation paa Jan Mayen i forbindelse med det samme instituts annekasjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Nødvendigheten av okkupationerne i 1922 og 26.

Opprettelsen av veirvarslingsstationen i 1921.

Opprettelsen av den norske traadløse station paa Jan Mayen fandt sted sommeren 1921. Saken blev forberedt vinteren 1920—1921. Den 10de september opnaaddes den første traadløse forbindelse mellem den nye station og Norge.

ditionens leverandører ydet bidrag i form av varer eller gjennom reduktion av priserne. Saaledes blev selve radiostationen av Det norske Radioselskap levert for den halve markedspris.

Den 1ete juli 1922 overtok Geofysisk Institut i Tromsø bestyrelsen av den traadløse station paa Jan Mayen. Omtrent samtidig blev den første okkupation foretatt. Det var den midtre del av øen som blev okkupert. Okkupationsgrænserne vil fremgaa av det kart som ledsager denne artikkel; de er avlagt i streker paa begge sider av radiostationen.

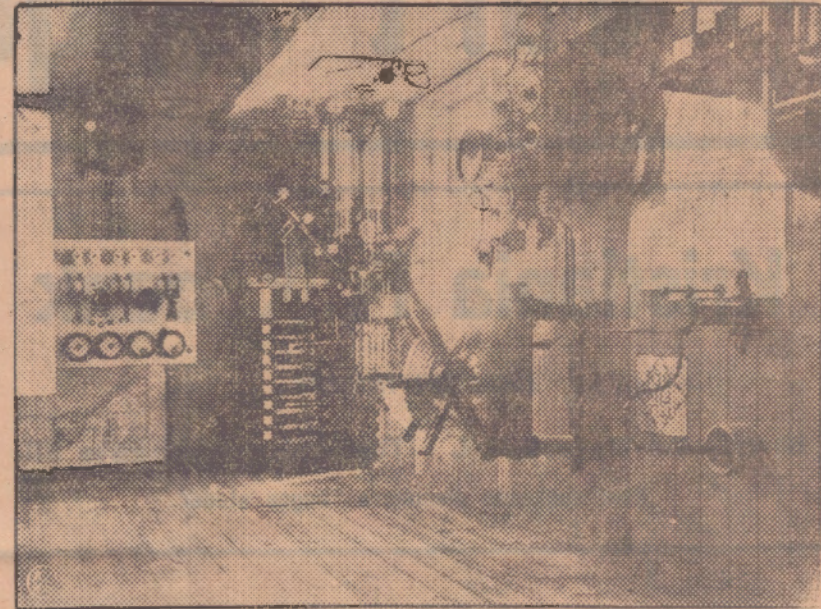
Alt gik sin forholdsvis fredelige gang paa Jan Mayen op til 1925—1926. Men saa begyndte øen at bli besøkt av flere og flere fangstekspeditioner. Og erfaringsmæssig viste det sig at det kunde være at frygte for at slike ekspeditioner vilde kunne skaffe stationen ubehageligheter av forskjellig slags, hvorfor Geofysisk direktør, hr. Krogness anbefalte at hele øen blev okkupert. Dette blev ogsaa gjort for den eydlige del av øen den 7de februar 1926. Den 20de april samme aar foretoges okkupation av den nordlige del av øen.

Over hele øen blev der i de efterfølgende maaneder opsat nye, emaljerte annekssionsskiltet. Dette forhindret dog ikke at et par fangstekspeditioner slog sig ned paa øen. Den ene var amerikansk og foranlediget av ingeniør Ekerold, som nu opholdt sig i Amerika. Den anden var fra Aalesund og utrustet av hr. Karl Hoel. Det heter i De meteorologiske Institutioners årsberetning for 1926—1927, at det ikke kom til nogen åpen feide mellem stationens besætning og disse ekspeditioner, men fortsattes der, man kan ikke nok pointere det farlige i at konkurrerende fangstpartier klines

op til hverandre slik som tilfældet maa bli paa Jan Mayen. Ønskeligheten av adgang til regulering av fremmede fangstekspeditioners ophold paa øen blev derfor sterkt understreket av veirvarslingsfolk.

Vanskelighetene med hensyn til de fremmede ekspeditioner stikker i at de som regel ikke er slik utrustet at de kan klare sig uten at tære paa den meteorologiske station. Dennes folk driver gjerne en del fangst. Det er da let forestaaelig at ogsaa dette skaper friktion med konkurrerende ekspeditioner. Og under de forhold man kommer til at leve under deroppe, blir motsætningene gjerne noget skarpere end ønskelig. Det ene med det andet gjør, at det ikke bare er proviantbeholdningene der tæres paa, naar der kommer daarlig utrustede fremmede, men det kan ogsaa bli en øver paakjending for ekspeditionspersonalets likevegt. At faa fremmede folk ind paa en gulvflate som i forveien er sparsom, kan være ilde nok i civilisationen. Hvor meget værre maa det da ikke være paa denne uveisø i Nordishavet?

Den annekasjon som nu har fundet sted i og ved stortingsbehandlingen av saken igaa, vil nu gi Norge myndighet til fuldstændig at regulere tilgangen av fremmede mennesker dit. Det er selvsagt av betydning for driften av den traadløse station. Det arbeide, den har utført er blit et stadig mere og mere betydningfuldt led i den internationale veirvarslings tjeneste. Det arbeide den har utført har vundet anerkjendelse langt utenfor Norges grænser. Paa en meteorologisk kongres forleden aar i London blev det av præsidenten uttrykkelig uttalt, at i forbindelse med den arktiske side av veir tjenesten, maatte alle europæiske meteorologiske stationer følge den dypeste taknemlighet over



Den traadløse stations indre.

hvad der her var utrettet gjennom stadige rapporter fra observatorerne paa Jan Mayen.

Man kan si det paa den maaten, at Jan Mayen nu simpelthen er uundværlig. Den dækker i meteorologisk henseende gapet mellem Grønland—Island og Svalbard i en utstrækning som det overhodet for tiden kan forlanges. Stationen danner et viktig led i den kjæde av stationer som nu ligger fra Grønlands eydspids til Novaja Zemlja — Grønlands eydspids — Scoresby Sund — Mygbugten — Jan Mayen — Bjørnøen — Spitsbergen — Novaja Zemlja.

Efter den annekasjon som nu har fundet sted, vil friktioner med tilfældige fangstekspeditioner som dem man hittil har lidt under, undgaaes.

Kan der skaffes havn paa Jan Mayen?

Jan Mayen ligger 550 kilometer nordøst av Island paa 70° 49'—71° 9' nordlig bredde og 7° 53'—9° 5' vestlig langde for Greenwich. Ved sin beliggenhet skulde den saaledes kunne gi basis for fangstvirksomheten i Vesterisen, dersom der kan skaffes nogen havn paa øen. Men om der det kan er vel et temmelig stort spørsmål. Der har været talt om gjennemsjæring av den sandbarriere som skiller Nordre Lagune fra havet. Ved en slik gjennemsjæring skulde der kunne skaffes god havn inde i den dype lagune, hvor der i nordøstlig vind tillike er godt ly under den vulkanske fjeldtop Beerenberg. Om et slikt projekt kan gjennomføres tør dog være et åpent spørsmål. Ingeniør Ekerold har ialfald fortalt, at han i 1921 observerte, at havet i løpet av en enkelt storm kunde vælte op helt nye sandrevler utenfor barrieren, sandrevler, som i den næste storm kunde forsvinde igjen eller forandre karakter.

En anden sak er det, at der muligens kan bygges ut en havn i eydvest, i Marie Muss Bugt, hvor bundforholdene er anderledes og hvor den østerrikske ekspediton som under ledelse av Wliczek opholdt sig paa øen i 1882—83, hadde sin havn. Vi har henvendt os til havnedirektøren og spurt ham, hvorledes han oppfatter muligheten av utbygning av havn og han svarer omtrent følgende:

— Det, jeg har set av karter fra Jan Mayen synes at tyde paa, at der er en mulighet for at skaffe havn paa nordvestsiden av øen. Men det blir dyrt.

— De forutsetter da at bygge ut havnen med den lokale bergart lava og ikke faa den istand ved gjennemsjæring av nogen sandbarriere?

— Nei om detaljer vil jeg vente med at uttale mig til jeg enten har været der selv eller har hat en mand deroppe — d. v. s. hvis det overhodet nogensinde blir aktuelt at jeg skal gjøre mig op nogen mening om havnemulighetene der.

Om Jan Mayen er ellers at si, at den er av fuldstændig vulkansk natur. Og den større, nordøstlige del optages helt av vulkanen Beerenberg, som er omtrent like høi som Galhopiggen og er fuldstændig isdækket. Fra alle sider av Beerenberg skyter bræerne sig ned til havet. Den mindre, sydvestlige del, som forbindes med den større ved en lav, smal land-tange bestaar av basaltiske lavamasser. Ogsaa paa denne

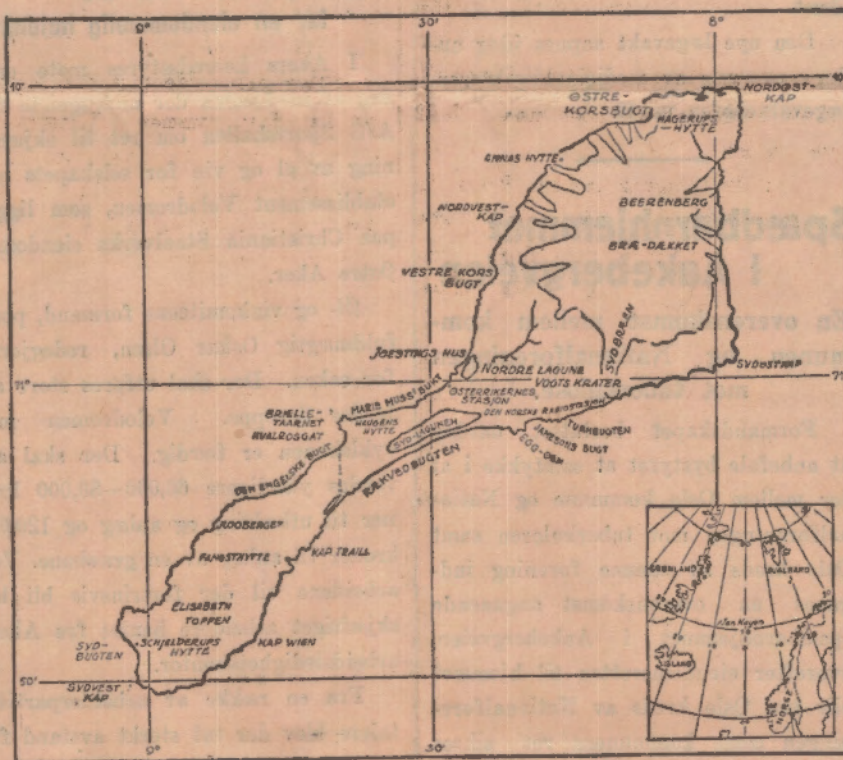
del av øen er der kratere og æskekegler. Det sidste vulkanske utbrud som man kjender til paa Jan Mayen skal ha fundet sted i 1818. Ogsaa i 1732 skal der ha været vulkansk utbrud.

Der er en mængde sjøfugl omkring Jan Mayen og adskillig med polarræv. En og anden isbjørn findes der ogsaa.

Øen blev opdaget i 1611 av hollænderen Jan Mayen efter hvem den har faat sit navn. I det 17de århundredes senere halvdel, indtil 1690, drev hollænderne hvalfangst fra øen, — Marie Muss var en av redarne — men senere har den helt til vore dage bare hat besøk med lange mellemrum.



Blir havnespørsmålet løst i forbindelse med nogen av øens laguner blir det den nordre. Dens største dybde er som man ser paa kartet 37 meter.



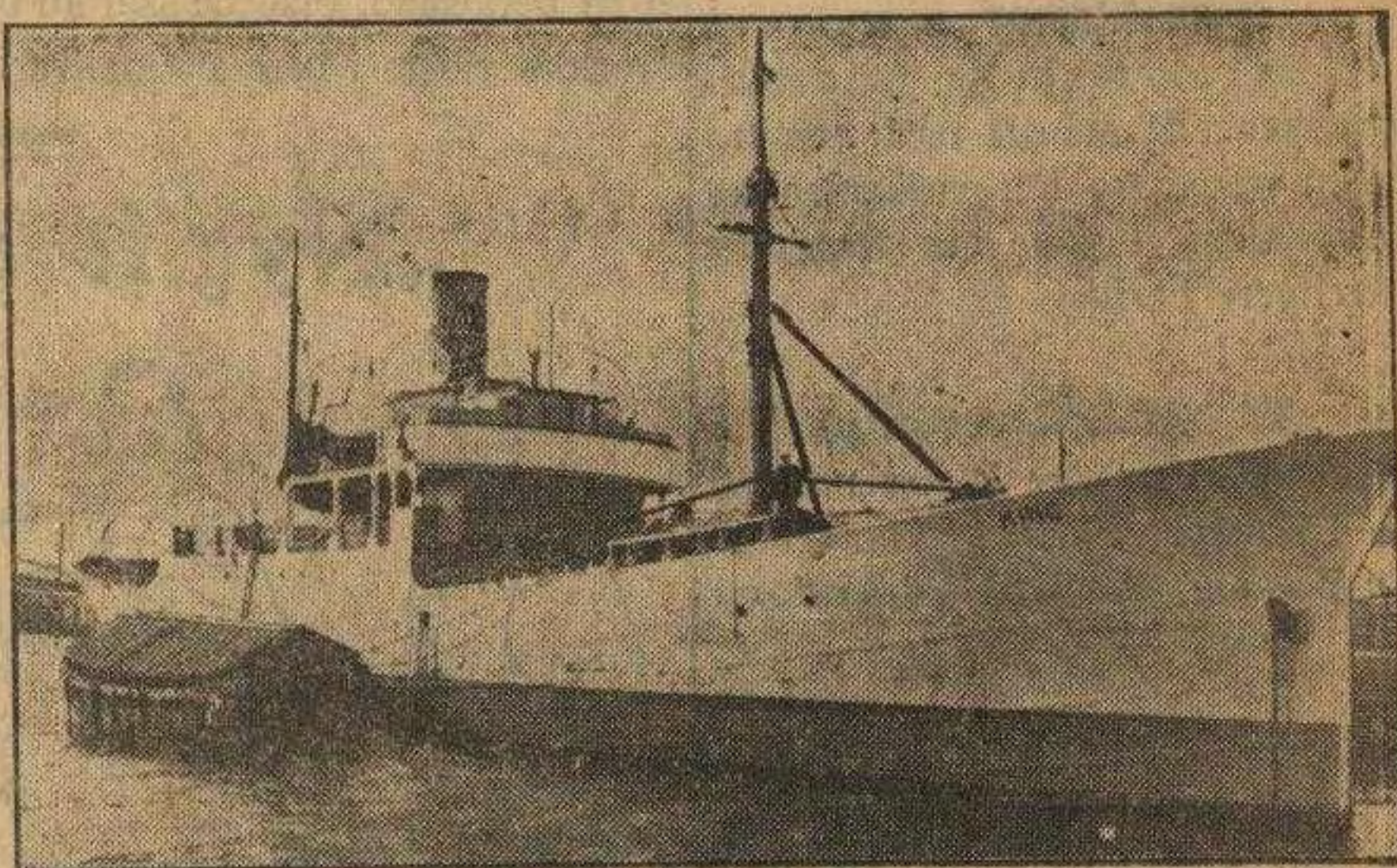
Kart over Jan Mayen. Den del av øen som Meteorologisk Institut først lot okkupere var midtpartiet — det som i sydvest begrænses av linjen Den engelske bugt — Rækvedbugten og i nordøst av linjen Nordre lagune — Vogts krater. Nordøst-enden og sydvest-enden av øen blev okkupert senere.

'Løvsanger Aftenblad' nr 106.

Fredag 10/5. 1929.

Kvalfangsten ved Jan Mayen.

Det nyinnredede flytende Haugesunds-kokeri »King«
avgår i midten av mai.



»King« under ominnredning.

Vi bringer ovenfor et bilde av dampskibet »King«, som nu er under ominnredning til flytende kvalkokeri for regning av Haugesundsfirmaet S. Utne-Lothe.

Ominnredningen som foregår ved Haugesunds nye mek. verksted nærmer sig nu sin avslutning, og alle kokeriets innretninger blir i enhver henseende helt førsteklasses. Skibet måler 850 tonn dw., og er beregnet å kunne produsere omkring 3000 fat kvalolje. Det vil bli innlagt trådløs telegraf og elektrisk lys før avgan-

gen. Ekspedisjonen omfatter foruten kokeriet »King«, en kvalbåt av den vanlige type.

Kokeriet avgår fra Haugesund via England til Jan Mayen omkring midten av mai. Som bestyrer for ekspedisjonen er ansatt kaptein og kvalskytter Carsten Olsen, der er kjent som en meget dyktig kvalskytter, meldes til Aftenbladet.

Man har det beste håp om at fangsten vil bringe et godt resultat, idet det er sett kvaltrekk ved Jan Mayen de siste år.

Tuesday 10/5.1929

Utflytende nationalisme eller selvhævdelse.

Stortinget har enstemmig besluttet at okkupere Jan Mayen. Det er sked efter initiativ av Grønlandsforeningen og er i enhver henseende i fuld overensstemmelse med vore interesser. Da vi er den eneste nation som driver en næring av den beskaffenhed at Jan Mayen kan faa nogen værdi for den, mens ingen anden nation har motstridende interesser er saken naturlig og selvfølgelig. Mer er der neppe at si om den ting.

Men vi vil benytte anledningen til at understreke, at man vel maa vokte sig for at komme ind i en utflytende nationalisme paa dette omraade. Vi sikter selvfølgelig ikke hermed til de praktiske folk, som har gjort sig fortjent av landet ved sine opdagelser og okkupationer i Sydhavet, eller til de videnskapsmænd, som har utført et arbeide som baade i syd og nord har været til baade gavn og ære for Norge.

Vi tænker paa de tendenser som er tilstede til et kapløp mellem et par politiske partiers ledere om at være de mest nationalistiske. Der har i saa maate vist sig meget uheldige tendenser paa hold, hvor man minst skulde vente det.

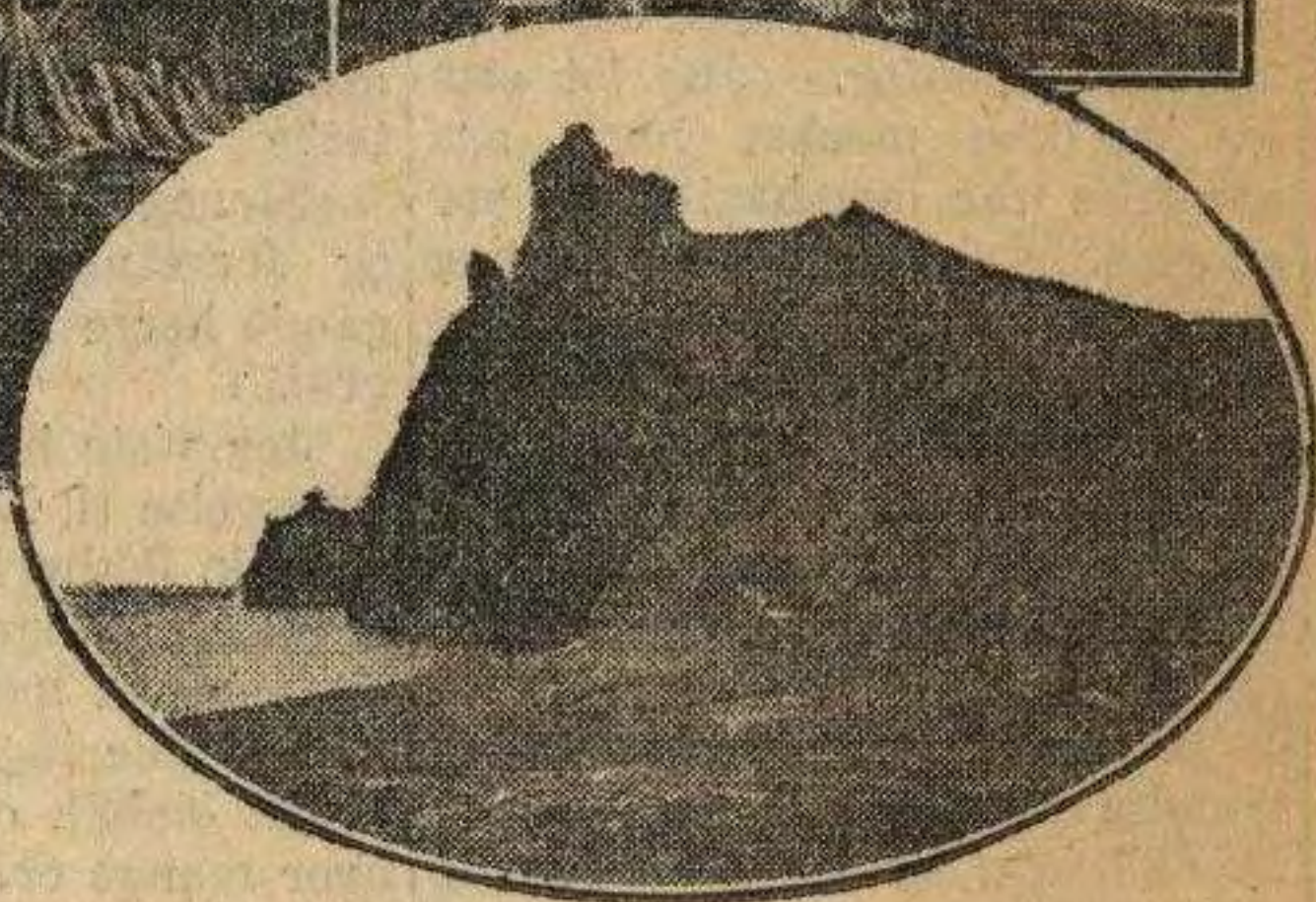
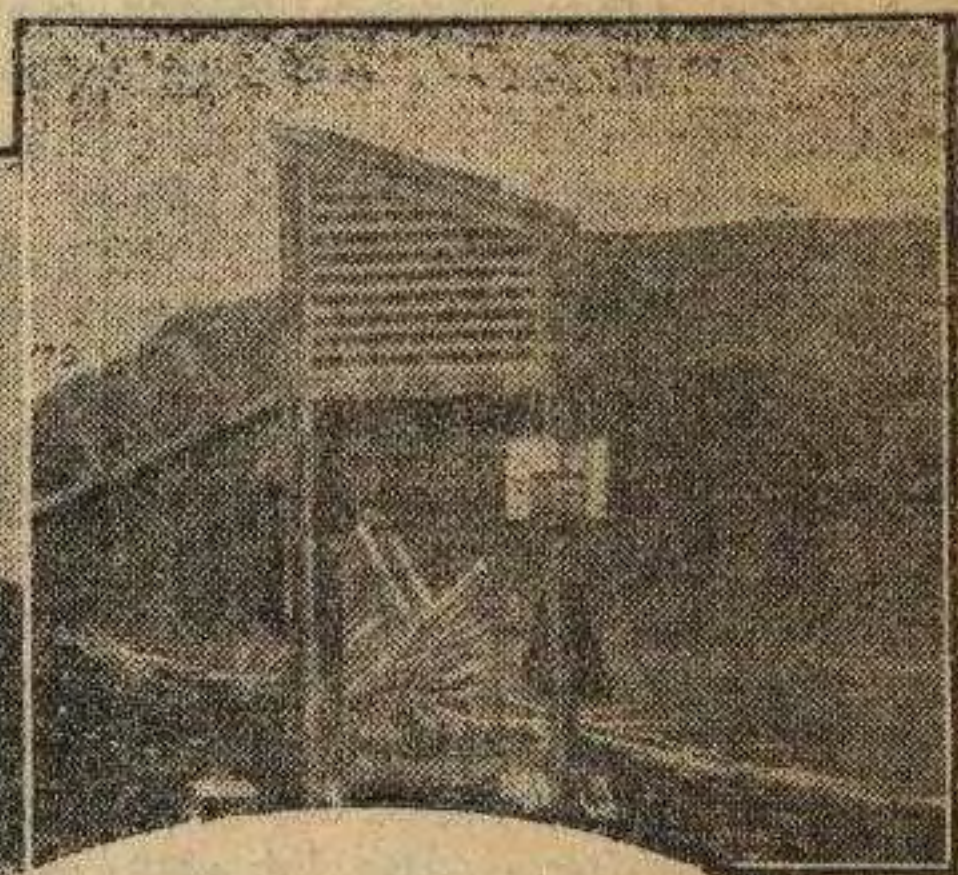
Det er da nødvendig at understreke, at det nordmænd først og fremst har at gjøre er at hævde sig selv inden moderlandets grænser og administrere dette paa en saadan maate, at der ikke er fare for at det gaar tapt stykkevis eller at

vi risikerer at miste herredømmet i eget hus mens vi er ute efter mere strand.

Det er ikke helt trygt længer. For at nævne en eneste sak, nemlig Offotbanens kraftforsyning. Banen faar i øieblikket kraft fra en svensk station. Der er to selskaper som konkurrerer om at levere kraft, naar de har foretat utbygninger. Vi skal ikke her indlate os paa hvilket av de to projekter er det fordelaktigste, økonomisk og teknisk. Hvad vi vil ha sagt er, at under enhver omstændighet bør man sørge for, at Narvik by og Narvik distrikt ikke blir mer avnationalisert end det allerede er, økonomisk og finansielt. Det er et ømt og farlig punkt paa det norske legeme allerede. Situationen maa ikke forværes. At der i dette tilfælde maa taes nationale hensyn bør selvfølgelig ikke gaa ut over byen Narvik. Staten er vel trods vanstyre ikke værre stillet end at den ved at træde ind som garantist, eventuel som laangiver eller deltager i utbygningen, kan holde Narvik kommune skadesløs hvis det er paakrævet. Vi vil ikke ha sagt om man skal vælge Kjaarda eller Nygaard, og vi vil paa ingen maate ha skadet Narvik by, men vi vil si til den norske regjering, at det er en langt større og meget alvorligere plikt at bevare norsk heredømme i Norge end at okkupere nyt land.

Jorge Kaudels & Løjfarts Vidende
nr 15629 1929 nr 107.
Fredag 10/5.1929.

Jan Mayen.



Billeder fra Jan Mayen.

Et av de faa huser, som findes paa øen,
— tilhørende et av de opslag som fastsættelse
den tidligere norske okkupation.

En dansk uttalelse.

«Politikken» skriver om Jan Mayen: Man har fra dansk side længe regnet med den mulighed, at Norge som i de senere aar har interessert

sig meget for veirtjenesten fra Jan Mayen, vilde utvide sine rettigheder over den lille ishavso. Aktionen vil naturligvis ikke møte nogen som helst indvendinger her

nede, da Danmarks interesser i øen vel bare knytter sig til de formentlig værdiløse småhuse av tre, som i sin tid blev testamentert os av den østerrikske regjering.

Videus Tegning nr 107

Freitag 10/5. 1929.

Anneksjonen av Jan Mayen.



Jan Mayen.

(Fortsatt fra side 1.)

der, men de omkom alle av skjærbuk. Efter at hvalfangsten i Nordishavet hadde tapt sin betydning falt det mere stillhet over Jan Mayen og det gikk årrekker mellom hver gang den blev besøkt. Under disse skiftende forhold vedblev imidlertid øia hele tiden å være terra nullius, ingenmanns land.

Norges interesser deroppe skriver sig fra slutten av forrige århundre da norske fangstmenn begynte å fange blårev der — blåreven er for øvrig det eneste dyr som finnes på øia. Allerede tidligere, i 1877, var Jan Mayen besøkt av den norske videnskapelige Nordhavsekspedisjon, og i 1882—1883 opholdt en stor østerriksk ekspedisjon sig der, utrustet av grev Wilczek. Denne ekspedisjon foretok omfattende kartografiske og geologiske arbeider på øia, arbeider som alle senere ekspedisjoner dit har nydt godt av.

Man hadde i meteorologiske kretser lenge vært opmerksom på den overordentlig store betydning det vilde ha å få en stasjon på Jan Mayen og da den internasjonale værvarslingsjeneste skulde reorganiseres efter krigen meldte spørsmålet om en slik stasjon sig straks.

Våre videnskapsmenn hadde gjen- tagne ganger påpekt dens nødvendighet og et blick på kartet vil gi enhver forståelsen av dette krav. Mellem værvarslingsstasjonene på Island og på Spitsbergen var det nemlig et veldig gap, hvor stormene fra Polhavet veltet frem uten at man hadde midler til å varsle dem før de nådde Norges kyster. Norge var således fremfor alle andre land interessert i at det blev en bedre meteorologisk tjeneste her. Dessuten, fremholdt våre fysikere, trengte man et observatorium deroppe til studiet av nordlyset og jordmagnetismen, og dette var ikke mindre viktig, fordi øia ligger på nordsiden av nordlysbeltet og man her kunde samle et verdifullt materiale i samarbeid med nordlysobservatoriet i Finnmark og stasjonene på Island og på Grønland.

Vinteren 1920—1921 overvintret to norske fangstmenn på Jan Mayen og foretok samtidig de første meteorologiske rekognosceringer, og i 1921 sendtes den første ekspedisjon avgårde, under ledelse av ingeniør Ekerold og meteorolog Arne Tveten. Statens forskningsfond hadde ydet bidrag og likeså hadde man fått et beløp av Kr. Birkelands fond,

men alt dette var på langt nær nok til å dekke de relativt store utgifter. Der skulde jo opprettes en fast meteorologisk stasjon med en trådløs telegraf som var sterk nok til at den kunde nå Norge til enhver tid. Private innsamlinger blev imidlertid satt igang og de nødvendige penger blev skaffet.

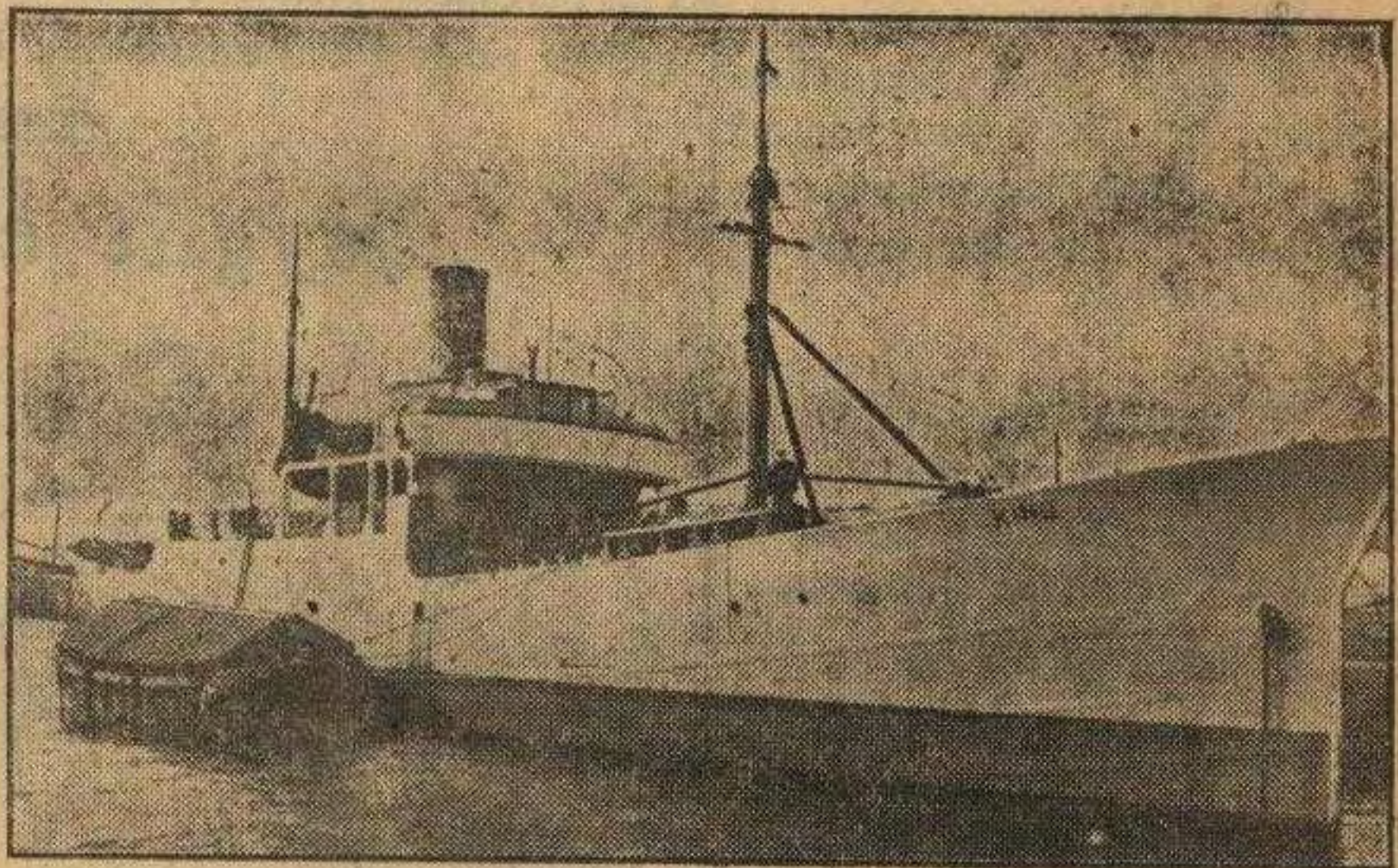
Stasjonen fikk sin beliggenhet i Jameson-bukten, i syd for Beerenbergvulkanen. I september 1921 fikk man de første radiomeldinger fra den. Samme måned blåste de høie master ned i en forrykende storm, men i oktober var stasjonen atter i virksomhet, og senere har som bekjent vårt meteorologiske institutt regelmessig fått værmeldinger fra Jan Mayen.

For norsk værvarsling har denne fjerne post spillet en meget betydningsfull rolle; den har, som professor Bjerknes uttalte allerede for flere år siden, vist sig å være aldeles uvurderlig. Når Norge nu har okkupert denne øde, herreløse øi er det da også i første rekke hensynet til norsk videnskapelig forskning som har spillet inn, akkurat som det var norske erhvervsinteresser som bevirket okkupasjonen av Bouvet.

'Hauges Aftenblad.' nr 106.
Fredag 10/5. 1929.

Kvalfangsten ved Jan Mayen.

Det nyinnredede flytende Haugesunds-kokeri »King«
avgår i midten av mai.



»King« under ominnredning.

Vi bringer ovenfor et bilde av dampskibet »King«, som nu er under ominnredning til flytende kvalkokeri for regning av Haugesunds-firmaet S. Utne-Lothe.

Ominnredningen som foregår ved Haugesunds nye mek. verksted nærmer sig nu sin avslutning, og alle kokeriets innretninger blir i enhver henseende helt førsteklases. Skibet måler 850 tonn dw., og er beregnet å kunne produsere omkring 3000 fat kvalolje. Det vil bli innlagt trådløs telegraf og elektrisk lys før avgan-

gen. Ekspedisjonen omfatter foruten kokeriet »King«, en kvalbåt av den vanlige type.

Kokeriet avgår fra Haugesund via England til Jan Mayen omkring midten av mai. Som bestyrer for ekspedisjonen er ansatt kaptein og kvalskytter Carsten Olsen, der er kjent som en meget dyktig kvalskytter, meldes til Aftenbladet.

Man har det beste håp om at fangsten vil bringe et godt resultat, idet det er sett kvaltrekk ved Jan Mayen de siste år.

Heroldens Annoncebureau A/S

Afdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Stefartstidende

10. MAJ 1929

Utflytende nationalisme eller selvhævdelse.

Stortinget har enstemmig besluttet at okkupere Jan Mayen. Det er skedd efter initiativ av Grenlandsforeningen og er i enhver henseende i fuld overensstemmelse med vore interesser. Da vi er den eneste nation som driver en næring av den beskaffenhed at Jan Mayen kan faa nogen værdi for den, mens ingen anden nation har motstridende interesser er saken naturlig og selvfølgelig. Mer er der neppe at si om den ting.

Men vi vil benytte anledningen til at understreke, at man vel maa vokte sig for at komme ind i en utflytende nationalisme paa dette omraade. Vi sikter selvfølgelig ikke hermed til de praktiske folk, som har gjort sig fortjent av landet ved sine opdagelser og okkupationer i Sydhavet, eller til de videnskapsmænd, som har utført et arbejde som baade i syd og nord har været til baade gavn og ære for Norge.

Vi tænker paa de tendenser som er tilstede til et kapløp mellem et par politiske partiers ledere om at være de mest nationalistiske. Der har i saa maate vist sig meget uheldige tendenser paa hold, hvor man minst skulde vente det.

Det er da nødvendig at understreke, at det nordmænd først og fremst har at gjøre er at hævde sig selv inden moderlandets grænser og administrere dette paa en saadan maate, at der ikke er fare for at det gaar tapt stykkevis eller at

vi risikerer at miste herredømmet i eget hus mens vi er ute efter mere strand.

Det er ikke helt trygt længer. For at nævne en eneste sak, nemlig Offotbanens kraftforsyning. Banen faar i øieblikekt kraft fra en svensk station. Der er to selskaper som konkurrerer om at levere kraft, naar de har foretat utbygninger. Vi skal ikke her indlate os paa hvilket av de to projekter er det fordelaktigste, økonomisk og teknisk. Hvad vi vil ha sagt er, at under enhver omstændighet bør man sørge for, at Narvik by og Narvik distrikt ikke blir mer avnationalisert end det allerede er, økonomisk og finansielt. Det er et ømt og farlig punkt paa det norske legeme allerede. Situationen maa ikke forværes. At der i dette tilfælde maa taes nationale hensyn bør selvfølgelig ikke gaa ut over byen Narvik. Staten er vel trods vanstyre ikke værre stillet end at den ved at træde ind som garantist, eventuel som laangiver eller deltager i utbygningen, kan holde Narvik kommune skadesløs hvis det er paakrævet. Vi vil ikke ha sagt om man skal vælge Kjaarda eller Nygaard, og vi vil paa ingen maate ha skadet Narvik by, men vi vil si til den norske regjering, at det er en langt større og meget alvorligere plikt at bevare norsk heredømme i Norge end at okkupere nyt land.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

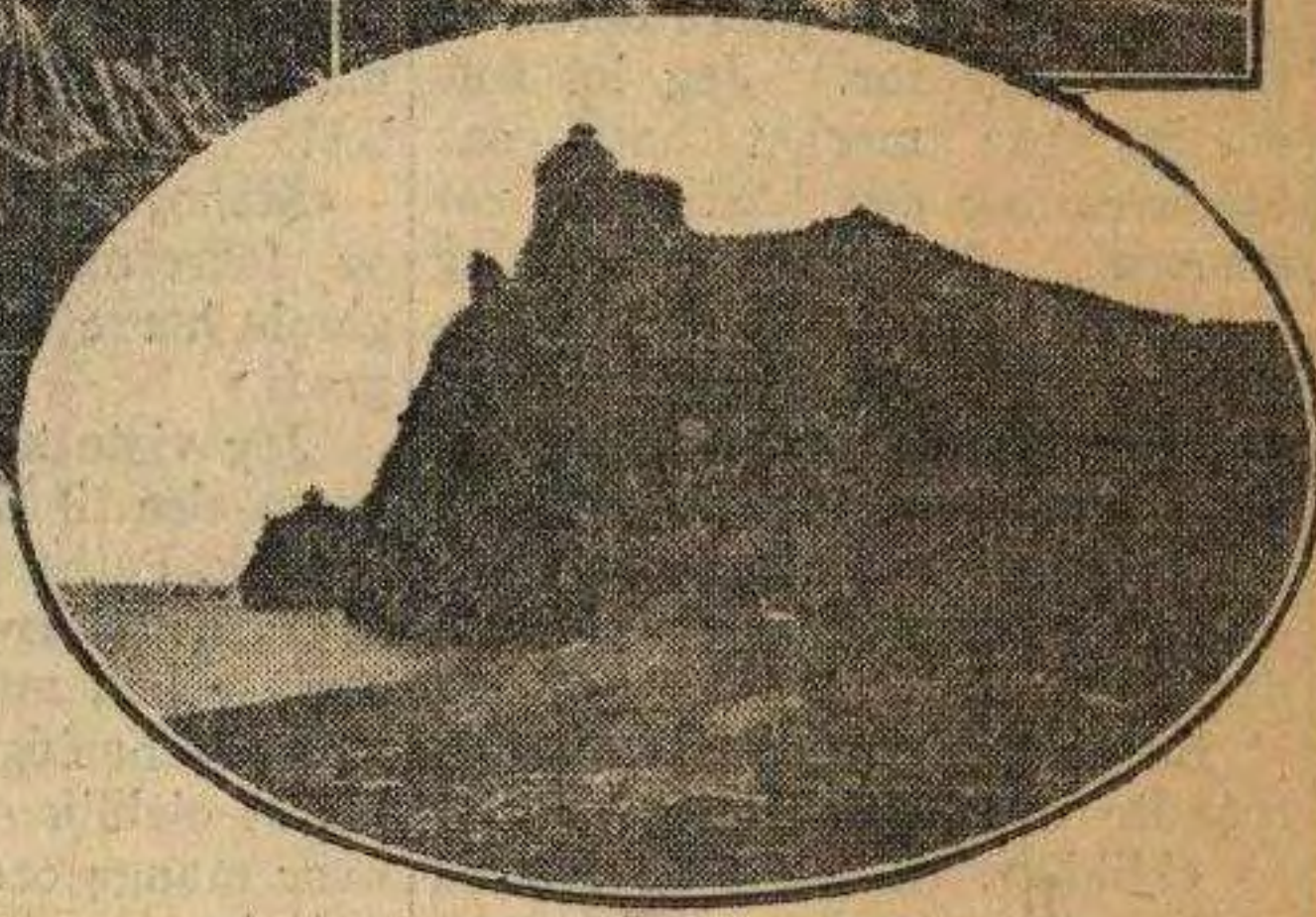
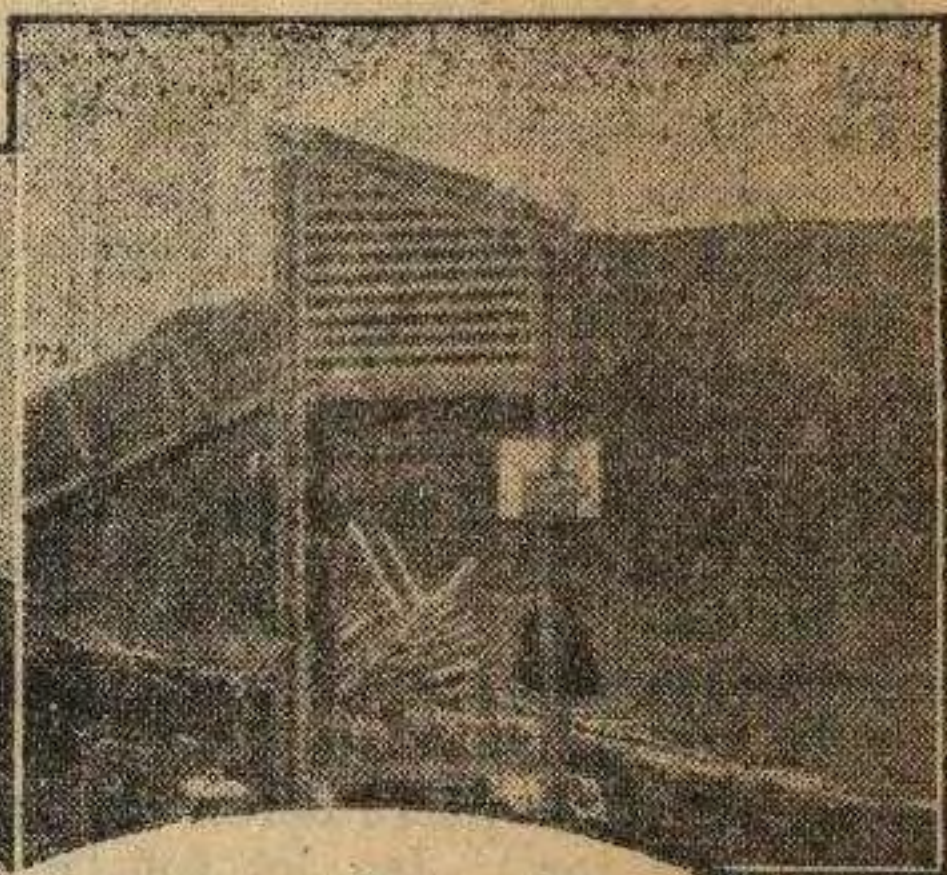
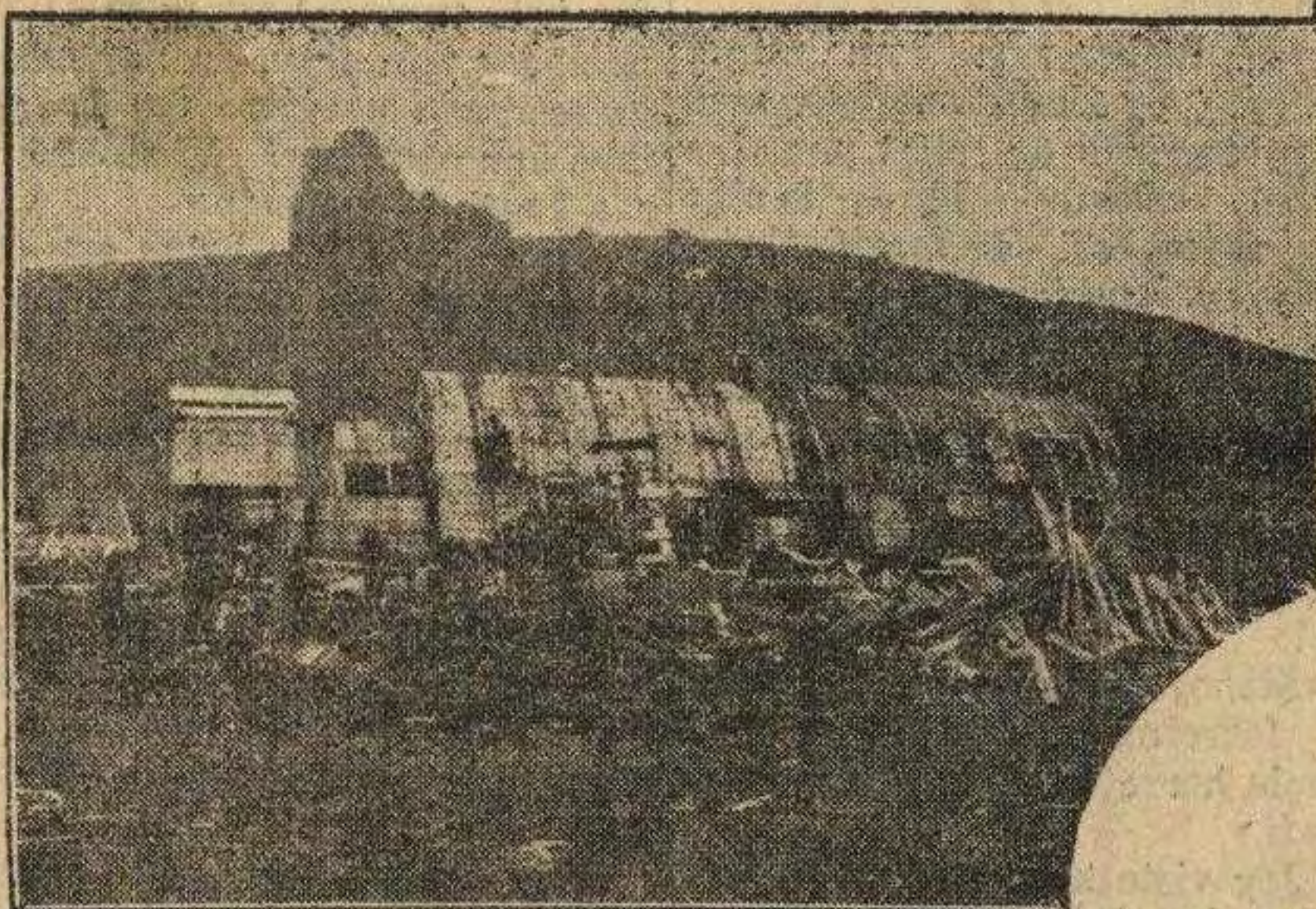
Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sjefartstidende

10. MAJ 1929

Jan Mayen.



Billeder fra Jan Mayen.

Et av de faa huser, som findes paa øen,
— tilhøre et av de opslag som fastslaar
den tidligere norske okkupation.

En dansk uttalelse.

«Politiken» skriver om Jan Mayen: Man har fra dansk side længe regnet med den mulighed, at Norge som i de senere aar har interessert

sig meget for veirtjenesten fra Jan Mayen, vilde utvide sine rettigheter over den lille ishavssø. Aktionen vil naturligvis ikke møte nogen som helst indvendinger her

nede, da Danmarks interesser i øen vel bare knytter sig til de formentlig værdiløse småhuse av tre, som i sin tid blev testamentert os av den østerrikske regjering.

skap for sine langt mere oversiktlige forretninger end de frie banker. For endel skyldes det kanskje endel ekstraomregninger av renter.

Saasnarst kabinementet har gjennomgaat dokumentene vil en forkortet redegjørelse bli tilstillet offentligheten.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Aftenposten

10. MAJ 1929

**Dansk kommentar
til anneksjonen
av Jan Mayen.**

**"Aksjonen vil naturligvis
ikke møte nogensomhelst
innvendinger hernede."**

Kjøbenhavn, 9. mai.

«Politiken» skriver om Jan Mayen: Man har fra dansk side lenge regnet med den mulighet, at Norge, som i de senere år har interessert sig meget for værtjenesten fra Jan Mayen, vilde utvide sine rettigheter over den lille ishavso. Aksjonen vil naturligvis ikke møte nogensomhelst innvendinger her nede, da Danmarks interesser i øen vel bare knytter sig til de formentlig verdiløse småhus av tre, som i sin tid blev testamentert oss av den østerrikske regjering.

Herøldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Den 17de mai

10. MAJ 1929

Jan Mayen - Revøya.

Med glede vil folk lesa kunn-
gjeringa um at Jan Mayen har
vorte ein lut av det norske riket.
For norske fangstinteressor i
Vestisen faar denne øya, naar
hamn er utbygd og flygestasjon
igangsett, ovleg mykje aa segja.

Øya er ikkje stor, berre 372
km.², men ho er 6 gonger so stor
som Peter I's øy og 7 gonger so
stor som Bouvetøya, dei to andre
øyane Noreg nyst har annektert,
medan Svalbard med Bjørnøya er
64,670 km.², og heile den norske
landvidda i dag 388,952 km.²

Millom fangstfolk har det nye
norske øyriket i Vestisen ofte
vorte kalla Revøya, for di det var
so mykje blaarev og kvitrev der.
No er det vel ikkje so mykje rev
att, men namnet er like godt for
det. Og det fell heilt naturleg inn
i ein namneskikk som har skift
ut Spitsbergen med Svalbard,
Beeren Island med Bjørnøya.

Den hollandske fangstmannen
Jan Mayen som øya no ber namn
etter var daa heller ikkje den
fyrste som oppdaga ho. Ein en-
gelsmann og ein annan hollendar
siglde framum øya faa aar fyre
Jan Mayen. Men nordmenn har
alt i vikingtida naatt dit upp, et-
ter det sogone melder. So nord-
menn skulde i alle fall vera nær-
ast til aa setja namn paa øya si.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: *Morgenbladet*

10. MAJ 1929

Jan Mayen.

Som man av den officielle meddelelse vil se, er stortingsbeslutningen om at inndrage Jan Mayen under norsk statshøiher bygget paa en proposition av 13de januar ifjor, en av de sidste, ministeriet Lykke foranlediget fremsat. At saken ikke er blit behandlet og avgjort tidligere av stortinget, tør vel ha sin aarsak i, at ogsaa spørsmålet om annektionen av Bouvet blev reist høsten 1927, og at dets ordning har lagt beslag paa meget av den mellemliggende tid.

Det skridt, som nu er tat fra norsk side med hensyn til Jan Mayen, trenger ingen længere begrundelse. Gjennem oprettelsen og opretholdelsen av den meteorologiske station der siden 1921 har Norge paatat sig en opgave av den største betydning for hele den europæiske veirvarslingstjeneste; dens værdi er forlængst erkjendt ogsaa utenfra. For denne opgaves tilfredsstillende løsning har det været nødvendig, at det meteorologiske institut efterhaanden har annektert hele øens omraade. Og at den nu gaar ind under norsk statshøiher, er et naturlig skridt, som ikke krænker nogen anden stats berettigede interesser. Man maa da ogsaa anta, at den iforgaars utsendte kongelige kundgjørelse blir akseptert paa alle hold.

Som andetsteds nævnt vil den norske stats besiddelsestagen av den fjerne arktiske ø gjøre det paakrævet, at forskjellige spørsmaal, særlig det om at skape en havn, nu tages op til nøie drøftelse. Gjennemførelsen av et havneanlæg paa Jan Mayen vil kunne faa en betydning for den fangstvirksomhet, hvori vort land er det absolut førende, som idag vanskelig kan maales.

Herøldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: Sjøfartstidende

8. MAJ 1929

Jan Mayen.

Av kaptein Rolf Hansen.



Maleri av Cornelius Mann utført i 1639 og forestillende hollændernes kokerier og virksomhet paa Jan Mayen.

I retning SV.—NO. mellom 70° 19' og 71° 9' n.br. — 9° 5' 7° 52' v.længde ligger Jan Mayen ute i Norskehavet. Flateindholdet er 413 km². Avstanden fra Sydkap til Nordostkap er 53 km., bredden tvers over landet varierer fra 15 ned til bare 3 km. Øen er av vulkansk oprindelse og tilhører ny-eruptivene i likhet med Island og Færøene, men skal efter geologenes mening være av nyere dato end disse vore tidligere besiddelser. Det høieste punkt er Beerensberg, en utslukket vulkan, hvis krater reiser sig 2750 meter over havet. I klart veir er toppen synlig over 100 nautiske mil tilhavs.

Jan Jacoz May(ens) landgang paa øen berettes der om i et andragende fra Noordische Compagnie i Amsterdam til statsmaktene om at anerkjende hollændernes landgang og annekstion av Mauritius, eller St. Maurice, som øen officielt blev kaldt av hollænderne efter prins Maurice av Nassau. Av dokumentene fremgaar det at to

av compagniets fartøier, «De goude Cath» og «Den Orangenboum» i juli 1614 har ankret utenfor St. Maurice. Kaptein Jan Jacobz May som fører, og Joris Carolus som styrmand paa et av skibene, har gjort landgang paa øen.

Jan Mayens opdagelse er yderligere dokumentert ved et originalkart utført av styrmand Joris Carolus. Det er opbevart i Carte de la Marine i Paris.

I det 17. aarhundredes hvalfangst har Jan Mayen spillet en betydelig rolle. Den gjorde endog Spitsbergen rangen stridig, sier Scoresby Jr. Særlig utnyttet hollænderne øen med anlæg av kokerier og varehuser. Den første som anla et kokeri der oppe var en dame fra Rotterdam, Mary Muss het hun. Bukten ved nordre lagune er opkaldt efter hende. Hollænderbukten er opkaldt efter syv hollandske sjømænd, som var sat til at passe paa anlæggene tilhørende Grønlandske Compagnie i Amsterdam. De døde alle av skjørbug.

Den bekjendte hollandske maler Cornelius Mann har været der oppe i 1639, han var da 18 aar

gammel. Resultatet var bl. a. et billede fra Nordkysten, som viser hollændernes kokerier og huser. Det ser efter kunstnerens fremstilling ut til at ha gaat livlig for sig der oppe den gang.

Hollænderne opgav Jan Mayen som basis for hvalfangsten i 1690 og siden den tid synes øen ikke at ha spillet nogen fremtrædende rolle der oppe.

I de følgende aar er det norske fangstmænd og forevrig bare videnskapen som har interessert sig for dette Ishavets «St. Helena». I 1856 Lord Duffin. 1856 La Ren-cier. 1861 dr. Brenna. 1869 Kolde-way. I 1877 landet den Norske Nordhavsekspedition paa Jan Mayen med professor H. Mohn som videnskabelig leder. Kommandørkaptein C. Wille var fører av ekspeditionens fartøi, «Voringen» av Bergen. Wille forestod samtidig de magnetiske observationer.

I 1900 var Nansen og professor Johan Hjort der oppe med «Michael Sars». En amerikansk ekspedition under ledelse av Stockhouse besøkte øen i 1911. I 1921 var der tre partier paa Jan Mayen. Ingeniør Eckeroll, som opførte stationen for Det Meteorologiske Institut i Oslo, engelskmændene J. M. Wordlie og Chaworth Muster og cand. filos. Birger Jacobsen.

Den meteorologiske station, som nordmændene har holdt i ak-

ke fremmet av erobringslyst, eller paa grundlag av national forfængelighet. Det er vore fangst- og fiskerinæringers berettigede krav om at faa en basis der oppe for vor fangst- og fiskeriflaate, som er motivet for annekstionen. Vi trænger «Jan», som sælfangerne kalder øen, den ligger nemlig like i centret for nordmændenes største og rikeste sælfelt, Vesterisen.

Naar sælfangerflaaten hittil ikke i større utstrækning har benyttet sig av Jan Mayen er aarsaken at søke i den omstændighet at der ikke findes en eneste havn der oppe. Men nordre lagune, som er ca. 13/4 km. lang og over 1 km. bred med dybder fra 10 til 37 meter er bare adskilt fra havet ved en 140 meter bred sandrende. Ved at sætte lagunen i forbindelse med havet vil man faa en ypperlig helt indelukket havn. Forskjellen paa høi- og lavvand er normalt ikke mer end 1/2 meter. Ved springtid optil 1 1/2 meter. Utenfor lagunen ligger Mary Muss Bay; her er det dypt nok. I paaalandsstorm har der ikke været observeret grundbraat eller brækninger paa dette sted.

Hvad en slik havn vil bety for sælfangerflaaten i tilfælde av storm eller havari, eller for de smaa fangstskutene, som søker over til Øst-Grønland, er det unødvendig at paaavise nærmere.



Jan Jacobz May(ens) landgang paa een berettes der om i et andragende fra Noordische Compagnie i Amsterdam til statsmaktene om at anerkjende hollændernes landgang og annektion av Mauritius, eller St. Maurice, som een officielt blev kaldt av hollænderne efter prins Maurice av Nassau. Av dokumentene fremgaar det at to

damme fra Rotterdam, Mary Muss het hun. Bukten ved nordre lagune er opkaldt efter hende. Hollænderbukten er opkaldt efter syv hollandske sjømænd, som var sat til at passe paa anlæggene tilhørende Grønlandske Compagnie i Amsterdam. De døde alle av skjørbug.

Den bekjendte hollandske maler Cornelius Mann har været der oppe i 1639, han var da 18 aar

av ekspeditionens fart, «Vår» av Bergen. Wille forestod samtidig de magnetiske observationer.

I 1900 var Nansen og professor Johan Hjort der oppe med «Michael Sars». En amerikansk ekspedition under ledelse av Stockhouse besøkte een i 1911. I 1921 var der tre partier paa Jan Mayen. Ingeniør Eckeroll, som opførte stationen for Det Meteorologiske Institut i Oslo, engelskmændene J. M. Wordlie og Chaworth Muster og cand. filos. Birger Jacobsen.

Den meteorologiske station, som nordmændene har holdt i aktivitet aaret rundt siden 1922 er av stor nytte for veirvarslingene til det nordlige Europa, og ikke minst for vore fiskerier. Stationen koster den norske stat 40,000 kroner om aaret. I 1926 annekterte meteorologiske alt land der oppe. Annektionen av Jan Mayen er ik-

en 140 meter bred sandrende. Ved at sætte lagunen i forbindelse med havet vil man faa en ypperlig helt indelukket havn. Forskjellen paa høi- og lavvand er normalt ikke mer end $\frac{1}{2}$ meter. Ved springtid op til $1\frac{1}{2}$ meter. Utenfor lagunen ligger Mary Muss Bay; her er det dypt nok. I paalandsstorm har der ikke været observert grundbraat eller brækninger paa dette sted.

Hvad en slik havn vil bety for sælfangerflaaten i tilfælde av storm eller havari, eller for de smaa fangstskutene, som søker over til Øst-Grønland, er det unødvendig at paavise nærmere.

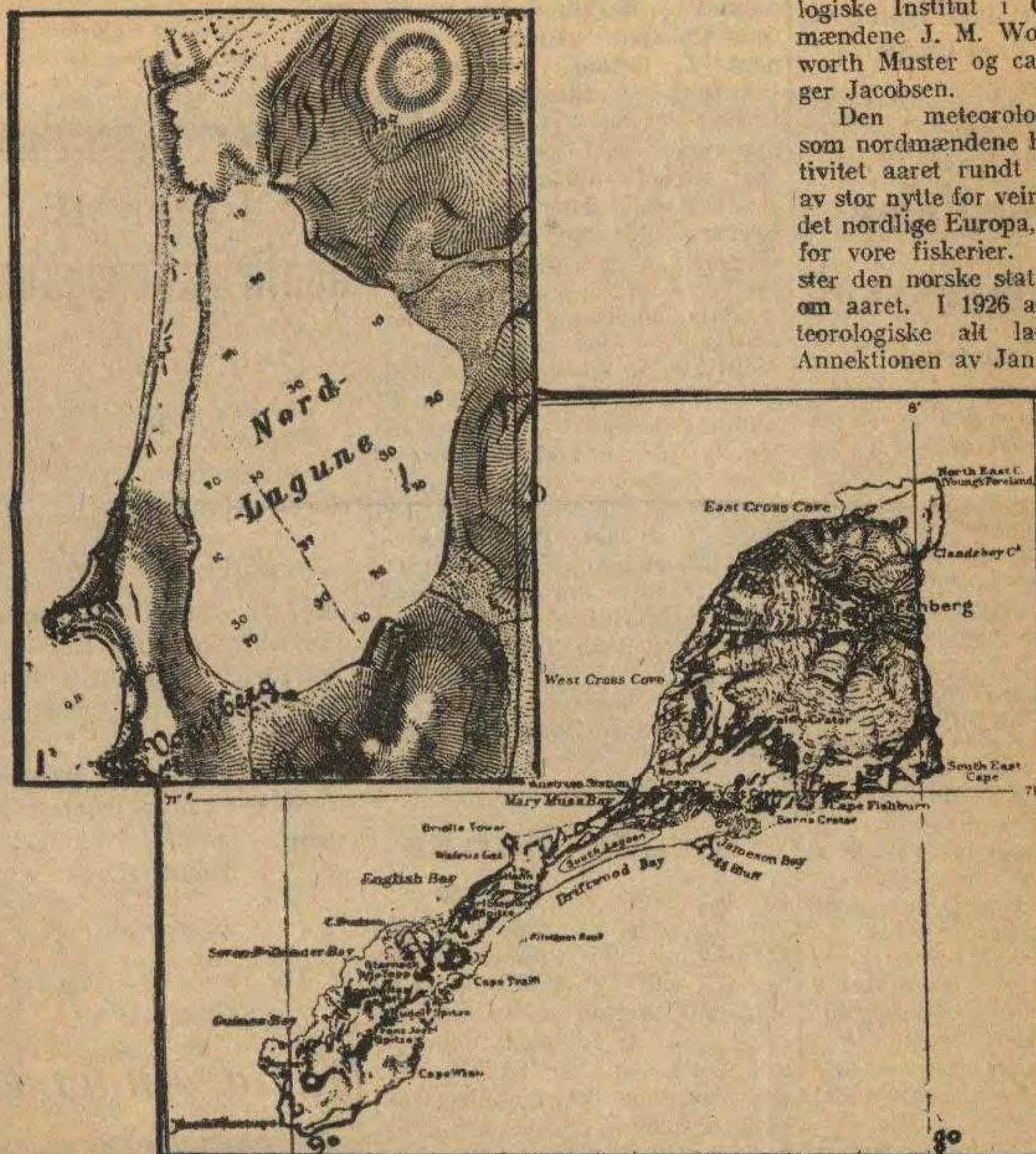
Den sydlige lagune er hele 6 km. lang, men temmelig grund. Den vil avgi en ideel startplas for rekognoseringsflyvemaskin til op-søkning av fangsten, som her i Vesterisen optræder saa høist forskjellig fra aar til andet. Desuten vil den allerede etablerede veirvarsling fra Jan Mayen først riktig bli av betydning, naar det blir mer almindelig at installere radio paa sælfangerskutene.

Farvandet omkring «Jan» an-sees som regel for isfrit aaret rundt. Høieste temperatur har været 40° celsius. Men middeltemperaturen overstiger bare Oslos med en ren ubetydelighet.

Samtidig kan det ha sin interesse at meddele, at overvintrere har meddelt at ha set hvalen blaa-se der oppe paany, og at det hænder, at Islandssilden tar veien opom «Jan». Ialfald indtraf dette i 1926, da silden blev borte fra Island. Den blev forresten samme aaret set 100 kvartmil SV. av Sydkap paa Spitsbergen.

Jan Mayen tør saaledes ikke bli nogen helt ubetydelig landvinding for norske interesser. Men een maa faa, ialfald en eneste sikker og tryg havn, og den kan lagunen indenfor Mary Muss Bay gi os.

Rolf Hansen.



Bort over Jan Mayen. I venstre hjørne er indsat et spezialkart over nord-lagunen.

NORGE HAR ANNEKTERT JAN MAYEN

Oslo: I formiddag er der utsendt en offisiell meddelelse fra utenriksdepartementet. Det heter i denne at ved kongelig resolusjon av idag at øya Jan Mayn er inndradd under norsk statshøiher. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayn tillatt politimyndighet. Til grunn for denne resolusjon ligger stortingets enstemmige beslutning, på foranledning av kongelig proposisjon av 13. jan. 1928 hvorved blev bifalt utenriksdepartementets innstilling av samme dato. Det heter videre i den offisielle meddelelse at inndragningen av Jan Mayn under norsk statshøiher er en naturlig følge at de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av norsk meteorologisk instituts værvarslingsstasjon på Jan Mayn i forbindelse med dette insti uts okkupasjon av Jan Mayn i 1922 og 1926.



Krysset viser hvor Jan Mayn ligger.

I noen tid har det bare vært en offentlig hemmelighet at Norges annekstion av Jan Mayen har vært umiddelbart nær forestående. Utenriksdepartementet har for noen tid gjort sig ferdig med spørsmålet, senere har man ventet på stortinget. Idet et spørsmål som dette — en utvidelse av Norges grenser — må forelegges nasjonalforsamlingen.

Oprinnelig var det bestemt at saken skulde ha vært oppe i stortinget torsdag i forrige uke, men det blev av en eller annen grunn skutt ut til igår. Da kom den op i et møte for lukkede dører, og resultatet var at stortinget enstemmig besluttet annekstionen, i samkvøm med folkeretten.

Denne begivenhet vil vekke almindelig glede over alt i landet. Ut fra nasjonale hensyn vil den gjøre det, og spesielt vil den ishavinteresserte del av vårt folk motta meldingen med glede. Det har vært megen uvissheit omkring Jan Mayen de siste år, det var tegn som tydet på at der dukket op vanskeligheter, idet fremmede interesser søkte å sette sig fast på dette ingenmannsland. Når statsmakten nu har gått til dette skritt — som vel burde ha vært tatt tidligere — så må man i det hele rett til å se et bevis på at vi tross alt ikke forsømte vår besøkelses-tid i denne sak, at det er i full overensstemmelse med folkeretten, at vi nu innlemmer Jan Mayen i Norge.

Om betydningen av dette skritt henviser vi til en uttalelse av formannen i Norges Grønlandslag herr advokat Smedal, gjengitt i dagens avis.

Det vilde ikke være riktig å referere denne begivenhet uten å nevne et par mann som har inn-

agt sig landets fortjeneste ved annekstionen av Jan Mayen. Vi nevner da i første rekke advokat Smedal og dosent Hoel. Herr Smedal har i 5—6 år stadig arbeidet med saken, gjennom henvendelser til utenriksdepartementet og stortingets utenrikskomite. Han har holdt den varme, han har holdt statsmakten a jour på mange måter, og vi gjør neppe noen urett når vi ved denne anleding nevner hans navn som et av de mest fremskutte. Noe av det samme gjelder dosent Hoel som vår første ekspert på ishavsspørsmålene. Det arbeid disse to herrer har nedlagt her, kan neppe overvurderes. Og vi bør være dem taknemlig for deres innsats, så meget mer som det slett ikke alltid har vært så lett å være talsmann for interesser ikke ligger rent umiddelbart for dørstokken.

Jan Mayn

ligger i Norskehavet på 71 grader n. br. og 9 grader v. l., om lag 1000 km. fra Tromsø og 450 km. fra Østgrønland. Den har et flateinnhold av 413 kvadratkilometer og er således mer enn dobbelt så stor som Bjørnøya. Når den blev opdaget, er ikke helt sikkert. Man går i almindelighet ut fra at den blev opdaget i 1611 av den hollandske kvalfanger Jan Mayen, fra hvem den har sitt navn.

I det 17. århundre blev øya ofte besøkt av hollandske kvalfangere, som her opførte sine trankokerier. Da kvalfangsten omkring år 1700 blev forlagt til Davisstredet, blev besøkene sjeldne. Det kan nevnes at den kjente skotske kvalfanger William Scoresby den yngre var her i 1817 og 1818, og den norske Nordhavsekspedisjon i 1877. Jan Mayen blev første gang ordentlig undersøkt av en østerrisk ekspedisjon, som opførte hus på øya og overvintret 1882—1883. Denne ekspedisjon blev bekostet av grev Hans Wilczek. Senere har det ikke vært så få videnskapelige ekspedisjoner innom Jan Mayen. Opplysninger om disse finnes i Isachsens bok: «Grønland og Grønlandsisen».

Fra år 1900 har norske fangstfolk ofte overvintret på øya. De driver fangst på rev, særlig blårev. Det er den eiendommelighet, at

mens hvitrevn ellers er mest utbredt i polarlandene, forekommer det på Jan Mayen flere blårev enn hvitrev. Blåreven er jo meget verdifull, og selv om fangsten ikke er særlig stor, er den lønnsom. Jan Mayen kan også få betydning som basis for fiskeri og kvalfangst.

Norge oppretter trådløs stasjon 1921.

I 1921 opprettet Det norske meteorologiske institutt en trådløs stasjon på Jan Mayen. Dette blev gjort for å kunne forutsi de farlige nordveststormer som fra disse strøk fyker innover mot Norges vesikyst. Om denne stasjon uttalte Meteorologiske institutt i en skrivelse av 3. desember 1926:

«Efter de forøpne 5 års erfaring kan vi si at stasjonen har en endnu større betydning enn man hadde tenkt sig. Den fyller på en fortreffelig måte gapet mellem Svalbard og Island og muliggjør en effektiv varsling av nordveststormene I det hele er den meteorologiske betydning av stasjonen på Jan Mayen så stor, at vi ikke kan tenke oss å undvære den. Ivertimot, meldingstjenesten er stadig blitt utvidet, så der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgn, mot 3 ganger daglig i de første år. Hvad der kanskje best viser hvad vi mener om betydningen av stasjonen på Jan Mayen, er at det ikke et øieblikk har vært i våre tanker å nedlegge den, til tross for at våre budgetter i de senere år er blitt meget sterkt besåret.»

Annekstionen.

Jan Mayen har ikke vært underkastet noen annen stats overhøiher, og da en norsk statsinstitusjon — Meteorologiske institutt — siden 1921 har etablert sig på øya og tatt den i besiddelse, er Norge i den stilling at det har hatt rett til å annektere øya.

Folkeretten stiller videre det krav, at den stat som mener sig berettiget til å annektere, skal gi de øvrige makter meddelelse herom (notifikasjon). Hensikten med kravet om notifikasjon er at de stater som måtte følge sine rettigheter krenket ved en annekstion, skal ha adgang til å protestere.

Tausket opfattes som samtykke.

På ledende folkerettslig hold i utlandet har man forresten vært av den opfatning at øya var norsk.

Som eksempel på hvorledes man har sett på saken, kan nevnes: I siste utgave av den tyske professor Liszt: «Völkerrecht» 1925 sies det at Norge har tatt den ubeboede, østerriske polarstasjon Jan Mayen i besiddelse. I august 1926 utalte den kjente franske geograf dr. Charles Rabot i en artikkel om «Nye annekstioner av arktisk land» at Norge hadde notifisert til makten at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Efter å ha omtalt verdien av det arbeid som den norske trådløse stasjon utfører, sa Rabot at «Norges annekstion av denne øya synes derfor å være til det almindelige beste». Uttalelsen om at Norge hadde notifisert til makten, at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse, er uriktig. Rabots uttalelse er ellers meget betydningsfull.

I den meget omtalte brosjyre om sektorprinsippet, som er forfattet av den russiske jurist V. L. Lakhtine sies det: «Norge har nu utvidet sin høiheitsrett til Jan Mayen». Brosjyren utkom i 1928.

Det skal også nevnes at den i folkerettskretsene velkjente amerikaner David Hunker Miller sier i 1928 i en avhandling «Political Rights in The Polar Regions»: «Øya Jan Mayen i det grønlandske hav betraktes av Norge som fallende innenfor den norske interessesfære».

Miller støtter sin uttalelse på en erklæring som daværende statsminister Lykke kom med i stortinget 23. mai 1927. Lykke sa at «Jan Mayen ansees fremmeds land terra nullius (ingenmannsland), men vi anser den som norsk interesseområde». Lykke sa videre at herom var de interesserte fremmede makter underrettet.

Disse makter er altså blitt underrettet om at Jan Mayen betraktes som norsk interesseområde. Det som stod tilbake var en underretning om at Jan Mayen er annektert og altså betraktes som norsk land.

Og dette er det som nu er skedd.

Grønlandslagets formann om annekstionens betydning.

Det bør snarest anlegges en havn på øya som ligger midt i vårt betydelige selfangstfelt, vestisen.

Hvis sektorprinsippet blir knesatt blir den norske polsektor nu 20 lengdegrader bredere.

Når skal vi gjøre en innsats for å sikre oss endel av Østgrønland?

„Rogaland“ har henvendt sig til Grønlandslagets formann, herr advokat Gustav Smedal, som uttalte følgende om begivenheten.

Annekstionens betydning forstår man klarest, hvis man tenker sig at en fremmed makt f. eks. en stormakt hadde satt sig fast på Jan Mayen. Vi vilde da alle ha følt ubehag ved, at et landområde i Norskehavet mellem Norge og Østgrønland var kommet under fremmed suverenitet.

Vi måtte også da ha regnet med, at den trådløse stasjon, som nu i første rekke tjener norske interesser var blitt underkastet restriksjoner, hvorved dens betydning for oss, særlig for våre fiskerier, var blitt forminsket. I tilfelle av en stormaktskrig vilde isåfall den trådløse stasjon sikkert straks være blitt søkt satt ut av funksjon.

Man måtte også være forberedt på at utnyttelsen av de fangstmuligheter, som er tilstede vilde være blitt vanskeliggjort for nordmenn, hvis øya var kommet under en fremmed stat.

Efter at Jan Mayen nu er blitt norsk, er det grunn til å håpe at øyas betydning for norsk næringsliv vil tilta. Den ligger midt i vårt betydningsfulle selfangstfelt, Vestisen, og når øya hittil lite har vært benyttet under denne fangst, skyldes dette mangelen av en god havn. Betingelsene for å anlegge en slik havn er imidlertid de beste, og anlegget av havnen bør derfor antagelig skje snarest.

I de senere år har det gjort sig en tendens gjeldende til å fordele polarområdet mellem de stater,

som strekker sig nord for polar-cirkelen. Man inndeler polarområdet i sektorer, hvorav hver av polarstatene får sin sektor. Systemet er endnu ikke folkerettslig anerkjent, men det lar sig ikke nekte, at det har vunnet adskillig terreng. Efter den russiske jurist Lakhtines bekjente forslag til sektorinndeling, skulde vestgrensen for den norske sektor være meridianen 10° ø. l. for Greenwich. Denne meridian skjærer landet noe vest for Trondhjem, og det aller meste av Norskehavet kom da til å ligge utenfor den norske sektor. Efter at Jan Mayen nu er blitt norsk, må man anta at hvis sektorsystemet gjennomføres, så vil vestgrensen for den norske sektor ikke trekkes østligere enn meridianen over Jan Mayen. Dermed vil den norske sektor bli nesten 20 lengdegrader bredere enn efter Lakhtines forslag.

Annekstionen av Jan Mayen er også gledelig av den grunn, at den viser at interessen for våre arktiske spørsmål er i sterk vekst. Jan Mayen ligger på veien fra Norge til Østgrønland. Det neste spørsmål blir: Skal vi gjøre en innsats for å sikre Østgrønland eller en del av dette veldige land for Norge? Efter annekstionen av Jan Mayen kan besvarelsen av spørsmålet ikke være tvilsomt. Vi må i denne annekstion ha lov til å se et tegn på, at det er Stortingets vilje, at våre interesser på Østgrønland skal bli viet en ganske annen oppmerksomhet enn hittil.

Fremmede og norske okkuperanter.

Det er på Jan Mayen adskillig strid mellem forskjellige okkuperanter om retten til jord og grunn. En norsk okkuperant har i mars d. 1. ved Oslo byrett anlagt sak mot den norske stat, fordi Meteorologiske institutt skal ha bemektiget sig grunn som han mener tilhører sig.

En annen nordmann, som har okkupert land der oppe, stiftet i 1926 i De forente stater et selskap «The Polarfort Co.» som skulde utnytte det land han hadde okkupert. Selskapet sendte sommeren 1926 avsted en ekspedisjon på 4 mann til Jan Mayen utrustet for 2 år. Hensikten var å drive revfangst. Denne ekspedisjon kom straks i konflikt med den norske besetning på radiostasjonen og fangstgrunnene. Striden endte med at amerikanerne foreløpig trakk sig tilbake i 1927, men de kan naturligvis komme igjen når som helst.

Nu har avisene i de siste dager bragt meddelelse om et par norske okkuperanter som vil selge sine rettigheter til utlendinger, det har vært nevnt til amerikanske og engelske borgere. Den ene av disse okkuperanter er den samme som er i prosess med den norske stat.

(Forts. side 7.)

Stortingsbrev.

Stortinget har no havt for seg dei serlege fiskarbudgetta — saltvatsfiskeri, hamnestellet og fyrstellet sine budgett.

Under budgettet til saltvatsfiskeria vart det eit lenger ordskifte som serleg krinsa kring eksporttilhøva, og då serleg arbeidet for å finna ein god marknad for ferskfiskeeksporten. I samhøve med dette vart det og sterkt halde fram kor naudsynleg det var at ein fekk bygt kjølehus ved fiskeplassane, og likeeins at umsetnaden og transporten innanlands vart ordna. Under dette ordskiftet peika Kirkeby-Garstad på den færen som ligg i at fiskerinæringa under dei dårlege tidene går so sterkt driftsmessig attende. Stoda for fiskarane er no so dårleg som ho ikkje har vore i den siste mannsalderen og naida driv fleire og fleire til å gå attende til dårlegare og billigare fangstmiddel. Sida um sida med dette går, som Kverneland peika på, ei proletarisering av sjølve fiskarklassen. Frå å vera folk som rør sin eigen båt vert fiskarane meir og meir lønsarbeidarar i tenesta åt kapitalsterke selskap. Denne utviklinga må stoggast dersom ho ikkje skal verta ein fære for samfundet.

Ikkje i noko yrke er vel avsetnadstilhøva so dårlege for produsentane sjølv som i fiskaryrket, og slik som stoda no er, vantar og kapitalmakta til å byggja upp sine egne salsorganisasjonar på samyrkegrunn. Det trengst at staten hjelper til her og det vart difor og frå fleire representantar kravt ei auking av dette budgettet til komande år.

Hamnebudgettet og fyrbudgettet har det før um åra vore lange ordskifte umkring med mange og store lokale krav. I år var ordskiftet stutt; dette viser vel at representantane for dei ymse distrikt ser det vonlaust å koma med nye krav som dei økonomiske tilhøva no er.

Under ordskiftet um dampskipsbudgettet gav fleire talarar uttrykk for misnøgje med den nye hurtigruteordning.

Denne er sett rast med serleg umsyn på å få eit godt samband millom den innanlandske dampskipssamferdsla og rutene på utlandet og våre egne jarnvegar. For umsetnaden av fiskevarer og då serleg ferskfisk har dette mykje å segja, men det er sjølv sagt uråd å føra det gjennom utan at det kjem på tyrt av ymse lokale krav.

Alle desse budgetta som her er nemt vart vedteken samrøystes etter tilrådinga.

Under postvesenets budgett vart det vedteke å setja ned avisporten og portoen på korsbånd noko. Den siste nedsetjinga var etter det statsråden opplyste heilt naudturvande for at takstane her heime ikkje skulde koma alt for mykje i mishøve til det internasjonale ni-

I midten av siste vika måtte tinget halda upp med møta sine i 3 dagar for skuld 1ste mai og dei tingmennene som skulde ut og tala på denne dagen. Det er bra å vera umsynsfull — men litt rart ser det ut at sjølve stortinget skal visa større umsyn til ein politisk demonstrasjonsdag enn til sjølve nasjonaldagen.

Etter at denne ekstraferien var iråseggjord, vart budgettet for vassdrags- og elektrisitetsstellet vedteke, likeeins etter tilrådinga. Under denne saka kom det til eit lite kvasst ordskifte millom Grivi og A. Mjøen på den eine sida og statsråd Mjelde på den andre. Grivi tykte at 90 funksjonærar i vassdragsstyret var vel mykje og at løyvingane til forbyggjingsarbeidet burde aukast so desse folka fekk nok å gjera. Statsråden tok dette nokså unådig upp, til forundring for Mjøen som tykte der måtte vera lov for representantane å peika på kva dei tykte burde gjerast. Mjøen peika og på at hamnestellet som bygde hamnar heile landet rundt hadde eit administrasjonsbudgett på ca. kr. 200,000, medan vassdragsstellet sitt budgett var umlag det 4-dubbelte. Når Grivi på ein pen måte hadde sagt at ein måtte syrgja for at denne svære administrasjonen fekk noko å gjera vilde Mjøen heller venda litt på det og segja at ein måtte sjå å få søyfa nokre av desse mange funksjonærane.

J. L.

Sfinx's utvalgte.

I norsk journalistikk er «Sfinx» et kapitel for sig. I den genre, hun gjorde til sin og gjennom mange år dyrket med glimrende sukses, er hun suveren og uovertreffelig. Ingen har som hun i sine beste skisser hatt evnen til å gripe vårt østlandske grå hverdagslivs typer og situasjoner, til å gjengi jargon og vulgærspåk med usvikelig realisme, og så til å bestråle det hele både med rikt smittende lune og med rammende satire. To kjerringer som sladrer i en bakgård, eller like gjerne to societetsfruer, pludrende og sludrende i en sporvogn — hvem kunde som «Sfinx» få hele situasjonsbilledet til å lyse av livaktighet, og hvem kunde gjengi denne passiar med en så forbløfende frisk muntlighet like ut i de aller fineste nuanser?

Ja, journalistikk var «Sfinx»s skisser i sin opprinnelige form, små velgjørende humørets stimulanter til morgenkaffen. Men deres gehalt gjorde dem fortjent til å bevares nt over den døgntilværelse, et dagblads spalter kunde skjenke dem. Og det er i erkjennelsen av dette, H. Aschehoug & Co. nu foranstalter en ny utgave av «Sfinx»s utvalgte i fire samlinger til den billige pris 1 krone. «Sokkernet mitt og andre» heter første bind, «De fine husene og andre» er navnet på neste. Allerede titlene gir et fortreffelig anslag og må vekke glade minner hos alle, som i sin tid nød «Sfinx» i «Verdens Gang» og senere i «Tidens Tegn», og som nu ikke vil forsømme leiligheten til å gi henne rang og plass i bokhyllen. I tilgift til tekst får man Olaf Gulbrandsens ypperlige illustrasjoner, helt i forfatterinnens ånd, utført med fullkommen kongenial evne.

Engl
ger e
mist
kvaks
store
man
valg
heten
inntar
gramm
holder
bebude
av vel
arbeid
me ver
måies

Men
forstå
egentlig
de kom
viselig
cmfatte
typiske
og meta
prosent

Fra

Rakettve

Den

Ingeni

— I Tysk

vemaskine u
ne flyve til
tid:

Så fortalte

h a r t under

nar hatt med

kettvogners

Oslo, hvor ha

monstrert og

av de norske

Nu vil han

sea fra Kong

og Politiken

for en frem

teknikk's nyes

— Hvem fi

Ingeni

Offentliggjort i "Rogaland" for 8/5/1929

Annektionens betydning forstaar man klarest, hvis man tænker sig, at en fremmed magt f.eks. en stormagt hadde sat sig fast paa Jan Mayen. Vi vilde da alle ha følt ubehag ved, at et landomraade i Norskehavet mellem Norge og Østgrønland var kommet under fremmed suverenitet. Vi maatte ogsaa da ha regnet med, at den traadløse station, som nu i første række tjener norske interesser var blit underkastet restriktioner, hvorved dens betydning for os, særlig for vore fiskerier, var blit formindsket. I tilfælde av en stormaktskrig vilde issafald den traadløse station sikkert straks være blit søkt sat av funktion.

Man maatte ogsaa være forberedt paa, at utnyttelsen av de fangstmuligheter, som er tilstede vilde være blit vanskeliggjort for nordmænd, hvis Øya var kommet under en fremmed stat.

Efterat Jan Mayen nu er blit norsk er det grund til at haabe, at Øyas betydning for norsk næringsliv vil tilta. Den ligger midt i vort betydningsfulde selfangstfelt, Vestisen, og naar Øya hittil lite har været benyttet under denne fangst, skyldes dette mangelen av en god havn. Betingelserne for at anlægge en slik havn er imidlertid de bedste, og anlægget av havnen bør derfor antagelig ske snarest.

I de senere aar har det gjort sig en tendens gjældende til at fordele polaromraadet mellem de stater, som strækker sig nord for polarcirkelen. Man inddeler polaromraadet i sektorer, hvorav hver av polarstatene faar sin sektor. Systemet er endnu ikke folkeretslig anerkjendt, men det lar sig ikke negte, at det har vundet adskillig terræng. Efter den russiske jurist Lakhtines bekjendte forslag til sektorinddeling, skulde vestgrænsen for den norske sektor være meridianen 10° 8.1. for Greenwich. Denne meridian skjærer landet noget vest for Trondhjem, og det aller meste av Norskehavet kom da til at ligge utenfor den norske sektor. Efterat Jan Mayen nu er blit norsk, maa man anta, at hvis sektorsystemet gjennemføres, saa vil vestgrænsen for den norske sektor ikke træk-

kes østligere end meridianen over Jan Mayen. Derved vil den norske sektor bli næsten 20 længdegrader bredere end efter Lakhtines forslag.

Annektionen av Jan Mayen er ogsaa glædelig av den grund, at den viser, at interessen for vore arktiske spørsmål er i sterk vekst. Jan Mayen ligger paa veien fra Norge til Østgrønland. Det næste spørsmål blir: Skal vi gjøre en indsats for at sikre Østgrønland eller en del av dette vældige land for Norge? Efter annektionen av Jan Mayen kan besvarelsen av spørsmålet ikke være tvilsomt. Vi maa i denne annektion ha lov til at se et tegn paa, at det er Stortingets vilje, at vore interesser paa Østgrønland skal bli viet en ganske anden opmerksomhet end hittil.

Fogaland m 105.

Onsdag 8/5. 1929.

Jan Mayen

(Forts. fra 1. side).

Norges Grønlandslags innsats.

Norges Grønlandslag har, som det allerede har vært nevnt i pressen, i denne sak nedlagt et stort arbeid siden 1926. Foranledningen til at Grønlandslaget tok saken op, var en dansk ekspedisjon, som sommeren 1926 blev sendt til Jan Mayen. Danmark hadde for flere år tilbake av grev Wilczek fått overdradd til sig de hus som østerrikerne bygde i 1882—1883. Ekspedisjonens offisielle formål var å anlegge en seismografisk stasjon. Det var imidlertid berettiget grunn til å tro at ekspedisjonen også forfulgte politiske formål. Den hadde blandt sine deltagere den danske forsvarsminister og direktøren for marineministeriet, admiral Rechnitzer. Den forlot imidlertid Jan Mayen efter noen dagers forløp, og grunnen blev angitt å være den, at øya ikke egnet sig for en seismografisk stasjon. Antagelig har det også foreligget andre grunner.

Norges Grønlandslag har foretatt tre motiverte henvendelser til statsmaktene i 1926, 1927 og 1929 og anbefalt anneksjon. For anneksjon har også delvis — efter foranledning av Grønlandslaget — uttalt sig forskjellige personer og institusjoner som enten står saken nær, eller som har vært særlig kyndige i de folkerettslige spørsmål saken angår.

'Løvingen' nr 105.

Onsdag 8/5.1929.

Jan Mayen annektert av Norge.

Offisiell meddelelse fra utenriksdepartementet.

Oslo: Utenriksdepartementet meddeler: Ved kongelig kunngjørelse av idag er øia Jan Mayen inndradd under den norske stats overhøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øia. Til grunn for den kongelige kunngjørelse ligger enstemmig beslutning i Stortinget av igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved er bifalt utenriksdepartementets innstilling av samme dato. Inndragningen av Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelsen i 1920 av det norske meteorologiske institutts værvarslingsstasjon på øia i forbindelse med dette institutts anneksjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Jan Mayen,
som er en 372 km.² stor øi, be-



liggende i Norskehavet mellom Norge og Grønland på ca. 71° nordlig bredde, er i alminde- lighet betraktet som herreløst land (Terra nullius). Det antas, at øia blev opdaget i 1611 av hollenderen Jan Mayen, som gav den sitt navn. Når man bortser fra de siste år, da øia har vært bebodd av nordmenn året rundt, har den tidligere kun ved få anledninger vært besøkt av folk, som har opholdt sig der i lengere tid. Øia, som ligger innenfor et område, hvor- over Norge i gammel tid hevdet overhøihet, har derimot i de se- nere år ved forskjellige anled-

ninger blitt betraktet som norsk.

Nordmannen Hagbart Ekerold, som i 1921 bygget den trådløse stasjon på Jan Mayen, okkuperte ved samme anledning for egen regning et landområde på øia. Ekerold, som for tiden opholder sig i De forente stater, stiftet i 1926 et fangstselskap under navn av The Polarfront Co. Sommeren 1926 sendte selskapet avsted en ekspedisjon på 4 mann til Jan Mayen. Ekspedisjonen var utrustet for 2 år. Hensikten var å drive revefangst. Denne ekspedisjon kom straks i konflikt med den norske besetning på den meteorologiske stasjon om fangstgrunnene. Striden endte med, at amerikanerne foreløbig trakk sig tilbake i 1927.

En annen nordmann, som har okkupasjoner på Jan Mayen, og som mener sig forurettet av Meteorologiske institutt, er Birger Jakobsen. Jakobsen er kjent fra sine tallrike ekspedisjoner og sin omfattende okkupasjonsvirksomhet på Svalbard, hvor han tildeis arbeidet for engelske selskaper og eller med engelsk kapital.

1940

3. MÅNED - 11. UKE
31 DAGER

ÅRETS DAGER:
74 - 292

RENTEDAGER:
74 - 286

MARS

14

TORSDAG

11
"Savangren" nr 105.

Onsdag 8/5-1929.

Jan Mayen.

I mange år har norske sjøfolk og fangstfolk og våre store opdagelsesreisende lagt forholdene til rette for en omfattende norsk besiddelsestagen av land i de arktiske egne både i nord og syd. Men i en slags husmannsfølelse har den norske stat holdt sig tilbake og undav det friske vær som stod om fangst og forskerferdene.

Det var en gang et slags demokratisk fanemerke at Norge ingen utenrikspolitikk skulde ha. Setningen blev opfunnet av selveste utenriksministeren, og han syntes det ikke bare selv at det var godt sagt. Han representerte virkelig en almindelig opinion i landet.

Men der er en undskyldning for det program han formet. Vår utenrikspolitikk var så lenge blitt ledet fra Kjøbenhavn og Stockholm at folk hadde glemt å tenke utenrikspolitisk. Vi sloss riktig nok en mannsalder med Sverige om egen utenriksminister, men da vi fikk ham blev han mer følt som en politisk trofe enn som en politisk realitet. Derfor var det ikke i og for sig unaturlig at den nye utenriksminister som hadde kostet så mange års strid kunne forkynne som sitt program, at landet ingen utenrikspolitikk skulde ha.

Tåpeligheten i det har vi siden erfart og betalt.

For et land med en stor sjøgående handelsflåte, med omfattende fangst og fiskeriinteresser og med store innførsels- og utførselsbehov er utenrikspolitikken en uadskillelig del av arbeidet for landets velferd og husmannsblygheten i samværet med andre nasjoner en klamp om foten.

Norges overtagelse av Svalbard og annekasjon av Bouvet-øia

og nu Jan Mayen er et uttrykk for at der endelig utvikles en bevist norsk utenrikspolitikk. Det betyr ikke at man av chauvenistiske forfengelighetshensyn heiser det norske flagg på de små knatter av jordkloden hvor der ennå er plass for en anneksjon, men det betyr at de norske myndigheter forstar en selvstendig stats forpliktelse til å sikre sine borgeres interesser der hvor de arbeider under sitt lands flagg.

Vi har verdens største hvalfangerflåte i Sydishavet. Derfor var det ønskelig å skaffe landet Bouvet-øia for at der om mulig kan skaffes et fast punkt for vår flåte der syd.

Vi har større fangstinteresser i Nordishavet enn noen annen nasjon, og vi savner i en grad som har kostet landet store verdier et støttepunkt for fangstflåten i Vestisen. Det skal Jan Mayen gi oss, samtidig med at annekasjonen sikrer våre videnskapelige og fangstinteresser på øia.

Det omskifte der har funnet sted i betraktningen av disse forhold i sin almindelighet har Norges Grønlandslag en betydelig del i, og hvor dette gjelder spesielt Jan Mayen har Grønlandslaget ved et utrettelig arbeid bidratt til å modne Stortingets beslutning om øias annekasjon. Vi hilser beslutningen med glede. Den anbefaltes både av Lykkes og Mowinckels regjeringer, og denne enstemmighet understreker at annekasjonen representerer et naturlig nasjonalt behov.

8. MAJ 1929

Jan Mayen under norsk statshøihet.

Kongelig kunngjørelse idag — efter enstemmig stortingsbeslutning igår.

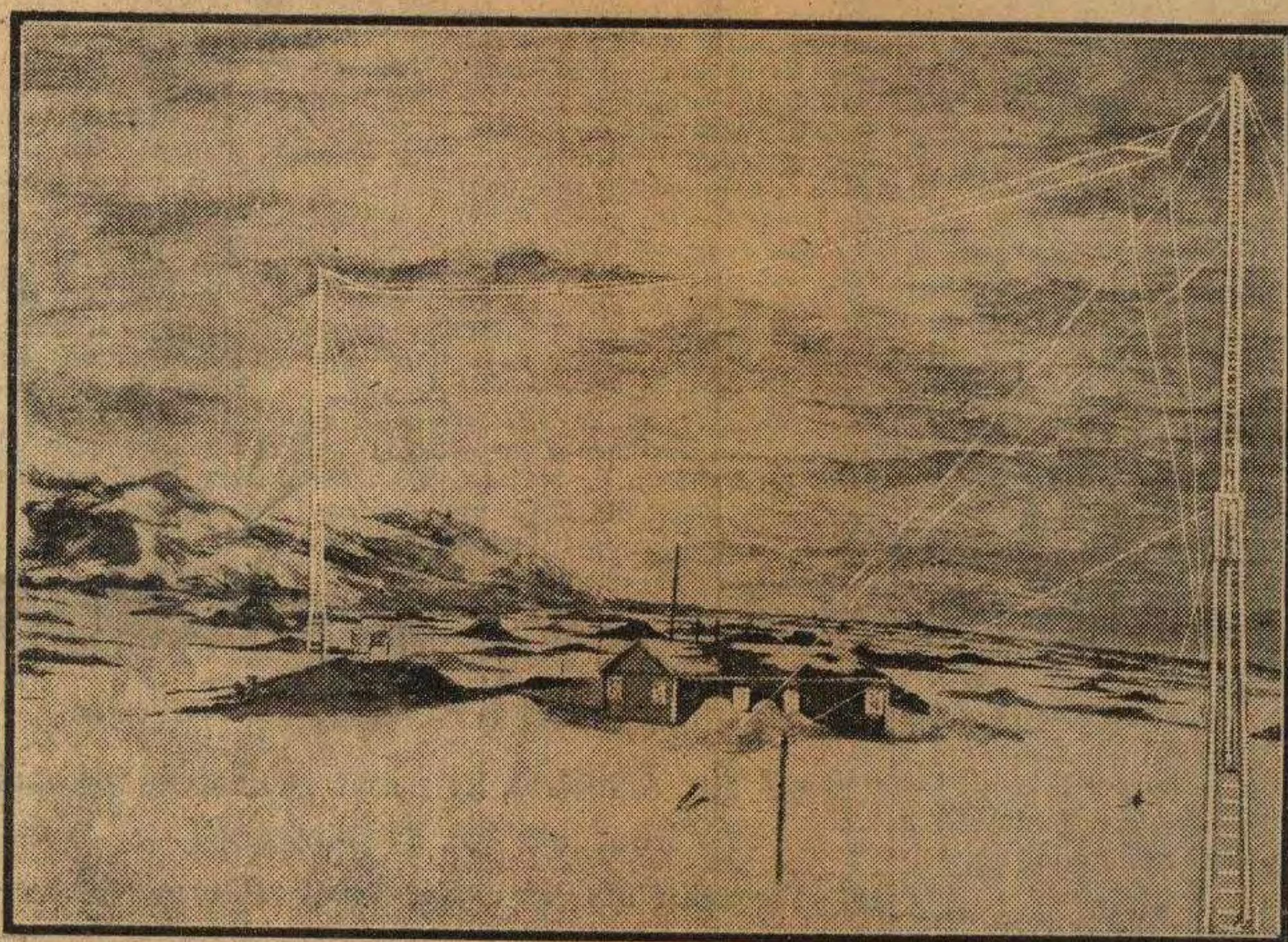
Børre dal

Utenriksdepartementet medde-
ler:

Ved kongelig kunngjørelse av idag er øen Jan Mayen inndratt under norsk statshøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildeelt politimyndighet på øen.

Til grunn for denne kongelige kunngjørelse ligger enstemmig beslutning i Stortinget av igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifalt Utenriksdepartementets innstilling av samme datum. Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske institutts værvarslingsstasjon på Jan Mayen i forbindelse med nevnte institutts annekasjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Jan Mayen ligger på 71 gr. nordlig bredde og 8 gr. 30 min. vestlig lengde, det vil si litt sydligere enn Nordkapp og på samme lengde som Færøene. Fra Tromsø er avstanden ca. 540 nautiske mil. Øens flateinnhold er 372 kv.km. (ca. 1½ gang så stor som øen Stord). I den nordlige del av øen ligger den utslukte vulkan Beerenberg, som er ca. 2500 m. høi og derfor synlig på lang avstand. Den sydvestlige del danner et platå med mange kratere hvorav ingen når over 900 meter. Øens midtparti er forholdsvis lavt og er på det smaleste bare 2.5 km. bredt, hvorav 1 km. strand og lagune. Merkelige er de to laguner som finnes i øens midtre del, henholdsvis på nord- og sydsiden. De er adskilt fra havet ved lave sandvol-
ler. Vulkanske bergarter oppbe-



Meteorologiske stasjon, Jan Mayen.

hør til selfangstens begynnelse omkring 1840 blev øen bare leilighetsvis besøkt. I 1817 blev den således besøkt av den skotske hvalfanger »Scoresby«. I den siste halvdel av det 18. århundre blev anløpene ikke så sjeldne. I 1877

I 1899 var svensken Nathorst der med »Antarctic«, og i 1900 var »Michael Sars« med Johan Hjort og Fridtjof Nansen ved Jan Mayen og undersøkte fiskeriforholdene. Nansen var også en tur iland. I 1903 var »Michael Sars« igjen op-

Norske fangstmenn har stadig benyttet Jan Mayen ved overvintringer og ellers i fangsttiden.

Landets vulkanske opprinnelse utelukker imidlertid ikke at der kan påvises brukbare mineraler der oppe.

Det er heller ikke utenkelig, påstås det fra sakkyndig hold, at der også kan forekomme andre verdifulle stoffer der oppe.

Av vilt er der påvist en i forhold til arealet meget betydelig bestand av såvel blårev som polarrev. Fuglelivet er enestående rikt og består av langt flere arter enn tilfellet er på Svalbard. Vegetasjonen er derimot sparsom og bare av rent videnskabelig interesse.

Den viktigste oppgave som det kan bli tale om å løse for Jan Mayen er at den danner midtpunktet for en rasjonell utnyttelse



ligger den utslukte vulkan Beerenberg, som er ca. 2500 m. høy og derfor synlig på lang avstand. Den sydvestlige del danner et plåte med mange kratere hvorav ingen når over 900 meter. Øens midtparti er forholdsvis lavt og er på det smaleste bare 2.5 km. bredt, hvorav 1 km. strand og lagune. Merkelige er de to laguner som finnes i øens midtre del, henholdsvis på nord- og sydsiden. De er adskilt fra havet ved lave sandvol-ler. Vulkanske bergarter oppbygger øen i sin helhet. Lag av tuff og aske er almindelig, og Beerenberg er i sin helhet oppbygget av sådanne lag og lava. Hele Jan Mayen er derfor å betrakte som en stor vulkan, som fra et havdyp på over 2000 meter hever sig til Galdhøpiggen's høide. Utbrudd av lavastrømmer kjenner man ikke til i historisk tid, men askentbrudd har fortsatt helt inn i det 19. århundre.

Øen blev opdaget av hollenderen Jan Mayen i 1611. I den første halvdel av det 17. århundre var den et viktig centrum for hvalfangsten. Fra tiden for dennes op-



Kart over Jan Mayen.

var således den norske Nordhavs-ekspedisjons fartøi »Vøringen« ved øen og der blev gjort landgang. Professor Mohn har gitt oss en udmerket beskrivelse av øen og et kart blev utarbeidet. I 1882—83 foretok en østerriksk overvintringsekspedisjon en nøiaktig undersøkelse og opmåling av øen. Ekspedisjonens stasjon var en av de internasjonale polarstasjoner som blev opprettet det år.

under øen. Foruten disse har flere utenlandske ekspedisjoner været iland på øen. I 1917 hadde Nøtterø-mannen kaptein Ruud en aneksjonsekspedisjon til Jan Mayen. I 1918 og 1919 forsøkte Sandefjordsfolk hvalfangst deroppe. I 1921 hadde Birger Jacobsen og ingeniør Ekeroll, den siste for det norske Meteorologiske Institutt ekspedisjoner til øen for å okkupere land.



Beerenberg (tegnet av professor H. Mohn).

Av vilt er der påvist en i forhold til arealet meget betydelig bestand av såvel blårev som polarev. Fuglelivet er enestående rikt og består av langt flere arter enn tilfellet er på Svalbard. Vegetasjonen er derimot sparsom og bare av rent videnskabelig interesse.

Den viktigste opgave som det kan bli tale om å løse for Jan Mayen er at den danner midtpunktet for en rasjonell utnyttelse av fangstfeltet i Vesterisen. I denne henseende vil den sikkert komme til å spille en betydelig rolle for norske interesser.

Det var på dette felt at Svend Foyn begynte, og hvor han utviklet selfangsten rasjonelt fra 1846 og utover inntil han slo inn på hvalfangst i nordlige farvann og brøt nye veier også her. Før Svend Foyns tid hadde nordlendingene drevet på samme feltet, men med mindre fartøier. Omkring århundreskiftet kom sunnmøringene til med gjennomgående noget større fartøier.

Vesterisen opunder Jan Mayen har imidlertid i de senere årene været mindre besøkt av våre selfangere. Årsaken er ikke å søke i den omstendighet at feltet er utpint. Påkjenningen har i den senere tid ikke været stor. Bestanden skulde snarere, efter alle merker å dømme, heller ha tatt sig op. Men en rekke forlis av katastrofal karakter med tap av menneskeliv i forbindelse med den ofte vanskelige påvisningen av fangsten på dette uendelige feltet, hvor ungfangsten optræder på så høist forskjellige steder år om annet, har gjort at selfan-

8/5.1929.



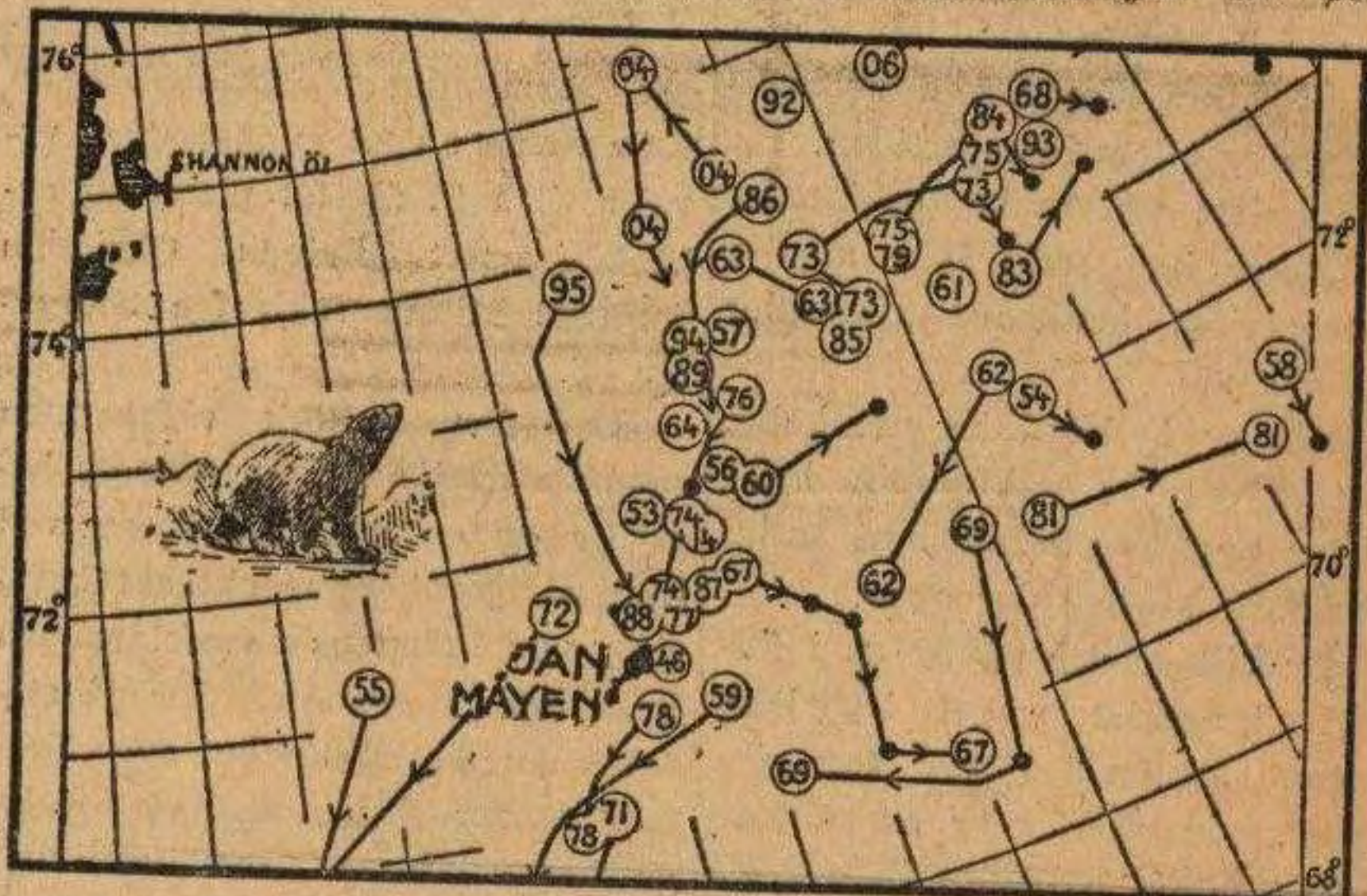
Lagunen på østsiden.

gerne for størstedelen går til Hvitthavet, tross den høje licensavgiften til russerne. Hvitthavsfeltet har dessverre også avstedkommet katastrofer, riktignok uten tap av menneskeliv. Men ifjor forliste ikke mindre enn 19 fartøier i løpet av noen få uker på dette felt.

Nu vil det være et spørsmål til alvorlig ettertanke om den norske selfangerflåten ikke i større utstrekning burde søke tilbake til Vesterisen. Siden den uhyggelige katastrofen inntraff i 1917 er der, som nevnt, etablert værvarslingsstasjon på Jan Mayen til uvurderlig nytte for fangstfartøier med radio ombord. Og en flyvemaskin til rekognoseringstjeneste, stasjonert på Jan Mayen, vil i likhet med hvad newfoundlanderne og russerne forlengst har operert med, kunne påvise ungfangsten i løpet av noen få timer, og derved spare fangstskutene i flere tilfelle for en ruinerende bomtur med derav følgende tap av tid og penger.

av våre værvarslingsstasjoner, så værvarslene for Nord-Norge nu neppe er mulige uten »Jan«.

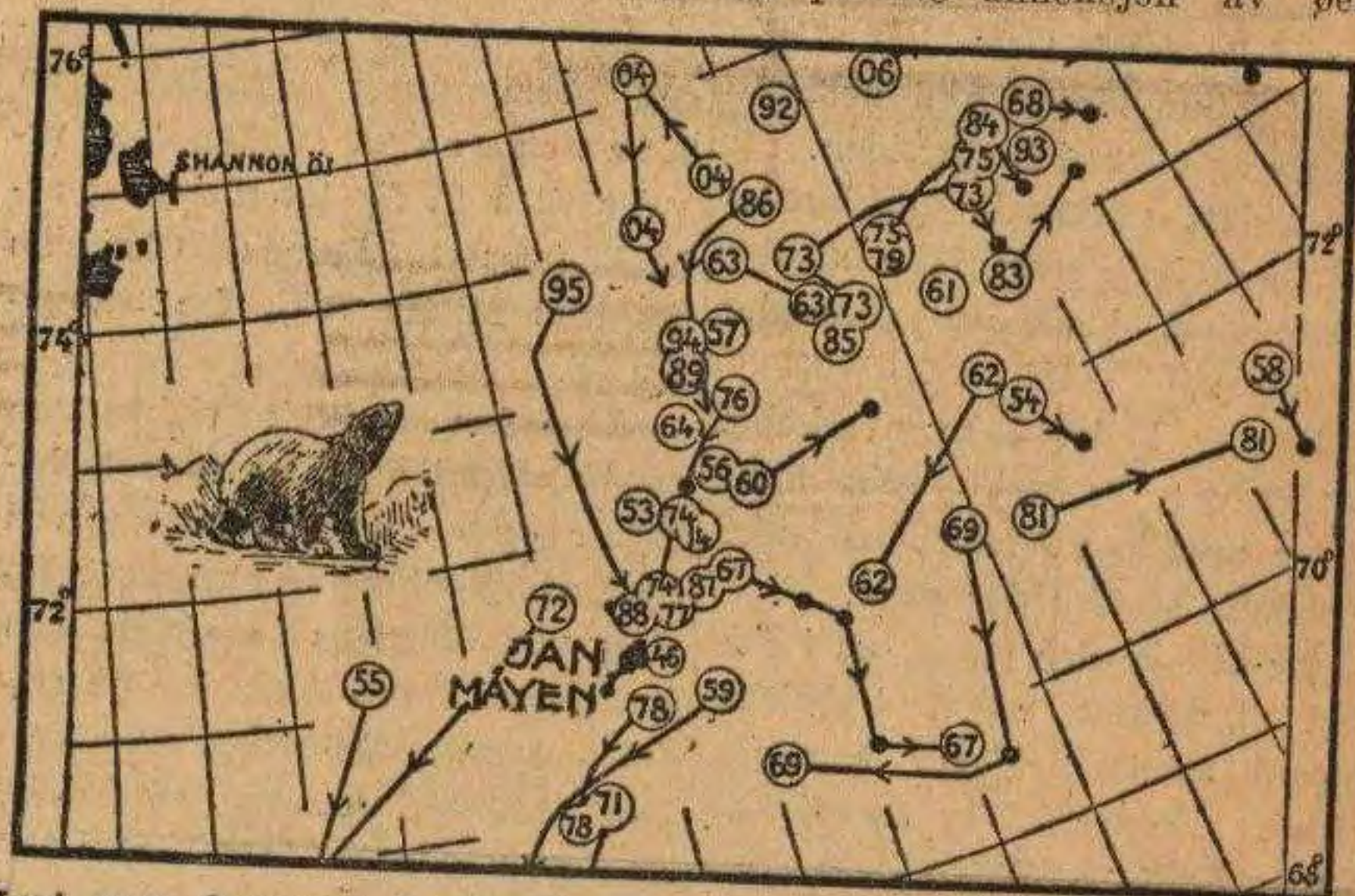
Jan Mayen har hittil været »Ingenmanns land«. Den gikk ikke inn under Spitsbergentraktaten. Den første begynnelse til den norske okkupasjon var da Staten i 1921 bevilget 50,000 kroner til opførelse av en stasjon der. Ingeniør Ek reiste da op til øen og anla stasjonen. Imidlertid hadde også ishavsskipperen, kaptein Chr. Rund, gjort krav på øen, som han mente å ha annektert i lovlige former i årene 1916 og 1917. Hans okkupasjon blev også av Utenriksdepartementet notifisert overfor Sverige, Danmark, England, Holland, Belgien, Frankrike og De forenede Stater. Der kom ingen reklamasjon fra nogen annen enn Danmark, som oplyste at grev Wilczek hadde skjenket sin stenhytte til den danske stat, hvorfor Danmark protesterte mot den private annekasjon av øen.



Kart over fangsten av ungsel omkring Jan Mayen 1846-1914. (Fra Nansens bok: Blandt sel og bjørn).

Så er det spørsmål om havneforholdene. Som Jan Mayen lig-

Hertil svarte den norske stat den gang at man ikke anså den dan-



Kart over fangsten av ungsel om kring Jan Mayen 1846-1914. (Fra Nansens bok: Blandt sel og bjørn).

Så er det spørsmål om havneforholdene. Som Jan Mayen ligger der idag byr den liten eller ingen ly for fartøier. Landing er vanskelig for ikke å si umulig under storm. Men så har man lagunene, som for fleres vedkomende ligger ganske nær strandlinjen. Ved å sette lagunene i forbindelse med havet vil man muligens kunne tilveiebringe en slags havn, hvor selfangerflåten i storm eller ved eventuelle havarier kan søke inn. Avspekning av skinnene og kokning av oljen iland kan der også bli spørsmål om.

Anneksjonen av Jan Mayen vil således kunne få adskillig praktisk betydning for norske interesser, og i tilfelle ikke minst for selfangerne. Det må også nevnes at Jan Mayen er en av våre viktigste, for ikke å si den viktigste

Hertil svarte den norske stat den gang at man ikke anså den danske stats eiendomsrett til hytten til hinder for at øen iøvrig blev okkupert og nyttiggjort av norske borgere.

Professor Mikael H. Lie har senere undersøkt spørsmålets juridiske side og frakjente da den private okkupasjon helt rettsgyldighet.

Ennvidere blev der av endel Tromsøfolk ved overrettssakfører C. Holmboe fremsatt krav på visse deler av øen som de i 1917-18 hadde annektert av hensyn til reve- og bjørnejakten.

Og endelig fremsatte hr. Birger Jakobsen i 1920 krav på en del av øen, i henhold til et overdragelsesdokument fra nordmannen Anders Andersen, som hadde overvintret der i 1908-09 og bygget et hus der.

"Aftenposten" nr 230. Aften.
Onsdag 8/5 1929



de Jospeddy

Den solide hårhat atter på lager.

Hans H. Holm A/S

Karl Johansgt. 23.

— Enesalg i Oslo. —

tenbys Kr. 9,50 pr. Kv.
3,50 - md.

Aftennr.

70. årg.

Jan Mayen under norsk statshøihet. Kongelig kunngjørelse idag — efter enstemmig stortingsbeslutning igår.

Utenriksdepartementet medde-

der kongelig kunngjørelse av
at den Jan Mayen inndratt
er norsk statshøihet. Samti-
er bestyreren av den meteoro-
ske stasjon på Jan Mayen til-
politimyndighet på den.

Til grunn for denne kongelige
kunngjørelse ligger enstemmig
beslutning i Stortinget av igår,
gitt på foranledning av konge-
proposisjon av 13. januar 1928,
derved ble bifalt Utenriksde-
partementets innstilling av sam-
datum. Inndragning av den
Jan Mayen under norsk statshøi-
het er en naturlig følge av de
traktat som fra norsk side er tatt
opprettelse i 1921 av det norske
meteorologiske institutts værvars-
ningsstasjon på Jan Mayen i for-
bindelse med nevnte institutts an-
skaffelse av Jan Mayen i 1922 og
1926.



Meteorologiske stasjon, Jan Mayen.

Jan Mayen ligger på 71 gr.
nordlig bredde og 8 gr. 30 min.
vestlig lengde, det vil si litt syd-
ligere enn Nordkapp og på samme
lengde som Færøene. Fra Tromsø
er avstanden ca. 540 nautiske mil.
Øens flateinnhold er 372 kv.km.
(ca. 1½ gang så stor som den
Stord). I den nordlige del av øen
ligger den utslukte vulkan Beeren-
berg, som er ca. 2500 m. høy og der-
for synlig på lang avstand. Den
sydvestlige del danner et platå
med mange kratere hvorav ingen
når over 900 meter. Øens midt-
parti er forholdsvis lavt og er på
det smaleste bare 2,5 km. bredt,
hvorav 1 km. strand og lagune.
Merkelige er de to laguner som
finnes i øens midtre del, henholds-
vis på nord- og sydsiden. De er
adskilt fra havet ved lave sandvol-
ler. Vulkanske bergarter oppbyg-
ger øen i sin helhet. Lag av tuff
og aske er almindelig, og Beeren-
berg er i sin helhet oppbygget av
sådanne lag og lava. Hele Jan
Mayen er derfor å betrakte som en
stor vulkan, som fra et havdyp på
over 2000 meter hever sig til Gald-
høpiggen høide. Utbrudd av lava-
strømmer kjenner man ikke til i
historisk tid, men asketrubd har
fortsatt helt inn i det 19. århundre.

Øen blev opdaget av hollen-
deren Jan Mayen i 1611. I den
første halvdel av det 17. århundre

hør til selfangstens begynnelse om-
kring 1840 blev den bare leilig-
hetsvis besøkt. I 1817 blev den så-
ledes besøkt av den skotske hval-
fanger »Scoresby». I den siste
halvdel av det 18. århundre blev
anløpene ikke så sjeldne. I 1877

I 1899 var svensken Nathorst
der med »Antarctic», og i 1900 var
»Michael Sars» med Johan Hjort
og Fridtjof Nansen ved Jan Mayen
og undersøkte fiskeriforholdene.
Nansen var også en tur iland. I
1903 var »Michael Sars» igjen op-

Norske fangstmenn har stadig
benyttet Jan Mayen ved overvin-
tringer og ellers i fangsttiden.
Landets vulkanske opprinnelse
utelukker imidlertid ikke at der
kan påvises brukbare mineraler
der oppe.

Det er heller ikke utenkelig,
påstås det fra sakkyndig hold,
at der også kan forekomme andre
verdifulle stoffer der oppe.

Av vilt er der påvist en i for-
hold til arealet meget betydelig
bestand av såvel blårev som po-
larrev. Fuglelivet er enestående
rikt og består av langt flere arter
enn tilfellet er på Svalbard. Ve-
getasjonen er derimot sparsom
og bare av rent videnskabelig in-
teresse.

Den viktigste opgave som det
kan bli tale om å løse for Jan
Mayen er at den danner et midt-
punkt for en rasjonell utnyttelse
av fangstfeltet i Vesterisen. I den-
ne henseende vil den sikkert kom-
me til å spille en betydelig rolle for
norske interesser.

Det var på dette felt at Svend
Foyn begynte, og hvor han ut-
viklet selfangsten rasjonelt fra
1846 og utover inntil han slo inn
på hvalfangst i nordlige farvann
og brøt nye veier også her. Før
Svend Foyns tid hadde nordlen-
dingene drevet på samme feltet,
men med mindre fartøier. Om-
kring århundreskiftet kom sunn-
møringene til med gjennomgåen-
de noget større fartøier.

var således den norske Nordhavs-
ekspedisjons fartøi »Vøringen»
ved øen og der blev gjort land-
gang. Professor Mohn har gitt oss
en udmerket beskrivelse av øen og
et kart blev utarbeidet. I 1882-
83 foretok en østerriksk overvin-
tringsekspedisjon en nøaktig un-
dersøkelse og opmåling av øen.
Ekspedisjonens stasjon var en av

under øen. Foruten disse har flere
utenlandske ekspedisjoner været
iland på øen. I 1917 hadde Nøt-
terø-mannen kaptein Ruud en an-
neksjonsekspedisjon til Jan Mayen.
I 1918 og 1919 forsøkte Sande-
fjordsfolk hvalfangst deroppe. I
1921 hadde Birger Jacobsen og
ingeniør Ekeroll, den siste for det
norske Meteorologiske Institutt
til den for å okku-

Bredtvet.

Som bekjent har formannska-
pet bemyndiget socialrådmann
Klavensess å undersøke ut-
veier til å få flyttet pleie- og ar-
beidshjemmet Prinds Christian
Augusts Minde vekk fra Storga-
ten 36.

Forleden foretok rådmannen
sammen med arbeidshjemets be-
styrrer og en av arkitektene ved
Statens bygningsinspektorat befa-
ring av Statens smertensbarn
Bredtvet i Østre Aker for på ste-
det å komme til klarhet over slot-
tets brukbarhet som »Mangels-
gården»s avløser. Der har i no-
gen tid været forhandlet med ved-
kommende departementer om
dette.

Rådmannen skal nu utarbeide
innstilling til formannskapet.
Der vil i tilfelle kreves betyde-
lige forandringer og arbeider på
Bredtvet, skal eiendommen gjøres
skikket for det kommunale øie-
med, sier rådmannen.

Om sitt standpunkt til spørs-
målet vil han for tiden intet ha
uttalt.

Der foreslås ingen toll på hvalolje i Amerika.

Spesialtelegram til »Aftenposten».

Sandefjord, 8. mai.

I en privat meddelelse fra Ame-
rika heter det, at det i innstillin-
gen til senatet angående tollsatse-
ne ikke inneholdes noget om for-
høringen for hvalolje.

Jan Mayen under norsk statshøiher.

Kongelig kunngjørelse idag — efter enstemmig stortingsbeslutning igår.

Utenriksdepartementet medde-

Ved kongelig kunngjørelse av lag er øen Jan Mayen inndratt under norsk statshøiher. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øen.

Til grunn for denne kongelige kunngjørelse ligger enstemmig beslutning i Stortinget av igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifalt Utenriksdepartementets innstilling av samme datum. Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøiher er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske institutts værvarningsstasjon på Jan Mayen i forbindelse med nevnte institutts anskaffelse av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Jan Mayen ligger på 71 gr. nordlig bredde og 8 gr. 30 min. østlig lengde, det vil si litt sydligere enn Nordkapp og på samme bredde som Færøene. Fra Tromsø er avstanden ca. 540 nautiske mil. Øens flateinnhold er 372 kv.km. ca. 1½ gang så stor som øen Nord. I den nordlige del av øen ligger den utslukte vulkan Beerenberg, som er ca. 2500 m. høi og derfor synlig på lang avstand. Den sydvestlige del danner et platå med mange kratere hvorav ingen er over 900 meter. Øens midtparti er forholdsvis lavt og er på det smaleste bare 2.5 km. bredt, hvorav 1 km. strand og lagune. Merkelige er de to laguner som finnes i øens midtre del, henholdsvis på nord- og sydsiden. De er adskilt fra havet ved lave sandvolter. Vulkanske bergarter oppbygger øen i sin helhet. Lag av tuff og aske er almindelig, og Beerenberg er i sin helhet oppbygget av sådanne lag og lava. Hele Jan Mayen er derfor å betrakte som en stor vulkan, som fra et havdyp på over 2000 meter hever sig til Galdøpiggen høide. Utbrudd av lavabølger kjennetegner man ikke til i historisk tid, men asketrødd har fortsatt helt inn i det 19. århundre.

Øen blev opdaget av hollenderen Jan Mayen i 1611. I den første halvdel av det 17. århundre var den et viktig centrum for hvalfangsten. Fra tiden for dennes op-



Meteorologiske stasjon, Jan Mayen.

hør til selfangstens begynnelse omkring 1840 blev øen bare leilighetsvis besøkt. I 1817 blev den således besøkt av den skotske hvalfanger »Scoresby«. I den siste halvdel av det 18. århundre blev anløpene ikke så sjeldne. I 1877

I 1899 var svensken Nathorst der med »Antarctic«, og i 1900 var »Michael Sars« med Johan Hjort og Fridtjof Nansen ved Jan Mayen og undersøkte fiskeriforholdene. Nansen var også en tur iland. I 1903 var »Michael Sars« igjen op-

Norske fangstmenn har stadig benyttet Jan Mayen ved overvintringer og ellers i fangsttiden.

Landets vulkanske oprinnelse utelukker imidlertid ikke at der kan påvises brukbare mineraler der oppe.

Det er heller ikke utenkelig, påstås det fra sakkyndig hold, at der også kan forekomme andre verdifulle stoffer der oppe.

Av vilt er der påvist en i forhold til arealet meget betydelig bestand av såvel blårev som polarrev. Fuglelivet er enestående rikt og består av langt flere arter enn tilfellet er på Svalbard. Vegetasjonen er derimot sparsom og bare av rent videnskabelig interesse.

Den viktigste oppgave som det kan bli tale om å løse for Jan Mayen er at den danner midtpunktet for en rasjonell utnyttelse av fangstfeltet i Vesterisen. I denne henseende vil den sikkert komme til å spille en betydelig rolle for norske interesser.

Det var på dette felt at Svend Foyn begynte, og hvor han utviklet selfangsten rasjonelt fra 1846 og utover inntil han slo inn på hvalfangst i nordlige farvann og brøt nye veier også her. Før Svend Foyns tid hadde nordlendingene drevet på samme feltet, men med mindre fartøier. Omkring århundreskiftet kom sunnmøringene til med gjennomgående noget større fartøier.

Vesterisen opunder Jan Mayen har imidlertid i de senere årene været mindre besøkt av våre selfangere. Årsaken er ikke å søke i den omstendighet at feltet er utpint. Påkjenningen har i den senere tid ikke været stor. Bestanden skulde snarere, efter alle merker å dømme, heller ha tatt sig op. Men en rekke forlis av katastrofal karakter med tap av menneskeliv i forbindelse med den ofte vanskelige påvisningen av fangsten på dette uendelige feltet, hvor ufgangsten optræder på så høist forskjellige steder

Vannføringen i elvene steget noget ved den siste nedbør.

Men den ligger stadig under normalen for denne årstid.

De siste dagers nedbør har bevirket en del stigning i elvenes vannføring, men ennå ligger den under normalen for denne årstid. Man mener, at det nu er nok vann til å holde bedriftene igang.

Ved Elverum steg Glommen fra den 6. til den 7. mai i vannføring fra 127 kubikkmeter pr. sekund til 214 og ved Langenes, syd for Øieren, er vannføringen idag 270 kubikkmeter. Den almindelige vintervannføring på det sistnevnte sted er 240 kubikkmeter, så det mangler ennå meget på den vanlige vannmengde om våren. Det kreves ennå en god del nedbør før vannstanden i elvene skal komme op til normalen for denne årstid.

Bredtvet.

Som bekjent har formannskapet bemyndiget socialrådmann Klaveness å undersøke utveier til å få flyttet pleie- og arbeidshjemmet Prinds Christian Augusts Minde vekk fra Storgaten 36.

Forleden foretok rådmannen sammen med arbeidshjemmets bestyrer og en av arkitektene ved Statens bygningsinspektorat befaring av Statens smertensbarn Bredtvet i Østre Aker for på stedet å komme til klarhet over slottets brukbarhet som »Mangelsgården«s avløser. Der har i nogen tid været forhandlet med vedkommende departementer om dette.

Rådmannen skal nu utarbeide innstilling til formannskapet.

Der vil i tilfelle kreves betydelige forandringer og arbeider på Bredtvet, skal eiendommen gjøres skikket for det kommunale øiemed, sier rådmannen.

Om sitt standpunkt til spørsmålet vil han for tiden intet ha uttalt.

Der foreslås ingen toll på hvalolje i Amerika.

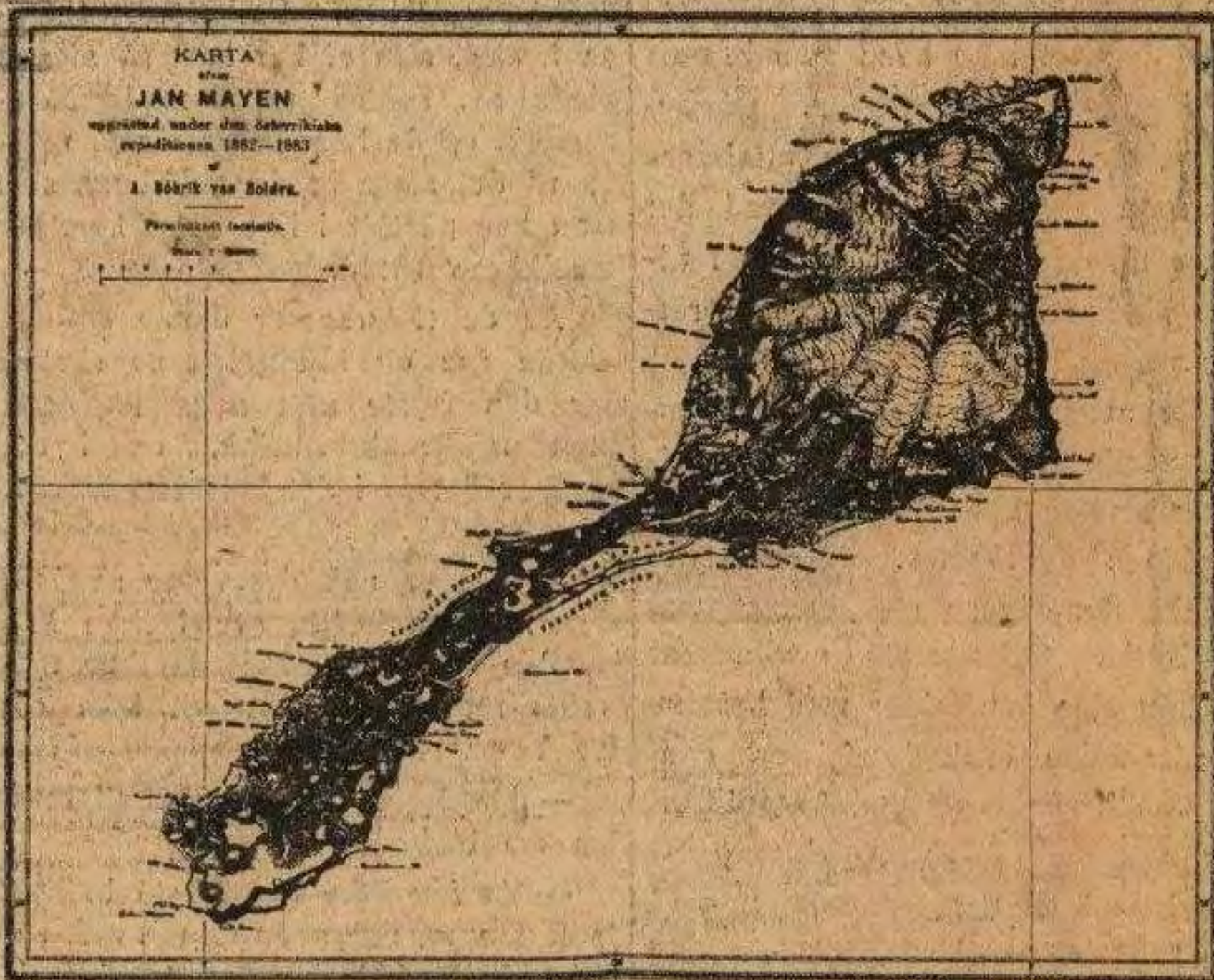
Spesialtelegram til »Aftenposten«.

Sandefjord, 8. mai.

I en privat meddelelse fra Amerika heter det, at det i innstillingen til senatet angående tollsatsene ikke innholdes noget om forhøielse av tollsatsene for hvalolje. Såfremt dette medfører riktighet, vil det selvsagt være av den aller største betydning for omsetningen av olje på det amerikanske marked. Der var gjort forestilling overfor vedkommende komité om toll på hvalolje.

Norges flateinnhold

uten Svalbard m. v.	er 323,793 km. ²
Svalbard med Bjørnøya	64,670 »
Bouvet-øen	ca. 55 »
Peter I's ø	ca. 62 »
Jan Mayen	ca. 372 »



Kart over Jan Mayen.

var således den norske Nordhavsekspedisjons fartøi »Vøringen« ved øen og der blev gjort landgang. Professor Mohn har gitt oss en udmerket beskrivelse av øen og et kart blev utarbeidet. I 1882—83 foretok en østerriksk overvintringsekspedisjon en nøiaktig undersøkelse og opmåling av øen. Ekspedisjonens stasjon var en av de internasjonale polarstasjoner som blev opprettet det år.

under øen. Foruten disse har flere utenlandske ekspedisjoner været iland på øen. I 1917 hadde Nøtterø-mannen kaptein Ruud en aneksjonsekspedisjon til Jan Mayen. I 1918 og 1919 forsøkte Sandefjordsfolk hvalfangst deroppe. I 1921 hadde Birger Jacobsen og ingeniør Ekeroll, den siste for det norske Meteorologiske Institutt ekspedisjoner til øen for å okkupere land.



iske stasjon på Jan Mayen til politimyndighet på øen.

Til grunn for denne kongelige angjørelse ligger enstemmig beslutning i Stortinget av igår, gitt på foranledning av kongeproposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifalt Utenriksdepartementets innstilling av sam-

datum. Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statsbøi-

er en naturlig følge av de gitt som fra norsk side er tatt i opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske institutts værvars-

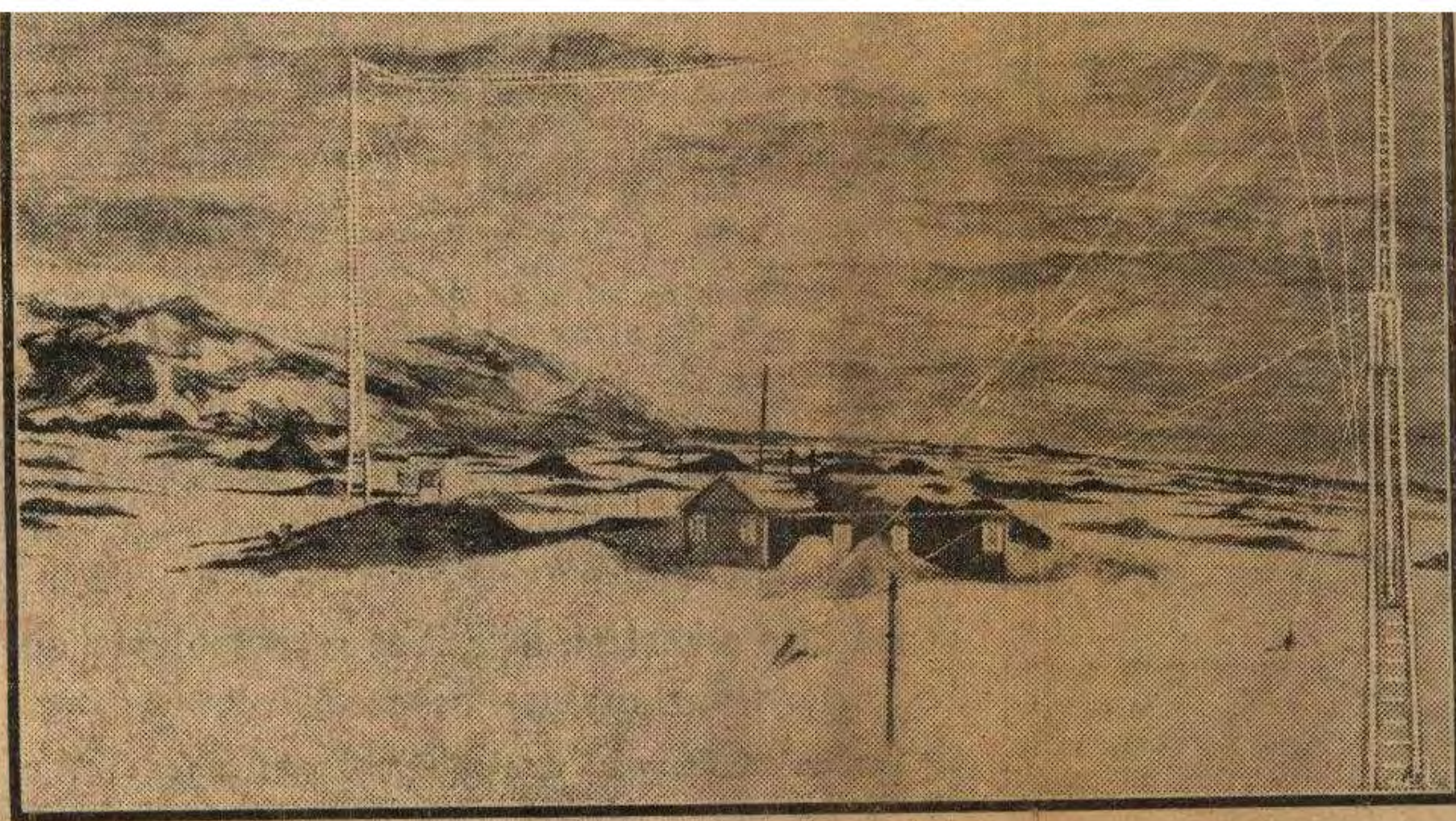
stasjon på Jan Mayen i forbindelse med nevnte institutts an-

sjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Jan Mayen ligger på 71 gr. nordlig bredde og 8 gr. 30 min. østlig lengde, det vil si litt sydligere enn Nordkapp og på samme bredde som Færøene. Fra Tromsø til øen er avstanden ca. 540 nautiske mil. Øens flateinnhold er 372 kv.km. eller ca. 1½ gang så stor som øen Götland. I den nordlige del av øen ligger den utslukte vulkan Beerenberg, som er ca. 2500 m. høy og derav synlig på lang avstand. Den østlige del danner et plateau med mange kratere hvorav ingen er over 900 meter. Øens midtrt er forholdsvis lavt og er på det smaleste bare 2,5 km. bredt, hvorav 1 km. strand og lagune. Merkelige er de to laguner som finnes i øens midtre del, henholdsvis på nord- og sydsiden. De er skilt fra havet ved lave sandvol-

Vulkanske bergarter oppbygger øen i sin helhet. Lag av tuff og aske er almindelig, og Beerenberg er i sin helhet oppbygget av vulkaniske lag og lava. Hele Jan Mayen er derfor å betrakte som en vulkan, som fra et havdyp på over 2000 meter hever sig til Galdhøpiggen høide. Utbrudd av lavarømmer kjenner man ikke til i historisk tid, men askentbrudd har ortsatt helt inn i det 19. århundre.

Øen blev opdaget av hollenderen Jan Mayen i 1611. I den første halvdel av det 17. århundre var den et viktig centrum for hvalfangsten. Fra tiden for dennes op-



Meteorologiske stasjon, Jan Mayen.

hør til selfangstens begynnelse omkring 1840 blev øen bare leilighetsvis besøkt. I 1817 blev den således besøkt av den skotske hvalfanger »Scoresby». I den siste halvdel av det 18. århundre blev anløpene ikke så sjeldne. I 1877

I 1899 var svensken Nathorst der med »Antarctica», og i 1900 var »Michael Sars» med Johan Hjort og Fridtjof Nansen ved Jan Mayen og undersøkte fiskeriforholdene. Nansen var også en tur iland. I 1903 var »Michael Sars» igjen op-

Norske fangstmenn har stadig benyttet Jan Mayen ved overvintringer og ellers i fangsttiden.

Landets vulkanske oprinnelse utelukker imidlertid ikke at der kan påvises brukbare mineraler der oppe.

Det er heller ikke utenkelig, påståes det fra sakkyndig hold, at der også kan forekomme andre verdifulle stoffer der oppe.

Av vilt er der påvist en i forhold til arealet meget betydelig bestand av såvel blårev som polarrev. Fuglelivet er enestående rikt og består av langt flere arter enn tilfellet er på Svalbard. Vegetasjonen er derimot sparsom og bare av rent videnskabelig interesse.

Den viktigste opgave som det kan bli tale om å løse for Jan Mayen er at den danner midtpunktet for en rasjonell utnyttelse av fangstfeltet i Vesterisen. I denne henseende vil den sikkert komme til å spille en betydelig rolle for norske interesser.

Det var på dette felt at Svend Foyn begynte, og hvor han utviklet selfangsten rasjonelt fra 1846 og utover inntil han slo inn på hvalfangst i nordlige farvann og brøt nye veier også her. Før Svend Foyns tid hadde nordlendingene drevet på samme feltet, men med mindre fartøier. Omkring århundreskiftet kom sunnmøringene til med gjennomgående noget større fartøier.

Vesterisen opunder Jan Mayen har imidlertid i de senere årene været mindre besøkt av våre selfangere. Årsaken er ikke å søke i den omstendighet at feltet er utpint. Påkjenningen har i den senere tid ikke været stor. Bestanden skulde snarere, efter alle merker å dømme, heller ha tatt sig op. Men en rekke forlis av katastrofal karakter med tap av menneskeliv i forbindelse med den ofte vanskelige påvisningen av fangsten på dette uendelige feltet, hvor ungfangsten optreder på så høist forskjellige steder år om annet, har gjort at selfan-

vannføring, men ennå ligger den under normalen for denne årstid. Man mener, at det nu er nok vann til å holde bedriftene igang.

Ved Elverum steg Glommen fra den 6. til den 7. mai i vannføring fra 127 kubikkmeter pr. sekund til 214 og ved Langenes, syd for Øieren, er vannføringen idag 270 kubikkmeter. Den almindelige vintervannføring på det sistnevnte sted er 240 kubikkmeter, så det mangler ennå meget på den vanlige vannmengde om våren. Det kreves ennå en god del nedbør før vannstanden i elvene skal komme op til normalen for denne årstid.

Bredtvet.

Som bekjent har formannskapet bemyndiget socialrådmann Klavanness å undersøke utveier til å få flyttet pleie- og arbeidshjemmet Prinds Christian Augusts Minde vekk fra Storgaten 36.

Forleden foretok rådmannen sammen med arbeidshjemmets bestyrer og en av arkitektene ved Statens bygningsinspektorat befaring av Statens smertensbarn Bredtvet i Østre Aker for på stedet å komme til klarhet over slottets brukbarhet som »Mangelsgården»s avløser. Der har i nogen tid været forhandlet med vedkommende departementer om dette.

Rådmannen skal nu utarbeide innstilling til formannskapet.

Der vil i tilfelle kreves betydelige forandringer og arbeider på Bredtvet, skal eiendommen gjøres skikket for det kommunale øiemed, sier rådmannen.

Om sitt standpunkt til spørsmålet vil han for tiden intet ha uttalt.

Der foreslås ingen toll på hvalolje i Amerika.

Spesialtelegram til »Aftenposten».

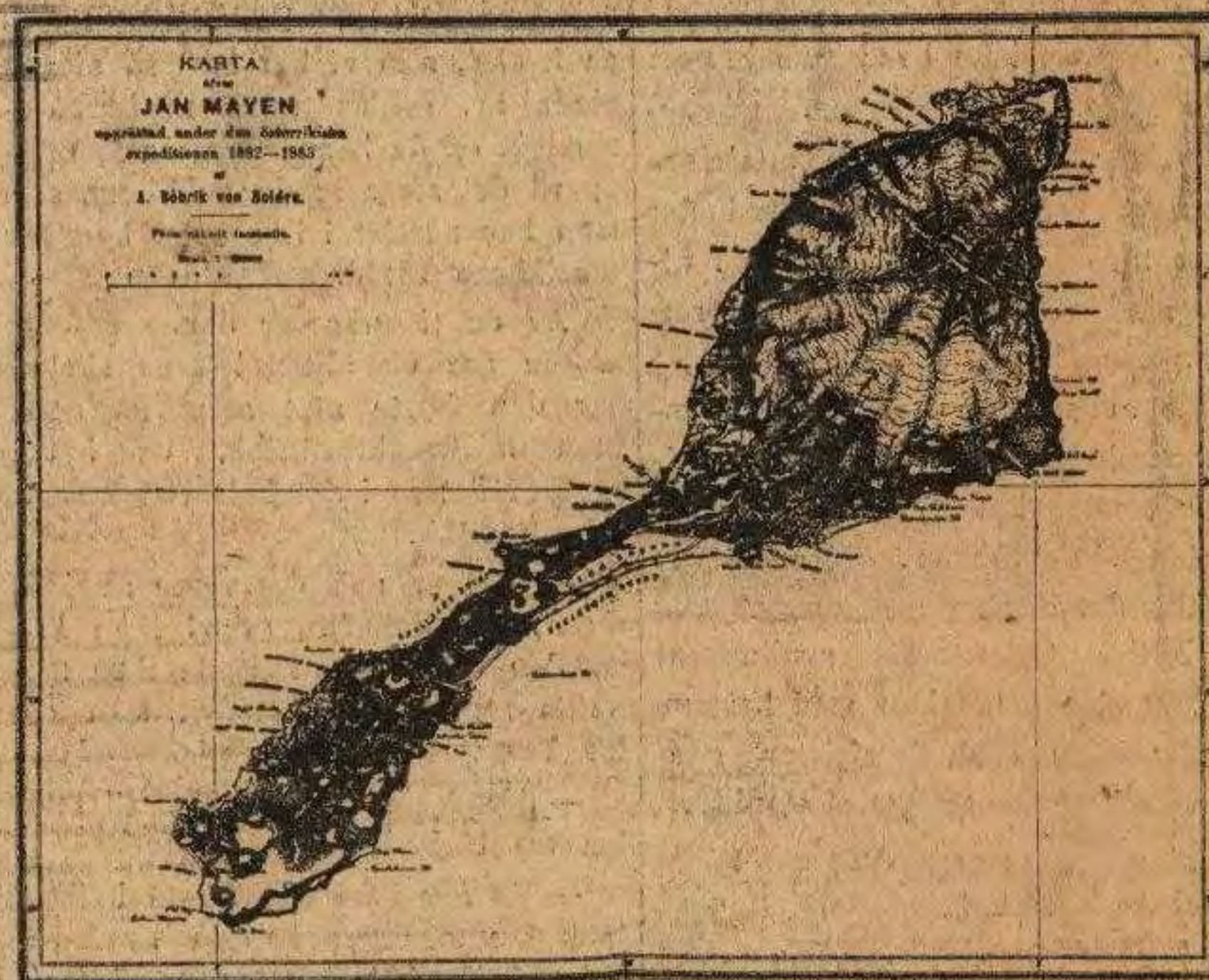
Sandefjord, 8. mai.

I en privat meddelelse fra Amerika heter det, at det i innstillingen til senatet angående tollsatsene ikke inneholdes noget om forhøielse av tollsatsene for hvalolje. Såfremt dette medfører riktighet, vil det selvsagt være av den aller største betydning for omsetningen av olje på det amerikanske marked. Der var gjort forestilling overfor vedkommende komité om toll på hvalolje.

Norges flateinnhold

uten Svalbard m. v.	er 323,793 km. ²
Svalbard med Bjørnøya	64,670 »
Bouvet-øen	ca. 55 »
Peter I's ø	ca. 62 »
Jan Mayen	ca. 372 »

Ialt 388,952 km.²



Kart over Jan Mayen.

var således den norske Nordhavs-ekspedisjons fartøi »Vøringen» ved øen og der blev gjort landgang. Professor Mohn har gitt oss en udmerket beskrivelse av øen og et kart blev utarbeidet. I 1882—83 foretok en østerriksk overvintringsekspedisjon en nøiaktig undersøkelse og opmåling av øen. Ekspedisjonens stasjon var en av de internasjonale polarstasjoner som blev opprettet det år.

under øen. Foruten disse har flere utenlandske ekspedisjoner været iland på øen. I 1917 hadde Nøtterø-mannen kaptein Ruud en aneksjonsekspedisjon til Jan Mayen. I 1918 og 1919 forsøkte Sandefjordsfolk hvalfangst deroppe. I 1921 hadde Birger Jacobsen og ingeniør Ekeroll, den siste for det norske Meteorologiske Institutt ekspedisjoner til øen for å okkupere land.



Beerenberg (tegnet av professor H. Mohn).

(Forts. 2. side).

Onsdag 8/5. 1929.

Nytt norsk land.

Det er helt naturlig, at Norge sikrer sig suvereniteten over øer i det nordlige ishav. Som nu med Jan Mayen.

Det er ikke kolonier i vanlig forstand det her gjelder. Der bor ikke mennesker på disse øer i Nordishavet. Og heller ikke andre nasjoners folk har følt trang til å drive virksomhet på eller i nærheten av disse øer. Det er bare nordmenn som er innstillet på å kunne utnytte denne del av verden. Og de går ikke i veien for nogen, hverken innfødte eller andre.

Det som skjer er meget enkelt: Det folk som alene kan utnytte disse strøk for verdenssamfundet, må også logisk gjøre sig til herrer på dette sitt virkefelt eftersom ingen andre med feie kan være herrer der. Øens fortsatte herreløse tilværelse vilde være hemmende både for norsk og eventuell annen virksomhet og således stridende mot alles interesser.

Anneksjonen av Jan Mayen er således bare en formell bekref-

telse på fullbyrdede kjensgjerninger.

Vi lærte engang i skolen, at Norge var 323,000 kvadrat kilometer stort. Etter at Norge nu har overtatt suvereniteten over Svalbard, Bouvetøen, Peter I's ø og Jan Mayen, er landet nærmere 400,000 kvadratkilometer i utstrekning.

Men i realiteten er det jo meget større. Intet folk driver i forhold til sitt antall en så utstrakt virksomhet utenfor landets grenser som det norske. Våre fiskere langs den utstrakte kyst setter langt tilhavs, vår handelsflåte sees overalt i verden og vår sel- og hvalfangerflåte driver en intens virksomhet på alle verdenshav -- lengst mot syd og lengst mot nord. Våre landsmenn har gjort de første fremstøt mot Nordpolen og til Sydpolen.

Våre besiddelser i nord og våre to øer i sydhavet, er således bare små konkrete bekræftelser på sannheten av dikterens ord:

»Norrønafolk det vil fare«.

Lest

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Norrbotten

2 MAJ 1929

Nytt norsk land.

Det er helt naturlig, at Norge sikrer sig suvereniteten over øer i det nordlige ishav. Som nu med Jan Mayen.

Det er ikke kolonier i vanlig forstand det her gjelder. Der bor ikke mennesker på disse øer i Nordishavet. Og heller ikke andre nasjoners folk har følt trang til å drive virksomhet på eller i nærheten av disse øer. Det er bare nordmenn som er innstillet på å kunne utnytte denne del av verden. Og de går ikke i veien for nogen, hverken innfødte eller andre.

Det som skjer er meget enkelt: Det folk som alene kan utnytte disse strøk for verdenssamfundet, må også logisk gjøre sig til herrer på dette sitt virkefelt eftersom ingen andre med føie kan være herrer der. Øens fortsatte herreløse tilværelse vilde være hemmende både for norsk og eventuell annen virksomhet og således stridende mot alles interesser.

Anneksjonen av Jan Mayen er således bare en formell bekref-

telse på fullbyrdede kjensgjerninger.

Vi lærte engang i skolen, at Norge var 323,000 kvadrat kilometer stort. Etter at Norge nu har overtatt suvereniteten over Svalbard, Bouvetøen, Peter I's ø og Jan Mayen, er landet nærmere 400,000 kvadratkilometer i utstrekning.

Men i realiteten er det jo meget større. Intet folk driver i forhold til sitt antall en så utstrakt virksomhet utenfor landets grenser som det norske. Våre fiskere langs den utstrakte kyst setter langt tilhavs, vår handelsflåte sees overalt i verden og vår sel- og hvalfangerflåte driver en intens virksomhet på alle verdenshav — lengst mot syd og lengst mot nord. Våre landsmenn har gjort de første fremstøt mot Nordpolen og til Sydpolen.

Våre besiddelser i nord og våre to øer i sydhavet er således bare små konkrete bekreftelser på sannheten av dikterens ord:

»Norrønafolk det vil fares.

1ste Mai om 10.5.

Onsdag 8/5. 1929

Norge vokser!

Øen Jan Mayn inddratt under norsk statshøihet.

Oslo: Utenriksdepartementet har sendt ut følgende meddelelse: Ved kongelig kunngjørelse av idag er øen Jan Mayn inndratt under norsk statshøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på øen tildelt politimyndighet. Til grunn for denne kunngjørelse ligger en enstemmig beslutning i stortinget igår. Inndragningen av Jan Mayn under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelsen i 1921 av det norske meteorologiske institutts værvarslingsstasjon i forbindelse med dette institutts annekasjon av Jan Mayn i 1922 og 1926.

Herl

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: Middagsavisen

8. MAJ 1929

En vulkan til landet lagt.

Det var i gamle dager, at Norge var et stort rike. Det hadde Grønland, Færøyene, Island og en liten koloni i Vinland. Innenfor dets grenser var det mangt og meget rart og forunderlig: Moskusokser, varme, sprudlende kilder, ja, med en oplagt tilsnikelse kan vi driste oss til å si at vi også hadde indianere.

Nu er Norge blitt mindre. Det er blitt redusert. Naturens underer innenfor rikets grenser er blitt færre. De innskrenker seg nu til isbjørn og ren, makrellstorje, laks og ansjos.

Men den norske manns rike utvider seg på nytt. Riktignok har det i det siste mistet mere, og mere av restene av Grønland. Til gjengjeld gjør det seg stadig skyldig i store og omfattende anneksjoner og okkupasjoner. Det er ikke lenge siden vi fikk Bouvetøya, som etter sigende er så stor, at det endog går an for en enkelt mann å gå iland der ad gangen. Og nu skal vi annektere Jan Mayn med påstående to etasjes våningshus og ilanddrivende vraktømmer.

Dermed vil nye naturfenomener bli lagt inn under Norges suverenitet i fenomenet Mowinckels regjeringstid.

Det opplyses nemlig at Jan Mayn har en vulkan — en virkelig ordentlig vulkan, som endog ved etpar leiligheter i historisk tid har vist at den formår å sprute gnister og la lavaen strømme

Hvad dette betyr vil enhver for-

stå. I og med vulkanen rykker Norge op i en slags høyere klasse av nasjoner, et oss hittil fremmed element blir lagt inn under landets styre. For turisttrafikken vil det bety uanede muligheter.

Vår befatning med vulkaner har ikke vært påtrengende stor i de senere århundreder. Vi har hatt Nobile her, som en svak minnelse om det ildsprutende, og for endel år siden blev det påstått at det i Telemark falt ned aske, som var ført med vinden fra Island.

Men det er ingenting. Nu får Norge sin egen vulkan. Vi behøver ikke reise til Sicilien, vi kan ta en sommertur til Jan Mayen. Ved offentlig foranstaltning kan vulkanen fyres op og bli fullt brukbar.

Vi behøver altså ikke klage. Av det norske naturfenomen Mowinckels polemikk med Anton Mohr blir vi tilfulle overbevist om at Grønland enda ikke er helt tapt for Norge.

Men selv om Grønland skulde være tapt, så har statsministeren altså skaffet oss en vulkan.

YOGIEN.

Norges Handels & Løfter Tidende
nr 15.628 1929 nr 106.

Onsdag 8/5. 1929

Jan Mayen inddrat under norsk statshøihet.

**Enstemmig beslutning i hemmelig stortingsmøte igaar.
Kongelig kundgjørelse utfærdiget i statsraad idag.**



Fotografi av Jan Mayens høieste fjeld, Beerensberg, 2750 m. høit, og syd-lagunen.

Utenriksdepartementet meddeler:

Ved kongelig kundgjørelse av idag er øen Jan Mayen inddrat under norsk statshøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske station paa Jan Mayen tildelt politimyndighet paa øen.

Til grund for denne kongelige kundgjørelse ligger enstemmig beslutning i stortinget av igaar, avgitt paa foranledning av kongelig proposition av 13. januar 1928, hvorved blev bifaldt utenriksdepartementets indstilling av samme datum.

Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skridt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske instituts veirvarslingsstation paa Jan Mayen i forbindelse med nævnte instituts annekstion av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Der holdtes statsraad hos Kongen kl. 11 i formiddag, hvor den kongelige kundgjørelse utfærdigedes.

Den norske meteorologiske station paa Jan Mayen bestyres av hr. Olonkin, vor gamle kjending fra «Maud», hvor han som bekjendt var forhyret som telegrafist og motormaskinist. Under polarskipet «Norge»s flyvning fra Rom til Svalbard fungerte han som telegrafist under kaptein Gottwaldt, men maatte

fratræde i Kings Bay som følge av en øienlidelse.

Til sin assistanse har hr. Olonkin to medhjelpere, hr. Bæklund, som er telegrafistutdannet, og hr. Øines, som fungerer som kok og altnuligmand. Det er mulig, at en unggut er fjerdemand.

Olonkin tiltraadte sin stilling ifjor høst og skal avløses igjen til sommeren.

Jan Mayen.

Den offisielle meddelelse om inn- dragningen av øen under Norge.

Utenriksdepartementet meddeler;

Ved kongelig kunngjørelse av idag er øen Jan Mayen inndratt under norsk statshøihet. Samtidig er bestyreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øen.

Til grunn for denne kongelige kunngjørelse ligger enstemmig beslutning i stortinget igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved blev bifalt utenriksdepartementets innstilling av samme datum. Inndragning av øen Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelse i 1921 av det norske meteorologiske institutts værrvarslingsstasjon på Jan Mayen i forbindelse med nevnte institutts anneksjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

Vi har iformiddag henvendt oss til docent Hoel, der som bekjendt er en av våre største eksperter på ishavsområdet, og bedt ham uttale sig om den betydning for Norge, han tillegger annekse-
sjonen av Jan Mayen.

— Øias innlemmelse i Norge er av den aller største betydning for våre fangstinteresser.

Der finnes ingen naturlig havn på øia. Fangstskuter kan naturligvis som oftest komme i

le av øia under storm, men jeg går ut fra at man nu lar sakkyn-
dige undersøke mulighetene for et havneanlegg derborte. På nordsiden er det nok så dypt. Der er det et sted hvor jeg kunde tenke mig at havn kunde anlegges.

Det ligger en sandrevle utfor dette sted. Ved gjennombrudd av den kan der lages et innløp til det sted, jeg mener passer best.

— Der går hvaltrekk forbi Jan Mayen og der må der da også ligge muligheter for fangst.

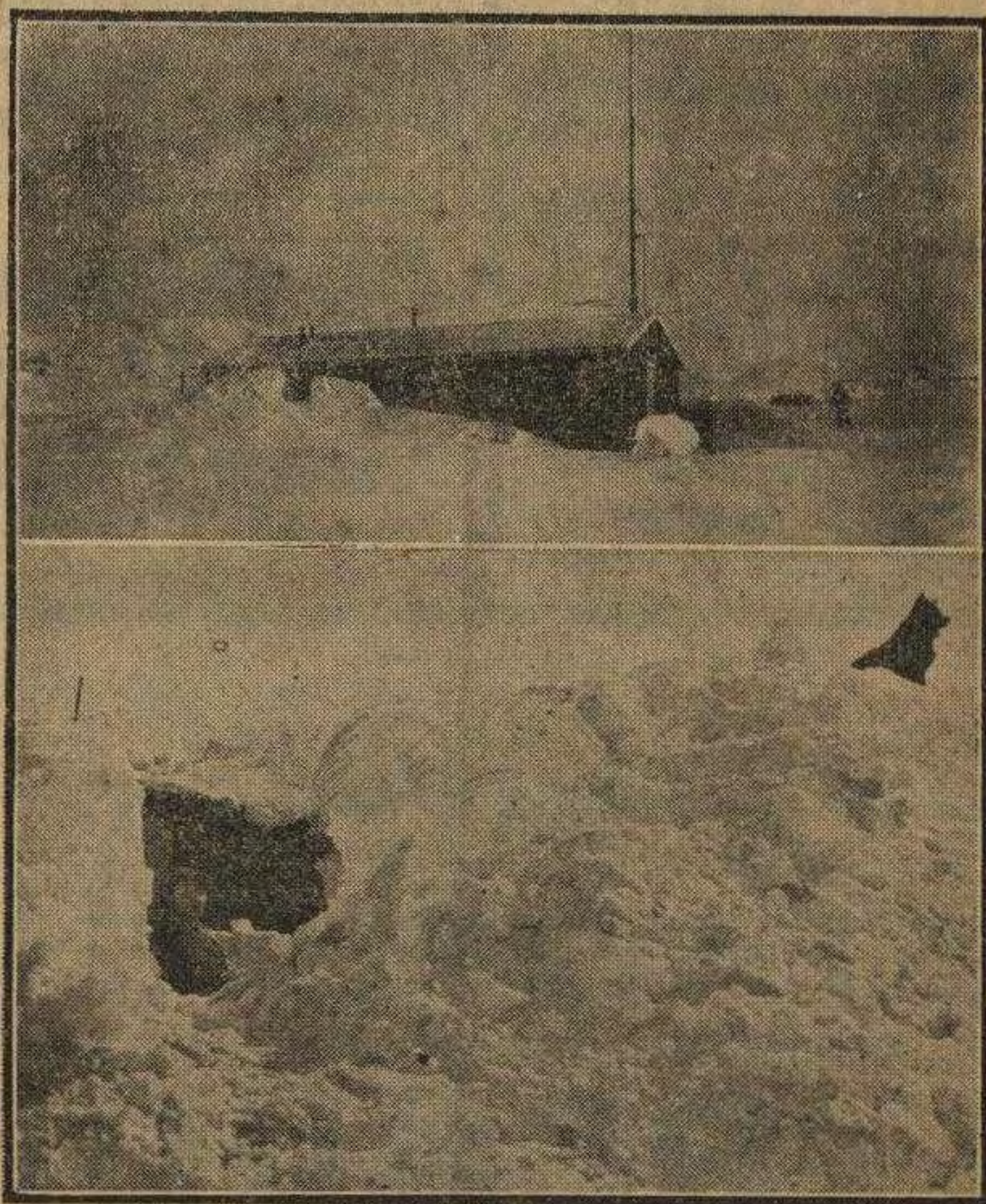
Jeg mener altså at som støttepunkt for våre fangstfolk er øias anneksjon av meget stor betydning.

'National Tidende' nr 19.192.
Onsdag. Aften-udgave 8/5. 1929.

Norge har annekteret Jan Mayen-Øen.

Officiel Proklamation i Dag efter et Stortingsmøde.

— Fra vor Korrespondent —



Den norske traadløse Station paa Jan Mayen, (øverst) frilliggende og (nederst) omtrent helt tilsneet.

Oslo, Onsdag.

Det norske Udenrigsdepartement meddeler i Dag:

„Ved kongelig Kundgørelse er Øen Jan Mayen inddraget under norsk Statsoverhøjhed. Samtidig er Bestyreren af den meteorologiske Station paa Jan Mayen forlenet med Politimyndighed paa Øen.“

Til Grund for denne kongelige Kundgørelse ligger en enstemmig Beslutning i Stortingsmødet i Gaar, vedtaget paa Foranledning af et kongeligt Forslag af 13. Januar 1928, som tiltraadte Udenrigsdepartementets Indstilling af samme Dato.

Inddragningen af Øen Jan Mayen under norsk Statsoverhøjhed er en naturlig Følge af de Skridt, som i 1921 er taget fra norsk Side ved Oprettelsen af det norske meteorologiske Instituts Vejrværslings-Station paa Jan Mayen i Forbindelse med

men der maa da bygges en Havn, som bedst vil kunne anlægges i Lagunen ved Tangen mellem Øens to brede Dele, hvis denne Sandbarriere gennemskæres. Det kræver imidlertid svære Bølgebrydere, men vil paa den anden Side skaffe Sæl-, Silde- og muligvis Hvalfangsten en fortræffelig og sikker Havn.

Ingen dansk Protest.

Efter hvad vi erfarer, er det næppe sandsynligt, at der fra dansk Side vil blive protesteret mod Norges endelige Overtagelse af Højhedsretten over Jan Mayen.

under norsk Statsoverhøjhed er en naturlig Følge af de Skridt, som i 1921 er taget fra norsk Side ved Oprettelsen af det norske meteorologiske Instituts Vejrvarslings-Station paa Jan Mayen i Forbindelse med nævnte Instituts Anneksion af Jan Mayen i 1922 og 1926. *R—e.*

En vigtig meteorologisk Radiostation.

Jan Mayen er som bekendt en saa godt som ubeboet Polare mellem Island og Spitsbergen, bestaaende af to ved en lav Tange forbundne Dele.

Øen opdagedes i 1607 af Englænderen *Hudson* og har senere været besøgt af forskellige Ekspeditioner. I 1883 slog *Wilczeks* østerrigske Polarsekspedition sig ned paa Øen og byggede nogle Hytter, som han efter Afrejsen overdrog til Danmark. Vi har imidlertid ikke haft større Interesse af Øen, Hytterne forfaldt, og bortset fra, at nogle Jagtekspeditioner med Mellemrum har været i Land, satte ingen sig fast paa Øen, før Nordmanden Ingeniør *Hagbard Ekerød* i 1921 kom dertil med nogle Kammerater og efter Konference med norske Meteorologer oprettede en meteorologisk Radiostation, som hurtigt blev et vigtigt Led i den Kæde af Radiostationer, der strækker sig fra Grønlands Sydspids over Scoresby Sund Mygbugten, Bjørnøen, Spitsbergen, Franz Josephs Land til Novaja Semlja.

Norge okkuperer i 1926.

Efterhaanden som det blev kendt, at der var en fast Station paa Øen, kom flere og flere Jagtekspeditioner dertil, men da de ofte var daarligt udrustede, og man derfor kunde frygte, at disse Ekspeditioner kunde blive Stationen til Byrde, blev Øen paa Anbefaling af Oslos Meteorologiske Institut i 1926 okkuperet, og over hele Øen opsloges Anneksionsskilte.

For Fangstekspeditioner i de nordlige Have danner Jan Mayen en god Basis,

Nytt norsk land.

Oslo: Utenriksdepartementet meddeler: Ved kongelig kunngjørelse av idag er øya Jan Mayen inndradd under den norske stats overhøihet. Samtidig er styreren av den meteorologiske stasjon på Jan Mayen tildelt politimyndighet på øya.

Til grunn for den kongelige kunngjørelse ligger en enstemmig beslutning i Stortinget av igår, avgitt på foranledning av kongelig proposisjon av 13. januar 1928, hvorved er bifalt Utenriksdepartementets innstilling av samme dato. Inndragningen av øya Jan Mayen under norsk statshøihet er en naturlig følge av de skritt som fra norsk side er tatt ved opprettelsen i 1920 av det norske meteorologiske institutts værvarslingsstasjon på øya i forbindelse med dette institutts anneksjon av Jan Mayen i 1922 og 1926.

»Alle der i Nordhavet har fra Oldtiden af lydt under de norske Konger, som ved sine seierrige Vaaben og sine veludrustede Flaader have underlagt sig de nordlige Kyster og de tilstødende Have«, skrev Christian IV til den franske sendemann i 1634.

Og dette gamle Noregsvelde søkte han efter beste evne å hevde. Gang på gang blev orlogsskib sendt nordover til Svalbard for å holde de fremmede kvalfangere i age. Riktignok fikk engelskmenn, hollendere, franskmenn og hanseater efter hvert rett til å drive kvalfangst ved Svalbard på samme vilkår som nordmenn og dansker. Men høihetsretten til Svalbard beholdt de norsk-danske konger i lang tid efter at læren om havenes frihet var blitt en anerkjent folkerettsregel.

Dess merkeligere er det at den norske regjering i 1870-årene ikke viste noen interesse for forslagene om å gjøre Svalbard til norsk land og fremme bosetning der. Og da saken blev tatt op igjen — i 1899 og 1907 —, slo man inn på den veien, at Svalbard skulde erklæres for et internasjonalt felles territorium, åpent for alle nasjoners økonomiske og videnskapelege strev. Først da det viste sig at de interesserte makter ikke kunde bli forlikt om fellesadministrasjonen, og verdenskrigen hadde revolusjonert landegrensene, vågde den norske regjering å fremholde at »den for norske interesser eneste fullt tilfredsstillende løsning vilde være at Spitsbergen og Bjørnøya med alle interesserte makters velvillige samtykke blev henlagt til Norge«.

avgjørende i den retning at øya burde legges til Norge.

Siden saken ikke blev ordnet i 1920, samtidig med at Svalbardtraktaten kom i stand, måtte vi gå en vei som bare langsomt kunde føre til målet: gjennom varig utnyttelse av landområdet på Jan Mayen måtte eiendomsretten erhverves. Grunnlaget for den okkupasjon som nu endelig er foretatt, er opprettelsen av værvarslingsstasjonen i 1920, stasjonens okkupering av øya i 1922 og 1926 og dens uavbrutte virksomhet i disse år.

Det har vært en spennende ventetid. Nordmenn som bare tenkte på egne pengeinteresser, har arbeidet for at engelske og amerikanske selskaper skulde på fast fot på øya. Og hadde det lyktes, kunde vi lett kommet op i internasjonale forviklinger.

Vi kjenner ikke årsaken til at regjeringsforelegg først kom til behandling i Stortinget 16 måneder efter at det var fremsatt. Men i det enstemmige vedtak ser vi en garanti for at det nu er klart farvann, og at okkupasjonen av det nye norske land trygt kan gjennomføres.

I sitt arbeid for å hevde Norges høihetsrett over Jan Mayen har Utenriksdepartementet hatt god støtte av dosent Hoel og av Norges Grønlandslag. Det er en glede å kunne peke på at Grønlandslaget under advokat Gustav Smedals kloke ledelse har frigjort sig fra den løse agitasjon som bare satte vondt blod, og i stedet arbeider for de reelle norske interesser på en måte som har gitt — og forhåpentlig fortsatt vil gi — gode resultater.

esserte makters velvillige samtykke
blev henlagt til Norge».

Så fremmede hadde vi i de første hundre år etter 1814 vært for den tanke, at vi i det minste burde holde fast på de Nordhavs-øyer som ikke ved Kieltraktaten var tillagt Danmark.



J a n M a y e n blev ikke nevnt ved Svalbard-forhandlingene i 1907—20. Der var heller ikke noen motstridende internasjonale interesser som krevde forhandling. Mens enkeltmenn og selskaper av mange nasjonaliteter hadde okkupert kulleier og fangstfelter i kross og i krok på Svalbard, var Jan Mayen i virkeligheten et ingenmannsland. Men både den geografiske beliggenhet og de norske fangstfolks interesser pekte

Les
Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Aftenposten

6. MAJ 1929

To norske hvalfangst- selskaper skal fange ved Jan Mayn.

Det blir i kommende sesong adskillig hvalfangst omkring Jan Mayn. Det tidligere omtalte selskap »Ishavet« skal fange på strekningen Svalbard—Jan Mayn. Enn videre skal firmaet S. Utne Lothe, Haugesund, i år forsøke fangsten ved Jan Mayn. Selskaps nyinnredede kokeri, dampskibet »King«, ca. 1000 tonn d. w., skal samtidig tjene som moderskib for et par hvalbåter. Flensningen av hvalen vil foregå i åpen sjø langs siden av kokkeriet.

Rapporter fra overvintrerne meddeler om hvaltrekk deroppe de siste årene. Jan Mayn spilte som bekjent en fremtredende rolle som basis for hollenderne i det 17. århundres hvalfangst.

Forsøkene imøtesees med den største interesse innen fagkretser.

Riksmålsbladet 'M 5'
Lørdag 4/5. 1929.

Jan Mayen og norsk fangstvirksomhet.

For Riksmålsbladet av kaptein Rolf Hansen.

(Se bilder side 12.)

Ute i Norskehavet paa ca. 71 gr. n. br. og 8 gr. v. l. ligger Jan Mayen. Øens største længde er 53 km., bredden varierer fra 15 helt ned til 3 km. Det høieste punkt er vulkanen Beerenbergs krater, som reiser sig 2575 m. o. h.

Fridtjof Nansen har for nogen aar siden fremsat en hypotese, som gaar ut paa, at nordmændene maa ha kjendt denne øen, kanske flere hundrede aar før englænderne og hollænderne kom i synsvidden av den. Nansens idé støttes forøvrig av saavel norske som utenlandske forskere.

I ældgamle historiske overleveringer berettes det nemlig om at nordmænd fra Island kom til et land med ildeprutende bjerg efter 3 dagers seilas i nordlig retning. Dette landet mener forskerne utvilsomt maa ha været Jan Mayen. Distansen fra Island til Jan Mayen er ca. 360 nautiske mil, og disse har sig altid tilbaketillegge paa 3 døgn, mens det er helt utelukkhet at vore forfædre er kommet sig fra Island til Svalbard i dette tidsrum. Distansen til nærmeste land er nemlig over 800 nautiske mil. Toppen av Beerenberg er forøvrig i klart veir synlig mer end 20 norske mil tilhavs, saa der trængtes ikke stort mer end 2 døgns seilas fra Island før øen kan ha været synlig for de norsk-islandske vikingene.

Den engelske hvalfanger og opdagelsesreisende Henry Hudson passerte ved et tilfælde forbi stedet paa hjemveien fra Spitsbergen i 1607, men var ikke iland. Øen blev i nogen aar fremover kaldt Hudson Touches. I 1610 seilte hollænderen Cornelius Douits rundt øen. Han var heller ikke iland, men øens tilsynkomst paa verdenskartet skyldes Douits. Han angav landets omtrentlige beliggenhet, men et sjokart, som er utgit i Amsterdam paa denne tiden, og som Bergens museum har et eksemplar av, angir bredden hele 3 grader for langt østlig.

Jan Jacobz May(ens) opdagelse av øen er angit forskjellig. Nogen paaastaar 1611, andre 1614. Det riktige er vistnok, at han i likhet med sine forgjængere, Hudson og Douits er kommet opunder øen i 1611, men først gjort landgang der oppe i 1614.

Historiske dokumenter vedrørende dette spørsmål ligger i det hollandske riksarkiv, det indeholder bl. a. en anmodning fra Noordische Compagnie i Amsterdam til den hollandske regjering hvori det heter: «at kompaniets to fartøier «De Goude Chat» og «Den Oranjenboom» i juli 1614 har ankret utenfor Mauritsius, eller St. Maurice, som hollænderne dengang kaldte øen til ære for prins av Nassau. Jan Jacobz May(en) var kommandør paa et av fartøierne, Joris Carolus styrmann. Kompaniet var pådsaget til at påskynde sine krav om øens annekstion, da en kommandør fra et konkurrerende rederi, Jan Janz Kaerckhoff, hadde besøkt øen samme aar.

Jan Mayens landgang paa øen er yderligere dokumentert ved et kart, som beror i Depot des Cartes de la Marine i Paris. Kartet er tegnet av styrmannen Joris Carolus. Men han har været ubeskeden nok til paa kartet at opkalde øen efter sig selv til fortrængsel av kommandøren Jan Mayen og endog selve prinsen av Nassau.

Den første autentiske rapport fra engelsk hold skriver sig fra 1615. Den skyldes kaptein Potherby. Han trodde at ha opdaget landet paa førstehånd og kaldte øen Smiths land.

Samtidig med hollændernes suverænitetskrav gjorde englænderne og russerne sine fordringer gjældende. Paa anmodning forærte den engelske konge Hudson Touches til Hulls kommune for at hvalfangerne fra Hull og Whiteby kunde utnytte øen i fangstøiemed. Russerne gjorde nemlig den gang krav paa eneretten til al fangst og fiske i polaregnene. I vore dager hævder russerne som bekjendt et sektorsystem. Franskmændene, (de biskaiske hvalfangerne) kaldte øen Ile de Richelieu.

Opdagelsen av Jan Mayen gav nye impulser til hollændernes og englændernes hvalfangstentrepriser, og særslig blev Jan Mayen hurtig lagt beliggende paa av hollænderne, som oprettet kokerier og varehuser der oppe. Det første kokeriet blev anlagt av en industridrivende dame fra Rotterdam, Mary Muss. Etter hende har bukten utenfor nordre lagune faat navn.

Den berømte hollandske kommandør Cornelius Gysbertsz Zorgdrager sier i sit interessante verk «Alte und neue Grönlandische Fischerei und Walfischfang», at der var et tidsrum i denne hvalfangstens glansperiode at Jan Mayen tok luven endog fra selve Spitsbergen.

Hollænderbukten paa nordvestkysten er opkaldt efter 7 hollandske sjømænd, som det Grönlandske Kompani lot overvintrere der oppe i 1633—34. De døde alle av sjorbuk. Den siste av dem, han hadde endog lært sig til at skrive under overvintringen, greide at føre dagboken like til 4 dager før hvalfangerflaaten kom tilbake om vaaren. Man fandt ham sittende ved et bord med et brød, et stykke ost og en salvekrukke, hvis indhold han hadde gniidt sig ind med.

Hollænderne opgav Jan Mayen som basis for hvalfangsten stort set i 1690. Endnu finder man rester av ter anlæggene deres der oppe.

William Scoresby jr. passerte Jan Mayen i 1817, og landet der oppe i 1818. Han rapporterer at han overværet et vulkansk utbrud fra et av de mindste kraterne. Røken stod 400 fot i veiret. Hans skib, the «Esk», av Whiteby blev i den anledning tilset av overalt av den øvovellholdige aske og sand, mens det endnu fandt sig langt tilhavs. Et endnu kraftigere utbrud fandt sted i 1732.

Etter at hollænderne og engelskmændene trak sig tilbake fra Jan Mayen synes øen at ha fristet en mer tilbaketrukket tilværelse. I de senere aarene er det væsentlig norske fangstfolk og videnskapelige ekspedisjoner av forskjellig nationalitet, som har interessert sig for dette ingenmandsland indtil Det Meteorologiske Institut i Oslo oprettet en station for veirvarsling der oppe. Den har vært i navbrutt funktion aaret rundt med en betjening paa 3 mand. Stationen er av stor betydning for veirvarslingen i det hele tat og for vore fiskerier i særdeleshet. Instituttets meteorologiske data for Jan Mayen viser en stor vindhastighet, opptil 15 meter. Laveste temperatur er enkelte dager 40 gr. celsius, men middeltemperaturen er ikke stort lavere end Oslos.

I og med annekstionen av Jan Mayen, eller «Jan», som vore fangstfolk kalder den, trær øens fremtidige opgaver utover veirvarslingen sig

uvilkkaarlig frem. Jan Mayen ligger ikke i nordmændenes største og rikeste sælfelt, Vesterisen. Men naar sælfangerne i de senere aarene ikke i større utstrækning har benyttet sig av øen er aarsaken at søke i den omstændighet, at der ikke findes havn der oppe. Der er imidlertid i den senere tid kommet flere momenter til, som vil gjøre Jan Mayen særlig nyttig for norske interesser, og det er først og fremst anlægget av en havn ved hjelp av nordre lagune. Denne er nemlig adskilt fra havet ved en bare 140 meter bred sandbarriere. Ved at gjennomskjære denne sanddyngen vil man, som kartet viser, faa en ypperlig, helt indelukket havn med dybder fra 10 opptil 37 meter. Lagunens utstrækning er ca. 2 km. lang og 1½ km. bred. Forskjellen paa høi- og lavvande er normalt 1½ meter, paa spring flod ca. 1½ meter. Øen kan ansees isfri aaret rundt hvad drivisen angaar.

Den sydlige lagunen er 6 km. lang, men temmelig grund. Den vil kunne avgi en fortrinlig startplas for en rekognoseerings-flyvemaskin til avsporing av fangsten i likhet med hvad newfoundlanderne og russerne forlangst har benyttet sig av paa sine feltter.

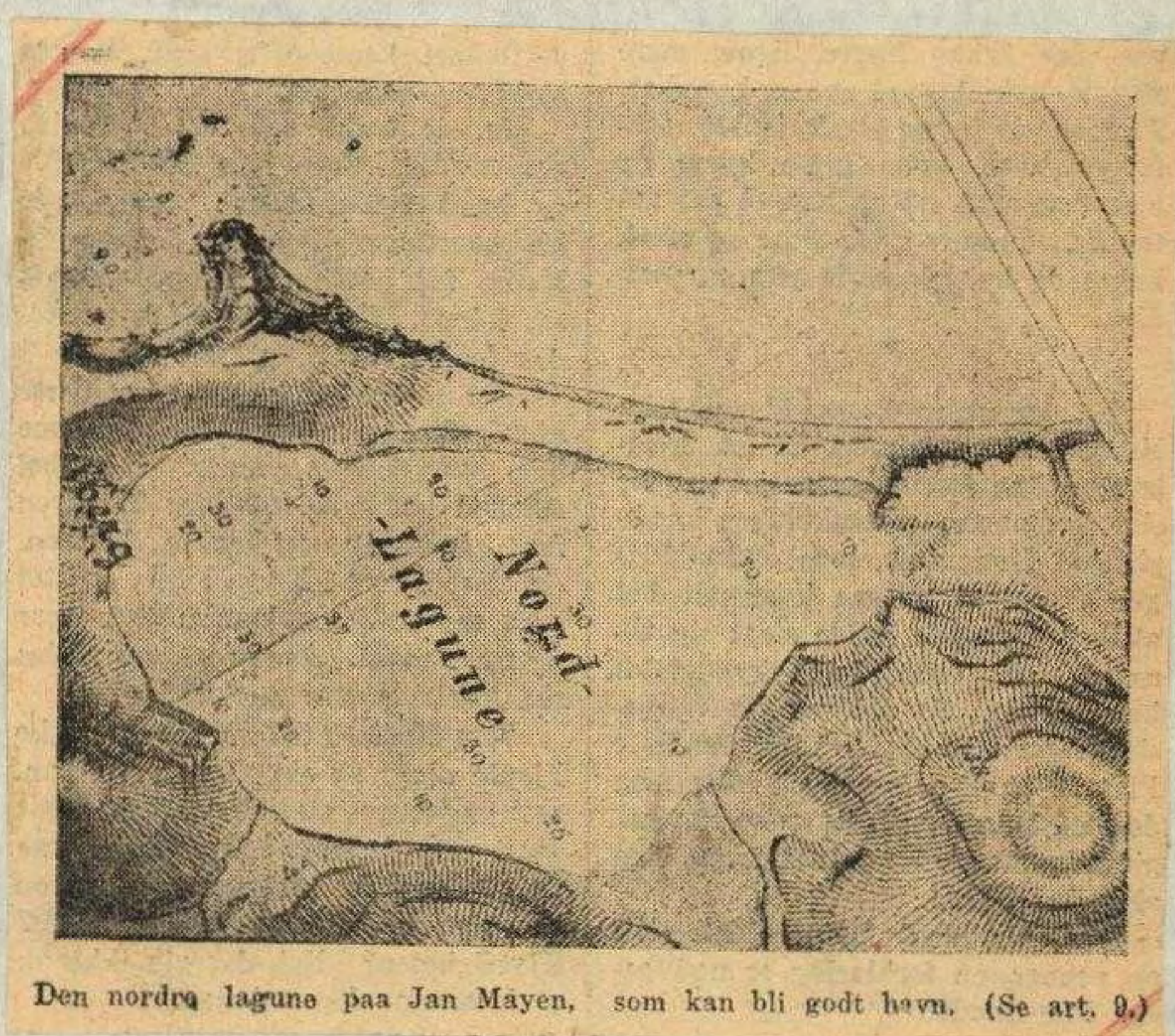
I forhold til arealet har øen en stor bestand av blaaræv og hvitræv. Bjørnen har holdt sig borte fra øen i flere aar, men fuglelivet er umaateligt rikt og byr paa langt flere arter end f. eks. Svalbard. Rapporter fra overvintrere meddeler, at der er observert hvaltrak der oppe igjen. Og sildestimene, som av og til uteblir fra Island har man ogsaa lagt merke til. I 1926 var silden endog at træt til 100 nautiske mil sydvest av Syd-kap paa Svalbard. De store dyp utenfor kysten av Jan Mayen er ogsaa rike paa haakjærring.

Det skulde saaledes være al grund til at haabe paa en fangstens og fiskets renaissance der oppe med det nye norske land som basis og grunn for nyt norsk initiativ. Men først og fremst maa havnespørsmålet bringes i orden i forbindelse med en station for taakesignaler. Avløsningen ved meteorologisk station finder sted juli—august. Med samme skibsleilighet bør statens rette veikommende sendes der op for at planlægge anlæggene.

11

'Pissuich Hadet' m 5.

lördag 4/5.1929.



Den nordre lagune paa Jan Mayen, som kan bli godt havn. (Se art. 9.)

'National Tidende' nr 19.189

Aften-udgave

Lørdag 4/5.1929

**Det norske
Stortings hemmelige
Møde.**

Udsat til Tirsdag.

Det hemmelige Møde om forskellige arktiske Spørgsmaal, derunder den eventuelle Anneksion af Øen Jan Mayen, som skulde være afholdt i det norske Storting i Dag, er udsat til Tirsdag Eftermiddag.

'Nationaltidende' nr 19.128

Morgen-udgave, Fredag 3/5.1929.

NORGE FORBEREDER JAN MAYN-ØENS ANNEKSION

Fra vor Korrespondent —

Oslo, Torsdag.

Inden Udgangen af denne Uge vil der blive holdt et Stortings-Møde for lukkede Døre til Behandling af forskellige arktiske Spørgsmaal. Det vigtigste af disse vil efter Forlydende angaa Øen Jan Mayen. Man kan vistnok regne med, at Annektionen af denne Ø vil være en Kendsgerning efter Stortings-Mødet.

R—e.

'Norge Handels & Seefahrt Tidende'
nr 15623. 1929 nr 101.

Torsdag 2/5. 1929.

Annektionen av Jan Mayn.

Efter hvad «Rogaland» erfarer kan man vistnok regne med, at annektionen av Jan Mayn vil være en kjendsgjerning i slutten av denne uke.

«Stavangeren» erfarer at der ieftermiddag vil bli holdt stortingsmøte for lukkede dører til behandling av forskjellige arktiske spørsmål.

Bladets navn:

Arbeiderbladet

2. MAJ 1929

Jan Mayen.



Jan Mayen ligger på ca. 71 gr. n. br. og $8\frac{1}{2}$ gr. vest lengde. Distansen fra Scoresby Sound på Grønland er bare 270, men fra Island 360 og fra Tromsø sogar ca. 525 nautiske mil. Landet skylder vulkanske utbrudd sin opprinnelse. Vulkanen Beerenbergs krater ligger 2575 meter over havet, flateinnholdet er 413 kvadratkilometer.

Den første som skal ha opdaget øen, er den kjente hvalfanger og opdagelsesreisende Henry Hudson. Han kom visstnok ved et tilfelle seilende forbi øen i 1607, men kom ikke i land. I noen år blev øen opkalt etter ham og het «Hudson Touches».

I 1610 seilte hollenderen Cornelius Doetts rundt øen. Han gjorde heller ikke landgang. Men han angav øens omtrentlige posisjon som blev avsatt på et sjøkart. Dotts stedsbestemmelse viste sig imidlertid å være ikke så lite feil. Lengden var endog avlagt 3 gr. for langt østlig.

Det er påstått at Jan Jacobz May(en) opdaget øen i 1611, andre sier 1614. Det riktige er vel at han førstnevnte året bare har sett Beerenberg, som i klart vær er synlig mere enn 20 norske mil til havs, men ikke kommet sig i land. Øen blev på den tiden av hollenderne kalt Mauritsius, eller St. Maurice etter prinsen av Nassau. Engelen



sten hastet Noordische Compagnie med å få opdagelsen og anneksjonen stadfestet hos den hollandske regjering, da kaptein Kaerckhoff, tilhørende et konkurrerende kompani, hadde landet der oppe samme året.

I det 17. århundres hvalfangst spilte Jan Mayen en fremtredende rolle, den konkurrerte endog stygt med Spitsbergen om førerstillingen,

dan havn vil hjelpe på meget i Vesterisen i forbindelse med den allerede etablerte værvarsling. Hvad disse to faktorer har å si for sel-fangerskutene når storm er i anmarsj, er det unødig å gi nærmere forklaring på. Og en flyvestasjon med et par rekognosceringsmaskiner til påvisning av fangsten, vil kunne utrette store ting på forholdsvist kort tid. Bestanden av sel i Vesterisen er ikke blitt mindre

Det er påstått at Jan Jacobz May(en) opdaget øen i 1611, andre sier 1614. Det riktige er vel at han førstnevnte året bare har sett Beerenberg, som i klart vær er synlig mere enn 20 norske mil til havs, men ikke kommet sig i land. Øen blev på den tiden av hollenderne kalt Mauritsius, eller St. Maurice efter prinsen av Nassau. Engelskmennene kalte den samtidig for Trinity Island.

Kaptein Jan Jacobz Mayens okkupasjon av øen fant sikkert sted tre år efter at han hadde sett den, idet Noordische Compagnie i Amsterdam sendte to av sine fartøier der op i 1614. Det ene fartøi var under kommando av Jan Mayen med styrmann Joris Carolus som næstkommanderende. Fartøiene kom frem til øen i juli måned og landet blev først betrådt av Jan Mayen og hans styrmann. Ved tilbakekom-

nen stadfestet hos den hollandske regjering, da kaptein Kaerckhoff, tilhørende et konkurrerende kompani, hadde landet der oppe samme året.

I det 17. århundres hvalfangst spilte Jan Mayen en fremtredende rolle, den konkurrerte endog stygt med Spitsbergen om førerstillingen, hvilket den efter beretningen å dømme sikkert også har hatt, sier Scoreby Jr. Denne engelske hvalfanger og opdagelsesreisende var på Jan Mayen i 1818 og iakttok da et vulkansk utbrudd fra et av sidekraterne. Et større utbrudd fant sted i 1732.

Langs hele nordkysten av Jan Mayen var i hollendertiden bygget kokerier og varehus. Drivtømmeret som på nordkysten kommer fra de sibiriske floder, og på sydkysten påståes å komme helt fra Meksikogulfen, gav de uforferdede og initiativrike hvalfangerne et godt og billig byggemateriale. Man kan ennå påvise rester av disse anleggene der oppe.

Hollenderne opgav Jan Mayen som basis for hvalfangsten i 1694, og siden er det utelukkende norske fangstfolk og vitenskapsmenn av forskjellig nasjonalitet som har interessert sig for øen, med undtagelse av Meteorologiske institutt som siden 1922 har hatt en stasjon for værvarsling i gang der oppe året rundt. Alt land blev i 1926 okkupert helt privat av meteorologiske.

I forbindelse med statens annekasjon av Jan Mayen trenger spørsmålet om øens utnyttelse også i andre henseender sig uvilkårlig frem. — Den omstendighet at det ikke finnes en eneste havn der oppe, har hittil gjort at våre selfangere ikke har benyttet øen i den utstrekning som dens beliggenhet for øvrig tilsier. Den ligger nemlig like i nordmennenes gamle selfelt, Vesterisen. Strømforholdene gjør imidlertid at farvannet omkring Jan Mayen praktisk talt er isfritt året rundt.

Fra interessert hold har det vært påpekt at nordre Lagune, som er ca. $1\frac{3}{4}$ km. lang og over 1 km. bred, vil kunne avgi en ideell havn, innelukket på alle kanter. Lagunen er nemlig adskilt fra havet ved en sanddyng som ikke er bredere enn 140 meter, dybden er også rikelig, fra 10 til 37 meter. En så-

rede etablerte værvarsling. Hvad disse to faktorer har å si for selfangerskutene når storm er i anmarsj, er det unødig å gi nærmere forklaring på. Og en flyvestasjon med et par rekognosceringsmaskiner til påvisning av fangsten, vil kunne utrette store ting på forholdsvis kort tid. Bestanden av sel i Vesterisen er ikke blitt mindre med årene, den har allerede tatt sig op, da selfangerne de senere år på grunn av forholdene har søkt bort i Hvitehavet.

Av andre momenter vedrørende Jan Mayen vil det sikkert interessere å høre at overvintrerne har sett hval der oppe igjen. Og sildestimer viste sig efter meddelelser fra samme hold i 1926, da silden som bekjent praktisk talt uteblev ved Island. Sildestimene stod forresten den gang helt op under Sydkapp på Spitsbergen.

Jan Mayen har som nevnt spilt en stor rolle i tidligere tiders fangstvirksomhet. Det er ikke umulig at den kan komme til å gjøre det på ny, og forhåpentlig vil det ikke vare lenge før det ryker fra norske skorstener der oppe. Men først og fremst må det tilveiebringes en havn. Et overslag for nordre lagunes forbindelse med havet bør bli det første tiltak staten foretar sig som eier av dette lille, men høireiste «St. Helena» der ute i Norskehavet.

'Stavangeren' nr 99.

Tuesday 30/4. 1929.

De arktiske spørsmål.

Efter hvad „Stavangeren“ erfarer vil der torsdag eftermiddag bli holdt stortingsmøte for lukkede dører til behandling av forskjellige arktiske spørsmål.

Herunder vil antagelig også spørsmålet om Jan Mayens annekasjon komme på baue.

Thule benyttet

landslag i denne sak har utført et fortjenstfullt arbeid. Vi har
det anledning til et godt og velkjent og et godt og velkjent
vi understøtter. Det er et grund til at hilse med glæde Norges annek-
tion av Jan Mayen.

Denne øy ligger i Norskehavet på veien fra Norge til
Østgrønland. Den ligger indenfor et område, hvorover Norge i gamle
dager hevdet overhøyhet. Det er imidlertid ikke bare historiske grun-
der, som gjør, at vi mottar annektsjonen med tilfredshet. Siden 1921
har Det norske Meteorologiske Institut hatt en traadløs station på
Øya og nordmenn har bodd der året rundt. Den traadløse station har
til oppgave at varsle de storme som fra Grønland blæser indover mot
Norges vestkyst. Denne oppgave som er meget viktig for vore fiskerier
er løst på en utmerket måte. Radiostationen på Jan Mayen er blitt
et meget viktig ledd i nettet av veirvarslingsstationer. Det arbeide,
som her er blitt utført, har opnaad international anerkjendelse.

Fra mange år tilbake har norske fangstmenn hyppig
opholdt sig på Jan Mayen, hvor det har været drevet en ganske lønnsom
fangst av blaarev. Jan Mayen er nemlig et tilholdssted for dette
værdifulde pelsdyr.

Omkring Jan Mayen har det i de senere år været op-
daget gode fiskefelter, og det er vel ikke usandsynlig, at Øya i frem-
tiden kan komme til at bli basis for fiskerier.

Vi hilser som sagt annektsjonen med glæde.

I den senere tid har det været skrevet en del om
stridigheter mellem nordmenn, som har okkupert grund på Jan Mayen.
Det har ogsaa været nævnt, at et par av disse har søkt at sælge sine
rettigheter til utlændinger. Under disse forhold anser vi det heldig,
at det nu er blitt slaat fast, at Jan Mayen er norsk.

Det er et spørsmål, om ikke annektsjonen burde ha fun-
det sted allerede for nogen år siden. Vi er tilbøielig til at mene,
at saa burde ha været tilfælde. Det er altid en viss risiko med at ut-
sætte en annektsjon, og vi mener, det har været løpt en unødvendig ri-
siko.

Det er ikke lenger nogen hemmelighet, at Norges Grøn-

landslag i denne sak har utført et fortjenstfullt arbeid. Vi har
her anledning til at gjøre os bekjent med etpar av de særdeles
vel underbyggede henstillinger, som Grønlandslaget har sendt stats-
makterne.

Det er ingen tvil om, at Grønlandslaget har skjøvet
paa baade regjering og storting, og at annektsjonen av Jan Mayen
ikke er lite av en triumf for Grønlandslagets politik. Vi har ikke
altid været enig med denne ærgerske forening, men i denne sak er
det ikke tvilsomt, at den har utført et arbeid, som er av en-
kjendelse værd.

'Fogalund' nr 98.

Mandag 29/4. 1929

Våre ishavs- interesser.

Det er bare en offentlig hemmelighet at annekasjonen av Jan Mayn har stått på dagsordenen i det norske utenriksdepartement i noen tid. De mer interesserte vil også vite at nu er det stortinget man venter på. Annekasjonen — i overensstemmelse med folkeretten — kan da være ventende nærsomhelst.

I pressen, som har vært meget lojal i denne sak, er der for noen dager siden oplyst at vi var på god vei til å løpe en risiko på Jan Mayn, idet der fra to hold er gjort krav gjeldende på landområder der nord. Den ene kravsmann er nordmannen Ekerold som nu representerer amerikanske interesser. Den annen er nordmannen Birger Jakobsen, som visstnok hadde tenkt å orientere seg mot England. I spørsmålet om det leverte vel underbyggede utredninger om det til statsmaktene, det fulgte samvittighetsfullt med i utlandet når det gjaldt Jan Mayn. Det kan således nevnes at det i tide har henledet oppmerksomheten på den nasjonale risiko ved å vente. Vi skulde tro at når utenriksdepartementet omsider er satt på glid og stortinget med, så skyldes dette ikke i liten grad Norges Grønlandslags innsats.

Det kan være verd å minne om disse fakta, overfor dem som ved

ymse høve har funnet det på sin plass å levere forsøk på å gjøre Grønlandslaget nok så betydningsløst.

JAN MAYEN

MAN VENTER NU PÅ NORGES ANNEKSJON AV ØIA

Pressen har i den senere tid bragt forskjellige meddelelser om Jan Mayen. Noen opplysninger om øia kan derfor muligens påregne interesse.

Jan Mayen ligger i Norskehavet på 71 grader n. br. og 9 grader v. l., om lag 1000 km. fra Tromsø og 450 km. fra Østgrønland. Den har et flateinnhold av 413 kvadratkilometer og er således mer enn dobbelt så stor som Bjørnøya. Når den blev opdaget, er ikke helt sikkert. Man går i almindelighet ut fra at den blev opdaget i 1611 av den hollandske hvalfanger Jan Mayen, fra hvem den har sitt navn.

I det 17. århundre blev øia ofte besøkt av hollandske hvalfangere, som her opførte sine trankokerier. Da hvalfangsten omkring år 1700 blev forlagt til Davisstredet, blev besøkene sjeldne. Det kan nevnes at den kjente skotske hvalfanger William Scoresby den yngre var her i 1817 og 1818, og den norske Nordhavsekspedisjon i 1877. Jan Mayen blev første gang ordentlig undersøkt av en østerrisk ekspedisjon, som opførte hus på øia og overvintret 1882—1883. Denne ekspedisjon blev bekostet av grev Hans Wilczek. Senere har det ikke vært så få videnskapelege ekspedisjoner innom Jan Mayen. Opplysninger om disse fins i Isachsens bok: «Grønland og Grønlandsisen».

Fra år 1900 har norske fangstfolk ofte overvintret på øia. De driver fangst på rev, særlig blårev. Det er den eiendommelighet, at mens hvitreven ellers er mest utbredt i polarlandene, forekommer det på Jan Mayen flere blårev enn hvitrev. Blåreven er jo meget verdifull, og selv om fangsten ikke er særlig stor, er den lønnsom. Jan Mayen kan også få betydning som basis for fiskeri og hvalfangst.

I 1921 opprettet Det norske meteorologiske institutt en trådløs stasjon på Jan Mayen. Dette blev gjort for å kunne forutsi de farlige nordvest-stormer som fra disse strøk fyker innover mot Norges vestkyst. Om denne stasjon uttalte Meteorologiske

Mayen ikke er underkastet noen annen stats overhøihet, og da en norsk statsinstitusjon — Meteorologiske institutt — siden 1921 har etablert sig på øia og tatt den i besiddelse, er Norge i den stilling at det har rett til å annektere øia.

Folkeretten stiller videre det krav, at den stat som mener sig berettiget til å annektere, skal gi de øvrige makter meddelelse herom (notifikasjon.) Hensikten med kravet om notifikasjon er at de stater som måtte føle sine rettigheter krenket ved en anneksjon, skal ha adgang til å protestere. Taushet opfattes som samtykke.

Norges notifikasjon til maktene om Jan Mayens anneksjon har hittil latt vente på sig. Utlandet har imidlertid mer og mer gjort sig fortrolig med at Jan Mayen er eller bør bli norsk. Det er derfor all grunn til, mens denne opfatning fremdeles er rådende, å påskynde notifikasjonen, så saken kan bli endelig avgjort.

Som eksempel på hvorledes man i utlandet ser på saken, kan nevnes: I siste utgave av den tyske professor Liszts: «Völkerrecht» (1925) sies det at Norge har tatt den ubebodde, østerrikske polarstasjon Jan Mayen i besiddelse. I august 1926 uttalte den kjente franske geograf dr. Charles Rabot i en artikkel om «Nye anneksjoner av arktisk land» at Norge hadde notifisert til maktene at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Etter å ha omtalt verdien av det arbeid som den norske trådløse stasjon utfører, sa Rabot at «Norges anneksjon av denne øia synes derfor å være til det almindelige beste». Uttalelsen om at Norge hadde notifisert til maktene, at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse, er uriktig. Rabots uttalelse er ellers meget betydningsfull.

I den meget omtalte brosjyre om sektorprinsippet, som er forfattet av den russiske jurist V. L. Lakhtine sis det: «Norge har nu utvidet sin høiesterett til Jan Mayen». Brosjyren utkom i 1928.

Det skal også nevnes at den i fol-

(ingenmannsland), men vi anser det som norsk interesseområde». Lykkes videre at herom var de interesserte fremmede makter underrettet.

Disse makter er altså blitt underrettet om at Jan Mayen betraktes som norsk interesseområde. Det som står tilbake, er en underretning om at Jan Mayen er annektert og altså betraktes som norsk land.

I stortingsmøte 18. mars d. å. uttalte stortingspresident Hambro: «Vi har tatt Kong Peters land; vi har stående på trappene spørsmålet Jan Mayen.»

Bedre enn disse uttalelser om hva man tilsikter å gjøre, vilde være en uttalelse om at Jan Mayen er annektert.

Det er på Jan Mayen adskillig strid mellem forskjellige okkuperter om retten til jord og grunn. En norsk okkupant har i mars d. å. ved Oslo byrett anlagt sak mot den norske stat, fordi Meteorologiske institutt skal ha bemektiget sig grunn som han mener tilhører sig.

En annen nordmann, som har okkupert land der oppe, stiftet i 1926 i De forente stater et selskap «The Polarfort Co.» som skulde utnytte det land han hadde okkupert. Selskapet sendte sommeren 1926 avsted en ekspedisjon på 4 mann til Jan Mayen utrustet for 2 år. Hensikten var å drive revefangst. Denne ekspedisjon kom straks i konflikt med den norske besetning på radiostasjonen om fangstgrunnene. Striden endte med at amerikanerne foreløbig trakk sig tilbake i 1927, men de kan naturligvis komme igjen når som helst.

Nu har avisene i de siste dager bragt meddelelse om et par norske okkuperter som vil selge sine rettigheter til utlendinger, det har vært nevnt til amerikanske og engelske borgere. Den ene av disse okkuperter er den samme som er i prosess med den norske stat.

I anledning av denne meddelelse har utenriksråd Esmarch uttalt til Stavanger Aftenblad: «Det gjelder en mann ved navn Birger Jacobsen og en mann ved navn Ruud. Denar-

stormer som fra disse strøk fyker inn-
over mot Norges vestkyst. Om den-
ne stasjon uttalte Meteorologiske
institutt i en skrivelse av 3. desember
1926:

»Efter de forløpne 5 års erfaring kan
vi si at stasjonen har en ennu større be-
tydning enn man hadde tenkt sig. Den
fyller på en fortreffelig måte gapet mel-
lem Svalbard og Island og muliggjør en
effektiv varslings av norveststormene....
i det hele er den meteorologiske betyd-
ning av stasjonen på Jan Mayen så stor,
at vi ikke kan tenke oss å undvære den.
Tvertimot, meldingstjenesten er stadig
blitt utvidet, så der nu sendes meddelelser
6 ganger i døgnet, mot 3 ganger daglig
i de første år. Hvad der kanskje best vi-
ser hvad vi mener om betydningen av sta-
sjonen på Jan Mayen, er at det ikke et
øyeblikk har vært i våre tanker å nedlegge
den, til tross for at våre budjetter i de
senere år er blitt meget sterkt beskåret.»

Siden 1921 har Jan Mayen året
rundt vært bebodd av nordmenn.
Borgere fra andre stater har ikke
hatt fast tilholdssted der. Den tanke
ligger derfor nær, at øia bør an-
nekteres av Norge. Det ho-
vedkrav som folkeretten stiller til
anneksjon, er at den stat som vil an-
nektere, utøver en effektiv besiddel-
se over et herreløst land. Da Jan

sin høiesterett til Jan Mayen«. Bro-
sjyren utkom i 1928.

Det skal også nevnes at den i fol-
kerettskretser velkjente amerikaner
David Hunker Miller sier i 1928
i en avhandling »Political Rights in
The Polar Regions: »Øia Jan Mayen
i det grønlandske hav betraktes av
Norge som fallende innenfor den
norske interessesfære«.

Miller støtter sin uttalelse på en
erklæring som daværende statsmini-
ster Lykke kom med i Stortinget 23.
mai 1927. Lykke sa »at Jan Mayen
anses fremdeles som terra nullius

Stavanger Aftenblad: »Det gjelder
en mann ved navn Birger Jacobsen
og en mann ved navn Ruud. Depar-
tementet anser imidlertid disse to
herrers krav for helt grunnløse. For
øvrig foreligger det intet nytt med
hensyn til Jan Mayen.«

Forhåpentlig har utenriksråden
rett. Efter mitt kjennskap til saken
vilde jeg ha uttalt mig mindre be-
stemt. Jeg vilde ikke ha sagt at de to
herrers krav er helt grunnløse. Un-
der enhver omstendighet vil et salg
av kravene til utlandet gjøre frem-
mede stater interessert i forholdene
på Jan Mayen. Det sier sig da selv at
det er ønskelig så snart som mulig
å få avgjort at Jan Mayen er norsk.
Efterpå får så okkupantene eller de-
res efterfølgere tvistes om hvem det
er som har best rett til jorden der
oppe.

Norges Grønlandslag har, som det
allerede har vært nevnt i pressen, i
denne sak nedlagt et stort arbeid si-
den 1926. Foranledningen til at
Grønlandslaget tok saken op, var
en dansk ekspedisjon, som somme-
ren 1926 blev sendt til Jan Mayen.
Danmark hadde for flere år tilbake
av grev Wilczek fått overdradd til
sig de hus som østerrikerne bygde.

JAN MAYEN

MAN VENTER NU PÅ NORGES ANNEKSJON AV ØIA

Pressen har i den senere tid bragt forskjellige meddelelser om Jan Mayen. Noen opplysninger om øia kan derfor muligens påregne interesse.

Jan Mayen ligger i Norskehavet på 71 grader n. br. og 9 grader v. l., om lag 1000 km. fra Tromsø og 450 km. fra Østgrønland. Den har et flateinnhold av 413 kvadratkilometer og er således mer enn dobbelt så stor som Bjørnøya. Når den blev opdaget, er ikke helt sikkert. Man går i almindelighet ut fra at den blev opdaget i 1611 av den hollandske hvalfanger Jan Mayen, fra hvem den har sitt navn.

I det 17. århundre blev øia ofte besøkt av hollandske hvalfangere, som her opførte sine trankokerier. Da hvalfangsten omkring år 1700 blev forlagt til Davisstredet, blev besøkene sjeldne. Det kan nevnes at den kjente skotske hvalfanger William Scoresby den yngre var her i 1817 og 1818, og den norske Nordhavsekspedisjon i 1877. Jan Mayen blev første gang ordentlig undersøkt av en østerrisk ekspedisjon, som opførte hus på øia og overvintret 1882—1883. Denne ekspedisjon blev bekostet av grev Hans Wilczek. Senere har det ikke vært så få videnskapelege ekspedisjoner innom Jan Mayen. Opplysninger om disse fins i Isachsens bok: «Grønland og Grønlandsisen».

Fra år 1900 har norske fangstfolk ofte overvintret på øia. De driver fangst på rev, særlig blårev. Det er den eiendommelighet, at mens hvitreven ellers er mest utbredt i polarlandene, forekommer det på Jan Mayen flere blårev enn hvitrev. Blåreven er jo meget verdifull, og selv om fangsten ikke er særlig stor, er den lønnsom. Jan Mayen kan også få betydning som basis for fiskeri og hvalfangst.

I 1921 opprettet Det norske meteorologiske institutt en trådløs stasjon på Jan Mayen. Dette blev gjort for å kunne forutsi de farlige nordveststormer som fra disse strøk fyker innover mot Norges vestkyst. Om denne stasjon uttalte Meteorologiske institutt i en skrivelse av 3. desember 1926:

«Efter de forløpne 5 års erfaring kan vi si at stasjonen har en ennu større betydning enn man hadde tenkt sig. Den fyller på en fortreffelig måte gapet mellom Svalbard og Island og muliggjør en effektiv varslings av norveststormene.... I det hele er den meteorologiske betydning av stasjonen på Jan Mayen så stor, at vi ikke kan tenke oss å undvære den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blitt utvidet, så der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet, mot 3 ganger daglig i de første år. Hvad der kanskje best viser hvad vi mener om betydningen av sta-

Mayen ikke er underkastet noen annen stats overhøyhet, og da en norsk statsinstitusjon — Meteorologiske institutt — siden 1921 har etablert sig på øia og tatt den i besiddelse, er Norge i den stilling at det har rett til å annektere øia.

Folkeretten stiller videre det krav, at den stat som mener sig berettiget til å annektere, skal gi de øvrige makter meddelelse herom (notifikasjon.) Hensikten med kravet om notifikasjon er at de stater som måtte føle sine rettigheter krenket ved en anneksjon, skal ha adgang til å protestere. Taushet opfattes som samtykke.

Norges notifikasjon til maktene om Jan Mayens anneksjon har hittil latt vente på sig. Utlandet har imidlertid mer og mer gjort sig fortrolig med at Jan Mayen er eller bør bli norsk. Det er derfor all grunn til, mens denne opfatning fremdeles er rådende, å påskynde notifikasjonen, så saken kan bli endelig avgjort.

Som eksempel på hvorledes man i utlandet ser på saken, kan nevnes: I siste utgave av den tyske professor Liszt's: «Völkerrecht» (1925) sies det at Norge har tatt den ubebodde, østerriske polarstasjon Jan Mayen i besiddelse. I august 1926 uttalte den kjente franske geograf dr. Charles Rabot i en artikkel om «Nye anneksjoner av arktisk land» at Norge hadde notifisert til maktene at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Etter å ha omtalt verdien av det arbeid som den norske trådløse stasjon utfører, sa Rabot at «Norges anneksjon av denne øia synes derfor å være til det almindelige beste». Uttalelsen om at Norge hadde notifisert til maktene, at det hadde tatt Jan Mayen i besiddelse, er uriktig. Rabots uttalelse er ellers meget betydningfull.

I den meget omtalte brosjyre om sektorprinsippet, som er forfattet av den russiske jurist V. L. Lakhtine sies det: «Norge har nu utvidet sin høiesterett til Jan Mayen». Brosjyren utkom i 1928.

Det skal også nevnes at den i folkerettskretser velkjente amerikaner David Hunker Miller sier i 1928 i en avhandling «Political Rights in The Polar Regions»: «Øia Jan Mayen i det grønlandske hav betraktes av Norge som fallende innenfor den norske interessessfære».

Miller støtter sin uttalelse på en erklæring som daværende statsminister Lykke kom med i Stortinget 23. mai 1927. Lykke sa «at Jan Mayen anses fremdeles som terra nullius

(ingenmannsland), men vi anser den som norsk interesseområde». Lykke sa videre at herom var de interesserte fremmede makter underrettet.

Disse makter er altså blitt underrettet om at Jan Mayen betraktes som norsk interesseområde. Det som står tilbake, er en underretning om at Jan Mayen er annektert og altså betraktes som norsk land.

I stortingsmøte 18. mars d. å. uttalte stortingspresident Hambro: «Vi har tatt Kong Peters land; vi har stående på trappene spørsmålet Jan Mayen».

Bedre enn disse uttalelser om hvad man tilsikter å gjøre, vilde være en uttalelse om at Jan Mayen er annektert.

Det er på Jan Mayen adskillig strid mellom forskjellige okkuperter om retten til jord og grunn. En norsk okkupant har i mars d. å. ved Oslo byrett anlagt sak mot den norske stat, fordi Meteorologiske institutt skal ha bemektiget sig grunn som han mener tilhører sig.

En annen nordmann, som har okkupert land der oppe, stiftet i 1926 i De forente stater et selskap «The Polarfort Co.» som skulde utnytte det land han hadde okkupert. Selskapet sendte sommeren 1926 avsted en ekspedisjon på 4 mann til Jan Mayen utrustet for 2 år. Hensikten var å drive revfengst. Denne ekspedisjon kom straks i konflikt med den norske besetning på radiostasjonen om fangstgrunnene. Striden endte med at amerikanerne foreløbig trakk sig tilbake i 1927, men de kan naturligvis komme igjen når som helst.

Nu har avisene i de siste dager bragt meddelelse om et par norske okkuperter som vil selge sine rettigheter til utlendinger, det har vært nevnt til amerikanske og engelske borgere. Den ene av disse okkuperter er den samme som er i prosess med den norske stat.

I anledning av denne meddelelse har utenriksråd Esmarch uttalt til Stavanger Aftenblad: «Det gjelder en mann ved navn Birger Jacobsen og en mann ved navn Ruud. Departementet anser imidlertid disse to herrers krav for helt grunnløse. For øvrig foreligger det intet nytt med hensyn til Jan Mayen».

Forhåpentlig har utenriksråden rett. Efter mitt kjennskap til saken vilde jeg ha uttalt mig mindre bestemt. Jeg vilde ikke ha sagt at de to herrers krav er helt grunnløse. Under enhver omstendighet vil et salg av kravene til utlandet gjøre fremmede stater interessert i forholdene på Jan Mayen. Det sier sig da selv at det er ønskelig så snart som mulig

i 1822—1883. Ekspedisjonens offisielle formål var å anlegge en seismografisk stasjon. Det var imidlertid berettiget grunn til å tro at ekspedisjonen også forfulgte politiske formål. Den hadde blandt sine deltagere den danske forsvarsminister og direktøren for marineministeriet, admiral Rechnitzer. Den forlot imidlertid Jan Mayen efter noen dagers forløp, og grunnen blev angitt å være den, at øia ikke egnet sig for en seismografisk stasjon. Antagelig har det også foreligget andre grunner.

Norges Grønlandslag har foretatt tre motiverte henvendelser til statsmaktene i 1926, 1927 og 1929 og anbefalt anneksjon. For anneksjon har også delvis — efter foranledning av Grønlandslaget — uttalt sig forskjellige personer og institusjoner som enten står saken nær, eller som har vært særlige kyndige i de folkerettslige spørsmål saken angår. Dotsent Hoel har i denne sak som i andre arktiske saker utført et energisk arbeid.

Så vidt man kjenner til, er den nuværende regjering for anneksjon. Saken beror i Stortinget, idet dettes samtykke selvfølgelig er nødvendig til enhver utvidelse av norsk territorium.

Budgettbehandlingen og alle sporeforslag har i betydelig utstrekning lagt beslag på Stortingets tid. Landets finansielle stilling beror imidlertid ikke bare på innskreking av passivposter, forøkelsen av aktiva har også sin betydning for status. Jan Mayen må ikke gå tapt, fordi man er optatt av andre ting!

Gustav Smedal.

Stavanger Aftenblad "

for 29
4 1929

JAN MAYEN.

~~Log Lake Inset 006-1-00-0077018-97~~ December 1925:

Man venter nu på Norges annekstion av Øya.

Pressen har i den senere tid bragt forskjellige meddelelser om Jan Mayen. Nogen oplysninger om Øya kan derfor muligens være af interesse.

Jan Mayen ligger i Norskehavet paa 71° n.br. og 9° v.l.. ca. 1000 km. fra Tromsø og 450 km. fra Østgrønland. Den har et flateindhold av 413 km² og er saaledes mer end dobbelt saa stor som Björnøya. Naar den blev opdaget er ikke helt sikkert. Men gaar i almindelighet ut fra, at den blev opdaget i 1611 av den hollandske hvalfanger Jan Mayen. fra hvem den har sit navn.

I det 17. århundrede blev Øya hyppig besøgt af hollandske hvalfangere, som her opførte sine trankekerier. Da hvalfangsten omkring år 1700 blev forlagt til Davisstrædet, blev besøkene sjældne. Det kan nævnes, at den kjendte skotske hvalfanger William Scoresby den yngre var her i 1817 og 1818, og den norske Nordhavs-ekspedition i 1877. Jan Mayen blev første gang ordentlig undersøgt af en østerrisk ekspedition, som opførte huser paa Øya og overvintret 1882-1883. Denne ekspedition blev bekostet af grev Hans Wilczek. Senere har det ikke været saa videnskabelige ekspeditioner indom Jan Mayen. Oplysninger om disse findes i Isachsens bok: Grønland og Grønlandsisen. Fra år 1900 har norske fangstfolk ofte overvintret paa Øya. De driver fangst paa ræv, særlig blaaræv. Det er den eiendommelighed, at mens hvitræven ellers er mest udbredt i polar-landene, saa forekommer det paa Jan Mayen flere blaaræv end hvitræv. Blaareven er jo meget værdifuld, og selv om fangsten ikke er særlig stor er den lønsom. Jan Mayen kan ogsaa faa betydning som basis for fiskeri og hvalfangst.

I 1921 oprettet Det Norske Meteorologiske Institut en traadløs station paa Jan Mayen. Dette blev gjort for at kunne

forutsi de farlige nordveststorme, som fradisse strøk fyker ned-
indover mot Norges vestkyst. Om denne station uttalte Meteorolo-
giske Institut i en skrivelse av 3 december 1926:

"Efter de forløbne 5 aars erfaring kan vi si at stasjo-
nen har en endnu større betydning enn man hadde tenkt
sig. Den fyller paa en fortreffelig måte gapet mellem
Svalbard og Island og muliggjør en effektiv varslings-
tjeneste av nordveststormene.
"I det hele er den meteorologiske betydning av stasjonen
paa Jan Mayen saa stor, at vi ikke kan tenke oss at und-
være den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blitt
utvidet, saa der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet,
mot 3 ganger daglig i de første aar. Hvad der kanskje
best viser hvad vi mener om betydningen av stasjonen paa
Jan Mayen er at det ikke et öieblikk har været i vore
tanker at nedlægge den, til trods for at vore budgetter
i de senere aar er blitt meget sterkt beskaaret".

Siden 1921 har Jan Mayen aaret rundt været be-
bodd av nordmenn. Borgere fra andre stater har ikke hat fast til-
holdssted her. Den tanke ligger derfor nær, at öya bör annekte-
ret av Norge. Det hovedkrav, som folkeretten stiller til annek-
tion, er at den stat, som vil annektere utöver en effektiv besid-
delse over et herrelöst land. Da Jan Mayen ikke er underkastet
nogen anden stats overhöihet, og da en norsk statsinstitution -
Meteorologiske Institut - siden 1921 har etableret sig paa öya
og tat denne i besiddelse, er Norge i den stilling, at det har
ret til at annektere öya.

Folkeretten stiller videre det krav, at den stat,
som mener sig berettiget til at annektere, skal gi övrige makter
meddelelse herom (Notifikation). Hensigten med kravet til noti-
fikation er, at de stater, som maatte föle sine rettigheter krän-
ket ved en annektion, skal ha adgang til at protestere. Taushet
opfattes som samtykke.

Norges notifikation til makterne om Jan Mayens
annektion har hittil latt vente paa sig. Utlandet har imidlertid
mer og mer gjort sig fortrolig med, at Jan Mayen er eller bör bli
norsk. Det er derfor al grund til, mens denne opfatning fremde-
les er raadende, at paaskynde notifikationen, saa saken kan bli
endelig avgjort.

Som eksempel paa hvorledes man i utlandet ser
paa saken kan nævnes: I sidste utgave av den tyske professor

Det er paa Jan Mayen adskillige strid mellem Liszts: Völkerrecht (1925) sis det, at Norge har tat den ubeboede øjellige okkupanter om retten til jord og grund. En norsk øde. Østerrikske polarstation Jan Mayen i besiddelse. I august 1926 uttalte den kjendte franske geograf Dr. Charles Rabot i en stat. ferdig Meteorologiske Institut skal ha beskrevet sin artikel om "Nye annektioner av arktisk land", at Norge hadde som den mener tilhører sig.

notifisert til maktene, at det hadde tat Jan Mayen i besiddelse. Efter at ha omtalt verdien av det arbeide, som den norske traadtilfist i 1926 i De Forenede Stater et selskap som polarstation utfører, sa Rabot, at "Norges annektion av denne øy som skulde utnytte det land, som hadde okkupert, synes derfor at være til det almindelige bedste". Uttalelsen om, at Norge hadde notifisert til maktene, at det hadde tat Jan Mayen i besiddelse, er uriktig. Rabots uttalelse er ellers meget betydningsfuld.

I den meget omtalte brochyre om sektorprincippet av den russiske jurist V.L. Lektine sis det: "Norge har nu utvidet sin høihetsret til Jan Mayen". Brochyren utkom i 1928.

Det skal ogsaa nævnes, at den i folkeretskredse og av norske okkupanter, som vil sikre sine rettigheter til velkjendte amerikaner David Hunker Miller sir i 1928 i en avhandling "Political Rights in The Polar Regions": "Øya Jan Mayen i det grønlandske hav betragtes av Norge som faldende indenfor den norske interessessfære".

Miller støtter sin uttalelse paa en erklæring som daværende statsminister Lykke fremkom med i Stortinget 23 mai 1927. Lykke sa, "at Jan Mayen ansees fremdeles som terra nullius (ingenmandsland), men vi anser den som norske interesseomraade". Lykke sa videre, at herom var de interesserte fremmede makter underrettet.

Disse er altsaa blit underrettet om, at Jan Mayen betragtes som norsk interesseomraade. Det som staar tilbake er en underretning om, at Jan Mayen er annektet og altsaa betragtes som norsk land.

I stortingsmøtet 18 mars d.s. uttalte stortingspresident Hambro: "Vi har tat Kong Peters land; vi har staaende paa trappene spørsmålet Jan Mayen".

Bedre end disse uttalelser om, hvad man tilsigter at gjøre, vilde være en uttalelse om, at Jan Mayen er annektet.

Det er paa Jan Mayen adskillig strid mellem forskjellige okkupanter om retten til jord og grund. En norsk okkupant har i mars d.s. ved Oslo byrett anlagt sak mot den norske stat, fordi Meteorologiske Institut skal ha bemægtiget sig grund, som han mener tilhører sig.

En anden nordmann, som har okkupert land deroppe stiftet i 1926 i De Forenede Stater et selskap "The Polarfort Co", som skulde utnytte det land, han hadde okkupert. Selskapet sendte sommeren 1926 avsted en ekspedition paa 4 mand til Jan Mayen utrustet for 2 aar. Hensikten var at drive revefangst. Denne ekspedition kom straks i konflikt med den norske besætning paa radiostationen om fangstgrundene. Striden endte med, at amerikanerne foreløbig trak sig tilbake i 1927, men de kan naturligvis komme igjen nærsomhelst.

Nu har avisene i de siste dager bragt meddelelse om et par norske okkupanter, som vil sælge sine rettigheter til utlændinger, det har været nevnt til amerikanske og engelske borgere. Den ene av disse okkupanter er den samme, som er i proces med den norske stat.

I anledning av denne meddelelse har utenriksraad Esmarch uttalt til "Stavanger Aftenblad", offentliggjort 27 ds: "Det gjælder en mand ved navn Børger Jacobsen og en mand ved navn Ruud. Departementet anser imidlertid disse to herrers krav for helt grundløse. Forøvrig foreligger der intet nyt med hensyn til Jan Mayen".

Forhøbentlig har utenriksraaden ret. Efter mit kjendskap til saken vilde jeg ha uttalt mig mindre bestemt. Jeg vilde ikke ha sagt, at de to herrers krav er helt grundløse. Under enhver omstændighet vil et salg av kravene til utlandet gjøre fremmede stater interessert i forholdene paa Jan Mayen. Det sir sig da selv, at det er ønskelig saa snart som mulig at faa avgjort, at Jan Mayen er norsk. Efterpaa faar saa okkupanterne eller deres efterfølgere tvistes om, hvem det er, som har bedst ret til jorden deroppe.

Norges Grønlandslag har, som det allerede har været

nævnt i pressen. i denne sak nedlagt et stort arbeide siden 1926. Foranledningen til at Grönlandslaget tok saken op var en dansk ekspedition, som sommeren 1926 blev sendt til Jan Mayen. Danmark hadde for flere aar tilbake av grev Wilczek faat overdradd til sig de huser, som österrikerne bygget i 1882-1883. Ekspeditionens officielle formaal var at anlægge en seismografisk station. Det var imidlertid berettiget grund til at tro, at ekspeditionen ogsaa forfulgte politiske formaal. Den hadde blandt sine deltagere den danske forsvarsminister og direktören for marineministeriet admiral Rehnitzner. Den forlot imidlertid Jan Mayen efter nogen dages forløb og grunden blev angit at være den, at öye ikke egned sig for en seismografisk station. Antagelig har det ogsaa foreligget andre grunder.

Norges Grönlandslag har foretat tre motiverte henvendelser til statsmaktene i 1926, 1927 og 1929 og anbefalt annektion. For annektion har ogsaa delvis efter foranledning av Grönlandslaget uttalt sig forskjellige personer og institutioner, som enten staar saken nær eller som har været særlige kyndige i de folkeretslige spørmaal, som saken engaar. Docent Hoel har i denne sak som i andre arktiske saker utfört et energisk arbeide.

Saavidt man kjender til er den nuværende regjering for annektion. Saken beror i stortinget, idet dettes samtykke selvfølgelig er nødvendig til enhver utvidelse av norsk territorium.

Budgetbehandlingen og alle spareforslag har i betydelig utstrækning lagt beslag paa stortingets tid. Landets finansielle stilling beror imidlertid ikke bare paa indskrænkning av passivposter, forökelsen av aktiva har ogsaa sin betydning for status. Jan Mayen maa ikke gaa tapt, fordi man er optat av andre ting !2

GUSTAV SMEDAL.

"Sauger Aftenblad" nr 98.
Lørdag 28/4.1929.

Okkupasjonskravene på Jan Mayn.

Aftenbladets korrespondent i Oslo har henvendt sig til utenriksråd Es-march, og spurt om det foreligger noe med hensyn til okkupasjonen av Jan Mayn. Utenriksråden svarte at man kjenner til det forhold som nettop er omhandlet i en meddelelse til avisene. Det gjelder en mann ved navn Birger Jacobsen og en mann ved navn Ruud. Departementet anser imidlertid disse to herrers krav for helt grunnløse. For øvrig foreligger det intet nytt med hensyn til Jan Mayn

'Tidens Teg' M 95.

Torsdag 25/4. 1929.



Skal vi miste Jan Mayen?

**To menn som gjør krav
på okkupasjonsrett.**

**Den ene tilbydes England,
den annen Amerika.**

Fra vår egen korrespondent.

Trondhjem, 24. april.

I en artikkel om Jan Mayen i „Adresseavisen” idag heter det blandt annet, at i tre år har Norges Grønlandslag gjort forestillinger angående eiendomsretten med videre på øia, men den norske regjering vender det døve øre til, og nu ser det ut til at den slipper å gjøre noget. Det er nemlig andre land som forstår, hvilken betydning Jan Mayen har. Forholdet er nemlig at et par mann påberoper sig okkupasjonsrett på områder av Jan Mayen, og av disse rettigheter er nu den ene frembudt til Amerika og den annen til England. At disse tilbud ikke avvises bevises best derved, at en amerikansk ekspedisjon allerede har vært på Jan Mayen.

Skal Norge nu også miste Jan Mayen?

Amerikanske og engelske interesser er ute etter øya. — Vårt siste støttepunkt for selfangst i vest glir fra oss.



Hvad er Jan Mayen? Det er en vulkansk ishavsoy, 413 kvkm. stor, på 70 br.gr. nordvest om Island. Den blev opdaget i 1611 av hollenderen Jan Mayen, som gav øya sitt navn, og den ligger i et område hvor Norge fra gammel tid har hevdet høihetsretten. Men efter 1814 har den vært regnet som ingenmannsland (Terra nullius).

I midten av forrige århundre begynte Svend Foyn å drive hvalfangst under Jan Mayen, og norske fangstmenn har forøvrig fra gammel tid drevet både jakt og fangst på øya. De er også de eneste som har nyttiggjort sig Jan Mayen.

I 1882—83 overvintret østerrikeren Witczek med sin ekspedisjon på øya, og senere har flere norske fangstekspedisjoner overvintret der. Da Jan Mayen ligger midt i det beste fangstdistrikt for vestisen, og likeså nær inn til fangstdistriktene ved Øst-Grønland, blev øya efter hvert et viktig støttepunkt for norske fangstmenn. Der reiste sig da også for lang tid siden krav fra norske fangstmenn om anlegg av depoter på Jan Mayen, slik at fangstmenn i tilfelle forlis eller innefrysning, der kunde finne hjelp for en overvintring.

Da verdenskrigen kom blev imidlertid disse planer stillet i bero, og denne ishavsoy blev nærmest glemt for en tid, med undtagelse av at norske fangstmenn besøkte den omtrent årlig.

Efter krigen, i mars 1919, kom imidlertid en ganske bemerkelsesverdige meddelelse fra København. Den fortalte at Danmark hadde erhvervet de østerrikske bygninger

på Jan Mayen, forøvrig nærmest ruiner, samt at Danmark efter dette var det eneste land som hadde eiendom og interesser på Jan Mayen. Så vidt vites hadde ingen danske den gang satt sin fot på øya, og den er senere besøkt av dansker bare en gang.

Den danske meddelelse vakte en viss opsikt i interesserte norske kretser, og det blev skrevet endel i enkelte aviser om saken, og likeså gjort henvendelse til regjeringen. Men dermed sovnet det hele av.

Imidlertid blev det for værvarslingen nødvendig å få en stasjon på denne ishavsoy, og i 1921 reiste ingeniør Eckerold over med en liten ekspedisjon og satte op en værvarslingsstasjon. Den har senere stadig vært i funksjon, og der overvintrer årlig norsk mannskap på stasjonen. Foruten å betjene værvarslingen, som har vist sig å være av den største betydning for Norge, har de dessuten drevet jakt og fangst, og gjort det ganske bra.

I 1926 overrasket danskene verden med en meddelelse om at Danmark aktet å anlegge en seismografstasjon, jordskjelvåling, på Jan Mayen. Den danske forsvarsminister, kommanderende admiral med flere høie herrer reiste opover med et orlogsskip for å undersøke forholdene. Da de kom tilbake kunde de meddele, at den vulkan-

ske øy ikke egnet sig for seismograf, men til gjengjeld hadde de satt istand Wilczeks hytte og malt det danske flagg på den. Dermed blev det atter stille, og bare de norske fangstmenn besøkte Jan Mayen som før.

Imidlertid hendte der adskillig på andre hold av interesse for Norge og den norske ishavsfangst i disse år. Ved en traktat med Sovjet-Rusland gikk Norge med på at selfangsten i østisen skulde underlegges russisk konsesjon. For de fangstplasser, hvor Norge i uminnelige tider fritt har fangstet, blev fremtidig fangst avhengig av russisk velvilje. Russerne bestemmer antall skuter som kan delta, og innkasserer dessuten en stor avgift av de norske. Og det er dessuten nærmest et tidsspørsmål når nordmennene er helt utestengt i østisen. Siste sommer annekterte Sovjet-Rusland også Frans Josefs land, og trakk dermed grensen for russisk interesseområde betydelig lengere vest, eller helt inn til Svalbards østkyst.

Med våre interesser i vest har det ikke gått meget bedre. I 1921 blev nordmennene av Danmark nektet beseilingsrett av Grønland, og vi blev dermed utestengt fra et land som har vært norsk landområde i 1000 år.

Så fikk vi Grønlandstraktaten om Øst-Grønland. Efter den fikk Danmark Lindenowfjord, Angmagssalik og Scoresbysund, og det øvrige land tilfaller den som tar det i besiddelse. Norge har en værvarslingsstasjon i Myggbukten, og det har dessuten flere ganger de siste år vært søkt om endel statsstøtte til videnskapelige ekspedisjoner til Øst-Grønland. Men regjeringen har konsekvent nektet dette. Danskene har derimot ydet rundelig både privat og offentlig støtte til undersøkelse av landet, og i år skal to store danske ekspedisjoner nordover for å ta land i besiddelse for Danmark.

Inspektør Bendixen skrev i den anledning nylig: «Ethvert utslag av dansk virksomhet på den omstridte kyst kan få betydning når spørsmålet om suvereniteten over Øst-Grønland innen lenge vil bli reist påny».

Det må innrømmes at vi har stelt oss slik at våre chanser på Øst-Grønland er små. I den sak har vi gått fra nederlag til nederlag, og

Mowinkel synes det går bra på den måte.

Vi kan ganske sikkert rolig se i øinene det faktum, at Norge er utestengt fra Grønland, og har mistet de store muligheter vi hadde der med fangst, jakt, fiskeri m. v.

Men så har vi vel til gjengjeld sikret oss Jan Mayen? Det viktigste støttepunkt for all fangst i vestisen og havet der omkring. Det er nettopp det vi ikke har gjort.

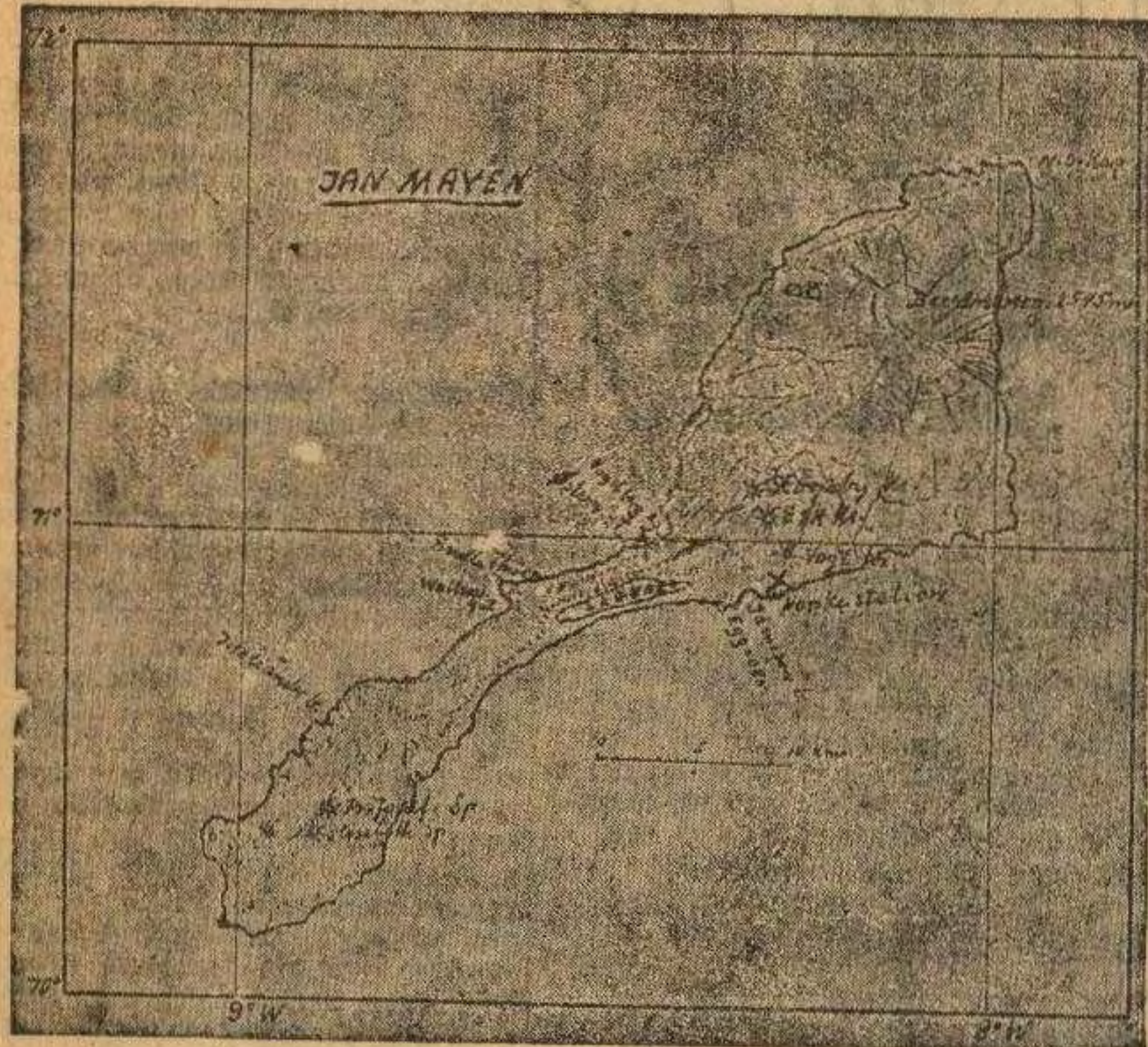
I tre år har nu Norges Grønlandslag gjort forestillinger om saken, men den norske regjering vender det døve øre til. Og nu ser det ut til at den slipper å gjøre noget. Der er nemlig andre land som forstår hvilken betydning Jan Mayen har, og de vender ikke det døve øre til når nye interesser kan sikres for landet.

Forholdet er nemlig at etpar mann påberoper sig okkupasjonsrett på områder av Jan Mayen, og dre til England. Og at disse tilfrembudt til Amerika og den andre til England. Og at disse tilbud ikke avvises, bevises best ved at en amerikansk ekspedisjon alle-

rede har vært på Jan Mayen.

Det som er det avgjørende er imidlertid at der av nordmennene for flere år siden blev opdaget rike fiskebanker ved Jan Mayen, og disse fiskebanker er nu også kjent av andre, og de vil bli utnyttet. Likeså er der planer om hvalfangst med stasjon i land. Alt dette er nu kjent i alle interesserte kretser; men den norske regjering sitter rolig og ser på at den siste chance i vest nu antagelig blir tatt fra oss. Vi får muligens beholde værvarslingsstasjonen, men et annet land tar eiendomsretten til Jan Mayen, og retten til fangst og fiske i området. Så sitter Norge igjen med sin fangstflåte, og med den russiske polarsektor som strekker sig fra Vardø til Trondhjem.

Men vi har da den islagte Bouvetøy i Sydhavet og Sydpolen igjen. Det er da noget.



JAN MAYEN

Videus Tegu nr 74.
Lørdag 30/3.1929.

Prosess om Jan Mayn.

Har staten opført den
meteorologiske stasjon
på annenmanns grunn?

En okkupasjonsstrid som
nu henvises til rettens
avgjørelse.

Den lille øi Jan Mayn oppe i Nordishavet synes å skulle få en mere faktisk og rettslig interesse. Et søksmål som cand. phil. Birger Jacobsen i påskeuken har anlagt mot den norske stat, synes å bekrefte det.

Av stevningen, som er uttatt gjennom advokat Otto Rød, fremgår det at Jacobsen i 1920 kjøpte de rettigheter, som en nordmann hr. A. A. mente å ha erhvervet sig ved å claime et stykke land av øia og opføre en bygning på stedet. I 1921 utvidet Jacobsen denne okkupasjon med en landstrekning tyers over øias midte og opførte ytterligere en bygning der. Det okkuperte terreng avmerket han med stolper og plakater og anmeldte derefter sin besiddelsestagelse til den norske stat. Noget senere samme sommer sendte den norske stat ingeniør Eckeroll ditop i spissen for en ekspedisjon, som også okkuperte land og opførte den nuværende meteorologiske stasjon, som imidlertid blev anlagt innenfor det av Jacobsen avgrensede område. Herimot protesterte Jacobsen overfor den norske stat, som har inntatt den holdning å erklære hans okkupasjon for ugyldig. Da den norske stat videre ikke har villet innlate sig i forhandlinger med ham, har han uttatt stevning for å få sine rettigheter fastslått og saken er av forlikerrådet som uforliket henvist til retten.

Birger Jacobsens påstand går likefrem ut på at han likeoverfor den norske stat kjennes eiendomsberettiget til de landområder på Jan Mayn som nærmere er beskrevet i stevningen, idet spørsmålet om statens opførelse av den meteorologiske stasjon på hans grunn eller ikke, er holdt utenfor saken.

Strengt fortrolig.

STORTINGETS UTENRIKSKOMITE,

Oslo.

Annektion av Jan Mayen.

Vi tillater os at fremholde overfor den ærede komite, at Norges annektion av Jan Mayen ikke længer bør utsættes. Som begrunnelse for, at denne annektion er overenstemmende med folkeretten henviser vi til

- 1) Skrivelse fra os til Den norske regjering av 21 december 1926
- 2) Skrivelse fra os til Utenriksdepartementet av 30 mai 1927.

Begge disse skrivelser følger vedlagt i avskrift.

Siden den siste av disse skrivelser blev avsendt foreligger forhold, som sterkt taler for, at annektionen nu iverksettes.

[Vi tillater os da først og fremst at henlede oppmerksomheten paa, at man stadig løper den risiko, at borgere fra fremmede stater slaar sig ned paa Jan Mayen med den følge, at disse stater faar interesser paa øya som kan bevirke, at de vil motsætte sig, at Norge erhverver suveræniteten over den. Som bevis for, at den fare vi her løper ikke bare er teoretisk tænkelig, men meget nærliggende, skal vi opplyse om følgende:]

a. Nordmanden Hagbart Ekerold, som i 1921 bygget den traadløse station paa Jan Mayen, okkuperte ved samme anledning for egen regning et landomraade paa øya. Ekerold, som for tiden opholder sig i De Forenede Stater stiftet i 1926 et fangstselskap under navn av The Polarfront Co. som gjør krav paa det omraade, som Ekerold hadde okkupert. Sommeren 1926 sendte selskapet avsted

en ekspedition paa 4 mand til Jan Mayen. Ekspeditionen var utrustet for 2 aar. Hensigten var at drive revefangst. Denne ekspedition kom straks i konflikt med den norske besætning paa den meteorologiske station om fangstgrundene. Striden endte med, at amerikanerne foreløbig trak sig tilbake i 1927, men de kan naturligvis komme igjen naarsomhelst, og den konflikt som da vil opstaa kan let komme til at faa følger for avgjørelsen av suverænitetsspørsmålet.

b. En anden nordmand, som har okkupationer paa Jan Mayen, og som mener sig forurettet av Meteorologiske Institut, er Birger Jakobsen. Jakobsen er kjendt fra sine talrike ekspeditioner og sin omfattende okkupationsvirksomhet paa Svalbard, hvor han til dels arbeidet for engelske selskaper og eller med engelsk kapital. Han er saaledes vel inde i alt, som angaar okkupationer av herreløst land. Ved hjelp av sine gamle forbindelser i England er det sandsynlig, at Jakobsen vil kunne skaffe penger til utrustning av en ekspedition til Jan Mayen. Han har i høst skrevet til Meteorologisk Institut og forlangt sine rettigheter respektert.

At utenlandske ekspedisjoner til Jan Mayen vil kunne komme til at faa følger for suverænitetsspørsmålets avgjørelse kan det ikke herske den ringeste tvil om.

Vi tillater os videre at henlede opmerksomheten paa det av Russland opstillede sektorsystem. Systemet er, som det sikkert vil være den ærede komite bekjendt, blit behandlet av den russiske jurist V.L. Lakhtine i hans brochyre "Retten til de nordlige polaromraader", som utkom i 1928 paa Utenrikskommissariatets trykkeri. Lakhtine angir her vestgrænsen for en eventuel norsk sektor til meridianen 10° østlig længde. Denne meridian skjærer landet noget vest for Trondhjem. Det trenger inger paavisning, at denne vestgrænse vilde være overmaade farlig for norske ishavsinte-

resser. Skulde Jan Mayen enten komme under en fremmes makts stats-høihet eller bli erklært for ingenmandsland, sir det sig selv, at dette forhold vilde lægge os vanskeligheter i veien, hvis sektor-systemet anerkjendes og vi skal arbeide for at opnaa en for os gunstigere vestgrænse for sektoren end den, som nu er bragt i forslag fra russisk side.]

Vi skal til slutning anføre, at vi kjender til, at Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser ogsaa er av den mening, at Jan Mayen snarest bør annekteres.

[Naar vi retter denne henvendelse til Stortingets Utenrikskomite og ikke til Regjeringen eller Utenriksdepartementet er grunden hertil bl.a. den, at utenriksraad Esmarch gjorde gjældende under en samtale 5 august 1927 med undertegnede advokat Smedal, at departementet var av den mening, at Jan Mayen burde annekteres, men at departementet ikke hadde kunnet foreta de skridt, som var nødvendige hertil, fordi Utenrikskomiteen i løpet av det sidste aar ikke hadde fundet anledning til at behandle Jan Mayen-spørsmålet. Da en annektion vilde bety en utvidelse av Norges territorium, kunde som herr Esmarch fremholdt en annektion alene ske med stortingets samtykke.]

Vi har hittil ment, at Jan Mayen-spørsmålet ikke burde behandles offentlig, før den norske notifikasjon til makterne om annektion av øya forelaa. Vi har imidlertid kundskap om, at en diskussion i pressen av Jan Mayen-spørsmålet vanskelig lenger kan hindres, hvilket efter vor opfatning ogsaa taler for, at en beslutning blir truffet i den nærmeste fremtid.]

Stavanger den 11 mars 1929.

Erbødigst

For NORGES GRØNLANDSLAG

Gustav Smedal (sign.)

avskrift.

Frk. Oml's arkiv

19/1 1929

strengt fortrolig.

Utenriksdepartementet,

Oslo/

Norges Grønlandslag sendte 21 december 1926 en henvendelse til Regjeringen vedrørende Jan Mayen. I henvendelsen blev det paavist, at betingelserne for Norges annektion av denne ø var tilstede, og der blev samtidig redegjort for de grunde, som gjorde det viktig, at annektionen blev paaskyndet. Henstillingen konkluderte med, at Regjeringen snarest mulig burde notificere for makterne, at Norge hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Henvendelsen som var bilagt med en erklæring fra Meteorologiske Institut og en artikkel av den kjendte franske geograf dr. Charles Rabot, blev senere forelagt for og tiltraadt av professor Jon Skeie. Herom blev Regjeringen underrettet.

Vi har underhaanden erfaret, at henvendelsen er blit oversendt Det kgl. Departement, og vi gaar ut fra, at den av dette er blit videresendt til Utenrikskomiteen sammen med de øvrige dokumenter, som vedrører Jan Mayen.

Saavidt os bekjendt har Jan Mayenspørsmålet paa to undtagelser nær, som nu vil bli nævnt, ikke været omtalt offentlig paa snart et år.

Under Stortingets behandling 5 mai d.a. av lønningskomiteens indstilling om bevilgningen til Utenriksdepartementet uttalte stortingspresident Hambro: "Jeg skal ikke komme ind paa de noget om-
"taalelige forhold i det Norske Hav vedrørende vore interesser paa "Grønland og Jan Mayen". Denne uttalelse er, saavidt vi vet, ikke blit gjengit i pressen. Dette er derimot tilfælde med en uttalelse som statminister Lykke fremkom med i stortinget 23 mai d.a. som svar paa en forespørsel fra stortingsmand Vraa. Efter "Oslo Aftenavis" for samme dag sa statministeren, "at Jan Mayen ansees fremdeles som terra nullius, men vi anser den som norsk interesseomraade. Det norske meteorologiske institut har anekteret øen i sin helhet. Herom er de interesserte fremmede makter underrettet". Vi har grund til at tro, at Oslo Aftenavis's gjengivelse av statsministerens uttalelse er

korrekt. Denne er heller ikke blit dementeret.

Vi tillater os at fremholde, at vi finder statminister Lykkes uttalelse meget uheldig. En norsk statsminister bør efter vor opfatning fortiden ikke si, at Jan Mayen er et ingenmands-land (Terra nullius). Men fremkommer først en slik uttalelse, blir den dobbelt uheldig ved den tilføielse, som statsministeren gjorde: "men vi anser den som norsk interesseomraade". Disse ord understreker, at det er Norges hensigt at annektere Jan Mayen, og derved virker de som en invit til fremmede makter, som ikke maatte ønske en slik annektion, til at fremkomme med sine protester. Protesterne kan enten faa den form, at der protesteres imot, at Jan Mayen er norske interesseomraade eller den form, at der protesteres imot, at Norge annekterer øen. I begge disse tilfælder vil Norges annektion av Jan Mayen vanskeligjøres, og man maa regne med, at den vil umuliggjøres. Skulde en større fremmed makt finde tiden inde til en annektion, vil Jan Mayen for alle tider være tapt for Norge.

Den situation, som er skapt ved statsministerens erklæring er fuld av risiko og efter vor opfatning kan de uheldige følger av erklæringen alene avbøtes derved, at Norge nu uten ophold meddeler makterne, at det har annekteret Jan Mayen.

Meddeles dette som et fait accompli er det ikke antagelig at der vil komme nogen protest. Det som maatte fremkomme av saadant vil kunne løses ved forhandlinger, hvis resultat efter al sandsynlighet da blir, at Norge beholder Jan Mayen. At Norges annektion av øen skulde gi anledning til nogen alvorlig konflikt, maa ansees utelukket.

Idet vi henviser til vor utførlige henvendelse til Regjeringen av 21 december 1926 vil vi tilslut uttale, at hvis intet foretas og resultatet blir, at der fremkommer protester, som hindrer Norges annektion av Jan Mayen, vil der falde et betydelig ansvar paa de m. som skulde ha handlet, men som undlot at gjøre det.

En gjennpart av denne skrivelse oversendes Utenrikskomiteen.

Oslo og Stavanger 30 mai 1927

Arbødigst

for NORGES GRØNLANDSLAG

formand

formand i retsutvalget.

Strengt fortrolig.

Utenriksdepartementet,

Oslo.

Norges Grønlandslag sendte 21 december 1926 en henvendelse til Regjeringen vedrørende Jan Mayen. I henvendelsen blev det paavist, at betingelserne for Norges annektion av denne ø var tilstede, og der blev samtidig redegjort for de grunde, som gjorde det viktig, at annektionen blev paaskyndet. Henstillingen konkluderte med, at Regjeringen snarest mulig burde notificere for makterne, at Norge hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Henvendelsen som var bilagt med en erklæring fra Meteorologiske Institut og en artikkel av den kjendte franske geograf dr. Charles Rabot, blev senere forelagt for og tiltraadt av professor Jon Skeie. Herom blev Regjeringen underrettet.

Vi har underhaanden erfaret, at henvendelsen er blit oversendt Det kgl. Departement, og vi gaar ut fra, at den av dette er blit videre-sendt til Utenrikskomiteen sammen med de øvrige dokumenter, som vedrører Jan Mayen.

Saavidt os bekjendt har Jan Mayenspørsmålet paa to undtagelser nær, som nu vil bli nævnt, ikke været omtalt offentlig paa snart et aar.

Under Stortingets behandling 5 mai d.a. av lønningskomiteens instilling om bevilgningen til Utenriksdepartementet uttalte stortingspresident Hambro: " Jeg skal ikke komme næg ind paa de noget ømtalelige forhold i det Norske Hav vedrørende vore interesser paa Grønland og "Jan Mayen ". Denne uttalelse er, saavidt vi vet, ikke blit gjengit i pressen. Dette er derimot tilfælde med en uttalelse som statsminister Lykke fremkom med i stortinget 23 mai d.a. som svar paa en forespørsel fra stortingsmand Vraa. Efter "Oslo Aftenavis" for samme dag sa statsministeren, "at Jan Mayen ansees fremdeles som terra nullius, men vi "anser den som norsk interesseomraade . Det norske meteorologiske institut har anekteret den i sin helhet. Herom er de interesserte fremmede "makter underrettet ". Vi har grund til at tro, at Oslo Aftenavis's gjengivelse av statsministerens uttalelse er korrekt. Denne er heller ikke blit dementeret.

Vi tillater os at fremholde, at vi finder statsminister Lykkes uttalelse meget uheldig. En norsk statsminister bør efter vor opfatning fortiden ikke si, at Jan Mayen er et ingenmandsland (Terra nullius). Men fremkommer først en slik uttalelse, blir den dobbelt uheldig ved den tilføielse, som statsministeren gjorde: "men vi anser den som norsk "interesseomraade"". Disse ord understreker, at det er Norges hensikt at annektere Jan Mayen, og derved virker de som en invit til fremmede makter, som ikke maatte ønske en slik annektion, til at fremkomme med sine protester. Protesterne kan enten faa den form, at der protesteres imot, at Jan Mayen er norsk interesseomraade eller den form, at der protesteres imot, at Norge annekterer den. I begge disse tilfælder vil Norges annektion av Jan Mayen vanskeliggjøres, og man maa regne med, at den vil umuliggjøres. Skulde en større fremmed makt finde tiden inde til en annektion, vil Jan Mayen for alle tider være tapt for Norge.

Den situation, som er skept ved statsministerens erklæring er fuld av risiko og efter vor opfatning kan de uheldige følger av erklæringen alene avbøtes derved, at Norge nu uten ophold meddeler makterne, at det har annekteret Jan Mayen.

Meddeles dette som et fait accompli er det ikke antagelig, at der vil ~~vil~~ komme nogen protest. Det som maatte fremkomme av saadant vil kunne løses ved forhandlinger, hvis resultat efter al sandsynlighet da blir, at Norge beholder Jan Mayen. At Norges annektion av den skulde gi anledning til nogen alvorlig konflikt, maa ansees utelukket.

Idet vi henviser til vor utførlige henvendelse til Regjeringen av 21 december 1926 vil vi tilslut uttale, at hvis intet foretas og resultatet blir, at der fremkommer protester, som hindrer Norges annektion av Jan Mayen, vil der falde et betydelig ansvar paa de m., som skulde ha handlet, men som undlot at gjøre det.

En gjenpart av denne skrivelse oversendes Utenrikskomiteen.

Oslo og Stavanger 30⁹ mai 1927

Erbødigst

for NORGES GRÖNLANDSLAG

formand

formand i retsutvalget.

*) Se Aftenbrevs telegram av 30/5 1927

Stats- og udenrigsm. Lykke.

23 mai 1927

" at Jan Meyer ansees frem-
deles som terra nullius,
men vi anser den som norsk
interkommende".

Stortingets Forhandlinger Lykke
1927, s. 1533 :

" Hvad det ikke angår som den a. repre-
sentant nevnte angående forholdet
til Jan Meyer, så forholdet det
sig selv [at Jan Meyer frem-
deles ansees som terra nullius,
men vi anser den som norsk
interkommende".

Strengt fortroligt!

Utenriksdepartementet

Oslo

Norges Grønlandslag sendte 21 december 1926 en henvendelse til Regjeringen vedrørende Jan Mayen. I henvendelsen blev det påvist, at betingelserne for Norges annekthion av denne ø var til stede, og der blev samtidig redegjort for de grunne, som gjorde det viktig, at annekthionen blev påskyndet. Hensiklingen konkluderte med, at Regjeringen snarest mulig burde notisere for makterne, at Norge hadde tatt Jan Mayen i besiddelse. Henvendelsen var belagt med en erklæring fra Meteorologiske Institut og en artikkel av den kjendte franske geograf Dr. Charles Rabot, blev senere forelagt for og tiltratt av professor Jon Thore. Herom blev Regjeringen underrettet. Vi har underhånden erfaret, at henvendelsen er blitt oversendt Det kongl. Departement, og vi går ut fra, at den av dette er blitt videregjort til utenrikskomiteen sammen med de øvrige dokumenter, som vedrører Jan Mayen.

Såvidt oss bekjendt har Jan Mayenspoorsmålet på to undta.

geen man, som nu de heit
in de veer ontast offenting ha maet
et an

Under werthgeit behouding 5 ma d a
an koningshuizen inrichting
om beoogingen te verduidelijken

moet waken werthgeit
Kamers: " Iq was in de hooft
" om te de nogt ontastgeit for

" hotel: dat heit de verduidelijken
de vere inkeuze te grondland
og Jan Hagen: " Hene waken

er, want in de, wie dat geit
gitt te inkeuze. Alth in de hooft
heite met de waken in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft
in de hooft de hooft in de hooft

ke af statsministerens udtalelse er
korrekt. Denne er heller ikke blott
menteret.

Udtalelsen berører os a° fremholde, at vi
under statsminister Løgnes udtalelse
reges uheldig. En norsk statsminister
er efter vor opfatning fortiden ikke
i, at Jan Mayen er et ingen-
mandsland. (Terra nullius). Men
enhver som fortæller en slik udtalelse,
er den dobbelt uheldig ved den
efterretning, som statsministeren gjorde:

den vi anser den som norsk interes-
seområde". Disse ord understreger,
at det er Norges konsult a° annek-
te Jan Mayen, og derved vider

at som en uvil her fremmede mak-
som ikke måtte ønske en slik an-
nekstion, til a° fremkomme med sine
protester. Protesterne kan enten fa°

en form, at der protestes imod, at
Jan Mayen er norsk interesseom-
råde eller den form, at der pro-
testeres imod, at Norge annekterer.

Den. I begge disse tilfælde vil
Norges annekstion af Jan Mayen
umuliggøres, og Danmark må nedgaa
med, at den vil umuliggøres.
Skulde en stor fremmed makt
finde, at den ikke vil en an-

neksson, og Jan Mayen
for alle tider være tapet for Norge.

Den neksson som er
kapt ved statsministerens erklæring
er full av rike, og efter vor opfatning kan
de uheldige følger av erklæringen
alene avbøtes derved, at Norge nu
uten ophøed meddeler makterne, at
det har annekteret Jan Mayen.

Meddeles dette som er fæst accompli
er det ikke antagelig, at der vil
komme noen alvorlig protest, og det
som måtte fremkomme av sådant
vil kunne løses ved forhandlinger,
hvis resultat efter at sandsynlig-
het da blir, at Norge beholder Jan
Mayen. At Norges anneksson
av Jan Mayen skuede gi an-
ledning til noen alvorlig konflikt
må ansees utelukket.

Idet vi henviser til vor tidligere
henvendelse til regjeringen av 27
september 1926, og vi i beslutning

talte, at hvis intet foretas og re-
sultat blir, at der fremkommer pro-
tester, som hindrer Norges anneksson
av Jan Mayen vil der falde et
betydelig ansvar på dem, som skuede
ha handlet men som undlot å
gjøre det.

En grenpart av denne skr. overreides Utenriksdepartementet.

Stavanger og OS

Stavanger

Oslo, 17. mai 1927

Oslo og Stavanger, 17. mai 1927

Urbodign

fornavn

fornavn i rettsutvalget

Strengt fortrolig.

Den Norske Regjering.

Oslo.

Idet vi henviser til vor utredning av 21 december f.a. vedrørende okkupation av Jan Mayen tillater vi os at meddele, at vi har forelagt denne for professor Jon Skeie, som i et brev til advokat Smedal av 7 januar d.a. uttaler følgende:

"Efter Deres anmodning har jeg læst den skrivelse av 21 f.m.
"som De paa Norges Grønlandsforenings vegne har sendt Regje-
"ringen om okkupation av den Jan Mayen. Jeg er under de her
"angivne faktiske omstændigheter enig i foreningens opfordring.

Stavanger den 11 januar 1927.

For NORGES GRÖNLANDSLAG

Strengt fortrolig

Den norske Regjering,

Oslo.

Norges Grønlandslag tillater sig i ærbødighet at høn-
stille til Regjeringen at foranledige, at Norge okkuperer Jan
Mayen.

Folkeretten oppstiller tre betingelser for en stats-
okkupation:

1. Det landomraade, som tilsiktes okkuperet maa ikke være un-
kastet statsoverhøihet.

Jan Mayen, som er en 372 km² stor ø, beliggende i
Norskehavet mellem Norge og Grønland paa ca. 71° nordlig bredde,
opfattes i almindelighet som herreløst land (Terra nullius). Det
antas, at øen blev opdaget i 1611 av hollænderen Jan Mayen, som
ga den sit navn. Naar man bortser fra de sidste aar, da øen har
været bebodd av nordmænd aaret rundt, har den tidligere kun ved
faa anledninger været besøkt av folk, som har opholdt sig der i
længre tid. Det er helt sikkert, at Jan Mayen ikke betragtes som
henhørende under nogen fremmed stats suverænitet. Øen, som ligger
indenfor et omraade, hvorover Norge i gammel tid hævdet overhøi-
het, har derimot i de senere aar ved forskjellige anledninger blit
betragtet som norsk. Se herom nedenfor under 2.

2. Den stat, som vil okkupere maa utøve et visst faktisk herre-
dømme over det landomraade, som tilsiktes okkuperet.

Det krav, som stilles til et faktisk herredømme er i-
midlertid ikke stort, naar det gjælder land, som ligger indenfor
et arktisk omraade. Jfr. Franz von Liszt: Das Völkerrecht, 12
oplag (1925) s. 159. Hvad man særlig vil lægge vekt paa er, at
borgere av den stat som tilsikter okkupation i længere tid har ut-
øvet en kontinuerlig virksomhet indenfor vedkommende land - og da
en virksomhet, som ikke samtidig er blitt utøvet av andre staters

borgere - og ser man hen hertil er det ikke tvilsomt, at Norge for tiden helt ut opfylder den her nævnte betingelse for okkupation.

Siden 1921 har Det Norske Meteorologiske Institut hat sin traadløse station paa øen, og stationen, som er i virksomhet hele aaret, har været betjent av nordmænd. Denne station har en overordentlig stor betydning blandt andet for vor veir- og stormvarsling, og herom henviser vi til vedlagte redegjørelse fra Meteorologiske Institut i skrivelse til advokat Smedal av 3 december 1926. Redegjørelsen slutter saaledes:

"I det hele er den meteorologiske betydning av stationen paa Jan Mayen saa stor, at vi ikke kan tænke os at undvære den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blit utvidet, saa der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet mot 3 ganger daglig i de første aar. Hvad der kanske bedst viser hvad vi mener om betydningen av stationen paa Jan Mayen er, at det ikke et øieblik har været i vore tanker at nedlægge den, til trods for at vore budgetter i de senere aar er blit meget sterkt beskaaret".

Denne stations store betydning anerkjendes imidlertid ikke bare i Norge, men ogsaa i utlandet. Vi tillater os i denne forbindelse at henlede opmerksomheten paa en artikkel, som den bekjente franske geograf Dr. Charles Rabot har skrevet i tidskriftet "L'illustration" for 21. august 1926. Artikkelen, som heter: "Nye annektioner av arktisk land" vedlægges. Som man vil se heter det her:

"I begyndelsen av mai har Norge notificeret til makterne, at det har tat i besiddelse Jan Mayen, en liten isoleret ø i Ishavet fiord for Island, øde og med vanskelig adgang paa grund av mangel paa gode ankerpladser ved dens kyster. Siden høsten 1921 besidder denne stat nævnte ø paa vedvarende maate (d'une manière permanente); den har der oprettet et meteorologisk observatorium og en traadløs station for at kunne varsle sin kystbefolkning om vestenstormernes ankomst. Den havarm, som skiller Island fra Grønland er et meget virksomt centrum for barometriske lavtryk, som har stor innflydelse paa de atmosferiske forhold ikke bare i det nordlige Skandinavien, men ogsaa i vaare

"lande. Den avdøde østerrikske meteorolog Hann har paa-
 "vist at temperaturen i England, i Belgien, i Nord-Frank-
 "rige, i Tyskland og i Østerrike i almindelighet hæver
 "sig over normalen i løpet av de perioder, da baromet-
 "ret staar meget lavt paa nord-øst kysten av Island og
 "at omvendt hvis minimumet ved Island forsvinder hol-
 "der ~~veiret~~ sig koldt i de vestlige og centrale dele
 av Europa. Idet den meteorologiske station paa Jan Mayen
 "omslutter i nord denne sone av barometriske lavtryk
 "og derfor gjør, at man kan følge dettes variationer,
 "yder den veirvarslingen meget nyttige vink; i de dag-
 "lige meddelelser fra vort nationale meteorologiske in-
 "stitut nævnes derfor hyppig observationerne fra Jan
 "Mayen. Norges annektion av denne ø synes derfor at
"være til det almindelig bedste".

(L' annexion de cette ile par la Norvège se présente donc come d'utilité générale).

Rabots uttalelse er uriktig forsaavidt som han sir, at Norge har notificeret til makterne, at det har tat Jan Mayen i besiddelse. Det er just en saadan notifikasjon, som fremdeles mangler. Se herom nedenfor under 3.

Rabots uttalelse er imidlertid meget betydningsfull, fordi det her sis offentlig fra anerkjendt og fremtrædende hold, at Norge siden 1921 har utøvet en vedvarende besiddelse over Jan Mayen, og at Norges annektion av denne ø fremstiller sig som en handling til det almindelige bedste. Det bør ogsaa fremhæves, at paa det kart, som ledsager Rabots artikkel, er Jan Mayen anmerket som tilhørende Norge. Skjønt dette siste er en konsekvens av Rabots opfatning, har det dog sin særskilte betydning, idet det ved okkupationer altid er blit tillagt vekt, hvorledes høihetsretten over landomraader angis paa samtidens geografiske karter.

Det bør ogsaa i denne forbindelse fremhæves, at i det nævnte verk av Franz von Liszt - et verk som er verdensberømt og læses av folkeretskyndige i alle land - heter det paa s. 160 under omtalen av okkupationer i polaromraadet:

"Norge har ogsaa tat i besiddelse den østerrikske
 "(ubebodde) polarstation Jan Mayen (1920)"

Aarsaken til, at Østerrike her nævnes i forbindelse med Jan Mayen er den, at den østerrikske polarforsker Wilczek overvintret paa øen 1882-83 og her lot opføre noen bygninger. Det betydningsfulde ved den citerte uttalelse er, at der i et av tidens mest ansette og utbredte folkeretsverker sig, at Norge siden 1920 har hat besiddelsen av Jan Mayen, og ordet besiddelse er vel at merke her anvendt i betydning av saadan besiddelse, som er en av betingelserne for okkupation.

Naar utlandet mer og mer har vendet sig til at betrakte Jan Mayen som norsk - hvad øen endnu ikke er - så har det antagelig været en medvirkende aarsak hertil, at nordmænd ogsaa før den trådløse stations oprettelse til stadighet har hat sin virksomhet der oppe. Denne virksomhet har hovedsaglig været fangst og jaktvirksomhet, og enkelte av dem, som har deltat i denne har foretat private okkupationer. Disse er saavidt vites anmeldt til Utenriksdepartementet, hvor man har oversigt over de private okkupationer paa Jan Mayen.

3. Den stat, som vil iverksætte okkupation maa gi de øvrige makter meddelelse herom (Notifikation).

Hensikten med kravet til notifikation er, at de stater, som maatte føle sine rettigheter krænket ved okkupationen skal ha adgang til at fremkomme med protest. Taushet opfattes som samtykke.

Hvis Norge nu notificerer for makterne, at det har tat Jan Mayen i besiddelse, vil der antagelig ikke komme nogen protest og ihvertfald ingen alvorlig protest. Det som maatte fremkomme av saadant maa kunne løses ved forhandlinger og det maa i hvert fald ansees udelukket, at Norges okkupation av Jan Mayen vil gi anledning til nogen alvorlig konflikt.

Man vil kanskje si, at en notifikasjon til makterne bør utstå, da den faktiske besiddelse, som vi for tiden har over Jan Mayen vil faa øket værd jo længer den varer, og at det derfor f.eks. om 5 aar vil være vanskeligere for en makt at protestere end det vil være idag. Dette ræsonnement er riktig under den forut setning, at der ikke er fremmede stater som vil begynde at konkurrere med os om erhvervelsen av Jan Mayen. Der er imidlertid tegn som tyder paa, at der kan ventes en konkurranse, og indtr r denne saa er som alle forstaar det nævnte ræsonnement galt.

I sommer sendte Danmark en ekspedition til Jan Mayen. Ekspeditionens offisielle formaal var anlægget av en seismografisk station, men da baade forsvarsministeren og direkt ren for marineministeriet var blandt deltagerne var der grund til at tvile paa, at formaalet utelukkende var videnskapelig art. Ekspeditionen besøkte Jan Mayen, men anlægget av den seismografiske station blev av forskjellige grunde forel blig opgit.

Selvom man bør regne med, at nye danske ekspedisjoner kan bli sendt til Jan Mayen, saa er vistnok forholdet det, at der fra andre og mægtigere stater kan bli lagt os større hindringer i veien for en okkupation end fra Danmark. Tingen er nemlig den, at med flyveteknikkens raske utvikling maa der regnes med, at en stormakt kan ønske at sætte sig fast paa Jan Mayen for at utnytte  en som basis for fremtidige flyveruter. Hvis dette skulde ske - og det er desværre meget mulig - saa vilde Jan Mayen for alltid v re tapt for Norge.

Tænker man sig, at en stormakt bemægtiger sig Jan Mayen saa maa man regne med, at vor traadløse stations virksomhet vil bli underkastet restriktioner, som vil gjøre den langt mindre nyttig for vort land, end den for tiden er. Hvis vedkommende stormakt

skulde komme i krig vil dette sandsynligvis medføre, at den traadløse station vil bli søkt ødelagt. Man maa ogsaa gaa ut fra, at den fangstvirksomhet, som nordmænd for tiden utøver paa øen vil bli vanskeliggjort, hvis øen kommer under en fremmed stats herredømme.

Ved siden av de her nævnte økonomiske betænkeligheter kommer ogsaa de politiske betænkeligheter, som er forbundet med, at en fremmed stat og da særlig en stormakt sætter sig varig fast i en ø i Norskehavet mellem Norge og Grønland. Disse betænkeligheter, som er av den alvorligste art, skal vi dog ikke her gaa nærmere ind paa.

De her nævnte farer og betænkeligheter vil kunne undgaaes derved, at Norge nu - uten at vente lenger - notificerer til makterne, at det har tatt Jan Mayen i besiddelse. Forsømmes dette og resultatet blir, at en fremmed stat bemægtiger sig Jan Mayen, vil dette være noget meget mere end et almindelig politisk nederlag. Det vil nemlig herved være skapt en situation, som vil være uheldig for vort land i nutid og fremtid, og som desværre aldrig kan rettes paa.

Idet vi henviser til hvad vi ovenfor har sagt, tillater vi os at henstille til Regjeringen saa indtrængende som vi overhodet formaar, at der snarest træffes beslutning om at notificere til makterne, at Norge har tatt Jan Mayen i besiddelse.

Vi skal tilslut opplyse om, at vor ansette folkeretsjurist Dr. Frede Castberg er av den mening, at Norges annoktion av Jan Mayen nu bør finde sted. Saavidt vi vet deles denne oppfatning ogsaa av utenrikskomiteens formand herr Hambro og vi kjender til, at Det Norske Meteorologiske Institut meget nødig ser, at Jan Mayen kommer under en fremmed stats overhøihet.

Oslo, 21 december 1926

For NORGES GRØNLANDSLAG

Danboet, onsdag
ke .10. 30

Ris hogstakel.

Kade

Flavumakombrun

Nabe

Strengt fortrolig.

Frk. Jns avskrift

21/29

Den norske Regjering.

Oslo.

Norges Grönlandslag tillater sig i ærbøddighet at henstille til Regjeringen at foranledige, at Norge okkuperer Jan Mayen.

Folkeretten opstiller tre betingelser for en statsokkupation:

1. Det landomraade, som tilsiktes okkuperet maa ikke være underkastet statsoverhøihet.

Jan Mayen, som er en 372 km^2 stor ø, beliggende i Norskehavet mellem Norge og Grönland paa ca. 71° nordlig bredde, opfattes i almindelighet som herreløst land (Terra nullius). Det antas, at øen blev opdaget i 1611 av hollænderen Jan Mayen, som ga den sit navn. Naar man bortser fra de sidste aar, da øen har været bebodd av nordmænd aaret rundt, har den tidligere kun ved faa anledninger været besøkt av folk, som har opholdt sig der i længre tid. Det er helt sikkert, at Jan Mayen ikke betragtes som henhørende under nogen fremmed stats suverænitet. Øen, som ligger indenfor et omraade, hvorover Norge i gammel tid hævdet overhøihet, har derimot i de senere aar ved forskjellige anledninger blit betragtet som norsk. Se herom nedenfor under 2.

2. Den stat, som vil okkupere maa utøve et visst faktisk herredømme over det landomraade, som tilsiktes okkuperet.

Det krav, som stilles til et faktisk herredømme er imidlertid ikke stort, naar det gjælder land, som ligger indenfor et arktisk omraade. Jfr. Franz von Liszt: Das Völkerrecht, 12 oplag (1925) s. 159. Hvad man særlig vil lægge vekt paa er, at borgere av den stat som tilsikter okkupation i længre tid har utøvet en kontinuerlig virksomhet indenfor vedkommende land - og da en virksomhet, som ikke samtidig er blit utøvet av andre staters borgere - og ser man hen hertil er det ikke tvilsomt, at Norge for tiden helt ut opfylder den her nævnte betingelse for okkupation.

Siden 1921 har Det Norske Meteorologiske Institut hat

sin traadløse station paa ðen, og stationen, som er i virksomhet hele aaret, har været betjent av nordmænd. Denne station har en overordentlig stor betydning blandt andet for vor veir- og stormvarsling, og herom henviser vi til vedlagte redegjørelse fra Meteorologiske Institut i skrivelse til advokat Smedal av 3 december 1926. Redegjørelsen slutter saaledes:

"I det hele er den meteorologiske betydning av stationen paa Jan Mayen saa stor, at vi ikke kan tænke os at undvære den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blit utvidet, saa der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet mot 3 ganger daglig i de første aar. Hvad der kanske bedst viser hvad vi mener om betydningen av stationen paa Jan Mayen er, at det ikke et øieblik har været i vore tanker at nedlægge den, til trods for at vore budgetter i de senere aar er blit meget sterkt beskaaret".

Denne stations store betydning anerkjendes imidlertid ikke bare i Norge, men ogsaa i utlandet. Vi tillater os i denne forbindelse at henlede opmerksomheten paa en artikkel, som den bekjendte franske geograf Dr. Charles Rabot har skrevet i tidsskriftet "L'illustration" for 21 august 1926. Artikkelen, som heter: "Nye annektioner av arktisk land" vedlægges. Som man vil se heter det her:

"I begyndelsen av mai har Norge notificeret til makterne, at det har tat i besiddelse Jan Mayen, en liten isoleret ø i Ishavet nord for Island, øde og med vanskelig adgang paa grund av mangel paa gode ankerpladser ved dens kyster. Siden høsten 1921 besidder denne stat nævnte ø paa vedvarende maate (d'une manière permanente); den har der oprettet et meteorologisk observatorium og en traadløs station for at kunne varsle sin kystbefolkning om vestenstormernes ankomst. Den havarm, som skiller Island fra Grönland er et meget virksomt centrum for barometriske lavtryk, som har stor indflydelse paa de atmosfæriske forhold ikke bare i det nordlige Skandinavien, men ogsaa i vore lande. Den avdøde østerrikske meteorolog Hann har paavist at temperaturen i England, i Belgien, i Nord-Frankrike, i Tyskland og i Østerrike i almindelighet hæver sig over normalen i løpet av de perioder, da barometret staar meget lavt paa nord-øst kysten av Island og at omvendt hvis minimumet ved Island forsvinder holder veiret sig koldt i de vestlige og centrale dele av Europa. Idet den meteorologiske station paa Jan Mayen omslutter i nord denne zone av barometriske lavtryk og derfor gjør, at man kan følge dettes variationer, ynder den veirvarslingen meget nyttige vink; i de daglige meddelelser fra vort nationale meteorologiske institut nævnes derfor hyppig observationerne fra Jan Mayen. Norges annektion av denne ø synes derfor at være til det almindelig bedste".

(L'annexion de cette île par la Norvège se présente donc come d'utilité générale).

Rabots uttalelse er uriktig forsaavidt som han sir, at Norge har notificeret til makterne, at det har tat Jan Mayen i besiddelse. Det er just en saadan notifikation, som fremdeles mangler. Se herom nedenfor under 3.

Rabots uttalelse er imidlertid meget betydnings-

fuld, fordi det her sis offentlig fra anerkjendt og fremtrædende hold, at Norge siden 1921 har utövet en vedvarende besiddelse över Jan Mayen, og at Norges annektion av denne ö fremstiller sig som en handling til det almindelige bedste. Det bör ogsaa fremhæves, at paa det kart, som ledsager Rabots artikkel, er Jan Mayen anmerket som tilhørende Norge. Skjønt dette siste er en konsekvens av Rabots opfatning, har det dog sin særskilte betydning, idet det ved okkupationer altid er blit til- lægt vekt, hvorledes höihetsretten over landomraader angis paa samti- dens geografiske karter.

Det bör ogsaa i denne forbindelse fremhæves, at i det nævnte verk av Franz von Liszt - et verk som er verdensberömt og læses av folkeretskyndige i alle land - heter det paa s. 160 under om- talen av okkupationer i polaromraadet:

"Norge har ogsaa tat i besiddelse den österrikske (ubebodde)
"polarstation Jan Mayen (1920) "

Aarsaken til, at Österrike her nævnes i forbindelse med Jan Mayen er den, at den österrikske polarforsker Wilczek overvint- ret paa öen 1882-83 og her lot opføre nogen bygninger. Det betydnings- fulde ved den citerte uttalelse er, at der i et av tidens mest ansette og utbredte folkeretsverker sis, at Norge siden 1920 har hat besiddel- sen av Jan Mayen, og ordet besiddelse er vel at merke her anvendt i be- tydning av saadan besiddelse, som er en av betingelserne for okkupation.

{ Naar utlandet mer og mer har vendet sig til at be- tragte Jan Mayen som norsk - hvad öen endnu ikke er - saa har det an- tagelig været en medvirkende aarsak hertil, at nordmænd ogsaa för den traadløse stations oprettelse til stadighet har hat sin virksomhet deroppe. Denne virksomhet har hovedsagelig været fangst og jaktvirk- somhet, og enkelte av dem, som har deltat i denne har foretat private okkupationer. Disse er saavidt vites anmeldt til Utenriksdepartementet, hvor man har oversigt over de private okkupationer paa Jan Mayen. }

3. Den Stat, som vil iverksætte okkupation maa gi de övrige makter meddelelse herom (Notifikation).

Hensigten med kravet til notifikation er, at de sta- ter, som maatte föle sine rettigheter krænket ved okkupationen skal ha adgang til at fremkomme med protest. Tausket opfattes som samtykke.

Hvis Norge nu notificerer for makterne, at det har

tat Jan Mayen i besiddelse, vil der antagelig ikke komme nogen protest og iethvertfald ingen alvorlig protest. Det som maatte fremkomme av saadant maa kunne løses ved forhandlinger og det maa iethvertfald ansees utelukket, at Norges okkupation av Jan Mayen vil gi anledning til nogen alvorlig konflikt.

[Man vil kanskje si, at en notifikation til makterne bør utstaa, da den faktiske besiddelse, som vi fortiden har over Jan Mayen vil faa øket værd jo lenger den varer, og at det derfor f.eks. om 5 aar vil være vanskeligere for en makt at protestere end det vil være idag. Dette ræsonnement er riktig under den forutsætning, at der ikke er fremmede stater som vil begynde at konkurrere med os om erhvervelsen av Jan Mayen. Der er imidlertid tegn som tyder paa, at der kan ventes en konkurranse, og indtræer denne saa er som alle forstaar det nævnte ræsonnement galt.

I sommer sendte Danmark en ekspedition til Jan Mayen. Ekspeditionens officielle formaa~~n~~ var anlægget av en seismografisk station, men da baade forsvarsministeren og direktøren for marineministeriet var blandt deltagerne var der grund til at tvile paa, at formaalet utelukkende var videnskabelig art. Ekspeditionen besøkte Jan Mayen, men anlægget av den seismografiske station blev av forskjellige grunde foreløbig opgit.]

[Selvom man bør regne med, at nye danske ekspeditioner kan bli sendt til Jan Mayen, saa er vistnok forholdet det, at der fra andre og mægtigere stater kan bli lagt os større hindringer i veien for en okkupation end fra Danmark. Tingen er nemlig den, at med flyveteknikkens raske utvikling maa der regnes med, at en stormakt kan ønske at sette sig fast paa Jan Mayen for at utnytte den som basis for fremtidige flyveruter. Hvis dette skulde ske - og det er desværre meget mulig - saa vilde Jan Mayen for alltid være tapt for Norge.

Tænker man sig, at en stormakt bemægtiger sig Jan Mayen, (saa) maa man regne med, at vor traadløse stations virksomhet vil bli underkastet restriktioner, som vil gjøre den langt mindre nyttig for vort land, end den for tiden er. Hvis vedkommende stormakt skulde komme i krig, vil dette sandsynligvis medføre, at den traadløse station vil bli søkt ødelagt. Man maa ogsaa gaa ut fra, at den fangstvirksomhet, som nordmænd for tiden utøver paa den, vil bli vanskeliggjort, hvis

øen kommer under en fremmeds stats herredømme.

Ved siden av de her nævnte økonomiske betænkeligheter kommer ogsaa de politiske betænkeligheter, som er forbundet med, at en fremmed stat og da særlig en stormakt sætter sig varig fast i en ø i Norskehavet mellem Norge og Grønland. Disse betænkeligheter, som er av den alvorligste art, skal vi dog ikke her gaa nærmere ind paa.

De her nævnte farer og betænkeligheter vil kunne undgaaes derved, at Norge nu - uten at vente længer - notificerer til makterne, at det har tat Jan Mayen i besiddelse. Forsømmes dette, og resultatet blir, at en fremmes stat bemægtiger sig Jan Mayen, vil dette være noget meget mere end et almindelig politisk nederlag. Det vil nemlig herved være skapt en situation, som vil være uheldig for vort land i nutid og fremtid, og som desværre aldrig kan rettes paa.

Idet vi henviser til hvad vi ovenfor har sagt, tillater vi os at henstille til Regjeringen saa indtrængende som vi overhodet formaar, at der snarest træffes beslutning om at notificere til makterne, at Norge har tat Jan Mayen i besiddelse.]

Vi skal tilslut oplyse om, at vor ansette folkeretsjurist Dr. Frede Castberg er av den mening, at Norges annektion av Jan Mayen nu bør finde sted. Saavidt vi vet deles denne opfatning ogsaa av utenrikskomiteens formand herr Hambro og vi kjender til, at Det Norske Meteorologiske Institut meget nødig ser, at Jan Mayen kommer under en fremmes stats overhøihet.

Oslo, 21 december 1926

For NORGES GRÖNLANDSLAG

Fru Hauges anskrift

(Mangelfull)

Strengt fortrolig.

Den norske Regjering.

Oslo.

Norges Grønlandslag tillater sig i ærbødigheit at henstille til Regjeringen at foranledige at Norge okkuperer Jan Mayen. Folkeretten opstiller tre betingelser for en statsokkupation:

1. Det landomraade, som tilsigtes okkuperet maa ikke være underkastet statsoverhøiheet.

Jan Mayne, som er en 372 km² stor ø, beliggende i Norskehavet mellem Norge og Grønland paa ca. 61 nordlig bredde, opfattes i almindelighet som herreløst land (Terra nullius). Det antas at den blev opdaget i 1611 av hollænderen Jan Mayen, som ga den sit navn. Naar man bortser fra de sidste aar, da den har været bebodd av nordmænd aaret rundt, har den tidligere kun ved faa anledninger været besøkt av folk, som har opholdt sig der i længre tid. Det er helt sikkert, at Jan Mayen ikke betragtes som henhørende under nogen fremmed stats suverenitet. Den, som ligger indenfor et omraade, hvorover Norge i gammel tid hævdeet overhøiheet, har derimot i de senere aar ved forskjellige anledninger blit betragtet som norsk. Se herom nedenfor under 2.

2. Den stat, som vil okkupere maa utøve et visst faktisk herredømme over det landomraade, som tilsigtes okkuperet.

Det krav som stilles til et faktisk herredømme er imidlertid ikke stort, naar det gjælder land, som ligger indenfor et artisk omraade. Jfr. Franz von Liszt: Das Völkerrecht, 12 oplag (1925) side 159. Hvad man særlig vil lægge vegt paa er, at borgere av den stat som tilsigter okkupation i længre tid har utøvet en kontinuerlig virksomhet indenfor vedkommende land, og da en virksomhet, som ikke samtidig er blit utøvet av andre staters borgere, og ser man her hertil er det ikke tvilsomt, at Norge fortiden helt ut ansees den her nævnte betingelse for okkupation.

Siden 1921 har det Norske Meteorologiske Institut hat sin frædløse stasjon paa den, og stationen, som er i virksomhet hele året, har været betjent av nordmenn. Denne station har en overordentlig stor betydning blandt andet for vor veir-og stormvarsling, og herom henviser til vedlagte redegjørelse fra Meteorologiske Institut i skrivelse til edyktet Smedal av 3 december 1926. Redegjørelsen slutter saaledes:

"I det hele er den meteorologiske betyning av stationen paa Jan Mayen nok stor, at vi ikke kan tenke oss at undvære den. Tvertimot, meldingstjenesten er stadig blitt utvidet, saa der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet mot 3 ganger daglig i de første år. Hvad der kanskje bedst viser, hvad vi mener om betydningen av stationen paa Jan Mayen er, at det ikke et øieblik har været i vore tanker at nedlegge den, til tross for at vore budjetter i de senere år er blitt meget sterkt "beengret."

Denne stations store betydning anerkjendes imidlertid ikke bare i Norge men ogsaa i utlandet. Vi tillater os i denne forbindelse at henlede oppmerksomheten paa en artikkel, som den bekjente franske geograf Dr. Charles Rabot har skrevet i tidskriftet "Illustration" for 21 august 1926. Artikkel, som heter: "Nye annekthener av Arktiske land" vedlaggen. Som man vil se heter det her:

"I begynnelsen av mai har Norge notificeret til sakterne det det har tat i besiddelse Jan Mayen, en liten isoleret ø i Ishavet nord for Island, øde og med vanskelig adgang paa grund av manglende gode ankerpladser ved dens kyster. Siden høsten 1921 besiddes denne stat nevnte ø paa vedvarende maate ("d'une maniere permanente"); den har der opprettet et meteorologisk observatorium og en frædløs stasjon for at kunne varsle sin kystbefolkning om vinterstormernes ankomst. Den havarna som skiller Island fra Grønland er et meget virksomt centrum for barometriske lavtryk, som har stor indflydelse paa de atmosfæriske forhold ikke bare i det nordlige Skandinaviens men ogsaa i vore lande. Den øyde østerrikske meteorolog Hann har påvist at temperaturen i England, i Belgien, i Nord-Frankrike, i Tyskland og i Østerrike i almindelighet høyer sig over normalen i løpet av de perioder, de barometeret staar meget lavt paa nord-pst kysten av Island og at omvendt hvis minimumet ved Island forøvin-der holder veiret sig kaldt i de vestlige og centrale dele av Europa, idet den meteorologiske stasjon paa Jan Mayen omfatter i nord denne sone av barometriske lavtryk og derfor gjør, at man kan følge dets variationer, yder den veirvarslingen meget nyttige vink; i de daglige meddelelser fra vort nationale meteorologiske institut nevnes derfor hyppig observationerne fra Jan Mayen. Norges annekthener av denne ø synes derfor at være til det almindelige "bedste" (l'annexion de cette île par la Norvege se presente donc comme d'utilite generale.)

Rabots uttalelse er uriktig foranvidt som han sier, at Nor-

ge har notificeret til magterne, at det ^{har} stat Jan Mayen i besiddelse. Det er just en saadan notification, som fremdeles mangler. Se herom nedenfor under 3.

Rabots udtalelse er imidlertid meget betydningsfuld, fordi det her als offentlig fra anerkjendt og frentende hold, at Norge siden 1931 har utøvet en vedvarende besiddelse over Jan Mayen, og at Norges anerkjendelse af denne og fremstiller sig som en handling til det almindelige bedste. Det har ogsaa fremhævet, at paa det hørt, som ledsager Rabots artikel, er Jan Mayen merket som tilhørende Norge. Skjønt dette sidste er en konsekvens af Rabots opfatning, har det dog sin særskilte betydningsfuld idet det ved okkupationen altid er blit tillagt vægt, hverken hedsretten over landstræder angik paa samfundets geografiske læster.

Det har ogsaa i denne forbindelse fremhævet, at i det nævnte verk av Frans von Liszt - et verk som er verdensberømt og læst av folkeretskyndige i alle land - heter det paa side 160 under omtalen av okkupationer i polarområdet:

"Norge har ogsaa stat i besiddelse den østerrikske (ubebodde) polarstation Jan Mayen (1920)".

Aarsaken til at østerrike har nevnt i forbindelse med Jan Mayen er den, at den østerrikske polarforsker Wilczek overvintret paa den 1882-83 og har lot opføre nogen bygninger. Det betydningsfulde ved den citerede udtalelse er, at der i et av tidens mest ansette og utbredte folkeretsverker sig, at Norge siden 1920 har stat besiddelsen av Jan Mayen, og ordet besiddelse er her vel et merke anvendt i betydning av saadan besiddelse, som er en av betingelserne for okkupation.

Her udtalelse har og har har vendt sig til at betrakte Jan Mayen som norsk - hvad den end ikke er - som har det antagelig været en virkende årsak hertil, at nordland ogsaa for den trædelende station oprettelse til standighed har stat sin virksomhet deroppe. Denne virksomhet har hovedsagelig været fangst og fiskerivirksomhet, og enkelte av dem, som har deltatt i denne har foretatt private okkupationer. Disse er saavidt vites anmeldt til utenriksdepartementet, hvor man har oversigt over de private okkupationer paa Jan Mayen

3. Den Stat som vil iverksætte okkupation maa gi de øvrige magter med-

delelse herom (Notifikation).

krævet af

Hensigten med notifikation er, at de stater, som måtte føle sine rettigheder krænkede ved okkupationen skal have adgang til at fretkomme med protest. Truslen opfattes som en beskyttelse.

Hvis Norge nu notificerer for maktene, at det har taget Jan Mayen i besiddelse, vil der antagelig ikke komme nogen protest og ihvertfald ingen alvorlig protest. Det som måtte fretkomme sig sådant som kunne løses ved forhandlinger og det som ihvertfald anses utalukket, at Norges okkupation af Jan Mayen vil gi anledning til nogen alvorlig konflikt.

Man vil kunne si, at en notifikation til maktene har givet, da den faktiske besiddelse, som vi for tiden har over Jan Mayen vil få et vist værdi jo længer den varer, og at det derfor f.eks. om 5 år vil være vanskeligere for en makt at protestere end det vil være idag. Dette resonnement er rigtig under den forudsætning, at der ikke er fremmede stater som vil begynde at konkurrere med os om anverfølsen af Jan Mayen. Der er imidlertid tegn som tyder paa, at der kan ventes en konkurrence, og indtræder denne saa er som alle forstår det nævnte resonnement galt.

I sommer sendte Danmark en ekspedition til Jan Mayen. Ekspeditionens officielle formaal var anlagt af en seismografisk station, men den havde forsvarsministeren og direktøren for marine-ministeriet var blandt deltagerne var der grund til at tvile paa, at formaalet udelukkende var videnskabelig art. Ekspeditionen besøgte Jan Mayen, men anlagt af den seismografiske station blev af forskellige grunde foreløbig opgivet.

Selvom man har regnet med, at nye danske ekspeditioner kan bli sendt til Jan Mayen, saa er vistnok forholdet det, at der fra andre og mektigere stater kan bli lagt os større hindringer i veien for en okkupation end fra Danmark. Tingene er nemlig den, at med flyvetechnikens raske udvikling som der regnes med, at en stormagt kan ønske at sætte sig fast paa Jan Mayen for at nytte den som basis for fremtidige flyveruter. Hvis dette skulde ske - og det er desværre meget muligt - saa vilde Jan Mayen for altid være tabt for Norge.

Banker man sig at en stormagt bemægter sig Jan Mayen,

men man kan regne med, at vor trædløse stations virksomhet vil bli underkastet restriktioner, som vil gjøre den langt mindre nyttig for vort land, end den fortiden er. Hvis vedkommende stormagt skulde komme i krig vil dette sandsynligvis medføre, at den trædløse station vil bli økt ødelagt. Men man kunne ogsaa gaa ut fra, at den langstvirksomhet, som nordmand fortiden utøver paa sen, vil bli vanskeliggjort, hvis sen kommer under en fremmed stats herredømme.

Ved siden av de her nevnte økonomiske betenkligheter kommer ogsaa de politiske betenkligheter, som er forbundet med, at en fremmed stat og de særlig en stormagt sætter sig varig fast i en i Borekehavet mellem Norge og Grønland. Disse betenkligheter, som er av den alvorligste art, skal vi dog ikke her gaa nærmere ind paa.

De her nevnte farer og betenkligheter vil kunne undgaaes derved, at Norge nu -uten et vente lenger - notificerer til naboerne, at det har tatt Jan Mayen i besiddelse. Forseemmes dette og resultatet bli at en fremmed stat bemægtiger sig Jan Mayen, vil dette vere noget meget mere end et almindelig politisk nederlag. Det vil nemlig herved vere skapt en situation, som vil vere uheldig for vort land i nutid og fremtid, og som desværre aldrig kan rettes paa.

Idet vi henviser til, hvad vi ovenfor har sagt, tillater vi os at henstille til Regjeringen som indtrængende som vi overhodet formaar, at der snarest treffes beslutning om at notifiere til naboerne, at Norge har tatt Jan Mayen i besiddelse.

Vi skal tilslutt oplyse om, at vor ansette folkeretsjurist Dr. Prede Castberg er av den mening, at Norges annekstion av Jan Mayen nu bør finde sted. Saavidt vi vet deles denne opstetning ogsaa av utenrikskomiteens formand herr Hambro og vi kjender til, at det Norske Meteorologiske Institut meget nødig ser, at Jan Mayen kommer under en fremmed stats overhelhet.

Oslo 2/12 december 1926.

For Norges Grønlandslag.

1) Se Tornøes telegramm 21/12 26.

Hennvendelsen er blitt behandlet av professor Thue. Dette blev med

Strengt fortrolig

Den norske Regering

Oslo

Hørges Grønlandslag kl-
later sig i erbödhgheit a° henstille
til Regeringen a° foranledige, at
Hørg okkuperer Jan Mayen.

Folkeretten opstiller tre betingelser
for en statsokkupasjon:

1. Det landområde, som tilsigtes ok-
kuperet må ikke være underkastet
statsoverhoiheet

Jan Mayen, som er en 372 km^2
stor ø, beliggende i Norskehavet
mellem Hørg og Grønlands på
ca. 71° nordlig bredde, opfattes i
almindelighet som herreløst land
(Terra nullius). Det antas, at
øen blev opdaget i 1611 av hol-
lenderen Jan Mayen, som ga den
sitt navn. Når man bortser
fra de siste år, da øen har
været bebodd av nordmenn året
rundt, har den tidligere kun
ved få anledninger været besøkt
av folk, som har opholdt sig
der i lengre tid. Det er helt

²
nå, at Jan Mayen ikke
betraktes som hørende under
noen fremmed stats suverenitet.
Den, som ligger innenfor et om-
råde, hvorover Norge i gammel
tid hevdet overhøret, har derimot
i de senere år ved forskjellige
anledninger blitt be-
traktet som norsk. Se herom
nedenfor under 2.

2. Den stat, som vil okkupere må
utøve et vist faktisk herredømme
over det landområde, som til-
siktet okkuperes.

Det krav, som ~~her~~ stilles til et
faktisk herredømme er imidlertid
ikke stort, når det gjelder land,
som ligger innenfor et arkitektisk
område. Hr. Franz von Liszt:
Das Völkerecht, 12. opplag (1925) s. 159.
Hvad man særlig vil legge vekt
på er, at borgere av den stat
som hevdet okkupasjon i lenge
tid har utøvet en kontinuerlig
virksomhet innenfor vedkommende
- og da en virksomhet, som ikke ^{samtids} er utøvet av andre staters borgere -
mende land, og ser man ^{her} her
er det ikke tvilsomt, at Norge
for tiden ^(fjelt ut) oppfyller den her nevnte

3

betingelse for okkupasjonen!

Siden 1921 har Det norske Meteorologiske Institutt hatt sin tradisjonelle stasjon på ~~Øst~~ og stasjonen, som er i virksomhet hele året, har været betjent av nordmenn. Denne stasjon har en overordentlig stor betydning blandt annet for vår vær- og stormvarsling, og herom henviser vi til vedlagte ^{1/} ~~de~~ degjøreelse fra Meteorologiske Institut i skrivelse til advokat Smedal av 3 december 1926. Re- degjørelsen slutter således: „I det hele er den meteorologiske betydning av stasjonen på Jan Mayen så stor, at vi ikke kan tenke oss å undvære den. Ivert imot, meldingstjenesten er stadig blitt utvidet, så der nu sendes meddelelser 6 ganger i døgnet mot 3 ganger daglig i de første år. I hvad det kanskje best viser, hvad vi mener om betydningen av stasjonen på Jan Mayen er, at det ikke et öieblikk har været i våre tanker å

nedlegge den, til tross for at
vore budgetter i de senere år
er blitt meget sterkt beskåret."

Denne statens store
betysning anerkjendes imidlertid ik-
ke bare i Norge men også i ut-
landet. Vi tillater oss i denne
forbindelse å henlede opmerksomhe-
ten på en artikkel, som den
berkjente franske geograf Dr. Charles
Rabot har skrevet i tidsskriftet
"L'illustration" for 21 august 1926.
Artikelen, som heter: "Nye an-
neksjoner av arktiske land" ved-
legges. Som man vil se heter
det her: "I begynnelsen av mai
har Norge notificeret til makter-
ne, at det har tatt i besiddelse
Jan Mayen, en liten isolert
ø i Ishavet nord for Island,
øde og med vanskelig adgang
på grunn av mangel på gode
ankerplasser ved dens kyster.
Siden høsten 1921 besidder denne
stat ^(vedvarende) på ^{vågen} måte
("d'une manière permanente") i
den har der oprettet et meteor-
ologisk observatorium og en tråd-
løs stasjon for å kunne varse

" om kystbefolkning om vestenstør-
 " mernes ankomst. Den havarm,
 " som skiller Island fra Grønland
 " er et meget virksomt centrum
 " for barometriske lavtryk, som
 " har stor indflydelse på de at-
 " mosfæriske forhold ikke bare
 " i det nordlige Skandinavien
 " men også i vore lande. Den
 " afdøde østerrikske meteorolog Hann
 " har påvist at temperaturen i
 " England, i Belgien, i Nord-Frank-
 " rige, i Tyskland og i Østerrike
 " i almindelighed hever sig over nor-
 " malen i løbet af de perioder, da
 " barometret står meget lavt på
 " nord-øst kysten af Island og
 " at omvendt hvis minimumet
 " ved Island forsvinder holder
 " veiet sig højt i de vestlige
 " og centrale dele af Europa. For
 " den meteorologiske station på Jan-
 " Mayen omslutter i nord denne
 " zone af barometriske lavtryk
 " og derfor også, at man kan
 " følge dets variationer, yder
 " den veirvarslingen meget nyt-
 " tige vink; i de daglige meddelelser

fra vort nasjonale meteorologiske
institutt nevnes derfor hyppig
observationene fra Jan Mayen.

Norges annekasjon av denne ø
tygnes derfor å være til ^{det} almin-
delig beste." (L'annexion

de cette île par la Norvège
se présente donc comme ~~d'importance~~
d'utilité générale.)

Rabots uttalelse er virkelig forvansket
som han sier, at Norge har noti-
ficert til makterne, at det har
fått Jan Mayen i besiddelse.
Det er just en sådan notifikasjon,
som fremdeles mangler. Se herom
nedenfor under 3.

Rabots uttalelse er imidlertid me-
get betydningsfull, fordi det her
er offentlig fra anerkjendte og
fremtredende hold, at Norge siden
1921 har utøvet en vedvarende be-
siddelse over Jan Mayen, og at
Norges annekasjon av denne ø
fremstiller sig som en handling
til det almindelige beste. Det
bør også fremheves, at på det
hvert, som ledsager Rabots ar-

hel, er Jan Mayen merket som
 tilhørende Norge. Injunkt dette ante-
 r en konsekvens av Rabots op-
 atning, har det dog sin her-
 tuelle betydning, idet det ved oh-
 kupasjoner altid er blitt tillagt
 eh, hvorledes høiheitsretten over
 andområder angis på samtidens
 geografiske korter.

Det bør også i denne forbindelse
 fremheves, at i det nevnte verk
 av Franz von Liszt - et verk som
 er verdensberømt og leses av folke-
 rettskyndige i alle land - heter
 det på s. 160 under omtalen av
 okkupasjoner i polarområdet:

Norge har også tatt i beriddelse
 den østerrikske (ubebodde) polar-
 stasjon Jan Mayen. (1920).
 Fråhen til at Østerrike her nævnes
 i forbindelse med Jan Mayen
 er den, at den østerrikske polar-
 forsker Wilczek overvintret på
 øen 1882-83 og herfor oppførte noen bygg-
 ninger her. Det betydningsfulle
 ved den citerte uttalelse er, at
 der i et av tidens mest anse-

sette og utbrede folkerettsverket

si, at Norge siden 1920 har

hatt beriddelsen av Jan Mayen. og ordet beriddelse ^(vel a° merke) er her anvendt i betydning av sådan beriddelse, som er en av betingelserne for okkupasjon.

har utlandet mer og mer har vendt sig til a° betrakte Jan Mayen som norsk - hvad den enim ikke er - så har det ^{antagelig} været en medvirkende ^{arsak her til} at nordmenn også for den traiddlose stasjons oprettelse til stadighet har hatt sin virksomhet deroppe.

Denne virksomhet har ^{hovedsaglig} været en fangst og jaktvirksomhet, og enkelte av dem, som har deltatt i denne har foretatt private okkupasjoner. Disse er såvidt ikke anmeldt til utenriksdepartementet, hvor man har overblik over de private okkupasjoner på Jan Mayen.

3. Den stat, som vil overta okkupasjon må gi de øvrige makter meddelelse herom (notifikasjon)

Hensikten med kravet til notifikation er, at de Stater, som måtte føle sine rettigheder krænket ved okkupationen skal ha adgang til at fremkomme med protest. Tausket opfattes som samtykke.

Hvis Norge nu notificerer for makterne, at det har tabt Jan Mayen i beniddelse, vil der antagelig ikke komme nogen protest og ihvertfald ingen alvorlig protest. Det som måtte fremkomme av sådant må kunne løses ved forhandlinger og det må ^{ihvertfald} ansees ukelukket, at Norges okkupasjon av Jan Mayen vil gi anledning til noen alvorlig konflikt.

Man vil kanskje si, at en notifikation til makterne bør utstå, da den faktiske beniddelse, som vi for tiden har over Jan Mayen vil få øket værdi jo lenger den varer, og at det derfor f. eks. om 5 år vil være vanskeligere for en makt at protestere enn det vil være idag. Dette resonnerement er riktig nok, men under den forutsetning, at

der ikke er fremmede stater som
vi begynde at konkurrere med
om erhvervelsen af Jan
Mayen. Der er imidlertid tegn
som tyder på, at der kan ventes
en konkurrence, og intet mindre
sagt er som alle fortæller det nævnte
raisonnement gælder.

I sommer sendte Danmark en
ekspedition til Jan Mayen. Ekspedi-
tionens officielle formål var at
lægge en seismografisk sta-
tion, men da både forsvarsmini-
steren og direktøren for marinemini-
steriet var blandt deltagerne var
der grunn til at tro på, at
formålet utvilsomt var vidensk-
abelig art. Ekspeditionen be-
søgte Jan Mayen, men anlegget
af den seismografiske station
blev dog forhyllende grundet for-
løbig opgivet.

Selvom man bør regne med, at
nye danske ekspeditioner kan bli
sendt til Jan Mayen, så er
usikkert forholdet det, at der fra
andre og mektigere stater kan bli

t oss store hunderinger veien for
okkupasjon enn fra Danmark.
egen er nemlig den, at med
teknikkens raske utvikling
a° der regnes med, at en stor-
ans kan ønske a° sette sig
et på Jan Mayen for a° betz
gite og som basis for frem-
dige flyveruter. Hvis dette skulde
gi - og det er desverre meget mu-
- så ville Jan Mayen for
tid være tapet for Norge.
menner man sig, at en stormakt
mehtiger kj Jan Mayen, så
a° man regne med, at vor trad-
stasjon virksomhet vil bli un-
karter restriksjoner, som vil gjøre
en langt mindre nyttig for
den landmål, enn den for tiden
Hvis ved kommende stormakt
med komme i krig vil dette
ndrydeligvis medføre, at den
aldre stasjon vil bli rent
elagt, man må også gå
fra, at den fangst virksom-
d, som normenn for tiden utøver

na^o den vil bli vanskeligt, hvis den kommer under en fremmed stats herredømme.

Ved siden af de her nævnte økonomiske betenkligheder kommer ogsaa de politiske betenkligheder, som er forbundet med, at en fremmed stat og da særlig en stormagt sætter sig fast i en ø i Nordhavet mellem Norge og Grønland. Disse betenkligheder, som er af den alvorligste art, skal vi dog ikke her gaa nærmere ind paa, men oss til a^o nævnte.

Det her nævnte fares og betenkligheds-heder vil kunne undgaaes derved, at Norge nu - inden a^o renter lenger - notificerer de tilhørende, at det har talt Jan Mayen i besiddelse. Forlommer dette og bemærkes vil, at en fremmed stat bemærker sig sig Jan Mayen, vil dette være nok meget mere end et almindeligt politisk nederlag. Det vil nemlig kunne være skabt en situation, som vil være uheldig for vor land

i nutid og fremtid, og som derover
 kan aldrig kan rettes "ja".

Idet vi henviser til, hvad vi
 ovenfor har sagt, tillater vi
 oss a° henstille til Regjeringen
 sa° inntrengende som vi over-
 hovedt formår, at der snarest
 treffes beslutning om a° notisere
 de maktene, at Norge har
 tatt Jan Mayen i besiddelse.

Vi skal næst utop-
 lyse om, at vor ansette folkeretts-
 jurist Dr. Frede Castberg er av
 den mening, at Norges anneksjon
 av Jan Mayen nu bør finde
 sted. Særlig vi vet dels denne
 opfatning også av utenrikskomiteens
 formann hr. Hambro og vi hender
 de, at det norske Meteorologiske
 Institutt meget nødig vil, at
 Jan Mayen kommer under en
 fremmed stats overhøiher.

Oslo, 21 desember 1926

For Norges Grønlandslag

NOUVELLES ANNEXIONS DE TERRES POLAIRES

Depuis quelques années, les terres polaires, naguère considérées comme dépourvues de toute valeur politique et économique, sont, les unes après les autres, annexées par les puissances dont les territoires touchent au domaine des banquises. Ainsi que nous l'avons indiqué précédemment (numéros du 19 janvier 1924 et du 24 janvier 1925), la Grande-Bretagne a proclamé sa souveraineté sur une notable portion du continent antarctique et rattaché ces immensités glacées soit à sa colonie des îles Falkland, soit à la Nouvelle-Zélande. De son côté, le Canada a progressivement procédé à l'occupation permanente d'une grande partie de l'immense archipel désolé situé au Nord du continent américain. D'après une communication faite par le ministre de l'Intérieur au parlement d'Ottawa, ce dominion revendique la propriété de toutes les îles de l'Océan Glacial au Nord de ses rivages septentrionaux, comprises entre le 60° et le 141° de longitude Ouest; bref, ses prétentions embrassent l'immense secteur délimité par le détroit de Davis, le bras de mer séparant le Groenland de l'Amérique, et par le méridien qui marque la frontière entre le Canada et l'Alaska, territoire des Etats-Unis.

Deux nouvelles manifestations de même ordre se sont produites ces mois derniers. Au commencement de mai, la Norvège a notifié aux puissances sa prise de possession de Jan Mayen, une petite île isolée dans l'Océan Glacial au Nord de l'Islande, déserte et d'accès difficile en raison de l'absence de bons mouillages sur ses côtes. Depuis l'automne de 1921, cet Etat occupe l'îlot en question d'une manière permanente ; il y a établi un observatoire météorologique et une station de T. S. F. afin de pouvoir prévenir ses populations maritimes de l'approche des tempêtes d'Ouest. Le bras de mer séparant l'Islande du Groenland est un centre de dépressions barométriques très actif dont l'influence s'exerce sur les conditions atmosphériques, non seulement de la Scandinavie septentrionale, mais encore de nos pays. Le regretté météorologiste autrichien Hann a démontré que, généralement, pendant les périodes où le baromètre demeure très bas dans le Nord-Ouest de l'Islande, la température en Angleterre, en Belgique, dans le Nord de la France, en Allemagne, en Autriche s'élève au-dessus de la normale et qu'inversement, si le minimum d'Islande s'efface, la température reste froide dans l'Europe occidentale et centrale. Encadrant dans le Nord cette zone de dépressions, permettant, par suite, de suivre ses variations, la station météorologique de Jan Mayen fournit des indications très utiles pour établir la prévision du temps ; les communiqués quotidiens de notre Office national de météorologie mentionnent d'ailleurs fréquemment les observations exécutées à Jan Mayen. L'annexion de cette île par la Norvège se présente donc comme d'utilité générale.

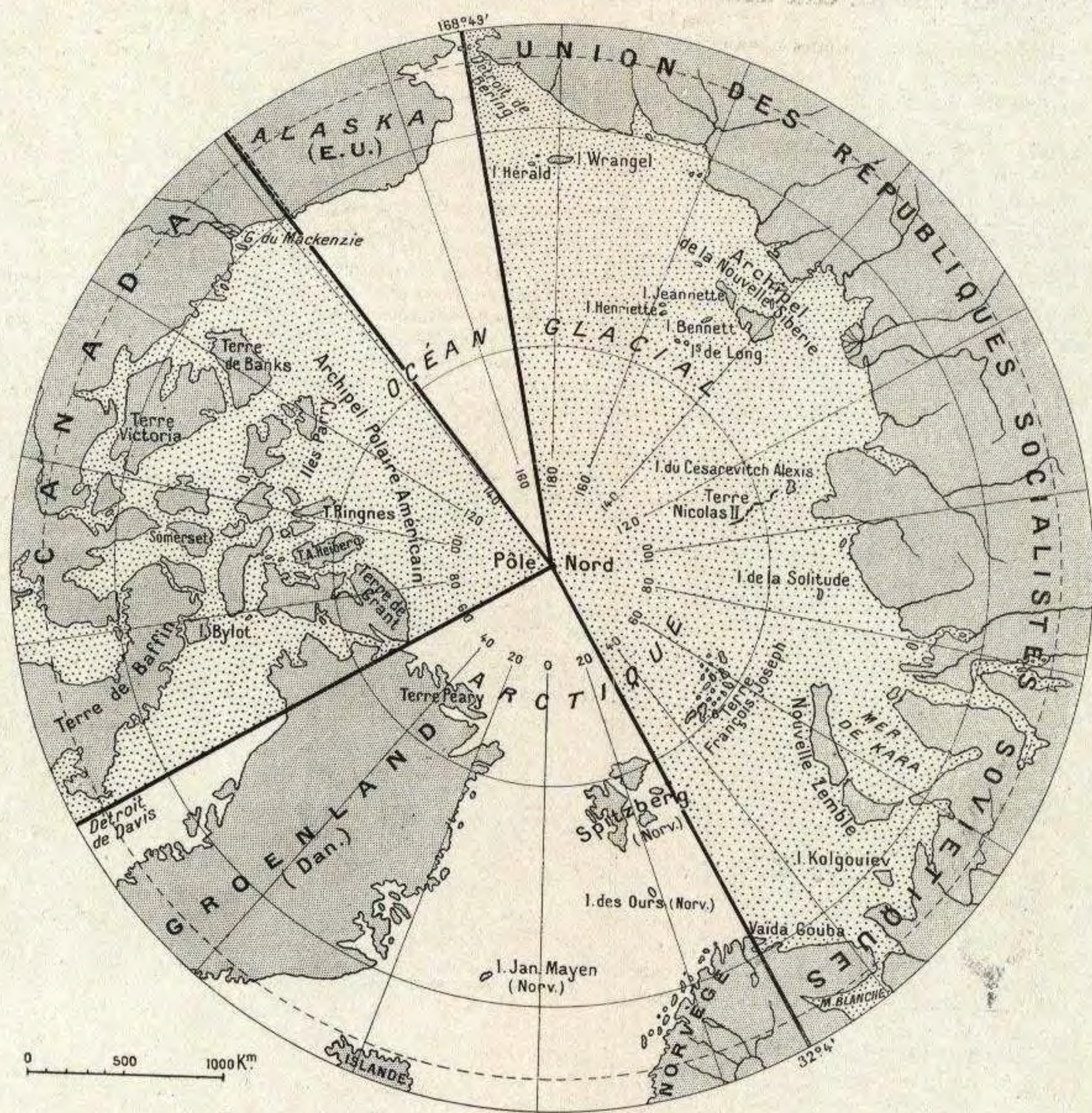
Avant son départ, Amundsen ayant reçu les pouvoirs nécessaires pour prendre possession, au nom de son souverain, des terres qu'il pourrait découvrir au cours de son raid transpolaire, l'Union des Républiques socialistes soviétiques a tenu à sauvegarder ses droits. Complétant une déclaration faite en 1916 par le gouvernement tsariste concernant les îles de l'océan Glacial, elle a notifié aux puissances qu'elle considère comme dépendantes de la Russie, à moins qu'elles n'aient été précédemment annexées par d'autres puissances, toutes les terres, connues ou encore inconnues,

situées au Nord des rivages septentrionaux de l'ancien monde, entre le 33°4' de longitude Est et le 168°49' de longitude Ouest, c'est-à-dire entre le méridien de la Vaida Gouba (côte Nord de la presqu'île de Kola) et celui passant par le milieu du chenal séparant les îles Ratmanov et Krusenstjern de l'archipel Diomède, dans le détroit de Béring. Cette circulaire n'apporte à la situation de fait existant depuis longtemps qu'une seule modification, à savoir : que la terre François-Joseph, jusqu'ici considérée comme vacante, se trouve revendiquée par l'Union des Républiques socialistes soviétiques, bien que la Russie n'y ait jamais fait acte d'occupation. La chose n'a pas d'importance, étant donné les difficultés que les banquises opposent à la navigation autour de ces îles.

A la suite des deux actes diplomatiques que nous

venons de relater, on est arrivé à cette situation amusante qu'actuellement il n'y a plus dans la zone polaire arctique aucune terre vacante et que toutes les îles renfermées dans cette zone appartiennent soit au Canada, soit au Danemark, soit à la Norvège, soit à l'Union des Républiques socialistes soviétiques, ou tout au moins sont revendiquées par ces puissances. Seul, comme le montre la carte ci-jointe, le secteur dont la corde est tracée par la côte de l'Alaska n'a été l'objet d'aucune prétention. A cela, il y a une excellente raison : c'est que, dans cette région, on n'a point découvert de terres et que, selon toutes probabilités, il n'en existe pas. L'impérialisme a donc terminé sa carrière dans l'Arctique faute de terrains pour pouvoir continuer à se manifester.

CHARLES RABOT.



Les trois secteurs des régions arctiques rattachés aux pays scandinaves, au Canada et à l'Union des Républiques socialistes soviétiques; le quatrième, au nord de l'Alaska, qui appartient aux Etats-Unis, ne renferme pas de terres.